

NÉGY ISMERETLEN MAGYAR NAPTÁR

1683—1708-ból.

Közli: Thaly Kálmán.

A komáromvármegyei csepi közbirtokosság levelesládájában számos régi iromány mellett a család ősenek, a Thököly- és Rákóczi-korban élt P á z m á n d y G e r g e l y n e k, legtöbbnyire naplószerű jegyzetekkel is érdekesített vagy 25 darab naptára maradt fenn. E naptárak d e b r e c z e n i e k, l ő c s e i e k, k o m á r o m i a k és egy k o l o z s v á r i, mindnyája magyar s 1683-tól 1719-ig terjednek, úgy, hogy 1683—1711 között majdnem minden év képviselve van.

Ezek közül Szabó Károly »Régi Magyar Könyvtára« kilenczet (1683—1709 között nyomtatottakat) nem ismer, mely kilenczből azonban ö t d a r a b a Nemzeti Múzeum könyvtári tisztsége által, mint a nevezett intézet könyvtárában is meglévő, a »Magyar Könyvszemle« 1879-iki folyama I. füzetében pótlólag már közölve volt. Ezeket tehát itt mellőzván, soritkozom csak a többi négyre, melyek eddigelé irodalmi unicumok gyanánt állanak előttünk. És ezek a következők:

1. (249. sz.) Az 1683. évi d e b r e c z e n i, Töltési-féle;
2. (250. sz.) Az 1684. évi d e b r e c z e n i, Töltési-féle;
3. (251. sz.) Az 1696. évi l ő c s e i, Brewer-féle és
4. (252. sz.) Az 1708. évi k o m á r o m i, Töltési-féle magyar naptárak.

Szakszerű teljes leírást akkor, midőn megvizsgáltam őket, t. i. még vagy 16—18 évvel ezelőtt, fájdalom nem vettem róluk, mivelhogy nem véltem őket oly nagy ritkaságnak, vagy épen unicumoknak, s inkább csak a történelmi részt: Pázmándy Gergely gyakran igen becses följegyzéseit írtam ki belőlök. Az

1684-ikinek mégis címét ekkép kiírva találom jegyzeteim között:

»Új és Ó Kalendárium, melyet Christus Urunk születése után való Bissextilis 1684. írt Neubarth János, mely Magyarországra, Erdélyre és egyéb Tartományokra alkalmaztatott. (Következik egy ötágú koronás, négyzett pajzsú magyar czímer, két álló oroszlántól tartva) Debreczenben, Töltési István által.« Az 1683-ikinek is ez a czíme, csakhogy a »Bissextilis« szó nélkül. Melyik hány lap? Nem jegyeztem föl.

A lőcseinek czíme:

»Új és Ó Kalendárium, melyet Christus születése után való 1696. írt Neubart János és Magyarországra, Erdélyre és egyéb Tartományokra alkalmaztatta. (Oroszlánoktól tartott magyar czímer.) Költ Lőcsén, Brewer Sámuel által.

A komáromi 1708-ikinek czíme:

»Új Kalendárium, melyet Chrisztus Urunk születése után való 1708. esztendőre írt Neubart János, és Magyarországra, Erdélyre és egyéb tartományokra alkalmaztatott. Cum Gratia et Privil. Sac. Caes. Reg. Maj. (Magyar czímer.) Komáromban Töltési István által.

Mind e naptárak igen kis 8-adrétűek. Közelebbről alkalmilag újra megtekintendjük őket és szakszerűleg le fogjuk írni.¹⁾

¹⁾ A leírásnak készséggel megnyitjuk folyóiratunk hasábjait.

BOD PÉTER LEVELEI RÁDAY GEDEONHOZ KÖNYV- GYUJTÉSI ÜGYEKBEN.

Közli: Dr. Kiss Áron.

Ráday Gedeon, az, a ki családjának a grófi méltóságot is megszerezte, szerzett nemzetének is egy nagy kincset, a péczeli Ráday-könyvtárt. Nincs itt a helye megírni e könyvtár történetét, s elmondani, mily lépéseket tett annak a megszerzésére később gróf Széchenyi Ferencz s a KK. és RR. az országgyűlésen, s hogy került az végre ezelőtt vagy husz évvel a tulajdonos grófi család áldozatkészsége s a reformált hivek s nemzetünk több tagjainak adakozása folytán a budapesti reform. theol. főiskola birtokába. Ez a könyvtár sok vételekkel s hagyományokkal növelve ma 32 ezer darabot tesz, szép helyiségben a Calvintér 7. sz. a. főiskolában van felállítva s katalógusai, melyek szintén elkészültek 60 kötetet tesznek. A kettős-példányok is, körülbelül 4000 darab eladásra vagy cserére készen különválasztattak, s csak a hírlapok azok, melyek még katalógizálva nincsenek. De hát nem akartam én e könyvtárról most írni, s az elmondottak csak mellékesen legyenek itt megjegyezve. Írásom célja volt bevezetni a gyűjtő Ráday Gedeon grófhoz intézett leveleit Bod Péternek. Bodtól alig van még egy-két levél közölve, az alábbiak, melyek szintén a Ráday-könyvtár kapcsolatában levő hatalmas levélgyűjteményből vannak szedve, 1754-ben kezdődnek s úgy mutatják be írójukat, mint a ki Rádaynak Erdélyben s Rádayt mint a ki Bodnak Magyarországon ügynöke volt. Szedték-vették egymás számára a könyveket s viszonyba léptek más gyűjtőkkel, s csak így születhetett egyik részről az Athenas, másik részről a Könyvtár. Ne-

vezetes még az úrhölgyek közreműködése is. Van-e ma oly lelkes gyűjtő mint gróf Teleki Józsefné? Bizony az erdélyi úrasszonyoknak a magyar szépirodalom régi termékeinek a megmentése körül nagyon sok az érdemük! Érdekesnek találom a legutolsó levélben Bod javaslatit a Literaria Societast illetőleg. Bod terve ismeretes, de e javaslatok sok részben újjak lesznek.

A Bod és Ráday közti viszony soká tartott. 1766. január 21-ről még van egy levele Bodnak a Ráday-levelestárban, de ezt mint kevésbé közérdekűt mellőztem a közlött levelek hasonló nemű részeivel együtt. Ugy látszik, igen szívélyesen leveleztek egymással s a főúr és az egyszerű pap közt a közös szenvedély megteremtette az összekötő kapcsot.

De lássuk magokat a leveleket:

K i v ü l : I l l u s t r i s s i m o ; D o m i n o , D o m i n o G e d e o n i R á d a y d e e a d e m s a l v. o b v. T i t t. D o m i n o m i h i c o l e n d o. D e b r e c z e n, A s z o d. — L u d á n y. A z u t o l s ó : P é c z e l.

I.

Tekintetes Ur, —

érdemem felett való nagy Fautorom!

— — —

Leiratta volt az Ur Erdélyben létében a Mgos Gróf Asszony Teleki Józsefné asszonyom könyveinek laistromokat; a melyek azon laistromban nem találtatnak, az Ur parancsolatja szerint magam jegyzéseiből azokat leiratván most elküldöm az Urnak.

Én tartottam eddig legrégebb nyomtatott könyvnek a P e s t i G á b o r által magyarra fordított s kinyomatott négy evangyelisták irásokat; melyek 1536-dik esztendőben Bécsben nyomtatattak; de nemrégiben akadtam régiebbre, a Szt. Pál Apostol leveleinek magyarra való fordításokra. Fordította K o m j á t h i B e n e d e k, Peréni Jánosnak a Peréni Péter fiának tanítója, a Frangepán Kata Peréni Péter özvegye kérésére 1532 eszt. Nyomtatottat Krakóban, Lengyelországban 1533 eszt. Kitetszik az előljáró beszédből, hogy ezen urasszonynak kezénél volt egy

régi fordítás is irásban s ugyanannak darabos magyarsága és nehéz olvashatása adott alkalmat az új fordításra.

— —
— —

Istennek ajánlván az Urat kedveseivel egyetemben M. Igenben 26. Apl. 1754.

Alázatos kész szolgálja
Bod Péter.

II.

Méltóságos Ur

érdemem felett való nagy Fautorom!

— —
— —

Nem régen arra kértem vala a Mgos gróf Teleki József Urfit, hogy írta az Urnak az iránt, hogy magyar könyveinek listájokat küldené be, mert én, a mint a Mgos Ur kért vala magyar könyvek szerzésére, arra kész vagyok s reménységem is vagyon; de némelyek drágácskák, s ha volnának a Catalogusban, azokat ujjolag nem szereznök itt meg. Nem régen is akadtam egy néhány ritka és szép magyar könyvekre, meg is vettem. Ha az könyvek listájok kezünkön lesznek, osztán bátrabban vásárlunk. A melyeket a Mgos Ur számomra vészen remélem, hogy az Ur Domokos Márton Uram Debreczenből elküldi Kolozsvárra, v. a Mgos Vay urak beszolgáltatják.

— —

Az Urnak M. Igenben 16. Decz. 1754.

Alázatos szolgálja
Bod Péter.

III.

Méltóságos Ur

érdemem felett való jó pátronus uram!

Vettem mind a Mgos Ur 20. martii Ludányból irott levelét, mind az Nagy Sámuel uram Pestről 24. martii irott levelét. Igen jól esette hogy ezen katalogus kezemhez jött, mert eddig tartózkodtam megvenni némely könyveket, a melyek előfordultanak, nem tudván, ha szükségesek-e vagy nem? már pedig a melyek ezen laistromban nem léznek megszerzem, kivált a ré-

giebbeket teljes tehetségem szerint igyekezem. Ezen kívül más laistromok az ur könyveinek velem nem közöltetett. Ezt pedig parealtatván mind tiszt. Ajtai Uramnak Enyedre s mind a Mgos Gróf Asszonynak Teleki Józsefné Asszonyomnak Hevizre elküldöm.

Száz renes forintok iránt ír a Mgos Ur a magyar könyvek szerzésekre, hogy akar küldeni. Sok magyar könyvek kelletének annyi pénzre. Én utat nem tudok mutatni az bátorságos elküldésre, hanem ha azt cselekedné a Mgos Ur, hogy M. országon a Mgos Gróf Asszony Teleki Lászlóné asszony gondviselőjének által adná és osztán itt Erdélyben a Mgos asszony ismét nekem, vagy a kinek tetszik parancsolni a Mgos Urnak, megadná. Különben a pénznek be nem küldése részéről a könyvek szerzésében akadályt nem téssen, inkább tett eddig a laistromnak nem létele: így is látom, hogy vettem vagy kettőt, a melyek megvoltanak.

— — —
A Mgos Urk M. Igenben 16. Apl. 1755.

Alázatos kész szolgája
Bod Péter.

A III. számú levélhez mellékelve:

Gróf Teleki Józsefné asszonyom Ő Nsga eddig vette az Ur számára ezeket:

1. Tótfalusi Biblia.
2. Roterdami Rezmánnak keresztyénséget tanító kézben viselő könyvecskéje.
3. Tofeus Soltárok Magyarázatja.
4. Kultsár György Postillája.
5. Jezsuiták titka.
6. Bornemisza Péter Dominicájának 3-dik része.
7. Szat. Németi Dominicájának Toldalékje.

Magam is vettem.

1. Sárpataki Mihály Noe Bárkáját.
2. Félegyházi Tamás Keresztyén Hitről irt könyvét 4-en.

3. Enyedi György Munkáját magyarul

és holmi apróságokat.

Ezen subducalt hármát Turi Uram kezemhez hozta, és ezen kívül úgy tetszik hármát (mert az könyvek Ludányban adódtak kezemben és így itt nem lévén a nevei eszemben nem jutnak, de úgy tetszik, hogy volt)

az egyik Az szent háromságról írott könyv in 8°, bizonyos Anonimusé, ha a titulussa jól jut eszembe I g a s s a g s a r k a.

az másik Debreczeni Predikátor Köleséri Sámuel Uram bizonyos munkáskája.

az harmadiknak neve mostan épen eszemben nem jut, mivel confundálok más könyvekkel, melyeket legközelebb szerzettem. Ezeket csak azért jegyzettem fel, hogy tudva legyen, hogy már ezeket Turi uram kezemhez hozza.

(Ráday Gedeon jegyzése.)

IV.

Méltóságos Ur

érdemem felett nagy fautorom!

— —

A könyvek szerzéseken igyekeztem, de kevésre lehetett menni, minthogy a régiség és hazánknak sokféle vesződései, a melyek voltak is, megemésztették; de csuda, hogy e tatár égette, török hamvazta hazában csak annyit is lehet találni, holott itt egymást érte a sok pusztulás azelőtt. A Méltóságos Gróf Asszony Teleki Józsefné assz. ő nsága a nyáron is egy néhány felé, magam is jelen levén akkor ő Nságánál, adott papoknak laistromot, hogy micsoda könyveket vennének meg, ha elő akadnának, nézván abban nagyrészt a Mgos Urra is. Vett ennek előtte is egy néhányat, a melyeket által adott a Mgos Gróf asszonynak Teleki Lászlóné assz. ő nagyméltóságának, melyek Szebenben voltak s ugyan ez okon nem lehetett most által adatiok a Mgos Ur embereinek; de azoknak kiküldésekben lehet ezután is módot találni. Én pedig ennek utánna is, ha csak találhatok olyat, a mi az Ur könyveinek laistromokban nem lészen, szerencsémnek tartom megvenni s módot keresek az elküldésekben is.

A mi az árokat illeti az itt vásárlott könyveknek, az iránt nem illő a M. Urnak szorgalmatoskodni; mert nékem eléggé előre megfizetett az Magyar Irók két darabjoknak megküldetésekben (Schwartnert érti. K.), csak azt sem tudom visszafizetni egész életemben is; annál inkább tovább is vagyon reménységem, hogy a Mgos Ur által a Magyarországon nem régen kiadott könyveket megkaphatom, a melyek vagy historiára vagy törvényes dolgokra tartoznak: — — Keresem régen s nem tudtam meghozatni Steph. Huszti Jurisprudentia Practica — Belii Compend. Hungariae Geogr. Poson. 1753 in 8. Desericii de initiis ac majoribus Hungarorum. Budae 1753 fol. Prisci Rhetoris Excerpta editione Belii Poson. — Ha valahol előakadnának és reá szerzene a Mgos Ur kívánom meghálálni. Sz. Tatai Uram Debreczenben, a ki kezembe szolgáltatni, ha addig elküldetnének. És ha valami új könyv, magyar historiára tartozó, jönnek ki, abban részeltetne, mivel tudom, hogy nem lehet, hogy a M. Urnak mindjárt értésére ne essék. Nékem a magam hivataljára közelebbről tartozó theologia után, nagyobb gyönyörűségem vagyon az hazánk históriájának vizsgálásában s akármi alávaló könyvet kapjak is arra a materiára mind kedves.

Látom hogy a Mgos Ur könyvei között találatnak az Heltaitól egybeszedett és kiadott magyar versek a M. Királyok dolgaikról. Én talán azokat nem láttam. Igaz ugyan, hogy akadtak az én kezemre és némely régi M. Versek, a melyek 1550 tájban irattak, és a Heltai műhelyéből 1570 tájban költenek ki, de talán nem azok lesznek. Egy néhány rendbelinek Tinódi Sebestyén Deák, a ki Török Bálint udvari embere volt az előtt, az szerzője. Vagyon azután Hunyadi János győzedelmeiről írta Nagy Bántzai Mathias. Debr. 1575. Az Az Kenyérmezén 1479-ben lett győzedelemről Temesvári István írta 1569 eszt. Második János király életéről Tsanádi Demeter írta Debr. 1577 eszt.

Régen gondolkodom, hogy irjak a Mgos Urnak az iránt, minthogy a magyar nyelv erősen kezdett megromlani a mi időnkben jó volna annak ékesítésére s megerősítésére valami jót csinálni a más nemzeteknek példájok szerint. I. Jó volna valami Literata Societast felállítani; melynek tagjai Magyarországnak s Erdélynek minden részeiből lennének; de minthogy

ez magános ember tehetséget felülmulja, lehetne 2. egybeszedni az eddig kiadott magyar grammatikákat s egyet jót csinálni, csak azt ne csinálna tót vagy más nemzetből való, hanem a ki gyermekségében is magyarok között nevedett. 3. Ki kellene nyomtatni valami válogatott régi magyar historiákat és verseket, a melyekben nincsenek deák és francia vagy egyéb nyelvből való szók, csak tisztán magyarok. De most az katonaságot viselt magyar nemességből való ifjak úgy kezdték attakirozni a magyar nyelvnek tisztaságát, a mely annyi száz esztendőök alatt magánosan állván Európában a maga valóságában, még a sok nyelveket értő nagy Skaligernek is csudájára épen megmaradott vala, hogy nemsokára a maga épségéből kirukkoltatván, avantsiroztatni fogják a pajzanosok közzé; hogy az parasztok közt, ha annak jósága megmarad. De azokhoz is igen bement a deák szókkal való élés az vármegyei tisztektől, már ök is a contributiót a norma vagy planum szerint administrálják a regius commissariisoknak és a computosan az inquisitio szerint. Szegény magyar nyelv! Ha Isten tehetséget adott a Mgos Urnak s azokbul az Heltaitól régen kiadott versekből, a melyeket kedvesebbeknek lehetne itélni, nyomtatatna ki a Mgos Ur Budán, vagy a hol helyesnek itélné, hogy az eféléknek olvasásokkal egyenesednének a megdeákosult s francziásult szólások módja.

— —
A Mgos Urnak M. Igenben 20. Sept. 1756.

Alázatos kész szolgája

Bod Péter.

ADALÉKOK ÉNEKESKÖNYVEINK BIBLIOGRAPHIÁJÁHOZ.

Közli: **Révész Kálmán.**

E cím alatt e folyóirat jelen évi I—IV. füzetében Jakab Elek úr közlé a magyar énekeskönyveknek Toldi Ferencz által összegyűjtött sorozatát. E sorozat, mint a nagy Toldi egyik irodalmi hagyatéka s kiváló gyűjtői buzgóságának szép emléke, mindenesetre nagy figyelemreméltó ugyan, de hazai bibliographiánk jelen állásában s különösen Szabó Károly nagy művének megjelenése óta már messze túl van szárnyalva.

Magam is foglalkozom néha-néha magántanulmányként a hazai két protestáns felekezeti XVI. és XVII. századbeli énekeskönyveivel s nekem is van rólok egy sorozatom, melynek bár tökéletes hibátlanságot és teljességet nem vindicálhatok, — de azt mondhatom, hogy a Toldi-Jakab-féle sorozatnál hibátlanabb és sokkal teljesebb; mire vonatkozólag legyen elég annyit említenem, hogy míg Toldi a közölt sorozat szerint a XVI. és XVII. századból csak 24 protestáns énekeskönyvet ismer, én e korszakból, mint alább látni fogjuk, 86-ot fogok kimutatni.

Nem tartom tehát haszon nélküli fáradságnak én sem, sorozatomat az érdeklődők rendelkezésére bocsátani; mert magamról tudom, hogy valamely óriási anyaghalmazról rövid, összegező és utasító áttekintéssel birni, nagyon megkönnyíti a kutatást.

Mielőtt azonban sajátképeni tárgyamra, a sorozat közlésére reá térnék, nem tehetem, hogy az általam mélyen tisztelt Jakab úrnak egy állítására ne reflectáljak. Azt mondja ugyanis többször említett közleménye elején, hogy a reformátusok — az unitarius Heltai Dávid kéziratoss énekeskönyvéből — meggyő-

zódhatnak arról, »hogy ők a dogmai tartalmat illetőleg Szenczi Molnárignem református, »annál kevésbbé római katolikus, de valóban unitarius énekeket énekelt templomaikban.« (41 lap.) Ez állítás — mely hogy az akkori reformátusokat mily különös színben tünteti fel: nem akarom itt most fejtegetni — nagyon, de nagyon könnyen megdönthető és czáfolható; de ettől felment engem épen Jakab úr, midőn egy lappal hátrább e szavaival: »Ő (Melius) a trinitást »énekes-, ima-, agenda-, prédikáció és mindenn rítualis könyvbesszintén beigtatta« — saját maga czáfolja meg előbbi téves állítását.

És most, e rövid kitérés után, melylyel »salvavi animam meam«, ime közlöm a hazai két protestáns egyház XVI. és XVII. századi magyarnyelvű énekeskönyveinek általam összeállított sorozatát.

1536. Gálszécsi István énekeskönyve, Krakó. 8-r. Jelenleg egy példánya sem ismeretes. Említi Szilvás Ujfalvi Imre 1602-ki énekeskönyvében.
1538. Székely István. Istenes énekek. Krakó. 8-r. Sándor István, Bod P. után említi. Egyetlen példánya 1849. Enyeden elpusztult.
1548. Székely István. Soltár Könű Szekel Estuantul stb. Krakó. 8-r. 251 lev. (3 ép 2 csonka példány.)
1560. Huszár Gál. Isteni dicsíreték és Psalmusok, 8-r. Sz. Ujfalvi említi. Jelenleg nem található.
1570. Melius Péter. Igaz Szent Irasbol ki Szedettet ének. Debreczen. 4-r. 16 lev. (Akad. Kolozs. unit. coll.)
- (1570. körül) Debreczeni énekeskönyv töredéke. U. N. Múzeum.
1574. Huszár Gál. A Keresztyéni Gywlekezetben Valo Isteni diczeretec es Imadsagoc. Komjáti. 4-r. 355 lev. (Un. Eperjesi ág. Coll.)
1579. Énekes Keoniv. Melibol szoktanak az Vrnak diczi-retet modani . . . Debreczen. 4-r. 162 l. (U. Cs. Kolozsvári ref. coll.)

1582. **Bornemissza Péter.** Enekek háromrendbe, kvlőmb különbe felec. Detrekő. 4°. 334 l. (Egy. Cs. N. Múzeumé Akad. stb)
- (1582 körül. **Bormemissza P.** Cantiones Funebrales-töredéke. (U. N. Múz.)
1590. **Énekes könyv.** Debreczen. 4-r. 300 lap. (U. Kolozs-ref. coll.)
1592. **Gönczi György.** Enekes könyve. Debreczen 1592. Egyetlen csonka példánya a kolozsvári ref. coll. könyvtárában. Ez tekinthető első kiadásul a későbbi kiadásoknak, melyek különféle címek alatt¹⁾ kisebb-nagyobb változtatást, bővítést, csonkítást szenvedve, hol itt hol ott az országban megjelentek. Én a következő kiadásokat ismerem:
- 1602. Debreczen. (Szilv. Ujfalvi Imre nevezetes előszavával. Cs. Battyányi kt.)
- 1616. Debreczen. (U. Marosvásárhelyi ref. coll.)
- 1620. Debreczen. (Kálmán F. Gyűjt.)
- 1635. Lőcse. (M. Akad.)
- 1640. Bártfa. (E. Múz. Lugossy.)
- 1642. Lőcse. (N. Múz. Spatak.)
- 1648. Nagy-Várad. (U. Egy.)
- 1651. N.-Várad. (U. Egy.)

1) Én a Gönczi-féle énekeskönyv különböző kiadásainak a következő háromféle címet ismerem:

1. Keresztyéni énekek, Mellyek a Gradual mellett sa nélkül is, a holazzal nem élhetnek, a Magyar nemzetben reformáltatott Ecclesiákban szoktanak mondattatni.

2. Keresztyéni isteni dicséretetek, Melyek az Magyar nemzetben (reformáltatott Ecclesiákban Esztendőn által) szoktanak mondattatni. Ezek mellé adattattak szép renddel. . . . (itt aztán változik a cím ahoz képest, a mint a gyűjtemény a zsolttárok, hymnusokat, halotti énekeket mind, vagy ezek közül csak egyiket vagy másikat tartalmazza.)

3. Az Sz. Dávid Prophetának ékes Rythmusu Soltáraival, Es az Soltarokból szerzettetett Dicsiretekkel, Segyéb istenes Enekekkel és Hymnusokkal tellyes könyv. (Itt is legelőször halotti énekek és könyörgések is találhatók.)

- 1652. Lőcse. (U. S.pat.)
 --- 1654. Lőcse. (U. Kolozsvári ref. coll.)
 --- 1654. N.-Várad. 4-r. (N. Múz. E. Múz.)
 --- 1654. N.-Várad. 12-r. (U. Kolozsvári rom. k. lyc.)
 --- 1662. Kassa. (U. Debr.)
 --- 1675. Lőcse. (U. N. Múz.)
 --- 1675. Kolozsvár. (Cs. U. Lugossy.)
 --- 1680. Kolozsvár. (E. Múz. Debr.)
 --- 1682. Lőcse. (U. S.patak.)
 --- 1683. Kassa. (U. Cs. Lugossy.)
 --- 1690. Kolozsvár. (Kolozsv. cath. lyc. Debr.)
 --- 1690. Lőcse. (U. Rakovszki kt. Pozsony.)
 --- 1691. Lőcse. (N. Múz. Egyet.)
 --- 1694. Lőcse. 12-r. (U. Rimaszombati prot. gymn.)
 --- 1694. Lőcse. 8 r. (U. Mednyánszki ktár Néhre.)
 --- 1696. Lőcse. (U. N. Múz.)
 --- 1697. Debreczen. (U. Egyet.)
 --- 1699. Lőcse. Spat. Debr. kegyesrendiek.)
 1593. Az Kereztieni Giolekezetben valo Isteni diczérétek. Bártfa.
 4-r. (Cs. S.patak. Alsósebesi franc. zárda.)
 1598. Sz. Ujfalvi Imre. Halotti énekek. Debreczen. Emliti
 Sándor István. Kiadásai In Exequiis defunctorum,
 Halottemeteskorra valo Enekek czímmel a
 következők:
 --- 1602. Debreczen. (Cs. U. Battyányi kt.)
 --- 1606. Debreczen. (U. Mvásárhelyi ref. isk.)
 --- 1620. Debreczen. (U. Pozsonyi rom.-c. gymn.)
 --- 1632. Debreczen. (U. Akad.)
 --- 1654. N.-Várad. (U. Kolozsvári cath. lyc.)
 --- 1691. Kolozsvár. (Cs. M. Lugossy.)
 1599. Gyulafi János Hárfák hárfája. Debreczen. 8-r. 178
 l. Igy említi gr. Kemény egy kéziratában e könyvet,
 melynek egyetlen ismert példánya Enyeden 1849-ben
 pusztult el.
 XVI. század. Beythe István énekeskönyve. Dunántúl 1584
 körül nyomtatott. Megvolt csonkán a Nagy István könyv-
 tárában de eltűnt, s a Toldi könyvtárában.
 XVI. század. Kálmáncsehi Sánta Márton énekes könyve.

Említi Sz. Ujfalvi 1602-ki előszavában. Jelenleg nem található.

1607. **Szenczi Molnár Albert.** Psalterium Ungaricum. Szent David Kiralynac es Prophetanac Szaz ötven Soltári stb. Herborn. 12-r. 425 l. Ez a Sz. Molnár fordította zsoltároknak első kiadása. (Egy. Pesti ref. coll. Lugossy Cs. N. Múz.) További, előttem ismert kiadásai:

- 1608. H a n a u. (Több péld.)
  - 1612. O p p e n h e i m. (T. p.)
  - 1635. L ő c s e. (U. k.)
  - 1645. A m s t e r d a m. (T. p.)
  - 1648. N.-V á r a d. (U. Egy.)
  - 1650. A m s t e r d a m. (Ak. E. Múz.)
  - 1651. N.-V á r a d. (Egy. Kolozsvári cath. lyc.)
  - 1652. L ő c s e. (U. Spat.)
  - 1654. L ő c s e. (U. Kolozsvári ref. coll.)
  - 1654. N.-V á r a d. (N. Múz. E. Múz.)
  - 1662. K a s s a. (U. Debr.)
  - 1670. L ő c s e. (U. N. Múz.)
  - 1681. K o l o z s v á r 12°. 238 l. (U. E. Múz.) ¹⁾
  - 1681. K o l o z s v á r, 12°. 349 l. (E. Múz. Debr.)
  - 1682. L ő c s e. (N. Múz. Spat.)
  - 1686. A m s t e r d a m. 12-r. (T. p.)
  - 1686. A m s t e r d a m. 22-r.
  - 1690. K o l o z s v á r. (Debr. kolozsv. cath. lyc.)
  - 1690. L ő c s e. (Rakovszki kt. Pozsony U.)
  - 1691. L ő c s e. (N. Múz. Egy.)
  - 1694. L ő c s e. (U. R.-Szombati prot. gym.)
  - 1696. L ő c s e. (U. N. Múz.)
  - 1697. D e b r e c z e n. (U. Egy.)
  - 1669. D e b r e c z e n. (Egy. kolozsv. un. coll.)
  - 1699. L ő c s e. (S.patak. Debr. piaristák. R.-Szombat.)
1635. I s t e n e s hymnusok. L ő c s e. (U. Ak.)
1635. In exequiis defunctorum stb. L ő c s e. (U. Ak.)

---

¹⁾ Egyáltalában nem unitárius énekeskönyv, tehát ez, mint Jakab úr gondolta.

1636. Dayka és Gelei. Öreg Gradual. Gy.-Fehérvár. (T. p.)
1641. Keresztyen Imadságok egy-nehány szép Enekekkel. Debreczen. Töredék. (E. Muz.)
1648. Egynehány szép Soltárok és Isteni Dicséretek. Nagy-Várad. (U. M.-Vásárhelyi Teleki.)
1651. Laskai János. Sz. Dávid Százötven Zsoltári. Debreczen. (U. egy. címlap hiján.)
1662. Sz. Dávidnak hét Poenitentiátartó Soltári Spatak. P. Páriz Imre »Keskeny Utja« után kötve. Van két későbbi kiadása, nevezetesen:
- 1671. Kolozsvár. (N. M. Teleki kt. Spatak.)
- 1689. Lőcse. (U. Akad.)
1683. Szép és ajtatós isteni dicséretek. Lőcse. (Cs. N. Múz. Lugossy.)
1696. Ács Mihály. Zöngedőző Mennyei kar. Lőcse. (Akad. N. Muz. E. Muz. Lőcsei ev. gymn.) ¹⁾

E sorozat szerint a XVII. század végéig a Gönczi-féle énekeskönyv 27, a Sz. Ujfalvi halotti énekeskönyve 7, s a Sz. Molnár fordította zsoltárok 26 kiadást értek.

Azon reménnyel zárom be közleményemet, hogy valamint nekem a Jakab úr közleménye adott ösztönt, úgy az én igénytelen közleményem után is nem soká kell várjunk az újabbkori protestáns, a római katolikus és az unitárius magyar énekeskönyvek bibliographiai sorozatára.

---

¹⁾ Használt rövidítések: Akad. = M. Tud. Akadémia könyvtára. Egy. = bpesti egyetemi könyvtár. N. Múz. = magyar nemzeti múzeum kt. E. Múz. = erdélyi muzeum könyvtára. Spatak. = a sárospataki ref. főiskola könyvtára. Debr. = debreczeni ref. főiskolai könyvtár. U. = unicum. Cs. = csonka példány. T. p. = Több példány.

ADALÉKOK

SZABÓ KÁROLY „RÉGI MAGYAR KÖNYVTÁRÁ“-HOZ.

I.

Sándor István, »Magyar Könyvesházának« 13. lapján említi az 1598-ik évben Kereszturott nyomtatott »Agendát«, melyet azonban Sándor István valószínűleg nem látott, mert a könyv alakját nem jegyezte fel, holott megtenni sehol sem mulasztja el, ha a leírt könyv szeme elé került. Hivatkozik is arra fentebb említett munkájához írt előbeszédében mondván: »de minthogy egy jó részét ezen régi könyveknek nem láthattam« stb. Szabó Károly »Régi Magyar könyvtár«-ának 145-ik lapján 303-ik szám alatt Sándor István után vette föl az 1598-ik évben Kereszturott nyomtatott Agendát, mint már nem létezőt, vagy legalább általa sehol sem látottat, mert egy könyvtárat sem idéz, a hol az föl lehető volna. Ugyan csak a Budapesten az 1882-ik évben tartott országos könyvkiállítás alkalmából kiadott »Könyvkiállítási Emlék« 149-ik lapján »XXVIII. Keresztur« cím alatt Szabó Károly nagyérdemű tudósunk az 1598-iki Agendát elveszettnek mondja.

A véletlen szerencse kedvezésének köszönhető, hogy ezen nyomtatvány létezését, a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárában constatálhatom.

A múlt nyáron Erdélyben tett utazásom alkalmával szeptember 3-án Fogarason egy néhány régibb nyomtatványnak vásárlás útján birtokába jutván, közöttük az Agendá-nak egy 1612-ik évi második kiadásu példánya is vala, melyet Szabó K. »Régi Magy. könyvtára« 197. lapján 433. szám alatt leírt, s mint

annak egyetlen példányát a Magyar Nemzeti Múzeumban levőt említi.

Alkalmam nyilván a két példányt összehasonlítani, az összehasonlítás közben tett tanulmányom a következő eredményre vezetett. Szerzett példányomnak nyomtatott címlapja ez: »Agenda az az: Szentegyházi Cselekedeteknek A Vagy Szentsegeknek es egyéb egyhazi szolgálatok kiszolgáltatásának módgya. 1. Cor. 10. Vagy esztek vagy isztok, vagy valamit cselekettek mint az Istennek dichősegere cselekedgyetek. Kereszturot. Nyomtatattott Farkas, (irva) Imre Altal. MDCX. (írással pótolva XII.) 8°. A — E₂ = 45 számozatlan lap. Az A öt és hatodik lap hiányzik. A példány B₂-ig el van rongyolva, s imitt-amott foltozott.

Hogy ezen Agenda 1612-iki nyomtatvány, azt a könyvecske ajánlat címlapja bizonyítja, s hogy a múzeumi könyvtár 1612-iki nyomtatásnak tartott példányától elütő, azt a nem azonos típusok különbözőségén kívül a következők tanúsítják:

A múzeumi példány a — h₃ és két lap = a címlappal együtt 63 lap. Az én példányom lényegében ugyan oly tartalommal: címlap az olvasókhöz, négy lap, A — E₂ s egy lap a könyvnyomtató végszavával, összesen 47 lap, melyből az A hatodik és hetedik lap hiányzik. A múzeumi példányban az ajánlat, az olvasóhoz és az első szakasz feje piros nagy betűkkel nyomtatott, s nyolcz tus fekete initialéval vannak az egyes szakaszok kezdete ellátva; az ajánlás és a szertartási szöveg nagy cursiv betűkkel nyomtatvák; míg ellenben a másik példányon piros szakasz fejek nincsenek, egy initiale fordul elő, s ugyan csak a szertartási szöveg felényi kisebb cursiv betűkkel nyomtatott. A múzeum példányán a C₂ tulsó oldalán »Jai be Istennek aldot leannja« kezdetű ima a másik példányban elő nem fordul azon a helyen, de e helyett a B laptól s a oldalán »Én immár« kezdetű ima van.

Mind ezen lényeges eltérések s a típusok különfélesége nyilván mutatják, hogy az »Agenda« múzeumi példánya nem egy s nem ugyanazon kiadás terméke, mint a birtokomban levő; az előbbeni az 1598-ik évi kiadásnak egy fönmaradt példánya, s a tévedés, melylyel azt Szabó K. érdemes tudósunk

1612 kiadásnak tartotta, természetesen csak egy másik példánynak összehasonlítása után lett constatálható, sajátképen pedig hibának annyiban sem mondható, mert a múzeumi példány írott címlapja az 1612-ik évre utalt, s e tévedést inkább az követte el, a ki címlapot lemásolta, s azt a munkácska elejébe ragasztotta, mi pedig csak úgy történhetett, hogy a címlap másolója előtt egy 1612-ik évi példány feküdt, nem betű szerint ugyan, de szószerint lemásolta, a hiányzó nyolczadik és utolsó lapot írással pótolta, de a C₂ és C₁ lap közé, két lapot terjedő inádságot is betoldott, a mi az 1612-iki kiadásban elő nem fordul.

II.

A most ismertetett Agendához mint colligátum van kötve egy másik nyomtatvány is, melyet Szabó Károly »Régi Magyar könyvtárában Németh Typographiája után a 261. lapon 590-ik szám alatt leír, s melynek eddig egy példánya sem volt ismeretes. Ezen egyetlen teljes ép példánynak következő leírását adjuk: *Canones Az Az: Az Egyhazi szolgak Eletenec, Tisztinec és tisztesseseges magoc tartásánac Regulái. Iratattanac Az Sopron Vár Megyebéli Ecclesiae Senioritul, Isten tisztességére és az Anyaszent Egyháznac abban valo tanétoknac épületekre. I. Timoth. 3. Haec scribo: ut scias quomodo oporteat te in domo Dei conservari, quae est Ecclesia Dei vivi columna et firmamentum veritatis. Csepregben Nyomtatatot Farkas Imre által 1630. Esztendőben. 8°. A — D₂ és két lap = 27 számozatlan levél. Elöl címlap, latin ajánlás 3 levél hátúl, az éven át megtartandó ünnepek havonkénti sorrende.*

III.

A mult nyáron a felvidéken megejtett könyvtár-buvárlatom alkalmával, meglátogattam a Liptó-megyében levő rózsahegyí kegyesrendiek könyvtárát is, s ott kis könyvtáruk egyéb érdekességei között megtaláltam mint unicumot azon nagyszombati nyomtatványt is, mit Szabó K. »Régi Magyar könyvtár«-ában 692-ik lapon 1766-ik szám alatt Sándor István után felemlít.

Ezen kis nyomtatvány teljes czíme a következő: »R e g u l a i. A z A z R e n d - T a r t á s i A z U r S z e n t s é g e s T e s t e C o n g r e g a t i ó j á b a n l é v ő A t y a f i a k n a k , m e l y a N a g y S z o m b a t i S é r a p h i c u s S z e n t F e r e n c z S z e r z e t é n l é v ő P a t e r e k n é l v a g y o n , É s U g y a n e z e n A t y a f i a k n a k a S z e n t s é g e s R ó m a i P á p á k t ó l e n g e d t e t e t t B u c s u i a T i s z t e l e n d ő P a t e r P r o v i n c i a l i s A f f r a y A n t a l e n g e d e l m é v e l N a g y - S z o m b a t b a n N y o m t a t t a t o t t a z A c a d é m i a B ő t ű k k e l 1707. E s z t e n d ő b e n . K i s 8 - r . A — B₂ é s k é t l a p = 12 l a p . E l ő l c z i m l a p , a j á n l á s a c o n g r e g a t i ó d i r e c t o r a F r . Á g o s t o n L e ó t ó l , P a n t e t M i h á l y n a k N a g y - S z o m b a t e g y i k f ő t a n á c s á n a k é s a c o n g r e g a t i ó r e c t o r á n a k . H á t ű l a z u t o l s ó k é t l a p o n e g y n é m e t é s e g y t ó t i m a .

Közli: *Majláth Béla.*

IV.

253. sz. Bécs 1680. A budapesti egyetem könyvtárában újabban a következő régi magyar könyvet találtam, melyet mivel Szabó Károly munkájában nem foglaltatik, e folyóirat olvasóival kívánok megismertetni. A könyv czíme a következő: *K y s s I m r e*. Három szép imádságos könyvecske az első régen németből magyarrá fordítottot. A második Szűz Maria örökké-valóságnak haynala. Az harmadik a szentséges misebéli áldozatnak felséges titkai. Melyet a nagy jó emlékezetű Báthori Sophia fejedelem aszszony költségével nyomtattak, anno 1680. Bécsben Joh. Jacob Kúrner által. 8-r. 365 l. tárgymutató 7 sztlan lap.

Közli: *Kudora Károly.*

Jakab Molnár ?

ADALÉK A KOLOZSVÁRI EV. REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS FŐTANODA NYOMDÁINAK TÖRTÉNETÉHEZ.

Sokan írtak már e főtanoda nyomdájáról, érintették annak I. Apafi fejedelemtől származását s megnevezték annak igazgatóit és bérlőit.¹⁾ De nekem úgy tetszik, hogy valódi eredete még tisztázva nincs. Én is emlékeztem róla röviden egy mult századi hivatalos adat nyomán a »Könyvszemle« egyik mult évi füzetében; de azóta egy más nagyobb tanulmányozás alkalmával lényeges levéltári adatok birtokához jutván: érdekesnek látom néhányát eredeti alakjában közölni, másokra bízván, vagy későbbre hagyván e nyomdák rendszeres történetének megírását.

A Szenci Molnár Albert-féle s magszakadás utján fiskusra szállott, valamint a gyulafejevári országos nyomdát a most nevezett fejedelem 1672. és 1673-ban a kolozsvári főtanodának adományozta. Ez általánosán tudva van; ezzel tért és időt nem foglalok. Ezekhez járult 1696-ban a Gilányi Jakab által vásárolt s felerészben a főtanodának, felében a kolozsvári ev. ref. egyháznak ajándékozott typographia, melyet Bucsesdi Sára, elébb Székely László, később gr. Haller István hitvese, Tóthfalusi Kis Miklós által megigazított s 566 forintért tőle kiváltván: az egy ideig külön használtatott.

Negyedik typographia volt a Tóthfalusi Kis Miklósé, a melyet az ő halálával örököseitől gr. Bánffy György vett meg 1700 m. forinton, ezek voltak — forrásom szerint — matrixok és a typographiához tartozó mindenféle instrumentumok és kellékek s egy új sajtó. A gróf ezeket még életében átadta a ref. főtanodának és ekklesiának egyenlő joggal való hasznélvezetre.

¹⁾ Lásd az adományozást: A kolozsv. ev. ref. Főtanoda Történ. 1786. 100—101 ll.

Utoljára 1737-ben Losonczy b. Bánffy Farkas közbenjárására munkába vétetett, hogy az unitárius kolozsvári ekkleziának néhány mázsa eladott öntött ón betűi szintén vétessenek meg a főtanoda és ref. ekkleziára költségén közös használatra; mindkettő készséggel vállalkozott a megvásárlásra, a minek azonban valóságáról adatokat nem bírok.

1696. aug. 5. napján tartott ekkleziára gyűlésében meghatározatott, hogy bárha a Gilányi-féle typographia is átadatott Tóthfalusi Miklósnak, mindazonáltal ő kegyelme azt az ország typographiájával ne confundálja, hanem azon mérés szerint, mint ő kegyelme kezéhez vette, külön tartsa és reparálja a betűket a szerint, a mint in Compendio egy typographiácska kitelik belőle s ezen munkájáért illendőképen meg fog fizetni az ekkleziára.

Nézzük ezen szerződést s a munka bevégezése után Tóthfalusi kielégítettéről való eredeti elismerését.

I.

Actum in Colosvarin Synodo Semigenerali
Congregata die 4-a novembris stylo novo
Anno 1697.

T. Tóthfalusi Kis Miklós uram ő kegyelme a Tisztelendő Colosvári Reformatum Consistoriumnak két ízben való deliberationi szerént reá ígerte arra magát, hogy azon református ekkleziára és Kollegium Typusit reparálja és azon ekkleziára restitálja ilyen conditiok alatt:

1. Hogy ő kegyelme, se kényszeritessék annak a munkának se hirtelen, se egyszersmind való elkészítésére, hanem successive egymás után készítse el, a mint érkezhetik, mindazonáltal messzég (így) se halaszsa.

2. Hogy a reform. ekkleziára tartozzék ő kegyelmének minden 100 betűért fizetni denar. 25.

3. Hogy az ő kegyelme injuriájára az ekkleziára míg ő kegyelme él, ne usuállhassa azokat a Typusokat.

II.

Ann o. 1698. die 10-a juny in Synodo generali
in oppido Nagy-Enyed celebrata.

A Tóthfalusi Kis Miklós atyánkfia ujjolag a Generalis Synodus előtt magát igérte és kötelezte a feljebb megírt dologra azon conditiók alatt sat.

[Mint fennebb.]

Bajesi András,

Jur. Notarius Synodi Generalis, m. pr.

(P. H.)

M. Tóthfalusi Kis Miklós, m. pr.¹⁾

Hogy Tóthfalusi K. Miklós ezen elvállalt kötelezettségének megfelelt, s munkájáért az ev. ref. ekklezsia által kielégítettett, kitűnik a következő egy fizetési elismervényéből, mely így szolt :

III.

»Én Miszt-Tothfalusi Kis Miklós, Recognoscalom per praesentes, hogy ezelőtt való esztendőekben a Kolozvári Reform. ekkleziának Typusit renoválván, sokat kiadtam: melyért egyszer percipióltam Tisztelendő Némethi Sámuel uramtól flor. Ungaricales kétszáz (200), másszor is flor. Ungaric. Száz (100), más ízben is flor. Ung. száz (100), ismét flor. Ung. Ötven (50), most pedig flor. Ung. száztíz (110), in universum flor. Ung. ötszáz és hatvan (560). És a mi azon specificált ó Typographiához való minden eszközök nálam voltak: u. m. matrixok, instrumentumok, kástlik és egyéb eszközök etc. jó lelkiismerettel kiadtam; azonban magamnak szerevén egy új prelumot fl. 12., azt is annectáltam; azért is ha miben hijánosodott kivált a kasta láb, azon prelumom mindent helyrepótolhat. E felett két rendbeli zsidó betűket is adtam cum punctis, florin Ung. harminczhét (37), de erről még nem contentáltattam. Anno 1702. die 23. Februarii.

Melyről említett Némethi Sámuel uramot quietalom.

Idem qui Supra.

Miszt-Tothfalusi Kis Miklós, m. pr. <

(P. H.)

¹⁾ Az ev. reform. főtanoda könyvtárában levő hivatalos másolatról.

Jegyzés. Közül az *Idem qui Supra* előtti tiszta helyre más kézzel közbe ez volt beírva: A mi fennmaradt volt, mivel sokáig a Collegium prelumával s egyéb instrumentumokkal dolgozott, azt is leengedte, úgy nem kívánt arról *Quietantiát*.¹⁾

Világos innen, hogy a mikor a kolozsvári ev. reform. főtanoda nyomdájáról van szó, mindig ezen különböző egyesített nyomdák értendők, melyek olykor nagy ideig külön, máskor ismét sok ideig együtt kezeltettek, de jövedelmüket az ekklesia és collegium osztotta meg. Ezen különböző kezelési időszakokra vonatkoznak a következő hivatalos adatok, melyeket eredeti alakjukban tesztek közzé, s melyek a nyomda multjának alapos megismerésére nevezetes világosságot képesek nyújtani.

IV.

K i v o n a t

Bonyhai György marosvásárhelyi tanár
1737. jul. 12. gr. Bethlen Ádám fő Curatorhoz
a kolozsvári Typographia kezelőiközötti
vizsgongás ügyében írt leveléből.

»Typrographus Szathmári Sándor panaszát vevén — úgy mond — Tsepregi uramék ellen, meghatároztam, hogy át is írok a Fő Curator urnak.

»Meg kell vallani, hogy Typographus Szathmári uramban van nagy hiba; sokszor commentáltam én ezelőtt néhány esztendővel ő kegyelmének, hogy két prelumot állítson fel: egyiken folyjanak szüntelen az iskolára való hasznos munkák, másikon egyéb aprólékos munkák, mivel egy prelum annyiféle munka productiójára nem elég; de mindenkor csak a szegénységgel mentette magát, hogy nem érkezik annyi cselédre, holott ezekben magának lett volna haszna; ebből származott már az a Confusio, melyben most ő kegyelme vagyon. Én mindazonáltal nem javallom, hogy az a Typographia megszakadozzon és különös Typographia erigáltassék a Collegiumban, mivel mindenikben lehet elég defectus, de így együtt a munkák jobban

¹⁾ Az ev. ref. collegium levéltárában levő eredetiből.

producáltatnak; maga a Typographia is hogy él, ha kezéből holmik kivétnek, a mint maga is lamentál levelében! Maradjon a Typographia ezután is integre, a Szathmáry kezénél, de úgy, hogy más prelumot is erigáljon és teygen eleget obligatiójának, hogy producáltassanak olyan munkák, melyek mindenütt kívántatnak. Az »Impressum«-hoz ¹⁾ mindaddig nem foghat ő kegyelme, hogy kinyomtassa, míg Nádudvari uram munkája ott sudál a prelum alatt. Isten tudja mikor lesz vége. Az ilyenek correctiot kívánnak, mely különben nem lehet: vagy két prelumot tart ő kegyelme, vagy meghasonlik a Typographia... a ²⁾

V.

K i v o n a t

A z e r d é l y i e v a n g. R e f o r m a t u m C o n s i s t o r i u m
1710—1742. évi J e g y z ő k ö n y v é b ől, a K o l e g y o m
T y p o g r a p h i á j á t i l l e t ő t á r g y a l á s r ől.

A főtanács így írt a kolozsvári reform. Collegium curatorainak és a superintendensnek:

»Mind a generalis ekkleziának fructificáló, mind a Collegium thecájában heverő, ugyanoda való ekkleziának és Collegiumnak Typographiáit jóidőtől fogva akarván jó karban állítani, és azok iránt állandó provisiot tenni, tetszett, hogy mindaz három rendbeliek egy bizonyos helyre collocáltassanak; az a ház pedig, melyben most a generalis ekklezsia Typographiája van, nem levén alkalmas arra, hogy benne a Collegiumban levő is elférhessen, s kegyelmetek is a mint a parte Collegii et Ecclesiae ejus loci declaralják, nem akarván magok részéről való Typographiát privatus ember házához kivetni, e végre, a mely ház a Collegium mellett a kolozsvári ekklezsia részéről, kegyelmetek által conferáltatott, abbeli közönséges jónak dicséretes előmozdításában való promptitudóját kegyelmeteknek és az ekkleziának a Supremum Consistorium nem csak approbálta, sőt kedvesen vette, egyszersmind azon Typographiának conferált háznak ampliatiójára, és arra cum securitate kívántató alkalma-

¹⁾ Erről alább lesz szó.

²⁾ Az erd. ev. ref. fő-consistorium levéltárában levő eredetiből.

tosságok építésére, [minthogy az is nem mondatik elégséges bátorságos commoditásnak] a parte generalis ecclesiae fele költséggel concurrálni kész és kegyelmetek a Collegium és ecclesia részéről tett kívánsága szerint 1., mind az ekképen egybetétendő Typographiák taxájok a mennyire lehet elevatiójának és hasonfelének a generalis ekklesia, a másik pedig a kolozsvári collegium és ekklezsia számokra való háromlásának, mind pedig 2-szor, az ekklezsia és Collegium Typographiáinak és ahoz tartozó instrumentumoknak a generalis ekkleziával egybe nem elegyítésének és mindenik különös inventatiójának öröme annuál, magának tartván mindazáltal a fő Consistorium in specie a Superattententiának azon együtt levő Typographiát való inspectióját, nevezetesen, hogy minden kibocsátandó könyvek a Superattententia hírével és annuentiájával jöjjenek ki, nem tartván ellent benne, sőt approbálván, hogy az ekklezsia és Collegium részéről is legyen, ki reá inspiciáljon, in Specie in Suppreum Consistorium által deputalt Collegium és ekklezsia Curatora, ki mellé, ha szükségesnek tartják, mégis adjungáltathatik e gremio mindenik részéről.

»A Superintendens betegség miatt jelen nem léte okából el nem dölhett kis difficultas 1-ször, hogy eddig a generalis ekklezsia 72 forintot kapott a typographiai taxából, ezenul pedig 60 forintnál többre nem emeltethetvén: egy kis defectus lesz, 2 szor, az is objiciáltatván a kolozsvári ekkleziától, hogy a generalis ekklezsia incerto jure részesül a taxában, minthogy fele a kolozsvári, fele az enyedi Collegiumoké, minthogy ez verificáltathatik documentumokkal is, és a generalis ekklezsia semmivel nem tudta stabiálalni jussát, ennélfogva mindkét collegiumnak typographiai jussa fentartatik.

»Meghagyatik tehát, hogy a Collegium Curatorai egyetértve a püspökkel, az említett Typographia számára cedált házat primo quoquo tempore vizsgálja meg, azon három rendbeli Typographica Officináknak kívántató épületeket és commodításokat intézze el: mennyi securitással állittathatik fel, a Consistoriumot informálja, az alatt az Isten hírével hozzá fogván, azt minél hamarabb felállítsa és mindenik rendbeli Typographia distincte ac specificite hitelesen minden hozzátartozó eszközöket registráltatván s a betüket specicsok és gradusok szerént meg-

vizsgáltatván és a fennlevő difficultások iránt tiszt. Superintendens atyánkfíával megegyezvén, oda ugyancsak a Szathmári Sándor uram kezébe és directiója alá resignálja, egyszóval a Typographia felállításában Isten dicsőségére mindeneket kövessen el; meghagyván, hogy azokra jó gondot viseljen, az exemplárokat jobban mint eddig, correcte és nitide igyekezzék kibocsátani, és e végre coadjutora Pataki József mellett jó erkölcsű, serény és accuratos legényeket tartson. In specie pedig György Deákot, a ki eddig is mind ott, mind egyebütt dicséretesen folytatta ebbeli regulariter tanult mesterségét, ne hagyja ki; assecuráltatik is per praesentes az ekklézsia és Collegium az épületre és azon Typographiának felállítására fordítandó feleköltségének a Suppreum Consistorium által leendő refusiójáról. Ezen czél elérése érdekében megiratott ezuttal, hogy a collectával szaporábban igyekezzenek az ottani ekklézsiában, a Generalis Notariussal is iratott a Fő Consistorium minden Curatoroknak, valamint kimondotta, hogy privative a főnemesség és felsőbb rendek is disponálandók az erre való concursusra. Mindezekről a püspök is értesitetett . . . «¹⁾

Említetvén fennebb az I m p r e s s u m című könyv nyomtatása: érdekesnek látom egy mult század közepén élt református szakembernek erről, valamint énekes könyvük reformjáról a főtanács elébe terjesztett nézetét, s a református énekek történetét illető előadását a nevezett főtanács levéltárában levő eredetiből szó szerint közrebocsátani azért, mert a fennebbiek egy illető pontját felvilágosítja s azon kérdésben: vettek-e a protestánsok a r. katolikusoktól át kész énekeket, a mi ez időszaki folyóiratban is vitatva volt, illetékes véleményt mond, általában az erdélyi református nyomdai viszonyokra nagy világosságot derít.

De hadd szóljon maga az emlékirat:

VI.

»A TELJES ÉNEKES KÖNYVnek [közönséges névvel IMPRESSUMNAK] NEVEKEDESÉNEK HISTORIÁJA.«

»A reformatio elein a pápisták Psalteriumjaiból fordítottak

¹⁾ A fennjelölt eredeti jegyzőkönyv 645—646. lapjairól.

némely Hymnusok, p. o. a Solis Ortus Conditor etc. Veni Creator Spiritus etc., melyekhez járulván többek, azon Hymnusok titulusa alatt, azokkal élt az Ecclesia.«

»Annakutánna ezek mellé vétettek a Dávid Soltárai in Prosa, valamint a Bibliában extálnak, minden poétai Cadentiák avagy versszerzési munka kívül. És ugy énekeltek mind egy nótán. Miképen mindezek az öreg Énekes Könyvben [Gradualban] extálnak, mely is öregebb Rákotzi György Fejedelem idejében jött ki nyomtatásban teljesebben.«

»Ez idő alatt egy is más is a magyar Reformátorok által rythmusba szerzetett, vagy a Dávid Soltáriból, vagy egyéb materiákból, és együtt is másutt is énekeltek. Miglen osztán idővel összeszedegettek és nyomtatva kiadattak, azzal a különbséggel, hogy a Dávid Soltáriból valók Istenes DITSÉRETEK titulusa alatt, a többi külön külön Titulus alatt foglaltattak be; az Innepiek pedig ismét külön.«

»Járult ezekhez a közelebb elmult Seculum közepe táján a Soltároknak Galliai Ecclesiák követéséből rythmusba foglaltatások, és francziai nótákra szabatások Molnár Albert által. A mikoron osztán azon Dávid Soltárinak nagy becsületiből a többi énekek is már terhére levén az Ecclesiának, a frantziai és belgumi Ecclesiáknak példájok szerint a többi énekek kihagyatván Erdélyben, [a Magyarországiak nem mentek reá] a közönséges Isteni szolgálatból csupán csak a Dávid Soltárai kezdettek énekelteni. Honnan azonok kicsiny testben csak magokra ki is nyomattak, elsőben Jansenius, azután Tothfalusi Miklós és következőképen mások által is. Melléjük nyomtatván külön testben az Innepi Énekek idővel.«

»E mostani időben már a Soltárok óság, az egyéb avagy régi énekek ujság levén és az Erdélyiek sokan a revolutiot Magyarországnban sellérkedés alkalmatosságával megizelítván a régi énekeket, ujjolag kedve ereszkedett az embereknek azonokhoz, nem jó ok nélkül. Minek okaért kívánták is mind belsők, mind külsők a régi énekeket énekelteni és ma is kívánják. Tsak épen hogy, a mint kedvellik némelyikével kegyességeket gyakorolni: ugy sokakat megjegyeztenek, hogy vagy ki kellene épen hagyni, vagy nagyobb perfectiora vinni szükséges és helyes javítás [Cor-

rectio] által. Minémü kivánságnak szépen velificált idvezült Tegledi Pap Sámuel uram Anno 1728. a küüllővári Generalis Synodusban jelentvén a Psalterium kinyomattatására való szándékát, és kívánván a Szent Generalistól, hogy recenseáltassa az egész Énekes Könyvet, hogy mentől tökéletesebb formában jöhetne ki. Mely Synodus is igen megegyező akarattal el is végezte és bizta is két Tiszteletes Férfiakra a Recensiot, melyet osztán az Tisztelendő Püspök Uramnak is bemutatnának.«

»Ugyanazon Synodus végzése — nincs — és parancsolatjához képest a Recensio véghez is ment a két Tiszteletes Férfiak között és Tisztelendő Püspök urammal is communicáltatott.«

»De azonban a Typographus nézvén a maga hasznára, halasztotta a munkához fogást, igyekeztvén Tiszteletes Superattendens Zoványi uram által [ki is a Synodussal e dologban egyező elmével vagyon] és mások által is az egész magyarországi Ecclesiákat ezen elmére venni, de hijában. És ezenközben elvéendővén megis hala és azoltától fogva ez a szándék tsak hallgatott.«

»OKAI a megkivántató RECENSIONAK:

1. Igen szaporodott az énekek száma mind a szükségtelességig.
2. Mely okon drága és a Psalterium és nem mindenektől megszerezhető.
3. Tsak a Typographus és Bibliopegusoknak haszna, nem a közhaszonra.
4. Vannak is benne azon egy materiának 3. 4. 5. elaboratioja is.
5. Vannak olyak is, a kik vagy egészen, vagy emitt-amott, vagy a stylusban, vagy a dologban, vagy a Poesisben is nem tökéletesek.
6. Vannak, a kik épen nem szükségesek.
7. Vannak, a kik épen nem énekeltenek sehol és tsak papírost töltenek.
8. Az Adversariusok megítélnek bennünket, és megítéltek is circiter Anno 1716. magok recenseálván a Jesuiták és criminálván némelyekből. [Igy!]
9. Mint egyebekben: ugy a lelki énekekben is perfectiora kell igyekezni az Ecclesiának.

10. Példák ebben nekünk a német Protestans Ecclesiák mindkét részről, úgy az erdélyi szász Ecclesiák is, kik insimili casu hasonlót tselekedtek.»

»Nem lehet akadálul:

1. Hogy sokan megütközhetnek a gyengék, mintha ha most megvetendők némelyek, ezelőtt is megvetendők és alkalmatlanok voltak volna.

2. Hogy az ellenkezők e dologból criminatióval illetnek, hogy változók vagyunk, a mi tetszett a régieknek, az nem tetszik a mostaniaknak. Mert ugyan megelőzheti ezt rövid predefatioval, melyben egy közönséges ok feltéteik, t. i., hogy a könyv hordozhatóbb s szerezhetőbb legyen, leghagyattattak némely szükségtelenebbek. Hasonlót tselekedtek az Adversariusok, midőn Püspök Mártonfi a Psalteriumot kiadá új formában.

3. Hogy a magyar Ecclesiák között különbség adja elé magát; mert eddig is volt, azok más énekeket is énekelvén. *Diversi enim ritus non inferunt Schisma — receptum est inter Theologos.* Nem más énekekkel élnek e szerint, hanem csak többekkel egyik. Idővel remélhetni, hogy azok is ezen elmére kelnek.

4. Hogy a Typographuson rajta vész, mert publica Auctoritas interveniálhat. 1., hogy mind az iskolákban, mind az ekklesiákban ezek s nem többek énekeltessenek. 2., hogy a Typographusok is ezentul absque publica Auctoritate csak egy éneket is ne inserallassanak. 3., az olcsóság occurral tacite e bal consequentiának. 4., a Typographusoknak költséggel segítése sokat teszen itten.

A Recensionak kell folyni ilyen regulák szerint:

1. Az alkalmatlanb compositiojuak ópen hagyassanak ki.

2. Ugy azok közül, a melyek ugyanazon materiájuk, maradjon meg csak egy, hanéha ugyan peculiaritas commendálná.

3. A Ditsérettek, minthogy a Dávid Soltáriból készittettek — a Soltárok mind helyben maradván — emezek nem szükségesek, hanéha nevezet s peculiaritas commendálná.

4. Azok, a melyekkel sehol nem élnek, vagy pedig csak néhol, inkább kimaradhatnak, mint a melyekkel sokan élnek.

5. Kérdés vagyon fenn a Hymnus-nemüek felől. Ritka a

mely helyes compositioju nem volna, de majd sehol nem élnek velek, hanem Debretzenben, Szathmárt és Nagy-Bányán néha.

6. A Litániák és Te-Deum felől is fenn a kérdés.

7. Más forma digestio kívántatik az egész *Impressum*-ban, mint minemü vagyón.

A *Correctiora* nézve pedig:

1. Semmi meg ne maradjon, a mit javítani szükség, megmaradjon ellenben valamit nem szükség.

2. A mi vagy az igazsággal ellenkezik, vagy a magyarsággal, vagy nem értelmesen fejeztetik ki, javittassék. Ugy a mi az illendő Poézissal ellenkezik.

3. A mennyire lehet mindazonáltal, kerültessék a különbözőbb változtatás és ha csak avocalisaiban hasonló szóval váltathatik is fel, annál jobb.

Ezekkel a regulákkal élvén a delegatus Tiszteletes Férfiak, az *Impressum*-beli énekeknek száma, mely most a Dávid Soltárin kívül 350, szállott le mintegy 170-re.«¹⁾

Kiváló fontossága a kolozsvári ev. ref. főtanoda nyomdája egy jeles felügyelőjének 17 évről való megvizsgált számadása, mely azon kor műveltségi történetéhez a legszebb és legérdekesebb vonásokat adja, a református főembereket, a tudományszeretet és vallásosság fényében állítja elénk, s az akkori nyomdai viszonyokat ismertetvén, mai haladásunkat bámulatos magasságban mutatja.

Lássuk magát a jegyzőkönyvi kivonatot.

VII.

K i v o n a t

P a t a k i S á m u e l n e k a k o l o z s v á r i e v. r e f o r m. C o l l e g i u m r e n d e s f e l ű g y e l ő j é n e k 1768-tól 1785-ig terjedő időről készült s ápr. 5-én beadott számadásából.

I. Patronusok, oblatumai, kik valamely könyv kinyomtatására conferáltak:

1—15. *positio* alatt érdekes munkák kinyomtatására különböző

¹⁾ Az erdélyi ev. ref. főtanács levéltárában levő kelet és aláírás nélküli eredetiből. F. 26. Nr. 933. [75.]

tudós és kegyes reform. főuraságok ajándékoztak együtt . . . . . 3942 m. frt 87 denárt

Kiemelést érdemelnek mind könyvészeti szempontból, mint az adomány tetemes voltánál fogva:

Báró Wesselényi Farkas, a ki <i>Cyrus nyugodalma</i> című könyv kinyomtatására ajándékozott	300 m. frt —	»
B. Kemény Simon Wolf <i>Mathesis</i> ére	500 » » —	»
Gr. Székely Ádám <i>Locke</i> kinyomtatására	500 » » —	»
Gr. Földvári Ferencz <i>Schröderre</i>	500 » » —	»
Báró Dániel István Páris-Pápai Ferencz » <i>Pax Animae</i> » című könyvére	60 » » —	»
Gr. Mikes Anna ugyanarra	60 » » —	»
Egy más kegyes Asszony	50 » » —	»

[Látható az 1. lapon.]

II. Váltó munkákért tett szerzések-ből való jövedelmek:

Gróf Mikes Istvánné halálát jelentő levélért [a mai szomorú jelentések] fizettek	2 » » 40	»
Gróf Teleki Ádám halotti kártájáért [ez is a mai szomorú jelentés neve], convocatoriájáért s czimere titulusa nyomtatásáért	52 » » 35	»
Gróf Bethlen Ádám ur ő Nagysága felett a Nádudvari uram könyörgése lenyomatásáért	120 » » —	»
Gróf Wass Dánielné halotti kártájáért	30 » » —	»
[Mekkora különbség a mai és 120 év előtti nyomtatási díj között!]		
Báró Wesselényi Ferencz halotti kártájáért	44 » » 52	»
Méltós. gróf Földvári Ferencz halotti kártája convocatoriájáért és czimerei titulusának kinyomtatásáért	51 » » 57	»

[Látható a 2—3. lapon.]

Az Unitáriusok kinyomtatván a magok Dicséretjeiket, fizettek érte . . . . . 1000 » » — »

[Látható a 3. lapon.]

Ezután következnek az E r o g a t i o k :

1755. sept. 7. Segesvári Scholae Rector Binder Mihálynak Erdélyország öt geographiai Mappájának lerajzolásáért fizettem 51 m. frt 20 denárt

[Látható a 9. lapon.]

1727. jul. 13. Kapronczai Ádámnak [a. typographusnak] Bécsbe menetelekor holmi Typographiához tartozó Instrumentait megváltván, fizettem . . . . . 40 » » 31 $\frac{1}{2}$ »

[Látható a 10. lapon.]

Bel ügykezelő [Factor], ugy látszik Viski István volt. A számadó legelől az erre tett költségeket jegyzi be számadásába, a miket t. i. neki adott át számadásába, mint typographiai szükségleteket.

Betű-készítő és metsző Beregszászi Péter volt, a kinek munkái után competáló fizetésébe, különböző munkáiért, u. m.: garmond, cicero, Augustini characterek készítéséért s materia csinálásért változó mennyiségű összegeket fizettem. Fizettem továbbá neki az Aesopus figuráknak metszéseért.

Szilágyi Jánosnak fizettem legényi munkáiért. [Ma szedő a nevek.]

Lengyel Mártonnak szintén legényi fizetésében különböző összegeket.

Rochel Antalnak, betüöntő legénynek munkája jutalmába.

Demeter Mózesnek, Pál Lászlónak, Udvari Jánosnak, N. Kis Miklósnak legényi munkáikért különböző összegeket. [Tehát a nyomdában együtt hat elsőrendű szedő volt.]

Szabó György, Boda Pál, Nagy István és Csákvári részint inaskori tartásukban, részint legényi fizetésekben különböző összegeket kaptak.

Köteles Mártonnak a Fusoria mellett ¹⁾ tett szolgálataiért.

Farkas Istvánnak a Typographia körül tett munkáiért.

Compactor Pataki Pálnak a Typographia számára kötött könyvekért különböző összegeket, nemkülönben compactor Veszprémi Mihálynak is.

A nyomdáknak 17 év alatt volt kiadása: 12455 m. frt 12 denár

bevétele: 9483 » » 56 »

feljülköltség: 2971 m. frt 56 denár

¹⁾ Lásd erről: A kolozsv. ev. ref. Főtanoda Történ. 1876. 155 l.

Hozzáteve tíz évi 100 forint fizetését a

számadónak :	1080 m. frt —	denár
a két összeg tesz :	4051 m. frt	56 denár
későbbi járulék :	1 » »	16 »
együtt :	4052 m. frt	72 denár

Ez adatok érdekes képét állítják elének a múlt század végén volt erdélyi nyomdai viszonyoknak az ev. reformátusok között. Magyar volt az már akkor minden izében; egyetlen német név jó elé az egész nyomdai személyzet közt, valamint jellemző, hogy a földabroszt lerajzolás végett a Kolozsvárott levő nyomda segesvári tanárhoz küldötte. A szászok Németországgal akkor is folytonos érintkezésben levén s ifjait az ottani egyetemeken képeztetvén: a felsőbb nemű rajztechnikában valószínűleg nagyobb járatossággal bírtak.

Érdekesnek látom a számadás vizsgáló-bizottság jelentésének lényegeseb részét ideiglatni, a mi szintén jellemzi ama korszakot és sajtóviszonyait.

»A vizsgáló bizottság — így hangzik az — a rationans urat közönségesen ismeretes egyenességű embernek tartja s elismeri, hogy a perzeptumok nagy részének megszerzésében, mit a patronusok adtak, a Typographia emolumentumára, maga igen nevezetes eszköz volt.«

»Bizonyos — írja tovább — hogy a midőn néhai Páldi István kezeiből a Collegium birtokába és a tisztelendő Pataki Sámuel inspectioja alá átjött a Typographia, igen csekély állapotban volt, melyben csak kevés öntött betűk és azok is mind kopottak, egy elviselt nyomtató sajtó és egyéb eszközök is majdnem haszonvehetetlenek; attól fogva pedig a régi betűk újra öntettek, feles ujjakkal megszorítottak. Szép számban új matrixok szereztettek, egy újabb sajtó állítatott, a régi is egészben ujonnan készítettett, egyéb typographiai instrumentumok is felesen vétettek; ide járul, hogy nevezetes könyvek jöttek ki azon idő óta ezen Typographiában, hogy az exemplarokban már sok ezer forint tőkéje van.«

»Az első évben — így szól tovább a jelentő-bizottság — sok levén a teendő, az igazítandó, hogy a dolog mehessen, Pataki uram, gyakran magából kellett, hogy költsön, úgy, hogy 2972 magyar forint és 72 denárt kellett erogálnia s még mos-

tanig nem kapta vissza. A reformátum fő Consistorium 1776. a Typographia körül tapasztalható haszonnal való fáradságaiért annak jövedelméből évenként 120 forintot rendelt, mely körül annakelőtte is néhány esztendőök alatt minden jutalom nélkül szolgált vala, ugy, hogy ma supererogatum a 4052 magyar forint 72 denár.«

»Mindezeket azért — ez a vizsgálók jelentésének zárpontja — considerálván, mi sokszor említett tiszteletes Pataki Sámuel uram ő kegyelmét, mind ez ideig, 17 esztendőök elfolyások alatt a Typographiában viselt inspectori hivataljára nézve ezen ratioja alól summa cum laude et ad probatime absolváljuk, nemcsak, hanem ennek felette recognoscáljuk azt is, hogy ő kegyelmének a Typographia az ide feljebb megírt summát, u. m. 4052 m. frt és 72 denárt megfordítani tartozik.«

Kolozsváratt, ápril 5. napján 1785.

B. Bánffi, m. pr. Inspector Curator. (L. S.)

Incze Mihály, m. pr. Curator Domestitus. (L. S.)

Radnódfái Nagy Sigmond, m. pr. Domestitus Curator. (L. S.)

Tordai Sámuel, m. pr. (L. S.)

»Költ a kolozsvári reform. Consistoriumból. Kolozsváratt die 6-a aprilis 1785. Méhes György, m. pr. Consistorialis substitutus notarius által, Sófalvi József, m. pr.« (L. S.)

»Kiadta az eredetiből Bodnár Mihály. m. pr. Notarius.«¹⁾

Ennyit ez alkalommal e nevezetes tárgyról. később — remélem — lesz még módom tudós honfitársaimmal többet is közleni.

A—.

---

¹⁾ A kolozsvári ev. ref. főtanoda levéltárában levő eredetiből.

A SZAKOLCZAI FERENCZRENDI KÖNYVTÁR XVII. SZÁZADI TÖRTÉNETÉHEZ.

Közli: **Majláth Béla.**

I.

Könyvtár vizsgálati körutam alkalmával 1880. évi augusztus 8-án a szakolczai sz. ferenczrendiek zárda könyvtárában buvárkodván, feltűnt előttem azon körülmény, hogy a könyvek egy régebbi és újabb signaturával vannak ellátva; mi azon föltevésre indított, hogy ott az 1877/8. évben készült legújabb catalogus mellett, egy régiebbnek is kell lenni.

Egy régiebb könyvjegyzékről azonban, sem a zárdafőnök úrnak tudomása nem volt, sem pedig azt ottan, daczára kutatásainnak föl nem találhattam.

A könyvtár történetére nézve tehát le kellett mondanom arról, hogy egy régi könyvlajstrom alapján, jegyzeteket készíthessek, s meg kellett volt elégednem a bibliographiai jegyzetekkel, miket a könyvtár anyaga vajmi csekély számban nyújtott. De mégis nyújtott annyit, hogy azt jegyzékbe venni, a régi magyar nyomtatványok szempontjából érdemes volt.

A szakolczai zárda könyvtárban tett kutatásom óta két év telt le; s csak a múlt évnek egy véletlene fejté meg, hogy az említett könyvtárnak régi lajstromát a zárdában miért nem lehetett föltalálni? Ugyanis ez év június 3-án a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtári osztálya László Béla m. kir. honvéd alezredes úrtól tizenhat darab becses kéziratot vásárolván, ezen kéziratok között — melyeknek majdnem mindannyia az erdélyi részekből került az eladó úrnak nagy atyjához — volt a szakolczai zárda könyvtárnak lajstroma is, mely jelenleg vétel útján a múzeumi könyvtár tulajdona lett.

Ezen kézirat 1662-ik évben kezdődik, s 1783. évig van vezetve. A negyedréti alakú kötetben van 93 beírott és 102 üresen maradt lap. Kötése XVII. századbéli préselt kemény bőr, melynek felső fedele beégetett aranyozású ékítményeket, arabeskeket tüntet föl, szélei a lapoknak arany metszetűek.

Valószínűnek tartom, hogy ezen érdekes könyv-lajstrom már 1784-ik évben a zárdából elidegenítetett, minthogy a zárdának ezen éven túl is vannak szerzeményei, az új lajstrom szerint, de ezen accessiók, daczára a régi lajstromban üresen marad 102 lapnak, abba ki nem vezetettek azon egyszerű oknál fogva, mert a régi lajstromos könyv már nem volt a zárda birtokában. A lajstrom készült 1662-ik évi augusztus 28-ikán a rendnek tartományi gyűlése után, Pagela Kelemen, szakolczai zárdafőnök idejében; miről a latin címlap ezen szavakkal értesít: »In Nomine Domini Amen. Incipit Cathologus seu Inventarium perpetuum Librorum Conventus Szakolczensis Ordinis Minorum Reformatorum Provinciae SSmi Salvatoris Ungariae: post Capitulum celebratum Provinciae Die 28. Augustj, Anno Dni 1662. Tempore uero Guardianatus Multum Venerabilis Patris Fratris Clementis Pagela Szakolczensis.« A címlap tulsó oldalán, a lajstrom névtelen készítője két pontban utasítást ad az olvasónak, megjegyzi, hogy a jövőre szerzendő könyvben mindig megnézendő a szerző neve, tartalma miről szól, melyszerint megtudható, melyik osztályba sorozandó; s hogy a könyvek számának növekvésével nem szükséges, új lajstromot készíteni, de a könyvtárnok akárki legyen az, minden zárdafőnök tisztségének bevégeztével — igyekezzék a jelen lajstrom tisztán hagyott lapjaira a szerzett könyvek számát, t. i. hogy ezen és ezen zárdafőnök idejében, ezen évben szereztetett, ajándékoztatott vagy örököltetett ilyen és ilyen könyv; s így minden munka nélkül a legkönnyebben elkészíthető az összes könyvek lajstroma.

A lajstromozási műveletre nézve ezen kézirat úgy az anyag osztályozására mint a rovatokra nézve két különböző mozzanatot tüntet fel, nem említve azon jelentéktelen bejegyzéseket, melyek imitt amott hol elszórva, hol együttesen, de minden rendszert nélkülözve, mindig évről-évre előfordulnak; de, úgy a kéz-

irat megkezdője 1662-ben, mint annak folytatója 1755-től 1772-ig, a nyomtatási évszámnak rovatot nem nyitottak, bár ha már a későbbi író a nyomtatás helyét is külön rovatban vezeti.

A könyv-lajstrom kezdő írója három rovatot vezet. Az első rovat a folyó szám, mely minden osztálynál, sőt az osztályok alcímeinél is, mindig előlről kezdődik. A második rovat a könyv címlapjának igen hiányos leírása, s a harmadik rovatban foglalja a könyv alakját össze-vissza folio, 4°, 8° stb. s ott, hol a mű több kötetből áll, ezt is följegyezi. Az 1755-ben folytatott lajstrom ugyancsak három rovatot használ; de a folyó számot elhagyja, s a helyett az első rovatban van a könyv címe, a másodikban a kötetszám s a harmadikban a nyomtatási hely. A könyvtári anyag formatumára nézve, szigoruan elkülöníti azokat, s az osztálycímekhez írja, fölül in fol. 4-to stb. A lajstromozási művek eme hiánya nem épen meglepő a könyvtárkutatókra nézve, ha ma a könyvtártani vívmányok óriási haladásának közepette, a provincialis kisebb könyvtárak lajstromozásánál igen gyakran kell tapasztalnia, hogy száz évi haladásnak nemesak nyomát nem találjuk a könyvtárak lajstromozása, felállítása körül, de sőt inkább visszaesést tapasztalunk, s az újabb lajstromozások úgy az osztályozásra, mint a rovatokra nézve határozottabban rosszabbak a régiéknél. Így van ez a szakolczai szerzetesek könyvtárában is, minthogy az 1754—72-ik év között készült könyv-lajstrom, a nyomtatási hely följegyzésével pótolja az 1662-ik évben készültnek ebbeli hiányát. Ámde az 1877/8-ik évben legújában szerkesztett catalogus a nyomtatási helyet elhagyja és szorosan véve csak két bibliographiai rovatot vezet: a könyvczím és szerző nevét és két könyvtártani rovatot: a könyvtárszámot és kötetek számát.

Az 1662-ik évi összeírásban 7 osztályt találunk 30 czímmel, még pedig Libri Primae Classis sub Primo Titulo Sacrorum Bibliorum Latinorum, Biblia Bohemica, Biblia Hungarica, és Libri concordantiarum Sacrae Scripturae. Sub Secundo Titulo: Expositorum Sacrae Scripturae. Tertio Titulo: Sanctorum Patrum. Sub Quarto Titulo: Asceticorum Scriptorum Ecclesiasticorum Catholicorum. Sub Quinto Titulo: Praedicatorii concernentes Divinum Officium quoad Rubricas tam Breviary quam

Missalis et quoad Caeremonias. Sub Sexto Titulo: Sacrorum Meditationum. Sub Septimo Titulo: Spirituales.

Libri Secundae Classis. Sub Primo Titulo: Theologici Speculativi, item et Morales. Sub Secundo Titulo: Controversiarum. Sub Titulo Tertio: Casuistarum. Sub Quarto Titulo: Regularum.

Libri Tertiae Classis. Sub Titulo: Concionatores Postillatores, Homiliastae et Sermonistae.

Libri Quartae Classis, sub 1 Titulo: Historiarum Sanctorum seu uita aut Exempla patrum. Sub 2. Titulo: Historiarum Profanarum Authorum Diversorum.

Libri Quintae Classis, sub Titulo: Juris Prudentiae utriusque. Item Libri Practicae Criminalis. Item Libri Concilij Tridentini, Et aliorum Conciliorum Sacrorum.

Libri Sextae Classis, sub Primo Titulo: Medicinales. Sub Secundo Titulo: Philosophici. Sub Tertio Titulo: Astronomici, Cosmographici, Geographici, Mathematici. Sub Quarto Titulo: Poetici a Nostratibus editi. Sub Quinto Titulo: Rhetorici et oratorij a nostratibus editi, Libri Oratorij. Sub Sexto Titulo: Epistolarum. Sub Septimo Titulo: Grammaticales. Sub Octavo Titulo: Calepini Vocabularij, Dictionary seu Repertorij.

Libri Septimae Classis, sub Titulo Primo: Pure Latini Hungarici. Sub Secundo Titulo: Pure Hungarici Idiomaticis. Sub Tertio Titulo: Bohemici, Moravicique Concionum, et controversiarum. Item Spirituales. Sub Quarto Titulo: Libri Bohemici non Sacri, aut non Spirituales. Sub Quinto Titulo: Germanicj Varj. Sub Sexto Titulo: Polonicj Varj. Sub Septimo Titulo Graeci diversorum authorum.

Ezen része a lajstromnak két hasábosan iratott és tartalmaz összesen 1009 művet.

Az 1754 – 1772-ik évi lajstromozó nem követi elődének sem szakbeosztását, sem a szakok egymásutánját, de az előtte levő anyagot a következő 21 tudományszakokra és 6 nyelvészeti osztályozásba iktatja, s a könyveket mindenütt elkülönítve, alakjuk szerint osztályozza: Libri speculativi; Theologici; Philosophici; Libri Controversiarum; Libri Casuistici; Libri Canonici; Libri Juris Civilis; Libri medicinales; Concionatorj; Expositores, Sermonarj, et Postilla; Spirituales; Choistici; Catechetici; Grammatici; Poetici; Historici; Libri Germanici; Italici; Gallici;

Arabici; Libri Linguae Graecae; Hungarici; Libri Regularium; Rethorici, et Oratorij; Libri Epistolares; Libri Dialogorum; Politici; Dictionaria. — A legújabb könyvrajstrom 1877/8-ik évből a tudományszakok osztályozásánál, úgy az 1662, mint az 1754—72-ik évitől elüt; s vajmi kevésbé gondol a tudományszakok szigorú beosztásával, s míg a legrégebbi rajstrom 30 szakot állít fel, az 1754—72-ik évi 21-et a legújabb összeírás a következő 14 szakra reducálja a könyvtár állagát u. m. I. cím nélkül II. Historici, III. Concionatori mixti, IV. Itálici, V. Pastorales, VI. Libri Theologiae Moralis, VII. Theologia Dogmatica, VIII. Sacra scriptura, IX. Concionatorii, X. Libri philosoph. XI. Commentaria, XII. Jus Canonicum, XIII. Medicinales, XIV. Scholastici.

A könyvjegyzék ezen része az egész lapon egyhasábosan van írva és 1979 művet tartalmaz.

A könyvtár szaporodási momentumainak egyes feljegyzései is érdekes adatokat nyújtanak a könyvtár történetére, midőn is jegyzékbe veszi az egyes adakozókat, s az általuk adományozott könyvek címlapját és számát, különválasztva azoktól, melyeket a zárda vétel vagy örökség útján szerzett. Így jutunk tudomására annak, hogy 1663-tól 1754-ig a könyvtár 455 munkával szaporodott, s alig esik ezen 90 év alatt átlag egy évre több 5 múnél. S ha ebből levonjuk az ajándékozott és örökölt könyvek számát, 236 művet, a sajátképeni szerzemény 90 év alatt 229 műre olvad le. Ajándékozott ugyanis 1676-ban P. Bartosovich Ferencz 5 munkát; 1722-ben Kirchsteiner Kristián Dominik a szakolczai conventus curatora 200 mise fejében 183-mat; ezen könyvek közül azonban hármat az ajándékozó 1727-ben vissza vett, 1729-ben vett a könyvtár részére Maczak M. 8 munkát, ugyancsak ezen évben kapott Slupik Ferencz góji plébános hagyatékából 1 dbot; 1744-ben Majdt Gerard cistercita paptól ajándékban 1 művet; 1749-ben Bribila Márton sastyini káplán halála után végrendeletileg 21 művet; 1754-ben, az adományozó megnevezése nélkül kapott a könyvtár 18 művet. A sajátképeni vétel legnagyobb száma 30 művel ezen 90 évi időközben az 1744-ik évre esik, a legkevesebb pedig 1 művel 1729-ik évre.

A könyvtár szaporodása történetében még szegényebbnek mutatkozik a második rajstromozási munka, t. i. az 1772-ik évre

következő 10 év 1783-ig, a mely idő alatt a könyvtár 91 művel gyarapodott, s ezek között 57 mű mint adomány szerepel. Makhal Ferencz mutnyai káplán hagyatékából kapott 1772-ben 31 művet; 1775-ben a zárda tutora ajándékából 5 munkát; 1776-ban 70 mise szolgálatáért kapott egy 20 kötetes munkát; s ugyanez évben Vrana János pauloviczi plébánostól 6 művet; 1777. néhány mise fejében ismét 1 művet, 1780-ban Vatter Eleazar galgóczi guardian saját pénzén vett a szakolczi könyvtárnak 12 munkát s 1783. Gollmann Bertalan mileticzi dékán ajándékozott 1 művet. Ezen 57 munkának levonásával, a zárda sajátképeni szerzeményeül csak 34 mű mutatkozik, mely összegből 13 mű 1777-ben vétetett a szerzet által.

Ezen catalogusban összesen bejegyeztetett 3544 mű,¹⁾ mi 1662-től 1783-ig a zárdakönyvtár tulajdonát képezé. Valjon azonban a lajstromozók elég lelkiismeretesek voltak-e az összes anyag bejegyzésénél, erre nézve némi kétségünk támadhat; minthogy az 1715. évi bejegyzésnél az akkori könyvtárnok megjegyzi »Quidam reperti: et in hoc Catalogo Librorum non notati« és nyolcz könyvczimet vez fel utólagosan.²⁾

Érdekesek az 1662-ik évi lajstromozónak imitt-amott a czímlap mellé iktatott megjegyzései, kivált ott, a hol a könyv szerzőjének katholikus voltáról kételye támadt, s ilyen naiv megjegyzéseket tesz, mint a hetedik osztály harmadik czímének 9-ik száma alatt: »manipulus concionum funebralium: Dubitatur utrum sit author Libri Catholicus;« 17. szám alatt: Laurency Leandrj Sacerdotis, Masopust; Valet pro Concionatoribus; ugyanott a 20-ik szám alatt: »Joannis Kocin, De Providentia Dei Est Author Secularis^o), an vero Catholicus, Censura tu Lector, et cognosces;« ismét ugyanott a 26-ik szám alatt: »O powinnostach krestianskich Mathei Sacerdotis: Videtur mihi, quod hic liber sit editus ab haeretico: Lector judicet;« ugyancsak ott a 27-ik szám alatt »Nowe Poselstviy: Liber bonus, sed lacer;«

¹ Jelenleg van a könyvtár lajstromozásában 268 kötet.

² A könyv lajstromozási állapot most még rosszabb, mint 1715-ben volt, minthogy a zárda második emeletén a könyvtárhelyiséggel szemben van még egy szoba, hol a könyvek egymásra össze-vissza halmozva vannak, beiktatva nincsenek s körül-belül ezer darabra megy ezen könyvek száma, melyek a lajstromozó és rendező kezeket óhajtva várják.

a hetedik osztály hetedik czímének 4-ik száma alatt: »Guillilmj Possely, Compendium Cosmographiae; Est prohibitus; Item Nonnus Panopolitanus Poeta: non est prohibitus« stb.

A könyvtár kéziratokban vajmi szegény lehetett, mert a könyvjegyzékben összesen csak hat codexre akadtam, de a melyek legalább is a XV. századból származhattak, minthogy azok hártýára és goth betűkkel valának írva. Ezek közül a 1662-ik évi lajstromban egy magyar codex fordul elő a hetedik osztály második czíme: »Pure hungaricj Idiomatis 72-ik száma alatt: »Regula S. P. N. Francisci in pergameno scripti in 8° 1) az 1754. és 1772. között írott jegyzékben előfordúlnak: Libri choristici in folio: »Liber maximus in membrana scriptus continens introitus missarum etc; Lamentationes in membrana scripta«. Choristici in octavo: »Rituale in membrana Ecclesiae Lowricencis gothice.« Regularium in 4° »Regulae S. P. N. Francisci scripta gothice«. Liber scriptus de ortu Provinciae Hungariae et Statuta.« Ez idő szerint e könyvtárban csak két kézirat található egyike ezeknek igen díszes kiállítású régi kötésű, gyönyörű miniatürökkel ellátott hártýára írt latin codex a XVI. századból; czíme következő: Lamentationes Iheremiae prophetae pro hebdomada Sancta ad usum ecclesiae Wasserslauniane, etc. Conscriptum per Georgium Ayblingerum Jurisutrusque Licentiatum et octingenae Consiliarium 1594. 32 nagy 4° lap. A másik egy XVI. századbeli latin papi szerkönyv. Ez azonban nem magyarországi vonatkozású rituale.

A szakolczai zárda könyvtárnak első alapját azonban korántsem képezte azon könyvanyag, mely a most ismertett könyvlajstromban följegyezve van, minthogy a zárda alapítása sokkal korábbi, s a könyvlajstrom készítését megelőzőtt kétszáz év alatt a zárda könyvtárával együtt sok viszontagságon ment keresztül, és sok veszteséget szenvedett. A zárdát a Kropácsiak, Czoborok.²⁾ Tarcsaiak s mások alapítván 1467-ben, már 1535-ben a pestis alkalmával a paterek mind kihaltak, egynek kivételé-

1) Ha ezen codex csakugyan magyar, a mint a catalogus mondja, akkor valószínűleg a Simor-codexnek elveszett elejét kell alatta értenünk. E Codex u. i. 8-rétű, hártýára írott, és Assisi sz. Ferenczről rövid példákot tartalmaz. Eleje vége hiányzik.

2) U. Friedrich: Historia Provinciae Hungariae ordin. minorum. S. P. Francisci strictioris observantiae. 1759. fol. II. rész 18 lap.

vel, s onnan az is elment, s ekkor a zárdát a helybeli plébános elfoglalván 30 évig lakott benne. Ugyanakkor elvitték onnan a plébánia templomba a paramentumok, ékszerek nagy tömegét, melyek oda többé vissza nem kerültek. Bár ha ez alkalomból a zárdá könyvtára nem említettik, valószínűnek tartom, hogy már könyvtára is volt. Bizonyos azonban, hogy midőn 1565-ik évben a zárdát a szerzetesek ismét benépesítik ¹⁾ könyvtárt is alapítottak, minthogy 40 évig t. i. 1605-ig ott békességben éltek. 1605-ben azonban Bocskay hadai Szakolczát elfoglalták, meg a császáriaiak vissza vették, s prédára jutott a várossal együtt a könyvtár is. A missalék, gradualék, antiphonálék, a könyvek részint elégtek, részint más uton vagy megsemmisültek vagy elhurezoltattak. ²⁾ Friedrich U. tudósításai szerint a császári seregek vezére herczeg Lichtenstein Károly és Dietrichstein Ferencz olműczi bibornok érsek, ezen zárdából ugyanakkor elvitt egy drága casulát, mit akkor ezer aranyra becsültek, két kelyhet, melynek egyike szín arany volt, keresztet stb. ³⁾ 1729-ben a zárdá és templomuk ismét leégett, ⁴⁾ oda veszett könyvtáruk egy része is; s valószínűleg ez alkalommal kerültek a megmaradt könyvek a plébánia könyvtárába, mert ott tett kutatásom közben tapasztalám, hogy a plébánia könyvtár számos könyvén a zárdá könyvtár signatúrája látható.

II.

Ezen könyv-lajstromnak most ismertetett adatai, már magokban is érdekes fényt vetnek a könyvtár történetére, be rendezésére, gyarapodására, osztályozására; s mindezek felett kiváló becsét tulajdonítunk annak, kiváltképen azon okból, hogy az egyes szakosztályok kétségtelenné teszik a kijelölt hivatás szerű egyházi irány mellett azon célt is, mit a szerzet hazafiúi érzuete maga elé tűzött, midőn a könyvtár alapításánál, vagy a későbbi szerzeményeknél is, a hazai irodalomra különös súlyt fektetett. Mert nem tarthatjuk esetlegnek, ha az 1662-ik évi lajstrom osztályai és alcímei között, a tisztán magyar nyelven írt könyvek számát 72 művel találjuk képviselve; mely szám

¹⁾ u. a. u. o. 18 l., ²⁾ u. a. u. o. 18 l., ³⁾ u. a. u. o. 18 l., ⁴⁾ u. a. u. o. 18 l.

az egyes szakosztályok és czímek között a harmadik helyet foglalja el. Van ugyanis a harmadik szakosztályban: *Concionatores, Postillatores, Homilistae et Sermonistae* czím alatt 152 mű; az első osztály hetedik czíme alatt: *Spirituales* 94 mű; erre következik a hetedik osztály második czíme alatt: *Pure Hungarici Idiomatis* 72 mű; ehhez járul még az első szakosztályban első czím alatt három magyar biblia: »*Biblia Hungarica reperuntur Nro. 3. omnia in folio*»; a 6-ik szakosztály, nyolczadik czím első szám alatt: »*Ambrosy Calepini Dictionarium XI lingvarum in fol.*»; ugyancsak ott a XI. szám alatt: »*Dictionarium, sive Lexicon Latino graeco-hungaricum Alberti Molnár in 4-to*»; összesen tehát 77 mű; a többi szakosztályok valamennyie tetemesen kisebb számokat mutatnak fel.

Hogy ezen 77 magyar nyelvű irodalmi termékkel mi történt a későbbi időkben, erre egyrészt a zárda épület égési fatalitásai válaszolnak, másrészt jogosult a föltevés, hogy azok a zárda-könyvtárából elidegenítették, elkallódtak, elvesztek. Ezen hiányok pótlására, illetőleg a magyar irodalom termékeinek beszerzésére a zárda a XVIII. században már gondot nem fordított, mert az 1754—1773. év között készült összeírásában a zárda-könyvtárának, sem a mult XVII. századi irányával, sem az 1662-ik évben összeírt magyar nyelvű könyvekkel nem találkozunk, minthogy az 1754—72. időközben szerzett könyvek lajstromában »*Libri Hungarici*« czím alatt, mindössze kilencz magyar nyelvű művet lelünk; s mert az 1773 tól 1784-ik évig terjedő időszakban összeírt 2070 könyvczím között csak 93 magyarországi nyomtatvány tűnik fel.

A mi azonban minket ezen könyv-lajstrom ismertetésénél kiválóan és különösen, a magyar bibliographia szempontjából érdekel, s mire különös súlyt fektetnünk az adatok érdekessége ösztönöz: ez az 1662. évi első összeírás hetedik szakosztályának második czíme, melyben a tisztán magyar szövegű nyomtatványok vannak lajstromozva; s melyek Szabó Károly »*Régi Magyar könyvtár*«-ához részben megjegyzésekre, részben pedig néhány új adat ismertetésére nyujtanak alkalmat. Sajnálatos ezen ismertetésnél csak az, hogy magok az elősorolt művek a zárda-könyvtárában már nincsenek meg, s a könyv címlapjainak latin, és hiányos rövid bejegyzése, a

teljes bibliographiai leírásra elegendő alapot nem nyújt, s csak összevetés útján lehetséges oly munkálatot adni, mi sem az ismeretét, sem az olvasót teljesen ki nem elégítheti. Mind e mellett mégis azt hiszem, hogy nem végezek meddő munkát, ha az illető könyvczímeket betűhíven leírva, s az azoknak megfelelő jegyzetekkel ellátva: a következőkben előadom.

Libri Septimae Classis (sub Secundo Titulo) Pure Hungaricj Idiomatis.

1. Biblia Sacra, Authore Georgio Kaldy. S. J. in fol. Szabó K. Régi Magyar könyvtár 551. sz.

2. és 3. szám alatt ugyanaz.

4. Novum Testamentum, sed antiqua impressio, et versio etc. in 4°. Hogy ezen új Testamentom azonos azzal, melyet Szabó Károly 51. sz. alatt leír valószínűnek vélem az antiqua impressio kifejezése mellett azért is, hogy egy szerzetes zárdakönyvtár a XVII. században csak olyan egyházi könyveket szerezhettek meg, melyek cum gratia et Privilegio jelenhettek meg; s nem tartom valószínűnek, hogy akár a 68-ik, akár a 218-ik szám alatt előforduló protestans fordítású új testamentumot szerzett volna.

5. Postilla Petri Pazmanj Cardinalis De Dominicis et festis aliquibus: Dominicis tu per annum in fol. «

Ez Pázmány Péter praedicationinak 1636-ik évi első kiadása. Szabónál 683. sz. a.

Hogy ez nem a későbbi második kiadás 1695-ik évből bizonyítja az, hogy a könyvjegyzék 1662-ben készült.

6. Postilla Georgj Kaldy. Soc. Jesu: De Dominicis et Festis in fol. Kaldy Györgynek 1631-ik évben külön kiadott vasárnap és ünnepi prédikációi összekötve; Szabónál 601. és 602. szám.

7. Petri Pazmanj C. Kalauz in Fol. E rövid czímirat nyomán nem határozható meg, vajjon az, az 1613, 1623, vagy pedig az 1637-ik kiadás? Szabónál 443, 532. és 673. szám.

8, 9 és 10. sz. ugyanaz.

11. Petri Pazmanj Responsio ad Balduinum seu Parvum Kalauz, in 4°. Ily czimű munkáját Pázmánnak sem Szabónál sem Horányinál sem Lampénél sem Sándor Istvánnál nem találtam. Pázmánnak eddigelé ismert vita irataiban Balduinhoz irt felelete sem ezen, sem »Kis Kalauz« czímen fel nem található. Ez tehát Pázmánnak, 1627-ik évben közrebocsá-

tott könyve: »A setét hajnal csillag után bujdosó Lutheristák vezetője stb. Szabónál 558. sz. Frankl Vilmos: Pázmány és kora« 2-ik köt. 415 lap, és 13 jegyzet alatt.

12. Ugyanaz.

13. Petrus Pazmany: De Invocatione, seu Honoratione Sanctorum. Item Ibidem, Peniculus Paporum Solnensis Conciliabuli. u. in 4-to. Ibidem: Quaedam Appendix defensiva Dignitatis Pontificis Romanj.« A »De invocatione stb. nem más mint az 1607-ben Gräczben megjelent: »Keresztieni felelet. A meghalt Dücsőült szentek Tiszteletéül, Szabónál 406 sz. Az, ezen munkához kötött Peniculus Paporum, tudtommal legalább csak latin kiadásban ismeretes. Ám de a szakezím eme jelzője: Pure Hungarici Idiomatis följosogíthat, azt magyar szövegű kiadásnak tartani, bár ha nincs kizárva a lehetőség, hogy ezen jelzés csak az egybekötött művek elsőjére vonatkozik. Valószínűnek tartom tehát, hogy ezen mű nem magyar szövegű, hanem az, melyet Frankl Vilmos »Pázmány Péter és kora« című munkájának I. kötetében 101-ik lapon, 1. alatti jegyzékben mint 1610. évi 4° alakú kiadást említ. A mi végre a »Quaedam Appendix defensiva dignitatis Pontif. Rom.« illeti, ily című magyar nyelven írt műve Pázmánynak szintén ismeretlen, s ez valószínűleg az 1631-ben Pozsonyban nyomtatott »Dissertatio an unum aliquod ex omnibus Lutheranis dogmatibus S. scriptura contineat« című latin munkája, melynek egyik tétele a pápa mint az egyház fejének méltóságát védelmezi a »Hyperaspistes« című vita-irat ellenében.

14. Ejusdem Controversiae Fidej variae in 4-to. A című irat cumulatív kifejezése, — minthogy Pázmánnak több rendű vita iratai valának — a biztos meghatározást valjon, melyek voltak azon controversiák, nem tűnik ki; de ha leszámíthatók ezen kötetből a következő címek alatt még egyenként felsorolt vallási vita-iratok, ugy 4° alakjuknál fogva is csak ezek lehetnek: »Felelet az Magyarai István sárvári Praedikátornak 1603-ból, szabónál 385. sz. Az mostan támadt új tudomaniok tanusságának stb. 1605-ből Szabónál 398 sz., Az Igazságnak Gyeozedelme stb. 1614-ből Szabónál 451. sz., Bizonyos okok mellyek erejétői stb. 1631-ből, Szabónál 604. sz. Hogy a most előszámlált munkák érthetők a »Controversiae« gyűjtő név alatt bejegyzett könyvben azért is valószínűnek tartom, minthogy más vita iratainak

vagy ívréte üt el, vagy azokon Pázmány neve megemlítve nincsen.

15. *Eiusdem authoris Controv. de Sacra Scriptura et de Ecclesia* in 4-to. »Az Sz. Irásról és az anyaszentegyházról két rövid könyvecskék« című s Bécsben 1626. évben megjelent műve Pázmánnak. Szabónál 552. sz.

16, 17 és 18. Ugyanaz.

19. *Eiusdem Authoris ad Petrum Alvincium etc. literae* 5. in 8°. Egy Keresztien Predikátortól S. T. D. P. P. az kassai nevezetes tanítóhoz Alvinczi Péter uramhoz. Iratott eot szép levél. « Megjelent helynév nélkül 1609. s másodszer 1613-ban, de az itt kérdésben levő nyomtatvány, az első kiadás, minthogy a második kiadás 2 réti alakú. Szabónál 616. sz.

20. *Eiusdem Authoris Explicatio super Credo iuxta mentem Joannis Calvinij, pro aedificatione et consolatione Calvinistarum* in 8°. »Az Nagy Calvinus Jánosnak hiszecegy Istene. 1609-ből, Szabónál 415. sz.

21. *Postilla Rdiss. Nicolaj Telegdj, etc. De Dominicis a Pasch. usque ad Advent. Dni tantum* in 4-to. »Az Evangéliumoknak vasárnapokon stb. 1578-ből, Szabónál 145. 676. sz.

22. Ugyanaz.

23. *Eiusdem Postilla de Festis* in 4-to. Szabónál 176, 677. Melyik kiadás? meg nem határozható.

24. és 25. Ugyanaz.

26. *Apologia Controversiarum Andreae Monaszlay* in 4-to. Apologia a közönséges keresztyén hit ágazatának. Szabónál. 224. szám.

27. és 28. Ugyanaz.

29. *Eiusdem Auct. Tract. De Gratia Ac Libero Arbitrio* in 4-to. Szabónál 314. sz. Az Isten malasztjáról az szabadakaratról stb.

30. *Idem Author De Cultu S. Imaginum* 4-to. Az üdvösségre intő képeknek tiszteletéről stb. Szabónál 230. sz.

31. *Idem Author De Inuoc. SS.* in 4-to. Az Szenteknek hozzanc való segetsegekrül stb. Szabónál. 229. sz.

32. és 33. Ugyanaz.

34. *Eiusdem Authoris Rsio ad Petrum Calvinista m Bornemissa m* in 4°. Monoszlaynak ezen Responsoja

Bornemisszához sem Szabónál, Horányinál, Sándor Istvánnál, sem más helyen tudtommal elő nem fordul, s az egészen ismeretlen, valószínűleg polemikus munka, mely a XVI. század magyar irodalmát ismét egygyel egészíti ki.

35. Petrij Pazmany Orationes Sacrae cum documentis Spiritualibus in 8°. Valószínűleg »Keresztyéni Imádságos könyv«-ének 1625, 1631 vagy 1650-ik évi kiadása. Szabónál 548, 604, és 836. szám.

36, 37, 38 és 39. Ugyanaz.

40. Martinj Kopchanj, Conciones 7 De Festis B. V. M. v. 68 in 8°. E czímirat Kopcsányi ismeretes munkái egyikének sem felel meg; de mégis valószínűnek tartom, hogy ez a Szabó által 596-dik szám alatt leírt munkával azonos, bár ha ott 13 praedikatióról van szó, itt pedig csak 7-ről, lehet azonban, hogy itt a lajstromozó nem a 13 praedicatiót akarta kifejezni, de a 7 ünnepnapot, melyen azok tartattak, mint ez a Szabó által leírt munka czímiratán elő is fordul. A mi czímiratunkban előforduló »n. 68« utalás az ezen lajstromban előforduló 68-ik számra, mely ugyancsak Kopcsányi Márton hasonló czímű művére vonatkozik; s ezen utalás úgy látszik, hogy csak a szak leírása után, utólagosan iratott a 40-ik számhoz, legalább ezt árulja el, a bötüknek kisebb összeszorított jellege. Feltűnő egyébiránt az, hogy a lajstromozó, ha csak ugyan egy munka a 40-ik a 68 ik számmal, hogy át nem írta a Kopcsányi többi művei közé, úgy mint azt más szerzőknél tevé »Eiusdem Itidem Author«, s hogy itt még rövidebben adva a czímiratot, abból a 7-et kihagyta. Ezen felöttlő körülmények azon föltevést indokolhatják, hogy Sándor István, magyar Könyves házának 26-ik lapján talán mégsem téved, ha a Boldog asszony ünnepeire való praedicatióit Kopcsányinak külön kiadás gyanánt veszi föl. Itt is a Boldog asszony ünnepeire való praedicatiót jelent félreérthetlenül a »Conciones 7 de Festis B. M. V.« hollott a 68. sz. alatt előforduló csak »Conciones de M. V. M.« czímet lajstromozza. De végre, el tekintve a bécsi 1631-ik és Sándor István 1632-ik évi szintén bécsi kiadásától, hogy Kopcsányi Mártonnak csak ugyan volt még egy ily czímű külön kiadványa, határozottan tanuskodik azon körülmény, hogy a jelen könyvlajstromban másodizben t. i 1754. és 1772. év között eszközölt összeírásnak »Libri Hunga-

rici in 8°, et 12°« czíme alatt ezen tétel is előfordul: »Conciones de M. N. M. P. Martini Kopcsany. 1. Jaurini.« Ez tehát győri kiadás volna. Valjon lehetséges-e az, ha tudomás szerint azon időbeli, egy győri nyomdának termékei nem ismeretesek? Igaz, hogy nem ismeretesek, de hát azért mégis lehetett. S nekem azonban egy későbbi, győri nyomdából kikerült Kopcsányi praedicatiókról nincsen tudomásom.

41. Eiusdem orationes devotae in 8°. Szabónál 632. szám alatt: »A keresztyéni Tökelleles Életre intő stb.

42. és 43. Ugyanaz.

44. Lépes Bálint. De Judicio et Coelo in 4°. Szabónál. 469. szám.

45. Idem de Morte et Inferno in 4°. Szabónál. 476. szám.

46. Idem de Morte in 4°. Valószínűleg a külön címlappal ellátott második könyv »az ítéltreol« külön köttetett be a 47 szám alatt.

47. Idem De Judicio in 4°.

48. Eiusdem Orationes in Vitam Christj Dominj in 8°. A Prágában 1615. évben kiadott imádságos könyv. 12-rét ív; Szabónál 458. sz.

49. Leonardus Lessius: Quam Fidem eligere oportet in 8°. A három kiadás közül valjon melyik? meg nem határozható. Szabónál »Tanácskozás, melyet kelyen a különböző vallások között választani«, 431, 437 és 706. szám.

50. Veres Marton Controv. in 8°. Azt vélem, hogy Veres-marty Mihály helyett toll hibából áll Veres Marton, s ez esetben: »Az Eretnekeknek adott hitnek megtartásáról« című vita irata. Szabónál 721-ik szám.

51. Ad Regnum Hungariae; Gülay Márton in 4°. Bizonyára Gyulay Márton akarta írni, s a bejegyzett mű az 1619-ben megjelent: »Epinicia« stb. Szabónál 486. sz.

52. Szil János könyvecské in 8°. Szyl Miklós mint Pázmány Péter álneve a »Csepregi keresztenség,« című könyv szerzőjeként ismeretes ugyan, de Szil Jánosé, mint magyar íróé schol sem fordul elő, és teljesen ismeretlen. Hogy pedig itt tévedés vagy tollhiba nem fordúli elő bizonyítékúl szolgál az, hogy Szyl János munkájának czímét is magyarul írta le. Ez ismét egy új adat irodalmunk történetéhez.

53. Pecsy Lukach. de 7 Operibus Misericordiae in 8°. »A testi hét irgalmasságok.« Szabónál 305. sz.

54. Ugyanaz.

55. Eiusdem Controversiae in 8°. E cím nyomán meg nem határozható: valjon »Szent Agoston doctor elmékedései« »A keresztyén szűzeknek tisztességes koszorúja« vagy »Hasznos orvosság minden lelki betegségek ellen« című munkáját kell-e ezen cím alatt gyanítanunk. Szabónál 249, 250 és 294 szám.

56. Eiusdem Libellus Lelkij Pais sic Intitulatus in 8°. Péchy Lukácsnak ily című munkája eddigelé ismeretlen. A címlap praecizirozott leírása pedig nem hagy fenn kétséget az iránt, hogy az helyesen iratott le; de az is kétségtelen, hogy az ezen címet megközelítő és Szabó által 294-ik szám alatt leírt könyve Péchy Lukácsnak: »Hasznos orvosság Minden lelki betegségek ellen« evvel nem azonos. Ez is egy adat »Régi Magyar könyvtár«-ához.

57. Ugyanaz.

58. Orationes et Meditationes de Passione Dni N. J. X. in 8°.

59, 60, 61 és 62. ugyanaz.

63. Petrus Canisius cum Figuris in 8°. »Keresztyéni tudomány, Jesuiták szerzetibéli Canisius Péter által irattatott és képekkel kijegyztetett.« Szabónál 544. sz.

64. Ugyanaz.

65. Geörgy Vásárhelyi Catechismus in 8°, valószínűleg Gregorius helyett hibásan iratott Georgius. Canisius Péter latin catechismusának magyar fordítása, s azonos a 64. számmal.

66. Eiusdem Epistola per annum, in 8°. Jézus † Mária, Esztendő által az anyaszentegyháztól rendeltetett vasárnapokra és innepnapokra Epistolák stb. Szabónál 478. sz.

67. Eiusdem Evangelia per annum, in 8°. »Esztendő által Az anyaszentegyháztól rendeltetett vasárnapokra és Innepekre Evangeliumok« stb. Szabónál 477. sz.

68. Martinj Kopcsanyi Conciones De B. V. M. in 8°. Lásd a 40-ik számot.

69. Conciones de B. V. M. in 8°. Meg nem határozható.

70. Evangelia Hungarica. A könyv alakja bejegyezve nem lévén, ennél fogva nem tudható a sok közül melyik?

71. *De Dignitate Sacrarum indulgentiarum* N. B. in 8°. »A szent búcsúk méltóságáról« című munka előttem ismeretlen, mely 1662. évig megjelent volna. A czim-irat végére tett »N. B.« ha a szerző nevének kezdőbetűit jelenti, oly nevű magyar író-t sem találtam, kinek kezdőbetűje azon munkára reá vezethetne, sem úgy, ha az első betű latin írás-módszerint, a keresztnév első betűje, sem úgy, ha az utolsó az. Mi ismét egy új adattal szaporítja a régi magyar irodalom termékeit.

72. *Regula S. P. N. Francisci in pergameno scripta in 8°*. Erről már a kéziratoknál emlékeztem. A könyvtár második jelentékeny szaporodásának, illetőleg lajstromozásának jegyzéke 1754—1772. év közötti időből mindössze csak kilencz magyar művet mutat fel, melyeknek czímleírása, még hiányosabbnak mondható mint az 1662-ik évi; mit annál is inkább sajnálnunk kell, mert ez még kevésbé alkalmas arra, hogy egynémelyikénél bibliographiai eredményre juthassanak. A magyar könyvek czímjegyzéke im ez; »*Libri Hungarici in folio* «

1. *Conciones Pazmanianae*. Szabónál 663 és 1482. *Hungarici in Quarto*.

2. *Conciones Nicolai Pechi Episcopi*.

3. *Chronica Hungarica Georgy Pethi*. Valószínűleg hibásan írva *Gregorii Pethi* helyett. Szabónál 955 sz. *Hungarici in 8° et 12-mo*.

4. *Conciones de B. V. M. Patri. Martini Kopcsány. Jaurini*. Erről már szólottunk a 40-ik szám alatt.

5. *Meditationes piae*.

6. *Controversiae Peci Lucae, Item eiusdem alius Liber*. A controversiákra nézve valószínűleg ugyan az, a melyikről az 1662. évi lajstromnak 55. szám alatt szólottunk.

7. *Leonardus Lessius*. A szerzőnek egy munkája levén csak ismeretes; ez tehát valószínűleg ugyanaz, a melyiket a 49. sz. alatt ismertettük.

8. *Liber devotionalis in 12-mo*. Valószínűleg imakönyv,

9. *Evangelium hungaricum in 12-mo*. A könyv alakja miatt sem a lócsei a XVII. századból, sem a bártfai 1608-ból, sem pedig a nagy-szombati 1708-ból nem lehet, minthogy a

bártfai és lőcsei kérdés 4-ed, a nagy-szombati pedig 8-ad alaku. Szabónál 410, 1591 és 1752. sz. ¹⁾

¹⁾ A fatum, rendezetlenség s gondatlanság legsajnálatosabb nyomait észlelhetjük, a könyvtár mai állapotában, azon könyveknél, melyek mint magyar szövegű nyomtatványok bennünket legközelebről érdekelnek, s a felsorolt 87 kötet régi magyar könyvből, két év előtt tett buvárlatom alkalmával már csak a következő 6 darab régi magyar nyomtatványt találtam :

1. Péchy Lukách : Hasznos orvosság. Minden lelki betegségek ellen. Szabónál 294. sz. másod példány.
2. Veresmarti Mihály. Tanáchkozás, melyet kellyen a különböző vallások közül választani stb. Szabónál 706. sz
3. Illyés András. Keresztyéni Életnek Példája stb. Szabónál 1707. és 1728. sz.
4. Lippai János. Gyümölcsös Kert. stb. Szabónál 1016. sz.
5. Lippai János. Gyümölcsös Kert. stb. Szabónál 1054. sz.
6. Kopcsányi Márton. A Keresztyéni Tokelletes Eletre intő tiz hétre rendeltetett nyolczvan Elmélkedések stb. Szabónál 632. sz. negyedik péld.

AZ ESZTERGOMI FŐEGYHÁZI KÖNYVTÁR KÉZIRATAI.

Az esztergomi főegyházi könyvtár a legjelentékenyebb vidéki könyvtárak egyike. Eredete az Árpádkorba¹⁾ nyulik fel, könyveinek száma meghaladja a 80 ezer kötetet, melyek egy főkönyvtárnok felügyelete s egy könyvtárnok kezelése alatt állanak. A gyűjteményben van számos unicum, bibliographiai ritkaság és cimelia, melyekből a múlt évi országos könyvkiállítás több kiváló példányt mutatott be. Mint elsőrendű bibliographiai ritkaságokat kiemeljük itt: a n a g y s z o m b a t i- és J o r d á n s z k y-codexeket, melyekben két nevezetes nyelvemléket bir irodalmunk, továbbá Z a l k a László kéziratát 1489—90-ből, mely az egyedüli ránk maradt hazai tankönyv a középkorból, a B a k o c s-féle G r a d u a l e t, mely a legfényesebb kiállításu szertartásos könyv mit a hazában birunk, a R e y n e r i u s d e P i s i s című corvin-incunabulumot 1477-ből, mely a második ekkorig felkutatott ősnymtatvány Mátyás címerével, és végre a Fust mainzi nyomdájában megjelent D u r a n d i R a t i o n a l e t 1459-ből, mely a bibliographiában mint m á s o d i k k e l t e z e t t ősnymtatvány csak kevés példányban ismeretes, nálunk pedig a legrégebb nyomtatott könyv, melyet hazai könyvtáraink birnak felmutatni.

Bennünket ezuttal a könyvtár kéziratai érdekelnek, melyek nek jegyzékét Kovachich M. 1810—12-ik évi tudományos körúttjáról vezetett naplójában²⁾ hagyta hátra. E jegyzéket kívánjuk olvasóinknak a jelen közleményben bemutatni.

A jegyzék Palkovics György hittanár s főegyházi könyvtárnok 1811-ik évi catalogusa alapján készült s összesen 338 kéziratot sorol fel. A munkák nagyobbára a hittani, történeti, egyháztörténeti, jogi, irodalomtörténeti politikai és természettudományi irodalom köréből valók, s túlnyomó részben hazai vonat-

¹⁾ Ocskovszky Ferenc: Az esztergomi főegyház könyvtára. Religio 1856. I. 3. sz.

²⁾ L. Repertorium Manuscriptorum et Monumentorum diplomaticorum in expeditione diplomatico litteraria conscriptum Anno 1810. 1811, 1812. című latin kéziratot 223—243 l. a Nemzeti Múzeum könyvtárában. (Sign. fol. lat. 139.)

kozásuk. Sok köztük a dissertatio, melyek a hazai XVII—XVIII. századbeli irodalomtörténethez becses, részben egészen ismeretlen, adalékokat szolgáltatnak.

Ha a kéziratok korát figyelemmel vizsgáljuk, feltűnik, hogy a jegyzék a főegyházi könyvtár középkori állományából aránylag kevés régi kéziratot sorol fel; ez onnan van, mert a török hódoltság idejében a főegyházi középkori könyvtár jelentékeny része elpusztult, más része pedig a budai királyi könyvtár helyiségébe került, s innét idő folytán más könyvekkel együtt a bécsi udvari könyvtárba vándorolt.¹⁾ Mit mentett meg az esztergomi érsekség a főegyházi régi könyvtárból, mikor ősi székhelyét a káptalannal együtt Nagyszombatba volt kénytelen áttenni? Erről megbízható adataink nincsenek. Csak annyi bizonyos, hogy mikor Kovachich M. Palkovich kanonok 1811-iki jegyzékét uti naplójába felvette, a könyvtár régi kézíratainak száma igen csekély volt. De így is igen érdekes a jegyzék. Feltűnteti a főegyházi könyvtár kézíratainak 1811-ki állományát, melynek alapján a könyvtár kézirat gyarapodása az utolsó hetven évben könnyen lesz constatálható. Meg kell még jegyeznünk, hogy a kéziratok leírása a jegyzékben hiányos, s nem felel meg a tudomány mai igényeinek: de használható és tökéletesíthető. A helyreigazításoknak és pótlásoknak készséggel megnyitjuk folyóiratunk hasábjait, czélunk lévén könyvtáraink régi jegyzékeiben tudósainkkal nemcsak a gyűjtemény kézíratainak czímeit és tartalmát, hanem a hazai bibliographiai régi álláspontját is megismertetni.

A jegyzék tartalma a következő:

»Index codicum mss. antiquorum in Bibliotheca V. Cap. Ecc. Metr. Strig. A. 1811 confectus per Georg. Palkovich Theol. Profess. et Bibliothecarium ejusdem.«

1. 1576. Pannonii Senis Paraeneticon ad Rudolphum Imp. contra hereses ante annum 1576. In folio, Comp. Gallica. Volumen 1. Serie I. Num 1.

¹⁾ Kétségtelen adatok bizonyítják, hogy Budavárának 1686-iki visszafoglalása alkalmával a királyi palotában talált könyvek közt számos kézirat volt, melyek az esztergomi főegyházi könyvtárból Budára kerültek. Ha a bécsi udvari könyvtár középkori kézíratainak egy bibliographusunk által foganatba vett átkutatása be lesz fejezve, azt az illető kéziratokról egyenkint lehet constatálni.

2. 10. . . S. Gregorii Magni Epistolarum Libri, in membrana, fol. Vol. 1. Ser. I. N. 2. Mosaici scripti. Comp. Gallica.
3. 1605. Berk a Sbignei Synodus Archidioecesana Praegensis. 1605. fol. Gallica. Vol. 1. S. I. N. 3.
4. 1349. Melicii Joannis Expositio Evangeliorum quadragesimalium. Accedunt de fide, de vitis etc. A. 1349. Comp. Suilla. fol. Vol. 1. S. I. N. 4.
5. ——. Expositio Psalmorum cum textu. Initialibus litteris pictis. fol. Comp. pergamena. Vol. 1. S. I. N. 5.
6. ——. Pentateuchus et Libri Regum. fol. Comp. Gall., Vol. 1. S. I. N. 6.
7. ——. Opuscula Theologica, et quidem.

<ol style="list-style-type: none"> 1. Tractatus de Deo et Anima. 2. Jacobi de Sarepont de Theologia. 3. Sermones. 4. Alphabetum ord. Carthusiensis. 5. Thomae Aqvinatis de Fide et Sacramentis. 6. Gerson Johannis de Salutatione Angelica. 7. Aegidii Romani de peccato originali. 	}	Budaë, ex Bibliotheca Matthiæ Cornini. ¹⁾ Fol. Vol. 1. S. I. N. 7.
--	---	---
8. ——. Canonici Ecclesiae Metrop. Strigon. contra Anonymum Lutheranum Libri II. fol. lacer. Vol. 1. S. I. N. 8.
9. 1544. Acta Comitiorum A. 1544. fol., comp. Gall. S. I. N. 9. — Fuit Zachariae Mossoczii. Sunt praeter Diactalia etiam alia Acta publica.
10. 1475. S. Gregorii M. Expositio in Cantica Cantico- rum. — Accedunt:
  - S. Augustini Enchiridio'n ad Laurentium.
  - S. Ambrosii in Hexameron. — In membrana, Capitales pictae Eystatt A. 1475. In 4°. Suilla ornata comp. Tomi III. Vol. 1. S. I. N. 10. — Ex Bibliotheca Matthiæ Corvini.

¹⁾ Lásd ezen és a többi esztergomi Corvin-codexekről: Knauz Nándor az esztergomi Corvin-codexek. Budapest 1880. 8-r. Különnyomat a »Magyar Korona« 1880. jun. 10–12-ki számaiból és »Magy. Könyvszemle« 1880. 269–274 l.

11. 1075. *Liber Evangeliorum Dominicalium*, in membrana. In 4°. Comp. Gall. Vol. 1. S. I. N. 11. — Ex S. Benedicto.
12. 1549. *Derecskey Ioan; Annotationes in Epist. ad Romanos Ephesios et Acta Apostolorum*. Cracoviae. 1549. In 4°. Comp. Gall., Tomi III. Vol. 1. S. I. N. 12.
13. 1549. — — *Annotationes in I. et II. Corinthios, Galatas, Collossenses, in Oseam, Jonam. Ex Praelectionibus R. D. Sebastiani Cracoviae*. 1549. In 4°. comp. Gall. Vol. 1. S. I. N. 13.
14. 1549. — — *Expositio Evangelii S. Lucae, Matthaei et Joannis*. Cracoviae. 1549—1551. In 4°. Comp. Gall. Tomi III. Vol. III. S. I. N. 14—16.
15. 1549. — — *Summatotius Scripturae Psalterium Davidis. Ps. 1—39. et feria VI. Concio de Passione Domini ex IV. Evangelistis*. In 4°. Comp. Gall. Tomi III. Vol. 1. S. I. Nr. 18.
16. 1489. *Scholae Saros - Patak Annotationes Astronomicae, Philologicae et Musicae*. Saros-Patak. 1489. In 4°. Comp. Gall., Tomi VII. Vol. 1. S. II. N. 1.
17. 1588. *Bludo de Monte Rachery De Sacramentorum administratione ad Raymundum Episcopum Tyrnaviae ante A. 1588*. In 4°. Comp. Gall. Vol. 1. S. II. N. 2.
18. 1556. *Scholia in Evangelium Joannis et in Psalterium Carmine redditum per Eobanum Hessum. Accedunt:*
Homiliae in Dominicas et Festa. In 4°. Comp. asserculi Tom. II. Vol. 1. S. II. N. 3.
19. — — *Connotationes variae in Scripturam*. In 4°. Comp. Suilla. S. II. N. 4.
20. 1572. *Busaei Petri In Epistolas ad Romanos Hebraeos et S. Jacobi*. Viennae. 1572. In 4°. Comp. pergamena. Vol. 1. S. II. N. 5.
21. 1577. *Gordonii Jacobi in Primam Secundam et Tertiam S. Thomae Aquin. Item Controversiae*. In 4°. Comp.

- pergam. Tomi II. Vol. 2. S. II. N. 6. et 7. — Vide infra N. 5877.
22. 1694. *Romani Jac. Theologia Speculativa per Greg. Matalics Pazmanitam. Viennae. 1694. In 4°. Comp. Semiperg. Vol. 1. S. II. Nr. 8.*
23. 1694. *Rescalli Franc. in II-da de fide: Per eundem scripta. In 4°. Comp. pergam. Vol. 1. S. II. N. 9.*
24. 1578. *Busaei Petri. In I—II-ae et Epistolas Pauli. A. 1578. In 4°. Comp. perg. Vol. 1. S. II. N. 10.*
25. 1638. *Pethő Steph. In I—II-dae per Mart. Christ. Radosseni. 1638. In 4°. Comp. perg. Vol. 1. S. II. N. 11.*
26. 1674. *De Gratia per Georg. Szentgyörgyi Colleg. General. Tyrnaviae. 1674. In 4°. Comp. perg. Vol. 1. S. II. N. 12.*
27. ——. *Sacra Exercitia pro tertio Probationis Anno. In 4°. Comp. perg. Vol. 1. S. II. N. 13.*
28. 1587. *Petri de Rewa Annotationes historicae Morales. In 4°. Comp. pergam. S. II. N. 14.*
29. 1588. *Peidii Alphonsi Tractaus de Fide. Praemittuntur Theses Ratisbonenses typis editae ex libris Franc. Pochronczii Szellepcsényi Viennae. 1588. In 4°. Comp. Viridis. Vol. 1. S. II. N. 15.*
30. 1577. *Cortoni Jac. De Sacrificis Missae Controversiae. Viennae. In 4°. Comp. Viridis. Tomi II. Vol. 2. S. II. N. 16—17.*
31. 167. *Sennyey Lad. De mediis ad Salutem. In 4°. Comp. Virid. Vol. 1. S. II. N. 18.*
32. 1645. *Joannis de Lugo Additamenta ad Privilegia S. J. cum Indice generali de Octo Tomis. In 4°. Comp. Virid. Vol. 1. S. II. N. 19.*
33. 1636. *Gualteri Pauli De jure et justitia per J. Szászy. In 4°. Comp. virid. Vol. 1. S. II. N. 20.*
34. 1677. *Sennyey Lad. De Incarnatione. Accedit: Glogacs Andr. De Angelis per Franc. Ra-*

- kolupszky. Graecii. 1677. — In 4°. Comp. virid. Vol. 1. Tomi II. S. II. N. 21.
35. 1617. S z. A n s e l m u s tellyes Böltességről könyve. Ex Libris Martini Kolenicz Senquiciensis, Parochi Dioszeghiensis. In 4°. Comp. Gall. Vol. 1. S. III. N. 1.
36. 1635. De Deo uno et trino Disputationes. Item de Fide, Spe et Charitate. Comp. Chart. In 4°. Tomi II. Vol. II. S. III. N. 2.
37. ——. De Matrimonio. de Jure et Iustitia. Ex Libris Joannis Robik. In 4°. Comp. Chart. Tom. II. Voll. II. S. III. N. 4—5.
38. ——. G e r a l d i n i B a l t h a s a r i s De Eucharistia, poenitentia et legibus. In 4°. Comp. Chart. Tomi II. Vol. 1. S. III. N. 6.
39. ——. B e l l e n e D e M a t r i m o n i o. Decalogo. In 4°. Comp. Chart. Tomi II. Vol. 1. S. III. N. 7.
40. 1587. C l a s s o v i t z L e o n h a r d i In M. T. Ciceronem de Partitionibus Oratoriis. Ex Libris Georgii Dubovszky. Viennae. In 4°. Comp. Chart. Vol. 1. S. III. N. 8.
41. 1597. C o m m e n t a r i u m R e r u m i n o r b e g e s t a r u m u s q u e a n n u m 1595. Comp. Suilla, in 4°. Vol. 1. S. III. N. 9.
42. ——. N a r a y G e o r g i i P a r o c h i P ü s p ö k i e n s i s C o n c i o n e s f e s t i v a l e s e t D o m i n i c a l e s. P ü s p ö k i n i. In 4°. Comp. perg. Vol. 1. S. III. Nr. 10.
43. 1655. D e f i d e e t p e c c a t i s. In 4°. Comp. Semipergam. Vol. 1. S. III. N. 11.
44. 1627. B a s t i a n c z i c z M a t t h i a e T r a c t a t u s d e P o e n i t e n t i a. Accedit:
     P e n a l o s a A m b r o s. T r a c t a t u s d e f i d e.
     S p e e t C h a r i t a t e. Viennae. In 4°. Comp. Perg. Vol. 1. S. III. N. 12.
45. 1591. J u s t i n i a n i B e n e d. In II. et III. S. Thomae. Romae. In 8°. Tomi II. Vol. II. S. III. N. 13—14.
46. 1655. D e S a c r a m e n t o p o e n i t e n t i a e. In 4°. Vol. 1. S. III. N. 15.
47. 1616. B r o c h o c z i i S t e p h. D e D e c a l o g o, — S e p t e m S a c r a m e n t i s. Viennae. Accedit:

- Becani Mart. De Virtutibus Theologicis et Controversiae. — In 4°. Vol. 1. S. III. Nr. 16.
48. ——. In divi Thomae de Incarnatione, restitutione, Actibus Angelicis, Praedestinatione. Accedit:
 Explicatio miraculorum Christi, — In Gene-
 sim. In 4°. Vol. 1. S. III. N. 17.
49. 15—. Hansonii Lud. In II—II-ae Theol. Moralis Particularis. Accedit:
 P. Trollensis. In I—II-ae. In 4°. Vol. 1. S. III. N. 18.
50. 1693. Daroultii Ant. Ex Operibus ejus de memoria novissimorum. Collectio Georgii Valosovics, dicata Valentino Urban Eccl. Metrop. Strigon. Canonico. Tyrnaviae. In 4°. Comp. Chart. Vol. 1. S. III. N. 19.
51. 1662. Reifiriger Georg. In I—II-ae de peccatis, gratia, merito, de Sacramentis. Viennae. In 4°. Comp. Semiperg. Tomi H. Vol. 2. S. III. N. 20—21.
52. 1657. Professio fidei ex Bulla Pii IV. in usum S. J. Collegii Tyrnaviae. In 4°. Comp. Gall. Vol. 1. S. III.
53. 1579. P. Ferdinandis De Virtutibus, Justificatione, in Evang. Matthaei. Romae. In 4°. Comp. Gall. Tom. II. Vol. 1. S. IV. N. 1.
54. 1694. Sembler Ambros. In II. et III. Sententiarum. De peccatis. Scripsit Paulus Olasz. Tyrnaviae. In 4°. Comp. pergam. rubra. Vol. 1. S. IV. N. 2.
55. ——. Patachich Joan. In III. D. Thomae de Sacramentis. Scripsit Paulus Olasz. In 4°. Comp. perg. Vol. 1. S. IV. N. 3.
56. 1644. De Jure et Justitia. Romae. In 8°. Comp. virid. Vol. 1. S. IV. N. 4.
57. ——. De Sacramento poenitentiae cum Appendice de Sponsalibus. In 4°. Vol. 1. S. IV. N. 5.
58. ——. Titularium Mariae ad Litanias Lauretanas accommodatum. In 4°. Comp. perg. Vol. 1. S. IV. N. 6.
59. 1629. Expositio Psalmorum 1—20. et in II—II-ae. Tomi III. Vol. 1. S. IV. N. 7.
60. 1633. Joannis de Lugo de peccatis, de Voluntario.

Ex Libris Steph. Bosnyák. Romae. In 8°. Comp. perg.
Tomi II. Vol. 1. S. IV. N. 8.

61. 1642. P e r e c z A n t. De Gratia, poenitentia et Eucha-
ristia. In 8°. Comp. perg. Tomi III. Vol. 2. S. IV.
N. 9—11.
62. 1628. De Incarnatione, de Deo uno et trino. Romae.
In 8°. Comp. perg. Tomi II. Vol. 1. S. IV. N. 12.
63. 1644. In Librum II. Decretalium. Scripsit Sigism. Kö-
rösy. In 8°. Vol. 1. S. IV. N. 13.
64. 1678. Charagnes Bartholom. Tractatus de Sa-
cramentis. Scripsit Szabay Paulint. In 8°. Comp. perg.
Vol. 1. S. IV. N. 14.
65. ——. Goall Pauli de Incarnatione. In 8°.
Comp. perg. Vol. 1. S. IV. N. 15.
66. ——. De Sacramentis in III Thomee Quaest. 60—
83. In 8°. Comp. Chart. Vol. 1. S. IV. N. 16.
67. 1642. Segenschmidt Laur. De Sacramentis in
genere. Viennae. In 4°. Comp. pergam. Vol. 1. S. IV.
N. 17.
68. 1662. Valentinus Jacobi De fide, Spe Charitate
per Georg. Latkóczy. In 4°. Comp. Semiperg. Tomi
III. Vol. 1. S. IV. N. 18.
69. 1608. Lamormain De jure et justitia, de Incarnatione.
In 4°. Comp. perg. Tomi III. Vol. 1. S. IV. N. 19.
70. 1629. In III. Commentarium per Mich. Fejérváry.
In 4°. Comp. perg. Tomi III. Vol. 1. S. IV. N. 20.
71. ——. In III. Thomae in I-mo. Quaest. 50. de Angelis et
I—II-ae. In 4°. Comp. perg. Vol. 1. S. IV. N. 21.
72. ——. In III. Thomae de Incarnatione. In 4°. Comp.
Chart. Vol. 1. S. IV. N. 22.
73. 1707. De Deo uno et trino, in I. Thomae. Quaest. 1—43.
In 4°. Comp. Semigall. Vol. 1. S. IV. N. 23.
74. ——. Expositio Summae S. Thomae, Commentarius in
vitam Christi. — Item: De Jure et Justitia, in Libros
Ethicorum, Libros de Caelo et Libros Meteororum.
In 4°. Comp. perg. Tomi VI. Vol. 1. S. IV. N. 24.
75. ——. In I. Thomae Quaest. 1—13. In II—II-ae. In 4°.
Comp. perg. Tomi H. Vol. 1. S. IV. N. 25.

76. ——. *De peccatis, gratia et merito. Ex libris Majthényi.*
In 4°. *Comp. Chart.* Vol. 1. S. IV. N. 26.
77. 1628. *De Deo uno et trino. Romae* In 4°. Vol. 1. S. IV. N. 27.
78. ——. *Borgareschi Franc. Opus Hermeticum Descriptio Mysteriorum Mundi* In 4°. *Comp. Suilla.* Vol. 1. S. V. N. 1.
- 79. 1520. *Nyás Demetrii Vicarii Generalis Formularium Ecclesiae Strigon. Strigoni.* In 4°. Vol. 1. S. V. N. 2.
80. 1456. *De Sacramentis administrandis, De Censuris, de Arte moriendi. post 1456.* In 4°. *Comp. Asserc. Tomi II.* Vol. 1. V. N. 3
81. 1618. *Novák Nic. Regestum Expensarum pro Seminario Capituli Strigon.* In 4°. *Comp. perg.* V. 1. S. V. Nr. 4.
82. 1584. *Hierfelder Casp. Rechenmeister auf allerley Kaufmanns Händel.* In 4°. *Comp. Suilla.* Vol. 1. S. V. N. 5.
83. 1694. *Waltsacher Georg. Jus Canonicum. Ex Libris Greg. Franc. Matasich Pazmanitae. Viennae.* In 4°. *Semiperg.* Vol. 1. S. V. N. 6.
84. 1569. *Garay Pauli Introitus proventuum capituli Eccles. Metrop. Strigon. Tyrnaviae* In 4°. *Comp. Suilla.* Vol. 1. S. V. N. 7.
85. ——. *Institutiones Juris Canonici.* In. 4°. *Comp. Semiperg.* Tomi III. Vol. 3. S. V. N. 8—10.
86. 1695. *Scherer Car. Tractatus in Librum IV. Decretalium.* In 4°. *Comp. Semiperg.* Vol. 1. S. V. N. 11.
87. 1570. *Sonnii Franc. Totius Belgicae Divisio ad opprimendum per Neo Episcopos Evangelium.* In 4°. *Comp. perg.* Vol. 1. S. V. N. 12.
88. 1698. *Illyes Steph. Liber Rationum Custodialium Ecclesiae Metrop. Strigon. ab A. 1693—1696.* In 4°. *Comp. Chart.* Vol. 1. S. V. N. 13.
- 89 1696. *Chronicon Rerum gestarum Constantinopoli. Italice. Ab A. 1684—1696.* In 4°. *Comp. perg.* Vol. 1. S. V. N. 14.

90. 1694. Hoffmann Franz Eppi V. Ecclesiens. Sermones Hung. tres. Tyrnaviae. In 4°. Comp. perg. Vol. 1. S. V. N. 15.
91. 1627. Bogzy Joann. Farrago seu Cynosura Juris Hung. ordine alphabetico. Cziklen. In 4°. Comp. Gall. Vol. 1. S. V. N. 16.
92. ——. Loci Communes Decretorum Hung. et Juristarum Opiniones. Vol. 1. S. V. N. 17. NB. per C. Georg. Jakussith A. 1691. datus Francisco Golszky.
93. ——. Tractatus in Librum III. Decretalium, In 4°. Comp Semiperg. Vol. 1. S. V. N. 18.
94. 1688. Csepesányi Emer, Formulare Patvaristarum Hung. et Lat. In 4°. Comp. perg. rubra. Vol. 1. S. V. N. 19.
95. 1599. Aen. Gatty Hieron. Commentarii in IV. Libros Institutionum Juris Civilis. Ingolstadii. In 4°. Comp. perg. Vol. 1. V. N. 20.
96. 1679. Institutiones Juris Canonici Secundum Opus Lanceloti scripsit Paulus Ignat. Szabay Püspökiensis. Romae. In 4°. Comp. Gall. Vol. 1. Tomi IV. S. V. N. 21.
97. 1635. Aphorismi Juris patrii. Ordine Alphabeti. In 4°. Comp. perg. Vol. 1. S. V. N. 22.
98. ——. De Jure et Justitia in II—Hae. Qu. 57—88. In 8°. Comp. Chart. Vol. 1. S. VI. N. 1.
99. 1672. De Incarnatione, Angelis, Gratia. fide, Spe, Charitate. — Grammatica Hebraea. In 4°. Tomi II. Vol. 2. S. VI. N. 2—3.
100. 1644. De Deo uno, trino et de poenitentia. Scripsit Sigism. Körösy. Romae. In 4°. Vol. 1. S. VI. N. 4.
101. 1627. Tractatus de Sacramentis in III. Thomae. In 4°. Vol. 1. S. VI. N. 5.
102. ——. Commentarii in I—II-ae de Actibus humanis. In 4°. Comp. Chart. Vol. 1. S. VI. N. 6.
103. 1637. Gualt. Pauli de Jure et Justitia per M. Radoseny. Viennae. In 4°. Comp. perg. Vol. 1. S. VI. N. 7.
104. 1584. Modrzejovszky Albae. De Ceremoniis Sa-

- ramentorum. Explicatio Catechismi Romani. Romae. In 8°. Tomi II. Vol. I. S. VI. N. 9.
105. 1638. Connotationes Expensarum ab A. 1629—1638. In 12. Vol. 1. S. VI. 10.
106. 1586. Senney Lad. Examen Ordinandorum, Graecii. In 12. Vol. 1. S. VI. N. 11.
107. 1561. Quaestiones in VIII. Libros Aristotelis de Physica. (Chphi Gösel.) In 12°. Vol. 1. S. VI. N. 12.
108. ——. N. N. Reformati Sermones Catecheticici, in Symbolum Apost. Hungarice. In 12°. Comp. perg. Vol. 1. S. VI. N. 13.
109. 1584. Expositio Epistolarum et Evangeliorum Domicalium. In 12°. Comp. perg. Vol. 1. S. VI. N. 14.
110. ——. Synonima Chemica. Ordine Alphabeti. (Lippayana.) In 12°. Comp. perg. Vol. 1. S. VI. N. 15.
111. 1672. Nigrini Joann. Miscellanea Proverbiorum Epistolarum. In 12°. Comp. perg. Vol. 1. S. VI. N. 16.
112. ——. Phrases ex Cicerone collectae. Hung. Slavice. In 12°. Comp. perg. Vol. S. VI. N. 17.
113. ——. Brevis ratio componendorum Versuum. In 12°. Comp. perg. Vol. 1. S. VI. N. 18.
114. ——. Controversiae de fide, Pontifice, Tractatus de Sacramentis. In 12°. Comp. perg. Tomi II. Vol. 1. S. VI. N. 19.
115. 1582. Svarcz Franc. Disputationes in H—II-ae de gratia. In 12°. Comp. perg. Tomi II. Vol. 2. S. VI. N. 20—21.
116. ——. Naray Georg. Adnotationes variae. Romae. In 12°. Comp. perg. Vol. 1. S. VI. N. 22.
117. ——. Commentarium in Literas Humaniores. In 12°. Comp. perg. Vol. 1. S. VI. N. 23.
118. 16—. Lippay Georg. A. Eppi Epistolae ad Polycarpum Bonanocz. In fol. Comp. Chart. Vol. 1. S. VII. N. 1.
119. ——. De Lapide Philosophico. In Membrana. In fol. Vol. 1. S. VII. N. 2.
120. 1673. Szelepcsényi Georg. Urbarium Pertinentiarum S. Crucis. In fol. Vol. 1. VII. N. 3.

121. 1650. Orosz Georgii *Protocollum Expeditionum authenticarum Personalis Praesentiae Regiae*. In fol. Comp. Gall. Vol. 1. S. VII. N. 4.
122. 1623. *Das Erste Buch, welche Handlungen in das Ordinari Recht gehörig* In fol. Comp. perg. Tomi II. Vol. I. S. VII. N. 5.
123. 1570. Krecsmár Joann. *Annotationes in Justiniani Institutiones*. In fol. Comp. perg. Vol. 1. S. VII. N. 6.
124. 1638. *Memorialia Provincialium S. J. post Congregationem A. 1630*. In fol. Comp. perg. Vol. 1. S. VII. Nr. 7.
125. 1687. *Acta Diaetae. A. 1687*. In fol. Comp. Chart. Vol. 1. S. VII. N. 8.
126. ——. *Index Florum Alphabeticus*. In fol. Comp. Chart. Vol. 1. S. VII. N. 9.
127. 1628. Ferdinands H. *Mährische Landes Ordnung*. In fol. Comp. perg. Vol. 1. S. VII. N. 10.
128. 1655. *Forma gubernandi Academiae S. J. Tyrnaviae*. In fol. Comp. perg. Tomi II. Vol. 2. S. VII. N. 11—12.
129. 1675. *Registrum animarum Domini Bajmócz*. In fol. Comp. perg. Vol. 1. S. VII. N. 13.
130. 1573. *Annotationes in Philosophiam Naturalem Aristotelis*. In 4°. Comp. Suilla. Vol. 1. S. VII. N. 14.
131. ——. *In Logicam Aristotelis. Librum Praedicamentorum. Accedit:*
 1588. Grasseri Joann. *Perihermenian et in Libros Topicorum. Olomucii*. In 4°. Comp. Suilla. Tomi IV. Vol. 1. S. VII. N. 15.
132. 1610. *Logica, Physica, Geometrium*. In 4°. Comp. Suilla. Tomi III. Vol. 1. S. VII. N. 16.
133. 1588. Grasseri Joann. *Commentarii in Organum Aristotelis*. In 4°. Comp. Gall. Vol. 1. S. VII. N. 17.
134. 1589. *In Aristotelis Physicorum Auscultationum Libros. Simonis Benyovszky*. In 4°. Comp. Gall. Vol. 1. S. VII. N. 18.
135. 1587. *Molensis Joan. In VIII. Libros Aristotelis*

- de *Physica. Ex Libris Petri Révay Viennae. In 4°. Comp. perg. Tomi H. Vol. 1. S. VIII. N. 1.*
136. 1588. *Seruriensis Leonardi In Libros de generatione, corruptione et anima Franc. Szelepcsényi. Viennae. In 4°. Comp. perg. Tomi H. Vol. 1. S. VIII. N. 2.*
137. 1589. *In Libros Physicorum. Meteorologicorum, de anima (Simonis Banovszky.) In 4°. Comp. Suilla. Tomi V. Vol. 1. S. VIII. N. 3. — Item:*
138. ——. *Grasseri Joann. In Universam Philosophiam Naturalem. Assertiones et Principia Mathematicos. — Ibidem in eodem Volumine.*
139. 1586. *Prolegomena in Philosophiam Aristotelis et in Libros Perihermenias. (Szelepcsényii.) In 4°. Comp. perg. Tomi H. Vol. 1. S. VIII. N. 4.*
140. 1586. *Physicorum Aristotelis Libri et Commentarii in Sphaeram Joannis de Sacrobusto. Tomi H. Vol. 1. S. VIII. N. 5.*
141. 1587. *Molensis Joann. Annotationes in Logicam et Mathesis. In 4°. Comp. perg. Tomi IV. Vol. 2. S. VIII. N. 7—8.*
142. 1595. *In Libros de anima et Methaphysicorum (Georgii Duhovszky.) In 4°. Comp. Virid. Tomi H. Vol. 1. S. VIII. N. 6.*
143. 1588. *Auscultationes in Libros de Caelo, Meteorologicos, de anima et Metaphysicos. (Petri de Rewa.) In eodem cum N. 141.*
144. 1718. *Bombardi Mich. Tractatus in Physicam Particularem Aristotelis. In 4°. Comp. Semiperg. Vol. 1. S. VIII. N. 9.*
145. 1588. *Charibrid Jac. Physica. Romae. In 4°. Comp. perg. Vol. 1. S. VIII. N. 10.*
146. ——. *In Libros de anima et Metaphysicorum. (Pauli Barani) Romae. In 4°. Comp. perg. Vol. 1. S. VIII. N. 11.*
147. 1625. *Schlega Joann. Commentarius. in Logicam Aristotelis Viennae. In 4°. Comp. Suilla. Tomi VI. Vol. 1. S. VIII. N. 12.*

148. ——. *Tractatus circa ea, quae in Logica agitari solent Perihermenias.* In 4°. Comp. perg. Tomi III. Vol. 1. S. VIII. N. 13.
149. 1669. *Fouchard Nic. Philosophia Naturalis, Sive in Physicam Aristotelis R. D. Robik.* Viennae. In 4°. Comp. perg. Vol. 1. S. VIII. N. 14.
150. 1626. *Gomez Joann. Explanatio Quaestionum Circa Logicam Aristotelis.* Jos. Clem. Baghy. In 4°. Comp. perg. Vol. 1. S. VIII. 15.
151. ——. *Philosophia Universa, Seu in Libros de Caelo, generatione, Corruptione, anima.* In 4°. Comp. perg. Virid. Tomi V. Vol. 1. S. IX. N. 1.
152. 1571. *Magistri Benedicti Tractatus in Libros de Caelo, generatione, Corruptione, anima.* In 4°. Comp. perg. Tomi IV. Vol. 1. S. IX. N. 2.
153. 1696. *Guardi Bened. Universa Philosophia.* (per Joan. Gunda Pazmanitam.) Viennae. In 4°. Vol. 1. S. IX. N. 3.
154. 1590. *Grasseri Joann. Commentarii in Logicam Aristotelis et Libros Physicorum Auscultata.* (Simonis Banovics.) In 4°. Comp. Gall. Vol. 2. IX. N. 4—5. Tomi H.
155. ——. *Meteorologia Curiosa. Accedit: Calendarium cum typis editum.* Tyrnaviae. 1693.
1603. *Bischoff Engelhard. In Physicam Aristotelis.* (Greg. Matalics.) Viennae. In 4°. Comp. Semisuilla. Tomi III. Vol. 2. S. IX. N. 6—7.
156. 1627. *Schlega Joann. Commentarii in Libros de generatione, corruptione et anima.* (Jo. Bosnyák. Viennae.) In 4. Comp. perg. Tomi H. Vol. I. S. IX. N. 8.
157. 1593. *Singletonii Richardi Commentarii in Universam Logicam Aristotelis.* Matthiae Relovii. Alumni. Braunsberg. In 4°. Comp. Gall. Vol. 1. S. IX. N. 9.
158. ——. *Duszek Arzneybuch.* Comp. perg. Vol. 1. in 4°. S. IX. N. 10.

159. 1692. *Bischof Engelberti Institutiones Dialecticae. Hymnus in Lutherum. Greg. Matalics. Viennae. In 4°. Semiperg. Comp. Vol. S. IX. N. 11.*
160. 1622. *In universam Aristotelis Physicam Georgii Bordacz. Viennae. In 4°. Comp. perg. Vol. 1. S. IX. N. 12.*
161. 1661. *Geraldini Balthasaris In Libros Meteorologicos de caelo et anima. In 4°. Comp. semiperg. Tomi IV. Vol. 1. S. IX. N. 13.*
162. 1669. *In Libros de generatione corruptione, Ethica. Viennae. In 4°. Semisuilla comp. Tomi II. Vol. 1. S. IX. N. 14.*
163. 1643. *In Libros Ethicorum Prooemium. Romae. In 8°. Comp. pergam. Vol. 1. S. IX. N. 15.*
164. 1583. *Laurini Joann. Dictata in Organum Aristotelis, cum Indice Alphabetico. Romae. In 8°. Comp. perg. Vol. 1. S. IX. N. 16.*
165. ——. *Summa Organi Aristotelis Logica. Steph. Mihályi. In 8°. Comp. perg T. II. Vol. 1. S. IX. N. 17.*
166. 1625. *Schlega Joann. Commentar. in Logicam Aristotelis. Steph. Bosnyák. Viennae. In 4°. Comp. perg. Vol. 1. S. IX. N. 18.*
167. 1637. *Sikuten Mich. In Physicas Auscultationes et in Logicam. Sigism. Körösy. Viennae. In 4°. Comp. perg. rubra. Tomi II. Voll. 2. S. X. N. 1—2.*
168. ——. *Förg Bonifacii. In Organum, Aristotelis et Praedicamenta. In 4°. Comp. perg. Tomi III. Vol. 1. S. IX. N. 3.*
169. 1632. *In universam Logicam Aristotelis. In 4°. Comp. perg. Vol. 1. S. X. N. 4.*
170. 1636. *In VIII. Libros Physicorum. In 4°. Comp. perg. Vol. 1. S. X. N. 5.*
171. 1570. *Dicidae Explicationes. VIII. Librorum Physicorum, cum Indice. In 4°. Comp. perg. Vol 1. X. N. 6.*
172. 1632. *Gajer Bernardi In Logicam Introductio et Dialectica. Viennae. Item:
Turkovics Georgii Disputationes in VIII*

- Libros Physicorum. Jac. Fejér mp. In 4°. Comp. perg. Tomi III. Vol. 1. S. X. N. J.
173. 1630. Sengenschmidt Laur. Institutiones Dialecticae Nic. Posgay. Tyrnaviae. In 4°. Comp. perg. Vol. 1. S. X. N. 8.
174. 1632. Ejusdem In II. Libros de generatione, corruptione, anima et Metaphysica. Joann. Cherlaÿ. Viennae. In 4°. Comp. Perg. Vol. 1. S. X. N. 9.
175. 1636. In II. Libros de generatione, corruptione. Aeternitas hic murus etc. Viennae. In 4°. Comp perg. Vol. 1. S. X. N. 10.
176. 1636. Institutiones Logicae. Viennae. In 4°. Comp. perg. Vol. 1. S. X. N. 11.
177. ——. In Libros de generatione, Corruptione Ethicorum. Jac. Fejér. In 4°. Comp. perg. Tomi II. Vol. 1. S. X. N. 12.
178. ——. In Aeroamata Aristotelis Mathemat. discipl. In In 4°. Tomi II. Vol. X. N. 13.
179. 1624. Stama perger Physica. pag. 1—213. Metaphysica. pag. 1—32. Georg. Bordác. Tomi II. Vol. 1. S. X. N. 14. In 4°. Comp. perg.
180. ——. In VIII. Libros Physicorum Disputationes. Joann. Cherlaÿ. In 4°. Comp. perg. Vol. 1. S. X. N. 15.
181. 1639. Sikuter Mich. In Libros de Ortu et interitu animae et Libros Ethicorum. Sigism. Kőrösÿ de Beeld. Viennae. In 4°. Comp. Chart. flava. Vol. 1. S. X. N. 16.
182. 1628. Explanatio difficultatum in Libris de generatione, corruptione, anima. In 4°. Comp. Chart. flava. Tomi II. Vol. 1. S. X. N. 17.
183. 1615. Tractatus in Librum de anima. pag. 1—351. Metaphysica. In 4°. Comp. Chart. flav. Vol. 1. S. X. N. 18.
184. 1631. Divinarii Philippi Tractatus de generatione corruptione de anima et L.L. Ethicorum. In 4°. Comp. perg. Tomi III. Vol. 1 S. X. N. 19.
185. 1691. Tractatus Summulitius Mich. Lósy. In 8°. Comp. perg. S. X. N. 20.

Index MSS. recentiorum in Bibliotheca inferiori A. 1811.

186. ——. Bärnkopf Ignat. Methodus gubernandi Parochiam. Tyrn. In fol. Comp. Chart. Vol. 1. S. I. N. 1.
187. 179. Rembeczký Catalogus Librorum Bibliothecae Eccl. Metrop. Strigon. incompletus, In fol. Comp. Chart. Tomi II. Vol. 2. S. I. N. 2—3.
188. 1765. Subcustodis Ordo votivorum Eccl. Metrop. Strigon. juxta decisionem Consistorii Tyrnav. In fol. Comp. Gall. Vol. 1. S. I. R. 4.
189. ——. Callot Rede über die Vergänglichkeit der Dinge. In fol. Comp. Chart. Vol. 1 S. I. N. 15.
190. 1757. Tractatus de Deo uno trino, Incarnatione, Actibus humanis, jure, justitia. Scripsit Sigismund Kunics. Romae. In 4°. Tomi IV. Vol. 1. S. II. N. 1.
191. 1741. Tractatus de Gratia, de Sacramentis, de beneficiis Ecclesiasticis. In 4°. Tomi II. Vol. 1. II. N. 2.
192. 175. Tractatus de Incarnatione. Actibus humanis. Sigism. Keglevics. Romae. In 4°. Comp. perg. Tomi II. Vol. 1. S. II. N. 3.
193. ——. Tractatus de Deo uno, trino, justitia, de Virtutibus Theologicis. Accedit:
 ——. De Sacramentis, poenitentia, de Incarnatione, actibus humanis, In L. I. Decretal. In 4°. Comp. Gall. Tomi II. Vol. 3. S. II. N. 4—6.
194. 1751. Tractatus de Controversiis, jure, justitia, et Deo Sciente Volente Romae. In 4°. Comp. perg. Tomi III. Vol. 3. S. II. N. 7—9. Accedit:
 ——. P. Osorii De Sacramento poenitentiae. Lad. Kemény. In iisdem Vol.
195. 1740. Noceti Caroli De beatitudine, actibus humanis et Incarnatione. Franc. Galgóczy. Romae. In 4°. Tomi II. Vol. 1. S. II. N. 10.
196. 1772. Operarius in vinea Domini in negotio Religionis. In 4°. Comp. Gall. II. N. 11.

197. 1768. *Theologia Moralis in usum Examinatorum.* In 4°. Comp. Semigall. Vol. 1. S. II. N. 12.
198. 1776. *Baranyi Joann. Concionum.* Tomi III. et VI. Fol. Egres. In 4°. lacer. Vol. 2. S. II. N. 13—14.
199. 1777. *Kaszaniczky Adam. Grammatica Hebraica per Matthiam Krastenics scripta.* Tyrnaviae. Vol. 1. S. II. N. 15.
200. ——. — *Harmonica Evangeliorum.* In 4°. Comp. Chart. Vol. 1. S. II. N. 16.
201. ——. — *Hermenevtica N. Testamenti Secundum Ordinem Haydii.* In 4°. Comp. flav. Vol. 1. S. II. N. 17.
202. ——. — *Hermenevtiċa. N. Testamenti.* In 4°. Comp. Caerul. Tomi II. Vol. 2 S. II. N. 18.
203. ——. *Tractatus de Sacramentis, de Gratia.* In 4°. Comp. Gall. Tomi II. Vol. 2 S. III. N. 1.
204. 1746. *Hávor Joann. Bapt. Tractatus de Incarnatione, Angelis actibus humanis.* Steph. Nagy Tyrnaviae. In 4°. Comp. Gall. Tomi II. Vol. 1. S. III. N. 2.
205. 175. *Tractatus de Deo uno trino.* Sigism. Keglevics. Romae. In 4°. Comp. Gall. Tomus I. Vol. 1. S. III. N. 3.
206. 1741. *Ludovici de Biel Tractatus de Angelis, actibus humanis, Incarnatione.*
207. 1742. — *Tractatus de Sacramentis, Baptismo Confirmatione, Eucharistia.*
208. 1742. *Orsi Cajetani De peccatis, Gratia, meritis.* In 4°. Comp. Semigall. T. IV. Vol. 2. S. III. N. 4—5.
209. 1748. *Diss. Polemica de Ecclesia Triumphante, Cultu Sanctorum.* Accedit:
— *Pongracz Steph. Cursus Philosophiae Aristotelicae.* (per Lad. Kemény.) In 4°. Comp. Semigall. Vol. 1. S. III. Nr. 6.
210. 1749. *Letovanecz Ord. S. Pauli. Tractatus de Jure, justitia, Incarnatione, Angelis, Actibus humanis.* (Franc. Draveccky) Romae. In 4°. Comp. Gall. Tomi V. Vol. 1. S. III. N. 7.
211. 1745. *Repsely Lad. Tractatus VIII. Theol. et com*

- pendium omnium, Georg. Koleda, Jos. Steininger et adhuc duorum. Tyrnaviae. In 4°. Comp. Semigall. Tomi IX. Vol. 9. S. III. N. 8-16.
212. 1748. Hávor Joann. De Deo uno, trino, de Jure et Justitia (Steph. Nagy et Andr. Pestaluzzi.) Tyrnaviae. In 4°. Comp. Comp. Gall. Tomi II. Vol. 1. S. III. N. 17.
213. ——. Laurus Virginis ex Lauretanis Titulis adornata. In 4°. Comp. Chart. Vol. 1. S. III. N. 18.
214. De Deo uno trino in I. Thomae; de Jure et Justitia. In 4°. lacer. Vol. 1. S. III. N. 19.
215. ——. De aeternitate Mundi, animae immortalitate. In 4°. Comp. Chart. Vol. 1. S. IV. N. 1.
216. 1713. Rima Szombathy Steph. Sz. Bernard könyvéből ki szedett Predikacziok. Poson. In 4°. Comp. Semigall. Vol. 1. S. IV. N. 2.
217. ——. Lud. de Biela et Franc. Kisslinger. Tractatus de Deo uno trino, De Jure et Iustitia. In 4°. Comp. Semigall. Tomi II. Vol. 1. S. IV. N. 3.
218. ——. Tractatus de Tribus Sacramentis, vitiis peccatis, de gratia, justificatione.
 ——. De reliquis Sacramentis, fide, Spe, Charitate.
 ——. De Incarnatione, Angelis, Actibus humanis. In 4°. Comp. Semigall. Tomi VII. Vol. 3. S. IV. N. 4-6.
219. 1742. Orsi Cajetani De Virtutibus Theologicis. Viennae. Item:
 ——. De Biel, Lud. De poenitentia et ceteris Sacramentis. (Franc. Galgóczy.) In 4°. Comp. Semigall. Tomi V. Vol. 2. S. IV. N. 7-8.
220. ——. Tractatus de poenitentia et virtutibus Theologicis. In 4°. Comp. Gall. Tomi II. Vol. 1. S. IV. N. 9.
221. ——. Tractatus de Angelis, beatitudine, Actibus humanis, Incarnatione. In 4°. Comp. Gall. Tomi II. Vol. 2. S. IV. N. 10-11.
222. 1741. Graffheiden Franc. De Incarnatione,

- de Sacramentis, in specie de Eucharistia. (Casp. Hel-
muth.) Tyrnaviae. 1741. In 4°. Comp. Semigall. Tomi
H. Vol. 1. S. IV. N. 12.
223. 1789. *Votiva extraordinaria Capituli Eccl. Metrop.
Strigon.* In 4°. Comp. Chart. Vol. 1. S. V. 1.
224. 1730. *Lamy Joann. Indiculus Rerum horis subcisivis
Collectarum.* Diószegh. In 4°. Comp. Gall. Vol. 1. S.
V. N. 2.
225. 1702. *Joann. Bapt. Konczy. Tractatus VIII. Theo-
logici de Deo, gratia, Virtutibus.*
— — *Joann. Ulloa et Emman. Zagaria. Tractatus
Theologici de jure, justitia, Incarnatione, Sacramentis.*
1702—4. In 4°. Comp. Semigall. Tomi IX. Vol. 9. S.
V. N. 3—11.
226. 1738. *Prescher Joann. Bapt. Tractatus de Deo
uno trino.* Vol. 1. S. V. N. 12.
227. 1703. *Conti Joann. Theologia Scholastica. Ro-
mae.* In 8°. Comp. perg. Vol. 1. S. VI. N. 1.
228. 1720. *Szakmary Jos. De Deo uno trino. A. Eppi
Nic. Chaky. Romae.* In 8°. Comp. perg. Vol. 1. S.
VI. N. 2.
229. ——. *De Jndice Controversiarum. Metaphysica. Ethica.*
In 4°. Tomi VI. Vol. 1. S. VI. VI. N. 3.
230. 1707. *Ministri Aug. Conf. Preces et Sermones Sla-
vici Acta Synodi Solnensis A. 1710.* In 4°. Comp.
Gall. Vol. 1. S. VI. N. 4.
231. 1745. *De Deo uno trino (Joann. Hyros) Viennae.* In 8°.
Comp. Chart. Tomi. III. Vol. 3. S. VII. N. 1. *β*.je.
232. 1756. *S. Ignatii Exercitia tradita in Novitiatu Tren-
chiniensi. Trenchini.* Vol. 1. S. VII. N. 2.
233. ——. *Recollectio triduana P. Rochel et de Votis S.
J.* In 8° Vol. 1. S. VII. N. 3.
— — — S. VII. M. 3 *β*.
234. ——. *Clementis XI. Homiliae Consistoriales cum
Lexico dictorum memorabilium.* In 8° Comp. Gall.
Tomi II. Vol. 1. S. VII. N. 4.
235. 1724 *Forgách Pauli Descriptio Scapularis Imma-*

- culatae Conceptionis. B. M. V. Tyrnaviae. In 8°. Comp. Gall. Vol. 1. S. VII. N. 5.
236. ——. Indulgentiae Rosarii Annunciat. Germ. Hung. Vol. 1. in 8°. Comp. Gall. S. VII. N. 6.
237. ——. Medicina contra pestem. In 8°. Comp. Gall. Vol. 1. S. VII. N. 7.
238. ——. Conferentiae de regulis modestiac. In 12°. Comp. Chart. Vol. 1. S. VII. N. 8.
239. ——. Rochel Jac. Regula agendorum et ignis Sacer, sen Octidwana Exercitia. In 12°. Comp. Semigall. Tomi II. Vol. 2. S. VII. N. 9–10.

Codices MSS. Juridico-Historici.

240. 1767. Series fundamentorum et foundationum Collegii Rubrorum Tyrnaviae. In fol. Comp. Chart. Vol. 1. J. H. S. I. N. 1.
241. 1717. Scriba Joann. Samaritani Magnalia Magnalium Dei anno Regni Christi decimo. Posenii. In fol. Comp. Gall. Vol. 1. J. H. S. I. N. 2.
242. 1706. — — — Tamus amoris ad Deum. Cum Dedicatone ad Carolum VI. Posenii. 1706—17. In fol. Comp. perg. Vol. 1. J. H. S. I. N. 3.
243. 1809. Arady Joann. Nep. Miscellanea Ecclesiastica. Tyrnaviae. In fol. Comp. Chart. Caerul. V. 1. J. H. S. I. N. 4.
244. ——. Bärnkopf Ignatii Publico politica Projecta Coordinationis Diaetae.
245. ——. Reflexiones in Planum Coordinationis Diaetarum. Ejusdem.
246. ——. Ejusdem Quaestio: an abolitae religiosae Communitates restituendae? Cum Reflexionibus pro et contra.
247. ——. Notanda circa Religiosos et Quaestiones Juridicae, politicae oeconomicae pertractae.
248. ——. Ejusdem Repraesentatio Capituli Segniensis ad Status et OO. diaetaliter congregatos.

249. 1790. *Ejusdem Repraesentatio Cott. Pestiensis de libertate preli 25 Sept.*
250. ——. *Ejusdem Leopoldi II. Resolutiones quoad Diploma Inaugurale.*
251. 1777. *Ejusdem Opinio deputationis Juridicae in Ordine ad Causas Matrimon.*
252. ——. *Ejusdem Opinio Curiae Regiae quoad Fora Spiritualia.*
253. ——. *Reflexiones circa Graeci Ritus non unitorum Episcoporum Sessionem in Diaeta.*
254. 1790. *Bärnkopf Ignatii Recursus ad Suam Majestatem contra impunitatem Apostasiae.*
255. ——. *Synopsis Diplomatum ab A. 1618 quod negotium Religionis.*
256. 1790. *Projectum Repraesentationis in obversum Propositionis Regiae. Omnia Bärnkopfiana ad N. 245. In fol. Charta flava. Tomi XIX. Vol. 1. J. H. S. I. N. 5.*
257. ——. *Collectio Documentorum Statisticorum Ignatii Bärnkopf. In fol. Tomi Seu Documenta XXII. Vol. 1. J. H. S. I. N. 6.*
258. 1764. *Filo Joann. MSS. I. Vexatio dat intellectum Posonii.*
1770. *Cardinals Migazzy Vorstellung in Betref des Alters zur Profession. Wien.*
1771. *Processus Decimarum Scepusiensium.*
1772. *Intimatum circa defunctum Mich. Okolicsányi. 10 Oct. et*
 ——. *Circa Normam Ratiociniorum in Convictu Tyrnaviae, et Seminar.*
 ——. *Informatio de Missione Ujvaroska et Leopoldolensi.*
1779. *Statuta Generalia Visitationibus Parochiarum adjecta. Érsekújvar.*
1775. *Declaratio Capituli Strigon. occasione dismembrationis Dioecesis.*
1781. *Sermo funebris Mart. Görgey. tempore exequiarum M. Theresiae. Strigonii.*

- —. *Paria Duchodkow, Fary Sebechleb.*
1751. *Cardinalis Mechlin, ad Josephum II. circa Bullam Unigenitus. Mechlin.*
- 1782 *Josephi II. Explanatio Decreti Tolerantiae. Viennae.*
- —. *Schema Agendorum Commissionis Ecclesiasticae.*
1783. *Eppi Sabariensis ad Primatem circa Parochiam Dömölkiensem.*
1781. *Pii VI. P. P. ad Josephum circa jus nominandi Ep-
pos Lombardiae.*
1783. *Capituli Veszprimiens. ad. Exc. Consilium
circa Revelationem proventuum.*
1783. *Primatis Responsum ad Eppum Sabar. circa
Parochiam Dömölk.*
1785. *Intimatum de Regiis Commissariis. Budae.*
- —. *Status Regni Hungariae per Grossingerum.*
- —. *Instructio pro Magistratibus Comitatum.*
1780. *Opinio Capituli Agriensis de forma Officiorum Divi-
norum.*
1790. *Sermo ad Status et OO.*
- Omnia collecta per Joann Filo. In fol. Charta flav.
frusta 24. Vol. 1. J. H. S. I. N. 7.*
259. — —. *Historia Ecclesiastica. Sec. I—XVII. Cum
Dissertationibus. In fol. Chart lacer. Vol. 2. J. H. S.
I. N. 8—9.*
260. — —. *Bärnkopf Ignat. Circa Tolerantiam:*
1. *Artt. in negotio Religionis ab A 1523—1715.
cum Reflexionibus.*
1781. 2. *Supplex Libellus A. et H. Conf. ad Jose-
phum II Cum Observationibus.*
1781. 3. *Observationes circa induendam A. 1681. To-
lerantiam.*
- —. 4. *An et quomodo possibilis Reunio?*
- In fol. Charta flav. Vol. 1. J. H. S. I. N. 10.*
261. 1807. *Bärnkopf Ignat. Protocollum Seminarii
Pestani et Diarium A. 1805--1807. In fol. Comp.
Chart. Tomi II. Vol. 1. J. H. S. I. N. 10. 3.*
262. — — — — *Diplomatiarum A. Epporum Strigon.*

- ab A. 1000—1525. fol. Comp. Semigall. Vol. I. J. H. S. I. N. 11.
- 1. — — — *Chronicon AEpporum Strigoniensium.*
- 2. *Canonicorum Eccl. Metr. Strigon. usque annum 1525. Tyrnaviae.*
- 3. *Praepositura et Praepositi Poseniensis.*
- 4. *Opinio circa Dispensationes Sede vacante.*
- 5. *Catalogus Episcopatum Titularium.*
- 6. *Status Ecclesiarum Dalmatiae.*
- 7. *De origine, variationibus et hodierno Statu Decimarum in Hungaria.*
1782. 8. *De jure Decimandi Epporum Hungariae.*
- 9. *Historia vitae communis, in specie Canonicorum.*
- 10. *Connotationes ex lege et praxi Hungariae circa revisionem Testamentorum.*
- 11. *De Matrimonialibus Causis et Dispensationibus.*
- 12. *Connotationes ex Sebast. Berardi Commentariis de Matrimoniis.*
- 13. *Connotationes ex Barbosa de Officiis et potestate Episcoporum:*
Omnia Bärnkopffiana. In fol. Comp. Semigall frusta
 13. Vol. 1. J. H. S. I. N. 13.
263. ——. *Belii Matthiae Notitia Hung. Novae. Tomus V. De Cottu Trenchiu. In fol. Chart. Vol. 1. J. H. S. S. I. N. 13.*
264. ——. *Collectio Pasquilorum. In fol. Comp. Chart. Vol. J. H. S. I. Nr. 14.*
265. ——. *Malevicz Ignat. Jos. Acta contra S. J. In fol. Comp. Chart. Vol. 1. J. H. S. I. N. 15.*
266. ——. *Collectio pagellarum de reductione Coronae. In fol. Comp. Chart. Vol. 1. H. J. S. I. N. 16.*
267. 1762. *De relaxatione Chori Eccl. Metr. Strigon. recens. inducti. In fol. Comp. Chart. Vol. I. H. J. S. I. N. 17.*
268. ——. *De festorum dierum cultu ad Episcopos. In fol. Comp. Chart. Vol. 2. H. J. S. I. N. 18—19.*

269. 1781. Faba Simonis Diss. de jure Catholicae Religionis in Hung. jussu AEppi Tyrnaviae. In fol. Comp. Chart. Vol. 1. H. J. S. I. N. 20.
270. 1765. Protocollum de funere et Execut. Testamenti Franc. Barkóczy. Poson. In fol. Chart. H. J. S. I. N. 21.
271. ——. Nagy Steph. MSS.
1762. 1. Litterae Capituli Eccl. Strig. ad AEppum ratione Chori etc. Tyrn. 9. Jul.
- . 2—6. M. Theresiae aliquot Edicta intimata.
- . 7. Valentini Lépes Oratio ad Matthiam pro Hungaris.
- . 8. Collationales et Acta Installationis AEppi Barkóczy.
1752. 9. Supplex Libellus Eppi Jaurin. contra A catholicos.
1762. 10. Intimatum de Primate constituto Studiorum Protectore.
1761. 11. Decretum occasione restitutae arcis Strigoniensis etc.
- . 16. Tractatus juridicus Explanationem Jurisprudentiae Hung. Complectens.
1759. 17. Idea Praxis Processualis praelecta in Universitate Tyrnaviensi.
- . Idea Praxis Processualis. P. I. de Personis. In fol. Comp. Semigall. frustra 18. Vol. 1. H. J. S. I. N. 22.
272. ——. Bärnkopf Ignatii MSS.
- . 1. Informatio de Steph. Kasó Praeposito Quinque-eccles.
- . 2. Processus Criminalis contra Nádasdy etc.
- . 3. De Piseto AEpporum Strigon.
- . 4. De Praepositura Posoniensi conservanda.
5. Protestationes in Negotio Religionis.
6. Character Nationis Hungaricae.
7. Circa Graeci Ritus non unitos.
8. Deductio Subsidiarum Cleri Hungarici.

9. *Ad biographiam Hieronymi Balbi Praepositi Poseniensis.*
In fol. Vol. 1. H. J. S. I. N. 23.
273. 1761. *Neiner Bálint Vilag zsidó-vásárja, fordított Ipoly Gáspár által. N.-Szombat.* In fol. Vol. 1. H. J. S. I. N. 24.
274. 1789. *Marci Crisini Martyrium A. 1619. d. 7. Sept. Tyrnaviae.* fol. Vol. 1. H. J. S. I. N. 24 *β*.
275. 1781. *Decisiones Curiales.* In fol. Comp. Semigall. Vol. 1. H. J. S. I. N. 25.
276. 1790. *Acta Diaetalia A. 1790. dictata. Budae.* In fol. Comp. Semigall. Vol. 1. H. J. S. I. N. 26.
277. 1791. *Protocollum Deputationis Regni in Publico Eccles. 1791—3.* In fol. Comp. Semigall. V. 1. H. J. S. I. N. 27.
278. 1756. *Series Causarum per Tab. VII Viralem terminatorum.* In fol. Vol. 1. H. J. S. I. N. 28.
279. 1791. *Elaboratum Deputationis Urbariae 1791—3.* fol. Semigall. Vol. 1. H. J. S. I. N. 29.
280. 1764. *Diarium et Acta Diaetae A. 1764.* Comp. Gall. Tomi II. Vol. 1. H. J. S. I. N. 30.
281. 1729. *Acta Diaetae A. 1751.* In fol. Comp. Gall. Vol. 1. H. J. S. I. N. 31.
282. 1729. *Acta Diaetalia A. 1729.* In fol. Comp. Gall. Vol. 1. H. J. S. I. N. 32.
283. ——. *Corpus Juris Hungarici Quadripartitum.* In fol. Comp. Gall. Vol. 1. H. J. S. I. N. 33.
284. 1708. *Acta Diaetalia A. 1706, 1708—12.* In fol. Comp. Gall. Vol. 1. H. J. S. I. N. 34.
285. ——. *Verantii Ant. Epistolae Selectae.* In fol. Vol. 1. H. J. S. II. N. 1.
286. 1526. *Grenndszky Sam. Epitome Rerum ab A. 1526—1663. in Hung. et Transylv. gestarum. A. 1666.* In fol. Comp. Semigall. Vol. 1. H. J. S. II. N. 2.
287. 1735. *Kolinovics Gabr. Vitae Belli Ducum ad Jos. Eszterházy. Senquicii.* In fol. Gall. Vol. 1. H. J. S. II. N. 3.
288. ——. *Trautson Joann. Eppi Vienn. Epist. Pastora-*

- lis et Concordata Germanicae Nationis. In fol. Comp. Semigall. Vol. 1. H. J. S. II. N. 4.
289. 1761. Sommer Joann. Peregrinatio terra, mari- que instituta. In fol. Vol. 1. H. J. S. II. N. 5.
290. ——. Principia Juris Hungarici. In fol. Vol. 1. H. J. S. II. N. 6.
291. ——. Memorabilia de origine, progressu, fine Templariorum. In fol. Comp. Chart. Vol. 1. H. J. S. II. N. 7.
292. 1734. Ujvendighy Joann. Regestum Rationum Seminarii S. Steph. In fol. Comp. Chart. Vol. 1. H. J. S. II. N. 8.
293. ——. Scriba Joann. Samaritani Uinctio et Sensa Coelestia. In fol. Comp. Gall. Voll. 3. H. J. S. II. N. 9—11.
294. 1752. Canonici Eccl. Metr. Rationes perceptionis et erogationis ab A. 1752—62. In fol. Vol. 1. H. J. S. II. N. 12.
295. 1777. Exc. Consilii L. H. Instructio pro Emerico Okolicsányi Consiliario. In fol. Gall. Vol. 1. H. J. S. II. N. 13.
296. 1690. Pragmatica Academica pro Cubiculo Cancellarii 1690—1768. In fol. Gall. Vol. 1. H. J. S. II. N. 14 *β*.
297. 1700. Urbarium Izsaense, seu proventus Praepositi S. Thomae. 1700—16. fol. Vol. 1. H. J. S. II. N. 14.
298. 1708. Articuli Posonienses A. 1708. et Gravamina. In fol. Comp. Chart. Vol. 1. H. J. S. II. N. 15.
299. 1701. Jezerniczky Jo. Visitatio Parochiarum Cott. Strigon. In fol. Chart. Vol. 1. H. J. S. II. N. 16.
300. ——. Trismosini Salam. Aureum Vellus oder goldene Schatzkammer. fol. Chart. Vol. 1. H. J. S. II. N. 17.
301. 1708. Gravamina SS. et OO. in Diaeta 1708. 25. Junii proposita. In fol. Chart. Vol. 1. H. J. S. II. N. 18.
302. 1697. In Facultate ab A. 1697—1764. In fol. Comp. Gall. Vol. 1. H. J. S. II. N. 19.
303. ——. Memorabilia de Abbatia S. Adriani de Szala. In 4°. Vol. 1. H. J. S. III. N. 1.

304. ——. *Hypercrition et Recensio Librorum*. In 4°. Vol. 1. H. J. S. III. N. 2.
305. ——. *Bärnkopf Ignat. Epistolae IV. de unione Protestantium et de Methodo Juris Publ. Hung.* In 4°. Tomi II. Vol. 1. H. J. S. III. N. 3.
306. ——. *Quaestiones I, II. et III. Decretalium*. In 4°. Comp. Gall. Vol. 1. H. J. S. III. Vol. 4.
307. ——. *Recensio Librorum variorum potissimum Gallici Idiomatis*. In 4°. Comp. Semigall. Vol. 3. H. J. S. III. N. 5—7.
308. ——. *Miscellanea in usum Galász Alumni Seminarii Poson.* In 4°. Comp. Semigall. Vol. 1. H. J. S. III. N. 8.
309. ——. *Miscellanea historica ordine alphabetico*. In 4°. Chart. Caer. Vol. 1. H. J. S. III. N. 9.
310. ——. *De remediis contra varias corporis affectationes*. In 4°. Comp. rubr. Vol. 2. H. J. S. III. N. 10—11.
311. ——. *Lakics Sigism. Praelectiones in L. I—III. Decretalium*. Kazaniczky, Nedeczky. Tyrn. Chart. Vol. 1. H. J. S. III. N. 12.
312. ——. *Historica Ecclesiastica. Sec. I—VI. Vancsay*. In 4°. Chart. Vol. 1. H. J. S. III. 13.
313. ——. *Bärnkopf Ignat. Notata ex jure Ecclesiastico*. In 4°. Chart. Vol. 1. H. J. S. III. N. 14.
314. ——. *Kolinovics Gabr. Rerum Hung. Libri XIII. ab A. 1701—20. Senquicii*. In 4°. Vol. H. J. S. IV. 2. N. 1—2.
315. ——. *De Jesuitis. Arady*. In 4°. Vol. 1. H. J. S. IV. N. 4.
316. ——. *Untersuchung der Giltigkeit des Brewe wider Jesuiten*. In 4°. Chart. Vol. 1. H. J. S. IV. N. 4.
317. 1762. *Archieppi Novograd. Sermo funebris in Petrum III. Imperatorem Russorum et Germ. Petropoli*. In 4°. Chart. Vol. 1. H. J. S. IV. N. 5.
318. ——. *Alchimia*. In 4°. Chart. Vol. 2. H. J. S. IV. N. 5—9.
319. ——. *Tractatus in L. V. Decret. De Sacramentis, Decalogo. Budae*. In 4°. Semigall. Tomi III. Vol. 1. H. J. S. IV. N. 5. β.

320. —. Péterffy Franc. Steph. Promotio ad Doctorem Theol. in membrana picta Romae. In 4°. Semigall. H. J. S. IV. N. 6.
321. —. Resolutiones R. in Materia Religionis pro Parochis. In 4°. Gall. Vol. 1. H. J. S. IV. N. 7.
322. —. Physica et Metaphisica. Keglevics. In 4°. Vol. 1. H. J. S. IV. Vol. 7. β .
323. 1770. Hersching, Historia Eccl. Sec. I—IV. In 4°. Chart. Vol. 1. H. J. S. IV. N. 8.
324. Hryaver Márton Hat Magyar Históriák Versekben. In 4°. Gall. Vol. 1. H. S. IV. N. 10.
325. —. Formula Patvaristarum In 4°. Chart. Vol. 1. H. J. S. V. N. 1.
326. —. Koller Steph. Praxis Processualis. Steiner Institt. Justin. Accedit:
Bencsik de Liberis. Tit. 112, 113.
In 4°. Tomi III. Vol. 1. H. J. S. V. N. 1. β .
327. —. Institutiones Canonicae. In 4°. Tomi III. Vol. 3. H. J. S. V. N. 2—4.
328. 1751. Modus extradandi Reambulatorias Metal. etc. In 4°. Tomi II. Vol. 1. H. J. S. V. N. 5.
329. —. In Librum III. Decretalium. In 4°. Vol. 1. H. J. S. V. N. 6.
330. 1752. Liber continens nomina Alumnor. Seminarii S. Adalberti. 1712—1742. In 4°. Vol. H. J. S. V. Nr. 7.
331. 1721. Mosel Jos. Ant. Discursus super Art. 3. 1715. in negotio Religionis. In 4°. Vol. 1. H. J. S. V. N. 8.
332. —. Geographia et Heraldica. Arady. In 4°. Pergam. Tomi II. Vol. 1. H. J. S. V. N. 9.
333. 1719. Emeric. Majthényi Regestum Divisionale V. Cap. Eccl. Strig. In 4°. Chart. Vol. 1. H. J. S. V. N. 10.
334. 1747. Meccesser Philosophia Universa. Draveczy Romae. In 4°. Gall. Vol. 2. H. J. S. VI. N. 1—2.
335. 1759. Logicae Institutiones. In 4°. Papotheca. Vol. H. J. S. VI. N. 3.
336. 1749. Pongracz Steph. Tractatus in LL. Physic.

Aristot. et Dialectica. Claudiopol. In 4°. Semigall.
Vol. 2. H. J. S. VI. N. 4—5.

337. ——. *Physica Specialis et Methaphysica*. Keglevics. In 4°. Gall. Vol. 1. H. J. S. VI. N. 6.

338. ——. *Apfalter Ernesti Institutiones Dialecticae*.

NB. Non exstat in hac Bibliotheca amplius Franc. Foris Otrókocsy *Historia Ecclesiastica* circiter ad Seculum XIII. producta quam hic vidi ante Installationem Batthyaniam.

Eddig terjed Kovachich illetőleg Palkovich jegyzéke. Mennyiben foglalja ez magában a főegyházi könyvtár kéziratainak 1811-ik évi állományát, mennyiben nem? ennek megítélésére a könyvtár élén álló szakférfiak a legilletékesebbek.

A CORVINA TÖRTÉNETÉHEZ.

Közli: Szilágyi Sándor.

Ha Csontos J. t. barátom — s a tudomány érdekében óhajtjuk, hogy ez minél hamarább megtörténjék — a Corvin-codexek viszontagságos történetének megírásához hozzá fog, kétségtelenül örömmel fog minden adatot fogadni, mely egy vagy más tekintetben adalékot képez ahhoz, mit e tárgyra vonatkozólag összegyűjtött.¹⁾ Fogadja hát szívesen tőlem is az alább következő adatokat, melyekhez másnemű buvárlataim közben jutottam, s melyek egy részét képezik a könyvtár visszaszerzése érdekében a XVII. század első felében folytatott diplomáciai alkudozásoknak.

Tudva van, hogy röviddel egymásután csaknem egy deceniumban Althan és Pázmány, Bethlen és Rákóczy tettek lépéseket. A három elsőnek sikertelen kísérlete után Rákóczy vette a dolgot kezébe: ő a gyulafehérvári könyvtár számára akarta megszerezni.

Mindjárt uralkodása második évében Budán tette meg a szükséges lépéseket az 1631. okt. végén kinevezett Huszain pasánál — de a »németes« embernél semmi eredménnyel. Ez vezette a gondolatra, hogy egyenesen a portához fordul s Fehér-

---

¹⁾ A Corvina bibliographiájának megírásánál három szempont jó tekintetbe; először mily körülmények közt kerültek és őriztettek a könyvek a Corvinában, másodsor mely viszontagságokon mentek keresztül Mátyás halála után egész Budavárának visszafoglalásáig. és harmadszor mi történt velök ez időtől fogva napjainkig? E három szempont alá esnek a Corvina maradványai összesen és egyenkint. E szempontok felderítése sok időt és széles körű kutatásokat kíván, mivel a nélkül a Corvina bibliographiáját alaposan megírni nem lehet. Ezért köszönettel veszünk minden oly adatot, mely ezen szempont bármelyikének felderítését előzolja. Fogadja azért mélyen tisztelt czikkíró úr becses közléseért őszinte köszönetünket.

várról aug. 10-ről állandó portai oratorát Szalánczy Istvánt következőleg utasítá ez ügyben: »Budán mennyi sok szép régi deák könyvek legyenek, melyek csak úgy senyvednek el, ha kegyelmed módját arányzaná, (azaz találná) bár ugyan ígérne vagy száz tallért, vagy száz aranyat Zöldfikárnak (a magyar dragománnak, egy az erdélyi ügyekben nagy befolyású embernek), bár csak más félszázat szerezne benne ide választva. Ha pedig mind ide szerzené, adnék bizony ezer aranyat neki.«

Mint e sorok mutatják Rákóczy úgy hitte, hogy ajándéknál megkaphatja, — mert az ajánlott összeg a közvetítés megjutalmazására volt szánva. Szalánczy beszélt is Zöldfikárral s az eredményt nov. 3-áról következőkben írta meg: »az budai könyvek felől Nagyságodnak azokról az császárnak, fővezérnek, Muftinak külön-külön iratni kell, azt mondja Zöldfikár, s nekem is úgy tetszik kegyelmes uram, ha valami jó hírrel jöhetne Nagyságod postája attól, mert ha csak szóval indítjuk, haladék lehet a dologban, s ha kitudódik, irigye találkozik a dolognak, de az levélre való választéttel nem halogathatná s talán valahogy ellophatnák (azaz megvesztegethetnék) elmejeket.«

Szalánczi tanácsát megfogadta Rákóczy.

Az 1633-iki adótűcsak az 1633. év elején küldte be a portára; s ezzel a mi neheztelés volt ellene, elfordítá fejről. De ez zaklatott idő volt. — Székely Mózesben Rákóczynak versenytársa támadt, s alig hogy a főkövetek beértek a portára, új oratort kelle felkészítnie. Ez Keresztesi Pál volt, — s Rákóczy ezt bizta meg az alkudozással a Corvinák ügyében. Szalánczy utasításához híven levelet írt a szultánnak 1633. febr. 15-ről, melyet fölterjesztés végett azzal az utasítással küldött Szalánczynak, hogy ha nem találná jónak, írja meg észrevételei. A levél szövege így hangzik:

»Hatalmas győzhetetlen császár, az felséges ur Isten hatalmasságodnak egy napját ezerre tévén, kivánt szerencséjét napról-napra nevelje, fényes birodalmát ez földön terjessze, és minden ellenségét éles fegyvere alá hajtja.

Hatalmasságodnak fényes kapujára, országunknak régi törvénye és rendelése szerint kelletvén bocsátanom főkövetemet nemzetes Keresztesi Pált, több dolgaim között, kikről hatalmasságodat szükségesképen meg kellett találnom, (t. i. keresnem) akarám ilyen do-

logról is tudósítani. Az nagyemlékezettü Bethlen Gábor fejedelem, látván, hogy a bölcsek emberekre, mely nagy szüksége volna ez országnak, kezdett volt az oda fel az felső országokra küldözni, es taníttatni, ugyan számosan mint uri főrendeket és közember gyermekeit is ugyan sok költséggel, kik közül némelyek visszajövének nagy tudományyal, mindazolta ez ideig hazájoknak nagy haszonnal szolgáltak, de nem kevesen beiván az német humort, pápistákká löttek és most nem hasznára, hanem romlására szolgálnak hazájoknak, nemzetségeknek. Melyre képest igen eszesen gondolkozván róla, ugyan itt Fejérvárott indított volt meg életében magunk vallásán való egy derekas nagy scholát, melyet noha el nem végezhetett, de oly állapottal hagyta, hogy immár nem sok híja levén, Isten engedelmeből elvégeződik, kinek hírére mindenfelől nem kevés számmal is gyülekeznek immár is mind tanuló ifjuság és bölcsek emberek is. Az volna reménységem, ezután nem kellene pápa birodalmában bocsátanom az ország fiait hatalmasságod országának nagy kárára. Vagyon mindazonáltal ilyen nehézségem, hogy könyveim scholámban kevesen vagyon, ki nélkül igen szűkes lévén ez nagy zürzavarjában az oda fel való országoknak, szerét nem tudom tenni. Tudván lenni hiszem hatalmasságodnál, mikor Budát a szentséges szultán Szulimán, az hatalmasságod boldog emlékezettü eleje kézhez vette volna, noha nevezet szerént még a párnákon is megengedte volt, hogy kihuzzák onnan, de akkor Fejérvárott is elegendő könyvek lévén, és az urak is inkább mind pápisták levén, mivel azok a könyvek, kik ott voltak, nem hitünkön való szent irások voltak, azokat nem vitték ki onnan, hanem most is ott vannak. Mivel azoknak ott való tartásában semminemű haszna nem lehet hatalmasságodnak, sem azoknak kiadattatásában kára, nagy alázatossággal esedezem hatalmasságodnak, méltóztassék hatalmasságod azokat kiadatni, hadd ne kellessék országának hazafiait sok költséggel az németek között felneveltetni, kik azt valamikor beszitták, soha országá csendességben nem lehetett. Én ezt el akarván távoztatni, igen alázatosan, de bizodalmasan kellett hatalmasságodat megtalálnom felölek: ha kiken mi arany ezüst volna, én kész leszek hatalmasságodnak mást adni érette: avagy ha hatalmasságod le parancsolja is szedetni rólok, legyen az hatalmasságod kegyel-

mes jóakarata, terjedjen ki ebből, és mindaz széles világra s hatalmasságod hozzám, alázatos hivéhez való nagy kegyelmesége. Alázatos és jó választ várok hatalmasságodtól. Iratott fehérvári székes helyemben 15-én böjtelő havának 1633-ik esztendőben.

Hatalmasságod

igaz hive.

Ha ezek nem jól volnának írva, éjjel-nappal írja meg kegyelmed, s ugyan ott benn informálja meg Zöldfikár agával, még ott benn leszen Keresztesi uram, beküldjünk újabban.«

(XVII-ik századi másolat, az egyet. könyvtárban Analecta Transilvaniae.)

Közölte-e Szalánczy — kit mint az utóirat mutatja, ezzel a fejedelem megbizott — Zulfikárral ez előterjesztést, mi különben csaknem bizonyosnak vehető — s minő sorsa volt alkudozásainak, fenmaradt leveleiben annak nem láttam nyomát. De hogy a 100 aranyat Zulfikárnak a közbenjárásért ígérte s azt ezután is hajlandó volt megadni, mutatják Rákóczynak 1633. márczius 19-én Szalánczyhoz írt következő sorai: »Zöldfikár agának . . . . az száz aranyat is megadjuk, csak az Budán levő könyveknek ide szerzésében hasznosan munkálkodjék.« Hogy a tárgyalások Budára utasítottak s ott eredményre nem vezettek, mutatja Rákóczynak 1633. jul. 21-én Kőrösihez, Szalánczy utódjához írt levelének következő passusa: »Az könyvekért is nem sok, mint érettek az budai vezér ötezer tallért kíván, meg se akarja mutatni pedig az könyveket emberünknek, noha az mint mi halljuk, még ezelőtt sokidővel igen kiadták volt római császár ő felségének az javát.«

S midőn Rákóczzy ez év utolsó hónapjaiban főkövetséget küldött a portára, ennek ismét szívére kötötte a budai könyvtár ügyét. Decz. 18-án Mikót a követség vezetőjét bizta meg a tárgyalásokkal. »Emlékezetében lehet — írni neki — kegyelmednek, s kiváltképen Szalánczy uramnak, (ki hasonlag tagja volt a követségnek) az budai könyvek felől mint tanáltuk vala, mind az fővezért, mind az budait. A budai odabennre (t. i. Konstantinápolyba) halasztott, hogy Isák aga látta s onnan vár informatiót. Ha lehet legyen érte kegyelmed, nyerhesse meg a császártól, adná ide ő hatalmassága: ott is csak a moly emészti, semmi hasznát nem vehetik. Bár ígérne kegyelmed száz aranyat Zöldfikárnak, szerezné ide.«

Valószínű hogy nem az árkülönbség, hanem egyéb okok miatt akadtak fenn a tárgyalások ; hiszen ha Rákóczy néhány hó előtt Zulfikárnak ezer aranyat lett volna hajlandó adni — megadta volna az 5000 tallért is. De ha ez alkudozás nem vezetett is sikerre egyet mégis bizonyít: hogy a fukarnak, kapzsinak kikiállott Rákóczy áldozatokra is kész volt a tudomány érdekeinek előmozdítása végett.

JELENTÉS A M. NEMZETI MÚZEUM KÖNYVTÁRÁNAK ÁLLAPOTÁRÓL 1881—2-ben.

Majláth Bélától.

Méltóságos Igazgató úr!

Utolsó jelentésem óta ismét letelvén egy év, beállott ideje annak, hogy a könyvtár állapotáról, gyarapodásáról, hiányairól, a könyvtárban végbevitt munkálkodásról, s mindarról, mi ott történt, évi jelentésemet múlt évi július 1-től a folyó évi június 30-ig terjedő időszakra Méltóságodhoz hivatalos tisztelettel beterjesszem.

Van szerencsém ez alkalommal jelentésemet a következőkben előterjeszteni.

Általában a könyvtár, mint hazai elsőrendű tudományos és kulturális intézet eme feladatának nemcsak évről-évre történendő anyag szaporodása által mindinkább jobban és jobban megfelel a művelődés és tudományok terjesztése mezején; de belső berendezése, kezelési czélszerűsége s hozzáférhetőségénél fogva, s mint legdúsabb kútforrása a kimeríthetlen adatoknak, a kutató és tanulmányozó közönség által, mindinkább fokozódó mérvben használtatik, minek legfőbb bizonyítékát nyújtja az irodalmi eredmény, mely legkiválóbb dolgozatainak anyagát a múzeumi könyvtár készletéből meríti.

A lendület, mely ez intézet felvirágzása körül tapasztalható, leginkább két tényezőnek köszönhető. Ezek egyike a közoktatásügyi m. k. miniszter ő Nagyméltóságának buzgó érdeklődése, melylyel a könyvtár korszerű igényeit lépésről-lépésre követve, lehetővé tette, hogy az a kor követelményeivel szemben immár oly tisztai létszámmal rendelkezik, hogy a tudós és olvasó

közönség igényeit pontosan és gyorsan ki lehet elégíteni, a felvételi s rendezési munkálatok gyorsabban haladhatnak, s kivált a könyvtári munkálkodás a legszükségesebb rendezésre, a levéltári alosztály felállítására fordítható lesz, egyrészt az által, hogy ez mint elkülönített gyűjtemény kezeltetik, másrészt, hogy a tiszti létszám szaporított. Másik tényezője az örvendetes lendületnek a könyvtár által kiadott közlönye a hazai könyvészetnek a »Magyar Könyvszemle«, mely Csontos J. segédőr szakavatott szerkesztésében oly eredményeket bír felmutatni, melyekkel könyvtárunk a tudományos hazai könyvészet érdekeit hiven képviseli, nemcsak, de érdekeltséget kelt szélesebb körökben is a könyvtár iránt, mi adományozásokban, levéltárak letéteményezésében nyilatkozik, s összeköttetéseket eszközöl a bel és külföldön, melyek előnye a könyvtár használatában és látogatásaiban mutatkoznak.

Nem tagadhatók máskülönben a hiányok sem, melyek a könyvtárban ez idő szerint is föltalálhatók. Legelső sorban is felemlítendőnek tartom reá mutatni a könyvtár azon két helyiségére, melyek még a régi festetlen puha fa, szűtte butorokkal dísztelenkednek, s a már is mutakozó könyvmolyok pusztításának gátat emelendő imminenssé vált a két terem új és díszesebb, a többinek megfelelő bebutorozása; minthogy csakis így vehető eleje a könyvtár anyagában e miatt történhető kárvallásnak. — Nem kevésbé szükséges lenne a »Hirlap csarnok« bebutorozása és használhatóvá tétele is, annyival is inkább, minthogy a régibb hirlapirodalom már majdnem teljesen bekötve felállított az újabb pedig napról-napra szaporodó száma és anyaga miatt oly halmazzá nő, mit rendezetlenül hagyni egyáltalában nem lehet, de a megfelelő butorzat hiánya miatt eszközölni mégis lehetetlen úgy, mint azt annak fontossága megkívánja.

Már a múlt évben eszközölt felügyeleti intézkedés az olvasó-teremben sikeresnek bizonyult, a mennyiben könyvtolvajlás csak két ízben konstatáltatott s mind a két esetben a tolvaj tetten kapatván, a könyvtár nem károsult. Fölemlítendőnek tartom még egy könyvtári szabályzatnak szükségét és hiányát hangsúlyozni, mely kivált az olvasó közönséggel szemben, hivatva lenne a könyvtár érdekeit megóvni, kiváltképen a kikölcsonzés szempontjából; melynek nemlétében gyakran sok bajt és személyes kellemetlenségeket okoz a kölcsönkönyvek vissza-szerzése.

Ezen általános vázlat után, az egyes részleteket a következőkben van szerencsém Méltóságodnak tudomására hozni.

A múzeumi könyvtár tisztí-személyzete egy levéltárnokkal és írnokkal szaporodván, nem csekély nyereségnek tartom, hogy a már különválasztott levéltári alosztályba levéltárnokul dr. Fejérpataky László egyetemi magántanár neveztetett ki, ki már 1877-ik évben mint gyakornok a könyvtárban munkálkodott, s innét a bécsi történeti szemináriumban, kiváltképen az oklevéltanban képezte ki magát, minek következtében elsajátított tanulmánya és tudományos képzettsége a könyvtár díszére és előnyére válik. A most rendszeresített írnoki állomásra a már hat év óta itt működő díjnok Horváth Ignác neveztetett ki; végleges kinevezését nemcsak hogy kiérdemelte, de a könyvtár adminisztratív ügyeit teljesen ismervén, gyakorlottsága, szerénysége és tevékenysége által a könyvtárnak hasznos szolgálatokat tesz. A könyvtári személyzet ezen szaporodása, bár ha sokkal előbbre viszi, gyorsabbá teszi a folyó ügyek kezelését, még egyáltalán nem teheti fölöslegessé a díjnokok alkalmazását s ilyeneknek az eddigi számban volt alkalmazása ezután is okvetetlenül szükséges leendő, mit a folytonos rendezések, az anyag felhalmozódása s az általános könyv-revisió, minek foganatosítása immár el nem odázható, nélkülözhetlenné tesznek.

A könyvtárban a felvételi, lajstromozási, szakbeosztási munkálatok rendes és szünet nélküli folyamatban vannak, a beszerzési törzskönyv, a czédula catalogusok és szakrepertoriumok meghatározott rendszer alapján vezetettek. A folyó napiügyek elintézése mellett három nagyobb művelet is vitetett keresztül a lefolyt munkaévben, még pedig: a bécsi nyomtatványok teljes összeírása a dr. Mayer Antal által készítendő bibliographai nagy munka részére s ugyancsak a bécsi nyomtatványok kiállítására könyvtárunkból kiemeltetett 90 darab nyomtatvány, mely az említett kiállítás alkalmával kölcsön adatott s Bécsben ki is állítatott. A velencei nemzetközi földrajzi kiállításon 300 darab nyomtatvánnyal szerepelt könyvtárunk. A munka, mely a kiküldött könyvek lajstromozása, a küldemény becsomagolásával, kiszedésével járt, nem csekély sikert tüntet fel, s elég helyen az eredmény megjelöléseül felemlítnem azt, hogy a kiállításon a múzeumi könyvtárnak elsőrendű diszokmány itéltetett,

bárha azt még ez ideig nem kapta meg. Az itt tartott országos könyvkiállítás okából a könyvtári személyzet majd mindannyija lajstromozási, könyvkiemelési, elrendezési munkával tetemes részt vett, s a könyvtár körülbelül 2000 nyomtatványt és 260 kéziratot küldött be s mint kiállító, legnagyobb részt vett benne. Végre az összekötött munkák lajstromozása több havi munka után keresztülvitetett, mely lajstromozási műveletből kitűnik, hogy a könyvtárban 107 szakban, 3544 kötetben, 15453 kisebb-nagyobb mű van összekötve, melyeknek szétszedése újabbi catalogizálása, beosztása, a könyvtári anyag kezelése, mint használása szempontjából szükségessé vált.

A kéziratárban a Nagy István-féle gyűjtemény lajstromozása befejeztetett; a levéltár elkülönítése következtében a kéziratárban tartott levelek, oklevelek, a levéltárba átviteltvén, most ezen mívelet által a kéziratár tisztán csak kéziratokból áll.

A kéziratári szaporodások általában csekély számuak szoktak lenni, így itt is nem nagy számot lehet feltüntetni, de a szerzemények, melyek László Béla úrtól vétettek meg 400 frton, annyival is fontosabbak, minthogy ezek közül 7 olyan XII—XIV. századi hártya és papir kézirat van, melyeknek provenienciája valószínűvé teszi, hogy a hazában készültek, s hazai középkori egyházi könyvtárakból erednek. 1873-ik év óta a kéziratár ennyi középkori kézirattal még nem szaporodott. A kéziratárban, mely jelenleg körülbelül 16 ezer kötet IX—XIX-ik századi kéziratból áll, s nyelvek szerint van felállítva és rendezve, a lefolyt évben a betűrendes és nyelvek szerinti catalogus végső művelete is keresztül vitetett. Ezen kívül létezik még a Széchényi-féle kéziratok nyomtatott catalogusa is. A lajstromok azonban, melyek régebben készültek, s ezek nyomán a catalogizálás keresztülvitetett, nem kimerítő, bár ha a közönség igényeinek egyelőre megfelelnek. S tekintve azt, hogy a külföldi könyvtárak között a müncheni, bécsi, velencei, szentflóriáni, római, florenczi, krakkói, krems-münsteri könyvtárak kézíratairól catalogusok már megjelentek, s hazánkban a pozsonyi, a gyula-fehérvári káptalan, a pozsonyi evang. lyceum, legújabbán a budapesti egyetemi könyvtár kézíratai catalogusának közzétételét megkezdé, kívánatos, hogy a muzeumi könyvtár kézíratainak lajstromos kiadása is eszközöltetnék, hogy a

buvárkodó, a kutató közönség tájékozva legyen arról, mit találhat a könyvtár kézíratai között.

A levéltárban eszközölt műveletek a folyton szaporodó le-tétemények által, melyek egyes családok részéről eszközöltetnek, a lefolyt évben kivált a gróf Eszterházy Dániel-féle levéltár anyagának rendezését vették igénybe. Ezen levéltár összes anyaga a 14 ezer darabot meghaladván, alapelemeikre, t. i. oklevelek, levelek és percsomagokra elválasztatván, rendeztettek, borítékoltattak. Átvétetett a Szily család birtokában volt s nem közvetlen az említett családot illető levéltár anyaga, melyben 2500 darab oklevél és levél találtatik, továbbá özvegy Bükk Zsigmondné levéltárát ajándékozván a könyvtárnak, ennek előzetes számba vétele és rendezése is megkezdett. Ezen levéltár tartalmaz 2422 darab oklevelet és 18 iratsomót. Folyamatban van ezen újabb adományozott levéltárak rendezése is. Az utolsó három évben a levéltári anyag 12 ezerről 50 ezerre szaporodott, mely szaporodás már magában véve is indokolta a kézírattartól való elválasztást és külön kezelést. A megtörtént elválasztás és levéltárnok kinevezése csak újabb hálára kötelezi le a könyvtárt, a vallás- és közoktatásügyi m. k. miniszter ő Nagyméltósága iránt, ki a könyvtár ezen baját ismerve, azt liberalis nagylelkűséggel elhárította a külön választási engedélyezés és egy levéltárnok kinevezése által.

Nem hagyhatom itt említetlenül a könyvtár azon munkálkodását sem, mely egy negyedik csoport létrehozásán működik. Ez t. i. a »Hírlapi csarnok« felállítása, mely az irodalom, a nyilvános élet, a kulturális, politikai, socialis mozzanatok krónikája, fontos anyagot tartalmaz a jövő nemzedékek számára, hogy az mint forrás használhatóvá tétessék, kívánatos volt ezen anyagnak rendbeszedése és rendszeres felállítása. Ez irányban a munkálatok szaporán haladnak, úgy, hogy a múlt évben felállított és betűrendben sorozott hírlapok számát, a most lefolyt munkaévben 212-féle hírlappal 532 darabban szaporította, jelenleg már is be van kötve, lajstromozva, felállítva 798-féle hírlap 4029 darabban, mely a kutató közönség használatára áll.

A könyvtár összes anyagának szaporodását a következő számok fejezik ki:

A. Nyomtatványok:

Vétel	426 darab
Ajándék	521 »
Köteles példány	2374 »
összesen	3321 darab

B. Kéziratok:

Vétel	44 darab
Ajándék	1 »
összesen	45 darab

C. Oklevelek, levelek:

Vétel	423 darab
Ajándék	4960 »
összesen	5383 darab

A könyvtárnak összes szaporodása tehát a lefolyt munkában 8749 darab.

A könyvtár használatának statistikáját a következő számok tüntetik föl: az olvasók száma 21,355, ezek által használtatott 40,151 nyomtatvány, 1671 kézirat és 8143 darab oklevél.

Tudományos buvárlatok és tanulmányozások szempontjából majd állandó, majd csak időleges látogatói voltak a könyvtárnak hazai tudósaink közül: Ipolyi Arnold besztercebányai püspök, Pulszky Ferencz, Fraknoi Vilmos akadémiai főtítká, Wenzel Gusztáv, Jakab Elek, Pesty Frigyes, Nagy Imre, Goldziher Ignác, Zsilinszky Mihály, Volf György, Beöthy Zsolt, báró Radvánszky Béla, idős Szinney József, dr. Ballagi Aladár, Thaly Kálmán, Nagy Iván, Szilágyi Sándor, Szabó Károly, Haan Lajos, Henszlmann Imre, Hermann Ottó, Géresi Kálmán, báró Nyáry Albert, dr. Rómer Flóris, Nagy Gyula, Thallóczy Lajos, dr. Szalay József, Lehr Albert, dr. Ábel Jenő, Mayr Aurél, Gyárfás István, Vécsey Tamás, Hajnik Imre, dr. Csiky Kálmán, Istóczy Győző, Szentkláray Jenő, Lehoczky Tivadar, Borbás Vincze, Pulszky Károly, Aigner Lajos, Salamon Ferencz, Mátyás Flórián, Heinrich Gusztáv, Szily Kálmán, P. Szathmáry Károly, Kerékgyártó Árpád sat.

Külföldi tudósok részéről ez idén is látogatva volt könyvtárunk, a többiek között megfordultak a könyvtárban: dr. Supon

egyetemi tanár Csernowitzból, dr. Szokolov Iván Szent-Pétervárról, dr. Jalava Antal tanár Helsingforsból, dr. Goebel tudós és műintézet tulajdonos Stuttgartból, dr. Huttler tudós és műintézet-tulajdonos Augsburgból és Chiamil basa, az egyiptomi khedive fitestvére.

Eddigi tudományos összeköttetéseit a könyvtár a külföldi tudományos intézetekkel nemcsak hogy fenntartotta levelezések, viszonylagos szolgálatok, és könyv kölcsönzések által, de kivált a folyó évben tartott országos könyvkiállítás alkalmával, újabb összeköttetéseket is hozott létre, melyeknek főzélja érintkezés által, kivált a hazai tudósok tanulmányait könnyíteni, oly idegen munkák kölcsönzése által, melyek könyvtárunkban nem találhatók. Levelezési összeköttetése a könyvtárnak a lefolyt évben a következő volt: a bécsi cs. kir. udvari, a bécsi egyetemi, a klosterneuburgi, a heiligenkreutzi, az admonti, a reini, mölki, göttweih, olmützi, salzburgi, gráci, krakkói, prágai, müncheni, kir. udv. drezdai, boroszlói egyetemi és városi, lipcei egyetemi és városi, berni, jenai, heidelbergi, halléi, tescheni és wolfenbütteli könyvtárakkal, összesen 23 könyvtárral volt érintkezésben.

Eltekintve azon hazafias adományoktól, melyek a könyvtár gyarapodását egyesek részéről előmozdították nyomtatványok beküldése által, könyvtárunk a következő hivataloktól és intézetektől kapott ajándék nyomtatványokat: 1. Budapesti fővárosi statisztikai hivatal. 2. Magyar királyi statisztikai hivatal. 3. Magyar kir. természettudományi társulat. 4. Magyar kir. földtani intézet. 5. Magyar kir. meteorologiai intézet. 6. Erdélyi történelmi társulat. 7. Magyar földtani társulat. 8. Magyar történelmi társulat. 9. Magyar földrajzi társulat. 10. Erdélyi természettudományi társulat. 11. Székely mívelődési egyesület. 12. A magyar tudományos akadémia. 13. A bécsi cs. kir. tudományos akadémia. 14. A bécsi cs. kir. központi statisztikai hivatal. 15. Bécsi cs. kir. hadi levéltár. 16. Szent-pétervári cs. tudományos akadémia. 17. Kieli egyetem. 18. Smithsonian intézet Washingtonban. 19. A franciaországi közmívelődési miniszterium.

Hivatalos elfoglaltsága mellett a könyvtári személyzet irodalmi működést is fejtett ki, mely működésnek tudományos iránya tanúságot tehet arról, hogy nemcsak a múzeumi könyv-

tár anyagának tudományos felhasználásával foglalkozik, de általában véve az irodalom terén oly szakok körül is mozog, melyek az általános művelődés terjesztésében számba veendők. E munkásságot a következőkben jelezhetem.

A. Majláth Béla könyvtárőr,

1. Adalékok Szabó Károly régi magyar könyvtárához: A »Magyar Könyvszemle« IV, V. és VI. füzetében 1881.

2. Jelentés a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtára állapotáról 1880—81. U. o.

3. Forgách Ádámné Révay Judith házi kápolnájának felszerelése 1643-ik évben. »Egyházművészeti Lapok.« 1882. évfoly. III.

4. Az ecsedi várkápolna egyházi szerelvényei. U. o. 1881. évfoly.

5. A soóvári Soós család oklevéltára. Századok. 1882. év. I. füzet.

6. Adatok a helynevek történetéhez. Akadémiai értekezések IX. köt. XII. sz.

7. Forgách Ádám és Báthory Sónia ékszereinek történetéből. U. o. X. köt. XII. sz.

8. Arad várának földadása. 1849. »Egyetértés«-ben.

9. A bécsi könyvkiállítás. »Pesti Napló«-ban.

10. Szépirodalmi munkák, »Országvilág«-ban.

Saj t ó a l a t t v a n :

11. Gall Caesar követsége Aly budai basánál 1605.

12. Liptó-Ujvár történetéből.

13. A hajduk kibékítési kísérlete Inánchon 1607. Akadém. ért. X. k. VII. sz.

14. Hungarikák a bécsi könyvkiállításon.

15. A kalandosok történetéből.

16. A felső völgy pogánykori erődítményei.

17. A lánchíd története.

Saj t ó k é s z e n :

18. A kassai országgyűlés 1683. évben.

Felolvasásokat tartott a Magy. Tud. Akadémia és a történ. társul. ülésein.

Szerkesztette, mint társ: A magyarországi kárpátgyűlés évkönyvét.

B. Barna Ferdinánd t. könyvtárőr.

1. Aspelin R. G. »A finn-ugor ősrégészet elemei« című munka ismertetése: Arch. Értek. 1881. évi II. rész.

Sajtó alatt van:

2. A finn-ugor népek koponya tanáról.

Felolvasatott az embertani és ősrégészeti társaság választmányi ülésén.

C. Csontos János segédőr.

1. Latin Corvin-codexek bibliographiai jegyzéke, a »Magy. Könyvszemlé«-ben.

2. Mit tartsunk a kézirat gyanánt nyomtatott könyvekről. U. o.

3. A jövő évi könyvkiállításról. U. o.

4. Magyarországi könyvmásolók és betűfestők a középkorban. Ötödik közlemény. U. o.

5. A sárospataki ref. collegium könyvtárának kéziratái. U. o.

6. Deák Ferencz beszéde Horvát István múzeumi könyvtárnok érdemeiről. U. o.

7. Jelentés a történelmi társulat eperjesi vidéki nagygyűlésén működött könyvtári bizottság kutatásairól, a Századokban.

8. Magyarországi könyvmásolók és könyvfestők által készített kéziratok 1228—1500-ig: a »Könyvkiállítási Kalauzban.«

9. Hazai történeti és művelődéstörténeti kútfők. 1200—1500-ig U. o.

10. Mátyás király könyvtárának maradványai. U. o.

11. Hazánkat érdeklő egyéb érdekes középkori kéziratok. U. o.

12. A sárospataki főiskolai könyvtár utasítása 1621-ben. »M. Könyvszemlé«-ben.

13. Az országos könyvkiállítás eredményéről. U. o.

14. Hungarikák a müncheni könyvtár kéziratái közt. U. o.

15. A bars-szent-kereszti püspöki könyvtár kéziratairól. U. o.

16. Szervezte, rendezte és leírta az 1882-iki országos könyvkiállítás kéziratári osztályát s a kiállítás tartama alatt a közönségnek nyilvános előadásokat tartott.

17. Szerkesztette a »Magyar Könyvszemlé.«

D. Dr. Szinnyei József örseged.

1. A finnek története. »Budapesti Szemle.« 1881.
2. A vepsz nyelvről. Nyelvtudományi Közlemények. 1881.
Külön lenyomat.
3. Az ezertó országa. Önálló mű.
Sajtó alatt:
4. Finn magyar szótár.
Szerkesztette az »Országvilágot« 1882. évben május végéig.

E. Dr. Fejérváthy László levéltárnok.

1. Jelentés a sárosmegyei levéltárakról. Századok. 1881.
2. Kalauz az országos könyvkiállításhoz. Századok. 1882.
3. Az országos könyvkiállítás kéziratái. »Ellenőr.« 1882.
4. Az országos könyvkiállítás, nyomtatványok, érdekességek, könyvkötések. »Ellenőr«-ben. 1882.
5. Kútfők és nyelvemlékek az országos könyvkiállításon.
»Pesti Napló.« 1882.
6. Régi könyvek között. »Föv. Lapok.« 1882.
7. Régi magyar könyvtár. »Országvilág.«
8. Levelek a történelmi társulat sárosmegyei kirándulásáról.
»Pesti Napló.«

F. Horváth Ignác z irnok.

1. A magyarországi könyvészet. A »Magyar Könyvszemle« minden számában. Külön is megjelent.

A »Magyar Könyvszemle«, mit a múzeumi könyvtár már hetedik évben bocsát közre, s annak közlönye, mennyiben felel meg kitűzött szakirányának, minő eredményeket ért el publicatiói által, röviden összefoglalva a következőkben jelezhető: Szabó Károly »Régi magyar könyvtárát« 225 ismeretlen adalékkal szaporította; a hazai középkorból 100 oly magyarországi XII—XV. századi tudós emlékét hozta napfényre, kiknek irodalomtörténetünk alig egy tizedrészét ismerte, közölt továbbá 30 ismeretlen hazai középkori könyvtárhoz adalékokat. Napfényre

hozta és ismertette a Vitéz-könyvtár maradványait, a raudnitz-i ismeretlen Lobkowitz-codexsel gazdagította az irodalmat, kritikai alapon tisztázta a Corvina bibliographiáját. A »Magyar Könyvszemle« bibliographiai eredményeinek alapján sikerülhetett csak az országos könyvkiállítás s lelkes szakírókat nevelt a hazai bibliographiának. Ezen elért eredmények körül kiváltképpen a legnagyobb érdem és elismerés Csontos Jánost a »Magy. Könyvszemle« szerkesztőjét illeti. Sok oldalú tevékenységet fejtett ki és szerkesztése alatt ezen szakfolyóirat tartalomában és terjedelemben gyarapodott, mit az olvasóközönség is készséggel elismer.

Legyen szabad végre Méltóságod figyelmét arra is fordítanom, hogy az említett szakfolyóirat 1877-ik évtől fogva 400 frtnyi múzeumi segélyben részesült ugyan, de ez vajmi kevés ahhoz, hogy annak további fenmaradása és gyarapodása biztosítva legyen. Ezen 400 frt s a 200 előfizetőtől bejövő összeg nem elégséges arra, hogy a 30 iven megjelenő folyóiratnak nyomtatási költségei fedezve legyenek, minthogy a szakfolyóiratok kis közönséggel bírnak csak. Kivánatosnak látszik tehát, hogy a »M. Könyvszemle« múzeumi dotatiója a jövő évtől kezdve fölemeltessek, egyrészt azért, hogy a nyomtatási költségek fedezve legyenek, másrészt pedig azért, hogy a munkatársak némi tiszteletdíjban részesíttessenek munkájukért. Ez esetben elérhető lenne az is, hogy szakértő munkatársakról gondoskodhatván a folyóirat, rendes megjelenését mi sem gátolhatná, minthogy most honorált czikkekről nem gondoskodhatván, annak idejében a füzetek megjelenése nem eszközölhető. Mindezen okokból indítványozom Méltóságodnak, hogy a »Magy. Könyvszemle« jövő évi dotatiója 400 frttől 1000 frtra emeltessek, mit az a magyar tudománynak tett eddigi szolgálatai fejében teljesen megérdemel.

Kelt Budapesten 1882. július 1-én

alázatos szolgálja Méltóságodnak

M. B.
könyvtárőr.

PÁZMÁNY PÉTER EGY ISMERETLEN LEVELE BETHLEN GÁBORHOZ.

Közli: **Fraknói Vilmos.**

»Bethlen Gábor, Pázmány Péter és Eszterházy Miklós, e z h á r o m n a g y m a g y a r o k« — Kemény János tiszte li meg őket e jelzővel — kik a politikai irányok eltérő útjain nemzeteők hő szeretetében találkoztak; azon közös jellemző vonást is tüntetik föl, hogy mindhárman különös előszeretettel foglalkoztak a levélírással; gondolataik tolmácsolását nem szívesen bízták titkáraikra; többnyire sajátkezűleg, és pedig a mikor csak lehetett, magyar nyelven írták leveleiket, a melyek erőteljes hangjok és gyakran a művészi formák által is élvezetes olvasmányt képeznek.

Habár nagy részök a harmadfélszázad lefolyása alatt elveszett, a fönmaradt eredeti iratok nagy száma és terjedelme azt a kérdést támasztja: hogy sokfelé elfoglalt, mozgalmas életökben mint találtak elegendő időt. Pedig a lázas sietséget csak a vonások sejtetik, a fogalmazás gondossága nem árulja el.

A »három nagy magyar« egyikének leveleit sem bírjuk még teljesen összegyűjtve és közrebocsátva. A hazai és külföldi levéltárakból folytonosan hozzák azokat napvilágra a bűvárok. A külföldön sűrűen található autograph-gyűjtőknél is még nem egy értékes darab lappang.

Legújabbán, a müncheni királyi könyvtár nagyérdemű igazgatójának, H a l m titkos tanácsosnak halála után, az ő autograph-gyűjteménye, a lipcei List et Francke antiquarius-czég útján, áruba bocsáttatván, a Nemzeti Múzeum könyvtára magyar történelmi szempontból nagybecsű autographok egész sorozatát szerezte meg. Ezek között van P á z m á n y t ó l is egy sajátkezű

levél, mely az irály mesteri tőkélye, a hang nemessége és a nyelv sajátos eredetisége által egyaránt magára vonja a figyelmet; úgy, hogy érdemesnek találtam azt sikerült hasonmásban mutatni be a közönségnek.

Tartalma megértésére a következőket kell előrebocsátanom.

Bethlen Gábor tevékeny, nagyratörő szelleme a II. Ferdinánddal 1625-ben kötött pozsonyi egyesség után sem tudott nyugodni. Miután hasztalan iparkodott a magyar kormányférfiakat a török ellen indítandó nagy hadjárat eszméjének megnyerni, és a porta sem volt hadi vállalatokra hajlandó; készséggel fogadta el az elégtelen lengyel urak fölhívását, hogy Zsigmond királyt űzze el trónjáról és foglalja el helyét. 1628 őszén nagy készüléteket tett és élénk diplomatiái alkudozásokat folytatott a svéd királylyal és az orosz czárral, a szultánnal és a tatár khánnal.

A magyar kormányférfiak nem ismerték Bethlen céljait. Azt hitték, hogy Magyarország ellen vannak irányozva készülétei. E miatt 1629 ápril elsején Selyén, Pázmány falusi lakában összegyűltek és a teendőkről tanácskoztak.

Szükségesnek látták, hogy a király Ujvár és Eperjes várak fölszerelése, gyalog és lovas hadak fogadása iránt intézkedjék. Egyúttal Kéry Jánost — a nádor egyik hadnagyát, a ki később koronaőr és gróf lett, — Erdélybe küldötték, hogy Bethlen készülétei felől biztos tudósításokat hozzon.¹⁾

Kéry Pázmánytól levelet vitt a fejedelemnek. Ez a levél, a mely imént Münchenből igen jó karban került vissza a hazába, ivrétű papíron van kiállítva, Pázmány gyűrűpecsétje díszíti s így hangzik:

»Serenissime Princeps | ac Domine Domine colendissime!

Mivel Kéri János uram Felségedhez megyen, akarám én is ez kis irásommal látogatnom Felségedet, és egészségének felépülésérül tudakoznom. Nem tudom, az én egészségem is ha a Martiust érzi-e vagy a sok pinteket, de elég sok fogyatkozással vagyon. Reménlem, hogy az Úr Isten megelégedik immár az én

¹⁾ L. »Pázmány Péter és kora« című munkámat. II. 301. l.

szarándoksággal és hamar haza szólít, kiért örökké áldott legyen az ő szent neve.

Noha pedig a keresztyénségnek nagy része hadakban ég, de legyen áldott az Úrnak neve, ide mi csendességben vagyunk; és bizonyosan írhatom Felségednek, hogy semmi visszavonásra való ok innen nem adatik, csak erővel ne kételenítessünk.

Tagadhatatlan, hogy a Felséged részéről való indulatoknak nagy híre legyen, kin az egész föld népe igen megindult. De nekem úgy tetszik, hogy a Felséged egészsége és ifjúságból kikölt állapotja, sőt országának és nemzetének condicioja és a császár ő felsége tekéletes jó akaratja állandó csendességet kíván Felségedtől. Elegen vannak, tudom, a kik nemcsak futják Felségedet, hanem ugyan nyilván is dicsekednek azzal, hogy Felséged az ő kedvéért kardhoz fog nyúlni. Mert ugyanis ezek szerzik a Felséged indulatjárul való rumorokat. De megtiltheti Felséged, ha ezekért méltó-é szerelmes szép hazánkat újabb hadakban keverni és talán utolsó veszedelemre hozni. Olvastam, hogy a tigris, mikor vadat akar fogni, ennihány ugrást próbál, ha azokkal el nem éri, nem is űzi a vadat; mert ha ezt ép és egész erővel el nem érte, letészi reménségét. Úgy tetszik, sokan ép és nagy erővel eleget próbáltak az elfolyt tizenkét esztendő alatt. A mit eddig végbe nem vihettek, nem engedi Isten, hogy ezután végbe vigyék. De erről több irással nem fárasztom Felségedet, hanem Istenemet kérem, hogy a Felséged szüvét fordítsa békességre, és annak megtartásával sok esztendőig éljen. Magamat pedig, a miben érkezem, a Felséged szolgálatjára offerálok.

Sellyén, 3. Aprilis 1629.

Felségednek örömet szolgál

Archiepiscopus Strigoniensis. ¹⁾

¹⁾ K ü l c z í m : Serenissimo principi ac domino domino Gabrieli Dei gratia sacri Romani imperii ac Transylvaniae principi, partium regni Hungariae domino, nec non Opuliae et Rhatyboriae duci et Siculorum comiti etc. Domino domino colendissimo.

E z a l a t t m á s k é z z e l : Strigoniensi-Sellye. 3. April. 1629.

Kéri János hozta volt.

Rescriptum.

Kéry az algyógyi fürdőben betegen találta a fejedelmet, a ki a következő választ adta a primás levelére:

»Gabriel, Dei Gratia Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Princeps, Partium Regni Hungariae Dominus, Siculorum Comes, Oppoliae et Ratiboriae Dux, etc.

Illustrissime et Reuerendissime, Amice noster beneuole.

Kegyelmednek Kéry János Uram által nekünk írt levelét vöttük, melljet igen szeretettel látván, abban való irásának minden részeit megértettük. Elsőben azért, hogy hozzánk való jó indulatjának jeleit ebből is mutatta, és, bennünket böcsületes levelével látogatván, egészségünk felől tudakozni akart, tőle azt az mint hogy nagy neven és kedvesen vöttük, úgy beteges állapotját értvén, azon szívből szánakoztunk. Noha pedig, minden keresztyén embernek ez szarándoksága után igaz hazájában való menetelit méltán kedvesbnek lenni, itéllük; mind azon által, hogy maga nemzete javára kegyelmednek Isten előbbi egészségét megadván, hosszú étellel is látogassa, szívünk szerént kívánjuk.

Magunk egészségét az mi illeti, immár alkalmos ideje, az miolta, ebbéli látogatását az Űr Istennek magunkon érezvén, egészségtelenségünknek súlyos terhét szenvedjük; melyet, legyen örökké áldott szent neve, békességes türéssel ismérünk, tudván, hogy ez világban semmi egy állapotban meg nem maradhat, hanem mindenek ennek forgandó romlása alá vettettek, reméljük azért ő szent Felségének kegyelméből ebbéli nyavalyánknak szünését, és egészségünknek immár helyre való állását.

Az mi nézi az Keresztyénségnek szánakozásra méltó egymás ellen való hadakozási között Kegyelmeteknek csendes állapotját, nem gondolunk senkit valami okossággal megáldatott embert oly itélettel lenni, az ki Istenünknek ebbéli nemzetünkre való kegyelmes gondja viselését meg ne esmérhette és méltó hálaadásra is ezért fel ne indittassék: ugyanis nem tudjuk, mi lehetne mostani üdőben rajtunk ennél nagyobb áldása ő szent Felségének, mint enni sok országoknak felháborodott állapati között ilyen szép csendességgel bennünket látogatni; mely jóvoltát hogy illendőképen eszünkben vehessük, és ennek őrzésére szorgalmatos vigyázással is igyekezünk, szükségesképen igen méltónak látjuk, melyhez képest, miből származtak légyen az

fölöttünk való mostani hírek, melyekről bennünket Kegyelmed levelében tudósít, és szép okosságból származott okokkal dehortál is, meg nem találjuk, kik az ő Felségével való békességünk után, semmit egyebet, mint az egy tökéletes akaratból származott indulatot, a mi részünkről előttünk sem viseltünk; melyet minden cselekedetünkkel úgy mutattunk, hogy azt akárki is nyilván eszében vehette, és valósággal megtapasztalhatta.

Elhittük, hogy lehetnek némely emberek talám oly itélettel is felöllünk, az mely magunknak gondulatunkban sem volt; és ahhoz képest kinek kinek elméinek okoskodása szabados is: de, az ki az dolgoknak körülálló módjait okosságában veszi, feltalálhatja, hogy nekünk, az kinél nemzetünknek java és megmaradása mindenek felett legkedvesb, semmi inkább előttünk eddig is nem forgott, minthogy annak mi üdönkben való romlását nagy kárunkkal és fogyatkozásunkkal is el ne távoztathassuk. Nem vagyunk oly itélettel, hogy meg ne gondoljuk, miben álljon az hadakozás; anni próbáját is vöttük, hogy egyebet, jó emlékezetünknek Nemzetünk között való megmaradásánál, kevévanni nem akarunk; annál inkább, kárával és fogyatkozásával előmenetelt magunknak keresni, nem kevanunk, tudván főképen, ő Felségével való békességünk miben álljon és annak szentül való megtartására kötelesek miképen legyünk.

Kegyelmed azért ebbéli jóindulatunkban tökéletesen megnyughatik és bizonyosan el is hiheti, hogy egyebet mi bennünk, az egy igaz békességnek megtartására való jó igyekezetnél, sem ő Felsége, sem egyebek, meg nem tapasztalnak; nem is adatik az ellen innét semmi ok, az mely ebbéli indulatunkat akármi részéből kecsesse, sőt, minden alkalmatossággal azon is leszünk, hogy az ő Felsége hozzánk való Császári kegyes indulatjának, melyben semmi üdőben nem kételkedtünk, illendőképen megfelelhessünk.

Az mely hasonlatossággal Kegyelmed nekünk való irásában él, némely fene vadnak szokását hozván elő, azt, úgy lenni, mi is hallottuk; melyhez képest, egyszeri megfogyatkozott reménység után, kinek, mi reménysége lehessen, nem tudjuk, és azon felettébb nem is szorgalmatoskodunk, magunkra, nem más emberek dolgára, lévén nagyobb gondunk: hanem, Istenünket azon szüntelen kérjük, hogy, ez mostani keresztyén országok-

nak felháborodott állapotjokat kívánt szép csendességre hozván, ez sok vérontások és szegény községnek nehéz pusztulási után adjon állandó egyességet minden Fejedelmeknek elméikből. Bővebb irásunkkal Kegyelmedet mostan terhelni nem akarván, kérjük azon, hogy minket minden üdőben igaz jóakaró Atyafiának ismerjen, és Istentől jó egészséget és hosszú életét kívánunk. Datum in Thermis Algyogyensibus die 2 Maii anno Domini 1629.

Illustrissimae et Reuerendissimae Dominationis Vetræ

beneuolus Amicus et Frater

Gabriel m. p.◀

E levél teljesen megnyugtatta Pázmányt. Egyébkint a súlyosbodó kor Bethlen vállalkozó szellemének szárnyát szegte. Kevés hónap választotta el a sírtól. 1629 november 15-én ragadta el a halál.

A BUDAPESTI ORSZÁGOS KÖNYVKIÁLLÍTÁS.

Csontos Jánostól.

(Vége.)

Szerénytelenség nélkül mondhatjuk, hogy az országos könyvkiállítás azon eredmények alapján jött létre, melyeket a »Magyar Könyvszemle« hét évi főnállása óta a hazai bibliographia terén napfényre hozott. A folyóiratunk által előkészített talajból nőtt a könyvkiállítás terebélyes fája, s hogy a hazai közönség annak gyümölcsét a »Könyvkiállítási Kalauz«-ban élvezhette, ez azon irodalmi mozgalomnak köszönhető, melyet a Nemzeti Múzeum könyvtára a bibliographiai és könyvtártani ismeretek terjesztésére megindított.

Még oly országokban is, hol az előhaladott könyvtári viszonyok s könyvedvelők és antiquariusok nagy száma a bibliographiai ismeretek terjesztését jelentékenyen előmozdítják, egy országos könyvkiállítás mindig sok időt és munkát vett igénybe, s csak hosszabb előkészületek után az illető szakferfiak egyesült közreműködésével jött létre.

Nálunk fél évi előmunkálatok elegendők voltak arra, hogy a kiállítás a közönségnek megnyitassék s emléke a »Kalauz«-ban megörökíttessék.

Ezen eredmény legjobban illusztrálja a haladást, melyet könyvtáraink az alkotmányos aera óta országszerte tettek. Az új korszak a bibliographia terén is alapos szakferfiakat nevelt a hazának, kik szakismeretöket a kiállítás szervezésében és leírásában gyakorlatilag érvényesítették s hivatosságukat e téren minden irányban derekasán bebizonyították. A könyvkiállítás anyagának tudományos ismertetése tanúságot tett arról, hogy nálunk a bibliographia minden ágának meg van a

maga művelője, s a kiállított nagyszámú kéziratok, nyomtatványok, metszetek és kötések közt nem volt egyetlen egy is, melyet szakférfiaink determinálni, vagy érdeme szerint méltatni ne tudtak volna. Ezen eredményt e helyen örömmel constatáljuk, mert biztosítékul szolgál a hazai közönségnek arra, hogy azok, kiknek őrizetére a tudomány szellemi kincseit bizta, hivatásuk magaslatán állanak, a könyvek tudományos és bibliographiai becsét ismerik, s ezek szerzésénél, őrizeténél és értékesítésénél a hazai közművelődés magasabb érdekeit megóvni képesek.

Ezen eredmény szolgáljon a hazai bibliographia művelőinek a multa nézve elégtételül s a jövőre buzdításul, hogy a tudomány, melyet ma nehéz körülmények közt kevesen ugyan, de annál nagyobb lelkesedéssel és kitartással művelnek, a hazai művelődésnek gyümölcsöző s évről évre szélesebb körben tesz hódításokat.

A könyvkiállítás anyaga tájékoztatta a közönséget a könyvtárnokok foglalkozásáról s különböző csoportjaiban feltüntette a bibliographia azon ágait, melyekben jártassággal kell birniok, ha feladatuknak megfelelni kívánnak.

Készséggel elismerjük, hogy a könyvkiállítás keresztülvitelének érdeme R á t h György, királyi táblai tanácselnököt, mint az országos iparművészeti múzeum ez idő szerinti igazgatóját illeti. Az ő meleg érdeklődése, fáradhatatlan buzgalma, lankadatlan erélye és kitartása tették lehetővé a dúsanyagú anyag összegyűjtését, neki köszönhetjük, hogy a könyvkiállítás oly széles bibliographiai alapon aránylag rövid idő alatt és kevés anyagi eszközzel jött létre. Ő vezette elejétől végig a könyvkiállítás összes administratív teendőit s a könyvornamentikai, kézirati és könyvkötészeti osztályok kivételével, leginkább ő folyt be, a többi csoportok szervezésére és felállítására. Ő nyerte meg a kiállítás »Emlékkönyvé«-nek a már említett fővárosi nyomdák áldozatkészségét s a gazdag anyagból ügyes kézzel kiválogatta és sikerült hasonmásokban az »Emlékkönyv«-ben reprodukáltatta a ritkább kéziratok és nyomtatványok díszlapjait.

Mint szenvedélyes bibliophil maga is tekintélyes könyvgyűjtemény birtokosa lévén a régi hazai nyomtatványokat ismeri s így azon kedvező helyzetben volt, hogy a kiállított anyagnak legnagyobb részéről: a nyomtatványok osztályáról általános átte-

kintéssel birt. Ő intézte itt az összes műveleteket, kikerekítette a csoportokat, eszközölte a fényképészeti felvételeket s vezette a kiállítás összes administratív és technikai teendőit. A kiállítás sikerének főérdeme kétségtelenül az övé. Az ő ismert erélye és kitartása nélkül a kiállítást ily rövid idő alatt alig lehetett volna létrehozni.

Midőn azonban mind ezt készséggel elismerjük, el kell ismernünk azt is, hogy a kiállítás sikerében oroszánrésze volt azon fővárosi és vidéki könyvtárnokoknak és könyvkedvelőknek, kik a kiállítás eszméjét lelkesedéssel felkarolták, s azt odaadó közreműködésökkel diadalra segítették.

Különösen ki kell emelnem: Pulszky Ferenczet, Fraknói Vilmost, Szabó Károlyt, Pulszky Károlyt, Ábel Jenőt, Ballagi Aladárt, Keszler Józsefet, gróf Apponyi Sándort, Emich Gusztávot és a fővárosi közkönyvtárak tisztviselőit, kik a kiállítás tudományos részével foglalkoztak s az anyag elrendezése és tudományos feldolgozása körül szereztek érdemeket. S ki kell még emelnem dr. Fejérpataky Lászlót, a könyvkiállítási előkészítő bizottság jegyzőjét, ki hat hónapon át a kiállítás előmunkálataiban tevékeny részt vett s az administratív és fogalmazói teendőknek igen jelentékeny részét minden tiszteletdíj nélkül maga végezte.

Ezen szakfériak egyesült köreműködése emelte a kiállítást magas tudományos színvonalra, s szülte azon kedvező benyomást, melyet az a látogató közönségre általában véve tett.

Az általános kedvező benyomás mellett azonban a részleteknél szembeütlők voltak a hiányok és fogyatkozások, melyekről itt néhány megjegyzést kockáztatni kívánunk.

A kéziratok és könyvkötések osztályáról kevés mondani valánk van. Az elsőnél érdekelve vagyunk, a másodikról csak jót mondhatunk. Ez utóbbit egy lelkes amateur szervezte, rendszerbe öntötte és leírta oly kedves és alapos modorban, hogy munkáját a szakember és laikus egyformán élvezheti. Sajnálunk csak azt lehet, hogy ezen jeles amateur nevével a bibliographiai irodalomban oly ritkán találkozunk.

Annál több megjegyzésünk van a nyomtatványok osztályáról.

Ezt kezdettől fogva úgy képzeltük, hogy itt a régi ma-

gyarországi nyomtatványok 1711-ig lehetőleg teljesen lesznek bemutatva. Ezeket a hazai közönség nem ismeri, bemutatásukat fontos művelődéstörténeti tekintetek: a régi hazai nyomdászat megismertetése indokolta. Szerettük volna tehát, ha 1711-ig minden magyarországi nyomtatvány nyitott címlapjával lett volna kiállítva, hogy a közönség a régi hazai nyomdatermékek teljes számán kívül, azoknak külső technikai kiállítását láthassa s az összehasonlítást a betűk, címlap, díszkeret, vignette, lapdíz és egyéb könyvornamentikai sajátságok közt megtehesse. Sok tanulságot rejt magában csak egy nyomda termékeinek teljes száma is, mennyivel tanulságosabb az összes régi hazai nyomtatványokat együtt látni! Ezeknek együttléte illusztrálja legjobban a hazai nyomdászat történeti fejlődését, teljes képet nyújt ennek minden számbavehető fázisáról s lebilincselő hatással bizonyos fénykörben tünteti fel azon nyomdahelyeket, melyek a hazai művelődésnek a múltban oly nagy szolgálatot tettek.

Igy gondolkoztunk kezdettől fogva. Álláspontunkat tudományos, bibliographiai és ipartörténeti szempontok támogatták, de az a könyvkiállításon részint a helyiség szűk volta, részint más körülmények közrehatása miatt keresztülvihető nem volt. Ezt az eredmény érdekében sajnáljuk.

Ha az 1711—1848-iki időszakból származó hazai irodalom bemutatása a könyvkiállításon elmarad, a mi részint a nyomtatványoknak nagyobbára ismeretes volta, részint azon körülmény által lett volna indokolva, hogy ezeket a hazai nyomdászok 1878-iki országos kiállítása sokkal nagyobb számban mutatta be, mint a minőben őket itten szemléltük, ha továbbá a könyvkedvelők kiállítása nem képez külön osztályt, hanem a különböző gyűjtemények anyaga az eredetileg megállapított négy osztályba u. m.: kéziratok, régi magyarországi nyomtatványok, könyvkötések és bibliographiai érdekességek közé lett volna beosztva, s ha végre a modern könyvkereskedés és nyomdászat nem vonatik be a kiállítás keretébe, akkor lett volna a régi hazai nyomtatványoknak elég helyök s nem kellett volna ezeknek fele részét tér szűke miatt eredeti rendéletesöktől elvonni. Így lett volna négy impozáns osztály, melyek teljesség és rendszeresség tekintetében ritkították volna párjokat, s az áttekintést és tanulmányozást igen megkönnyítették volna. Míg emígy az áttekintés

igen meg volt nehezítve, az egy természetű, de több helyen kiállított könyvek paralizálták a hatást s a közönség jobban megismerkedett a könyvkedvelők neveivel mint gyűjteményeik ritkaságaival. Volt kiállító, ki 3—4 munkával önállóan szerepelt, s voltak ismét olyanok, kiknek nagy számu ritkaságaik az osztályok keretében igen jól elfértek a nélkül, hogy a kiállítók érdeméből valamit levontak volna. Gróf Apponyi Sándor gyűjteményének külön kiállítása más szempont alá esik. Ez minden tekintetben európai színvonalon álló gyűjtemény, a francia és angol amatőrök izlésében, hol a könyvek ritkasága, a példányok szépsége, a kötések stilszerűsége s a gyűjtés rendszeressége rendkívülit és szokatlant nyújt. Ennek bemutatása által megismerkedett a közönség a francia és angol amatőrök irányával s szakférfiu és laikus egyaránt tanulságot merített belőle. De a többi magángyűjtemények, bár mily becsesek legyenek magukban véve, de nem voltak rendkívüliek, hogy külön kiállításuk a könyvtárak többi ritkaságai mellett indokolva lett volna. Azokat az osztályok keretébe szépen lehetett volna beilleszteni, s helyettök inkább az egész Apponyi-féle gyűjteményt kiállítani. A sokféle csoport szülte aztán az anomaliát, hogy fametszetek, tészta nyomások és rézmetszetek a könyvészeti érdekességek szekrényében XVI. századbeli ritka nyomtatványokkal voltak kiállítva, holott azoknak az inkunabulumok szekrényében lett volna helyök. Mind ezen anomaliák nem történnek, ha a kiállítás anyaga egyforma mérték és elvek szerint osztályoztatik s felállításá bizonyos rendszer szerint történik.

Általában hiányzott a kiállításon az egyöntetűség. Minden osztálynak, sőt kisebb csoportnak meg volt a maga rendszere, de az egész kiállítást nem hatotta át egy irányadó vezéreszme, mely a különböző osztályok közt összhangot és összekötő kapcsolatot képezett volna s az óriási anyagot egy általános, nagy arányokban átgondolt, de a részletekben összefüggő s következetesen keresztül vitt rendszerbe szerves egészszé átalakítja vala.

Ezen általános vezérelv hiánya érezhető volt minden osztályban, de sehol annyira, mint a nyomtatványoknál, hol a sok alcsoport mindenből valamit mutatott s oly genialis quodlibetet hozott létre, hogy a szakférfiu ezt inkább érdekesnek mint tanulságosnak találta. Az alcsoportok szorították ki a tárlatból a

régi magyarországi nyomtatványoknak fele részét, s adtak az egész osztálynak oly jelleget, mely közelebb állt a magasabb diletantismushoz mint az alapos szakszerűséghez.

Mindezeket nem recriminációból, hanem úgyszeretből, post festa' mondjuk, hogy álláspontunkat ez irányban jelezzük. Két hónapig majdnem minden nap alkalmunk volt a könyvkiállítás anyagát behatóan tanulmányozhatni, a benyomások mélyen véssődtek lelkünkbe, kötelességünknek tartjuk olvasóinknak azokról számot adni. A könyvkiállítás volt az újabb hazai bibliographiai mozgalmaknak legimpozánsabb manifestatiója, erről kívántuk nézetünket elmondani s készséggel nyitunk tért másoknak is annak kifejezésre.

Ezen nézetünk nyilvánítása nem von le semmit azon férfiu érdeméből, kinek nevéhez a kiállítás sikere fűződik. Az ő feladata óriási volt. Neki sokféle tényezővel kellett számolnia, hogy a kiállítást létrehozza és érdekessé tegye.

A bibliographiai és ipartörténeti érdekeket összhangzásba hozni nem volt könnyű munka. S mivel a kiállítást az országos iparművészeti múzeum kezdeményezte, túlsúlyra kellett emelni az ipartörténeti szempontot s ennek sok oly concessiót tennie, melyek nem voltak a másik szempont előnyére.

Az eredeti terv úgy is az volt: első sorban ipartörténeti (nyomdászati) könyvkiállítást s csak második sorban bibliographiai szakkiállítást hozni létre, mert a bibliographia nem tartozik az iparmúzeum hatáskörébe. Mennyiben sikerült az első, erről nyilatkoznak mások, mennyiben sikerült a második, erről nyilatkoztunk mi. Észrevételeinkkel azon axioma igazságát kívántuk megvilágítani, hogy két úrnak szolgálni nehéz. Az ipartörténet és bibliographia igényeit egyszerre kielégíteni nem lehet. Az első a gyakorlati élet követelményeit, a másik a tudomány elvont elveit szolgálja. E kettőt összhangzásba hozni úgy, hogy se az egyik se a másik rövidséget ne szenvedjen, nehéz feladat. E feladattal megküzdött Ráth György. S ha az eredmény a mi álláspontunkból tekintve nem is volt mindenben kielégítő, ezt a feladat nehézségének s a körülményeknek tulajdonítjuk, melyekkel más sem tudott volna hasonló program mellett megküzdeni. Egyet azonban a kiállításról el kell ismernünk, s ez az: hogy fokozta vállalkozási képességünket s megjelölte a közönségnek azon

magasabb czélokat, melyek felé a hazai bibliographia s könyvtáraink törekesznek.

De térjünk át Dankó József esztergomi kanonok könyvornamentikai gyűjteményére.

A szakférfiak ismerik Dankó József esztergomi kanonoknak gazdag könyvtárát és több rendbeli műgyűjteményét, melyeket évek hosszú során át nagy fáradsággal, áldozattal és műértelemmel válogatott össze.

Ezen gazdag gyűjteményből a könyvkiállításon be volt mutatva a könyvornamentikai rész, mely két termet vett igénybe s izléses keretekben és üvegszekrényekben volt elhelyezve. E gyűjtemény szorosán véve a könyvkiállítás keretébe nem tartozott, mert általános természeténél fogva sem a régi magyarországi nyomdászathoz, sem a könyvkötészethez adalékot nem szolgáltatott. De az intéző körök általános ipartörténeti szempontból bevonták azt a kiállítás keretébe, hogy a közönségnek a kiválóbb külföldi mesterek könyvornamentikáját bemutassák, s ezáltal a hazai nyomtatványoknak a külföldiekkel való összehasonlítására alkalmat nyujtsanak. E gyűjteményt két csoportra osztályozhatjuk. Az egyik előkelő XV–XVII. századbeli mesterektől ép metszeteket, címnapokat, illusztrált kiadásokat és ritka nyomtatványokat, a másik pedig ugyanazon korbeli ritka kiadásokból: kivágott initialékat, lapszéli diszítéseket, vignetteket s egyéb könyvdíszeket tüntetett fel. Hogy az első csoportot az intéző körök a könyvkiállításnak megnyerték, ezt művelődési szempontból határozott vívmánynak tartjuk. Az itt bemutatott műlapokat a szakférfiakon kívül kevesen ismerik, kiállításukat a hozzájuk fűződő tanulságoknál fogva bibliographiai álláspontról is csak helyeselni tudjuk.

Annál inkább sajnáljuk, hogy ezt a második csoportról nem mondhatjuk. E csoportot, mint említettük, könyvekből kivágott initialék, lapszéli diszitek, vignettek s egyéb könyvdíszek alkották, melyek együttvéve nem annyira a könyvornamentikát mint az amatőrök azon különöz szenvedélyét illusztrálták, mely csak könyvcsönkítés árán nyer kielégítést. A kiállítás és kiállító érdekében szerettük volna, ha ezen csoport nyilvános bemutatása a könyvkiállításon elmarad.

Az amatőröket szenvedélyök igen gyakran szélsőségekre ragadja, melyeknek nyomában jár a tévedés. Míg e szélsőségek a magángyűjtemény szűk korlátai közt maradnak s a tudomány és művelődés magasabb érdekeivel nem jönnek összeütközésbe, nem képezik nyilvános bírálat tárgyát. Midőn azonban ezen érdekekbe ütköznek, a magángyűjtemény határait átlépik s nyilvános kiállításra kerülnek, bemutatások önként kihívja a szakférfiak és közönség bírálatát, mert egy nyilvános kiállítás nem arra való, hogy az amatőrök tévedéseit hallgatással sanctionálja. Magángyűjtők különcz passiója nem lehet egy szaktudományban sem mérvadó.

Ily szélsőségeknek tartjuk mi a bibliophilek azon aberratióját, mely kivágott initialék, lapszéli és egyéb jellemző diszítések gyűjtésében nyilatkozik s mely a könyvornamentikához könyvcsonkításokból gyűjti az adatokat.

E szenvedélyt, mely a középkori festett kéziratokat miniatűrjeitől, s a nyomdászat legkiválóbb termékeit legjellemzőbb diszítéseitől fosztja meg, bibliographiai szempontból nem tudjuk eléggé kárhozthatni. Ez megcsonkítja tekintet nélkül a nyilvános könyvtárak és magángyűjtők ritkaságait s szedi zsákmányát ott, a hol észrevétlenül teheti. Bűnös nyomait látjuk majdnem minden nyilvános könyvtárban s hallunk néha igen tragikus eseteket a könyvcsonkítók bűnhődéséről. A gyűjtők maguk rendesen csak közvetve részesek a könyvcsonkításban. Ők a jóhiszemű vásárlók, kik antiquariusoktól veszik a kivágott diszítéseket, hogy saját gyűjteményüket kiegészítsék. Tévednek azonban abban, hogy vásárlásaikkal ápolják az antiquariusokban ezen destructiv irányt, s öntudatlanul is okozói annak, hogy könyvekből kivágott diszítések azokban biztos vevőkre találnak. Ha nem volna ily tárgynak vevője, nem volna eladója sem. Ily nagy áron nem kívánjuk a könyvornamentikát cultiválni. Több kár esik ezáltal könyvekben mint a mennyi haszon háromlik belőle a tudományra. Sőt nem szolgál ezen irány mentségeül még az sem, hogy a diszítéseket a tulajdonos saját példányaiból vagy csonka könyvekből vágja ki, mert a könyvcsonkítást elvi szempontból semmi körülmények közt sem tartjuk megengedhetőnek. A könyvornamentika irodalma oly gazdag s annyi illusztrált kiadással rendelkezik, hogy a szakférfiu és amateur ezekből a könyv-

diszítésekét eléggé tanulmányozhatják, nem is említve a sok ritka eredeti kiadást, melyekben könyvtáraink eléggé bővelkednek. Ezen veszedelmes sportot tehát, melyet leginkább metszetgyűjtők cultiválnak, nem kívánjuk hazánkban meghonosítani.

Másképen áll a dolog nyilvános könyvtárakra nézve, melyeknek magasabb művelődési feladatuk van. Ezek lelkes hazafiak áldozatkészségéből sokféle gyűjteményt kapuak ajándékba, melyeket megőrizni kötelességök. Így kerülnek ide kivágott metszetek, initialék, miniaturók s ezekhez hasonló dolgok, melyek idővel tekintélyes gyűjteményekké nővik ki magukat. Ezeket a könyvtárak rendszeresen kezelik, de nyilvánosan megjegyzés nélkül ki nem állítják. Ha pedig kiállítják, mint ez a bajor Nemzeti Múzeumban Münchenben látható, akkor a szekrények fölé kiteszik a következő felírást: »ezen initialékat és miniatureket a XVI. és későbbi századokban bár kézzelel kivágták.« Így őrizkednek nyilvános intézetek a könyvcsontkítás netáni gyanuja ellen.

Vannak különben esetek, mikor nyilvános könyvtárak is fontos indokokból vesznek kétes becsű gyűjteményeket, részint hogy saját gyűjteményüket velök kiegészítsék, részint pedig, hogy azokat a könyvpiacról bevonják, mint adatokat a kor izléséhez vagy aberratiójához megőrizzék s nagyobb bajnak elejét vegyék.

Ily czélből vásárolta össze a Nemzeti Múzeum könyvtára a Litterati Nemes Sámuel-féle hamisítványokat, melyek az ötvenes években a m. tudományos Akadémiát is tévedésbe hozták.

Ezeket tartottuk szükségesnek az ügy érdekében a kivágott könyvdiszítésekről elmondani. A tárgy irodalmunkban még megvitatva nincsen, hivatásunkból folyó kötelesség volt vele foglalkozni s nézetünket róla legjobb tudomásunk szerint elmondani.

Tudjuk, hogy Dankó kanonok ismert eruditiója és finom műizlése a mi fejtegetéseinkre nem szorult. A bibliographia álláspontját könyvcsontkításokkal szemben ő csak úgy ismeri, mint mi. Hisz az általa a könyvornamentikai kiállításról kiadott munka ¹⁾

¹⁾ Dankó József esztergomi kanonok könyvornamentikai kiállítása Budapest M.D.CCC LXXXII. 36 számozott és 4 számozatlan lap, 2 díszkeretbe foglalt címlappal és 2 vignettel.

előszavában, melyet a »Könyvkiállítási Kalauz« egész terjedelmében átvett, ő itéli el leghatározottabban a könyvcsonkítást midőn így ír: »A könyvekre nézve azonban szükségesnek vélem megjegyezni, hogy azok bármily nagybecsűek volnának bibliographikus szempontból, itt mind a mellett csak mint műlapok vétetnek figyelembe s csakis mint ilyek állítatnak ki, mert a ma barbárszokásnak, mely valamely metszet-gyűjtemény gyarapításáért a legértékesebb könyveket is megcsonkítani nem iszonyodik, esküdt ellene levén, inkább azt tűztem feladataim közé, hogy ott, hol kedvező körülmények engedték és engedik a megcsonkított műveket is telhetőleg kiegészítsem.«

Ő tehát jóhiszeműleg vásárolta össze és állította ki a kivágott könyvdiszítéseket, mert ezáltal a hazai műiparnak vélt szolgálatot tehetni. Inteniótját tiszteletben tartjuk, de álláspontunknál fogva a kivágott könyvdiszítéseket műlapoknak el nem fogadhatjuk. Mi szerettük volna, ha ezen csoport bemutatása a könyvkiállításon elmarad, de ha már kiállították, úgy a kereteken néhány szóval jelezni kellett volna a diszítések provenienciáját és feladatát, hogy a közönség tájékozva legyen róluk. E nélkül a benyomás igen vegyes volt, mert a közönség figyelmét nem a könyvdiszítési styl és motívumok különbözősége, hanem azon körülmény ragadta meg, hogy ezen diszítések ki vannak vágva. Ez tünt fel első pillanatra egy igen előkelő látogatónak is, ki életében már sokféle kiállítást látott, s ki alig, hogy a terem küszöbét átlépte s a könyvdiszítéseket meglátta, mindjárt megjegyezte: ezek ki vannak metszve.

Hátra van még, hogy a könyvkiállítás anyagának tudományos felhasználásáról mondjunk néhány szót.

Már más alkalommal kifejeztük azon nézetünket, hogy az országos könyvkiállítás emlékét egy monumentális szakmunkában kellene megörökíteni. S tekintve, hogy a kiállítást az országos iparmúzeum főleg azon czélból kezdeményezte, hogy a közönségnek a régi hazai nyomdászattörténeti fejlődését feltüntesse, ugyanakkor indítványoztuk: bizza meg a M. T. Akadémia Szabó Károlyt,

a magyarországi könyvnyomdászat történetének megírásával. Ezen indítványunkat föntartjuk ma is, s kiegészítéseül elmondjuk, mikép gondoljuk mi a tervezett munkát megirandónak.

Nézetünk szerint a munkának három részből kellene állania. Az első rész tartalmazná a magyarországi könyvnyomdászat pragmaticus történetét a szathmári békekötésig, a második rész a magyarországi ez időbeli nyomtatványoknak bibliographiai leírását nyomdák szerint tüntetné fel, a harmadik rész pedig a régi hazai nyomtatványoknak ipartörténeti illetőleg graphikai részével foglalkoznék.

Mindegyik rész magában véve önálló egésznek képezne s különböző időben jelenhetnék meg, de a munka keretében kölcsönösen kiegészítené egymást.

A első rész megírása legtöbb időt venne igénybe. Itt az ismert anyagon és a jellemző könyvajánlásokon kívül fel kellene használni a hazai nyilvános és magán levéltárakban rejlő forrásokat is, s a mennyiben a munkának a nyomdászat minden ágára ki kell terjeszkednie, kívánatos volna, a külföldi források felhasználása is, hogy nyomdászatunknak a külföldivel való érintkezései feltüntetve legyenek.

Ez irányban Kapp Frigyes, berlini tudósnek néhány év múlva megjelenendő munkája a németországi könyvkereskedés történetéről biztos támpontokat fog nyújtani. Nevezett tudós e munkát a németországi könyvkereskedők egyletének megbízásából írja, megírására tiz évi határidőt kért és nyert. Ez időnek legnagyobb részét levéltári kutatásokra fordítja, az anyag feldolgozása a két utolsó évnél van föntartva.

Kutatásainak eddigi eredményéről igen tanulságos évi jelentéseket közölt a nevezett egylet hivatalos közlönye.¹⁾

Kitünik ezekből, hogy Kapp lelkes szakférfiak közreműködésével ekkorig már óriási anyagot gyűjtött össze, mely, ha feldolgozva lesz, a németországi könyvkereskedést egészen új világításba fogja helyezni. Az adatgyűjtés még folyamatban van, a munka megjelenése 1887 ben várható. S tekintve azon viszonyt,

¹⁾ Archiv für Geschichte des deutschen Buchhandels. Leipzig 1879—1883.

mely bennünket Németországhoz, különösen a reformáció óta fűz s azon benső kapcsolatot, mely a könyvnyomdászat és könyvkereskedés közt létezik, ezen munka megjelenésének, a hazai kulturtörténet szempontjából is, nagy várakozással nézünk elébe.

Addig is e célra a hazai levéltárakból össze kellene gyűjteni az anyagot, mely aztán a külföldi vonatkozású adatokkal volna összegegyeztetendő. Ennyit a megírandó munka történeti részéről.

A munka második részének megírása semmi akadályba nem ütközik. Az 1711 előtti magyarországi nyomtatványokat a hazai könyvtárak oly nagy számban küldötték be a könyvkiállításra, hogy az egész ez időbeli irodalom kevés kivétellel majdnem teljesen együtt volt. Ezeket Szabó Károly szakszerűen czédelázta s később a hiányzókkal is kiegészítette, úgy hogy munkája most teljes s minden pillanatban sajtó alá adható.

Azt hisszük azonban, hogy részint az áttekintés, részint a nyomdák műipari tevékenységének feltüntetése szempontjából, jobb volna itt a nyomtatványokat, úgy mint a »Könyvkiállítási Kalauz«-ban volt, nem időrendben, hanem nyomdák szerint csoportosítani. A munka végén lehetne aztán többféle indexet adni, melyben a könyvek betűrendben, időrendben, és szakok szerint volnának feltüntetve.

Igy a naptáraknál, dissertatióknál, iskolai drámáknál, egy leveles nyomtatványoknál és más kulturtörténeti szakoknál igen tanulságos volna első pillanatra azoknak statisztikai kimutatásával megismerkedni. Ezenkívül könyvdiszítési és irodalomtörténeti szempontból czélszerűnek tartanók, ha a czímmásokon feltüntetve lenne, hogy a könyv címlapján vagy más levelén van-e díszkeret, címer, fametszet, vignette, nyomdászbélyeg vagy másféle diszítés, továbbá kinek, mikor és hol szól az ajánlás, mert ezen körülmények hű leírása lényegesen elősegíti a példányok constataálásánál a felismerést. A könyvkiállítási anyag ily módon való felhasználása legjobban illusztrálná a magyarországi régi nyomdászat történetét, s volna a munka első részének valószínű codex diplomaticusa. S mivel ezen rész az összes régi hazai nyomtatványokat ölelné fel, önként következik, hogy ebbe a régi magyar nyomtatványokat is fel kellene venni, de egyszerű rövid utalással Szabó Károly »Régi Magy. Könyvtára«-ra.

A munka harmadik része a nyomtatványokat ipartörténeti szempontból méltatná. Ez volna a régi magyarországi nyomdászatnak illusztrált atlasza, mely a hazai nyomdák ritkább termékeinek címlapjait, diszítéseit, címereit, initialeit és betűit s a nyomdászok és nyomdák bélyegeit sikerült hasonmásokban magyarázó szöveg kíséretében tüntetné fel.

Ez magyarázná meg a régi hazai nyomtatványok külső kiállításában nyilvánuló diszítési styl motivumait s összehasonlítva ezeket a külföldi nyomtatványokkal, megállapítaná az önálló magyar diszítési stylt nyomdászatunkban.

Ezért tartottuk volna szükségesnek, hogy a magyarországi 1711 előtti nyomtatványok teljesen, nyitott címlappal legyenek kiállítva, hogy a közönség a jellemző címlapokat, betűket és diszítéseket minden nyomdánál könnyen áttekinthesse és tanulmányozhassa. Ezen terv szerint a fényképészeti felvételek is a mostaninál sokkal teljesebb gyűjteményt eredményeztek volna.

A dolog természetében fekszik, hogy a munkának ezen része a hasonmások miatt, több költséggel járna, mint a többi, mert minden hazai nyomdából kellene adni jellemző szemelvényeket, de gyakorlati szempontból annál tanulságosabb volna tudós, tanár, amateur és nyomdász egyaránt sikerrel használhatná, előbbre vinné a nyomdászati iparágat hazánkban s minden tekintetben becsületére válnék irodalmunknak. Megiratása és szerkesztése körülbelül 2—3 évet venne igénybe.

Ez nézetünk a megirandó munka ipartörténeti részéről.

Meg vagyunk róla győződve, hogy ha ezen munka, úgy a mint terveztük, létrejövend, az oly elsőrendű forrásmunka lesz, mely nemcsak nálunk, de a világirodalomban is ritkítani fogja páriját.

Meg kell még jegyeznünk, hogy a munka tervezetét külföldi szakmunkák alapján készítettük. Máshol is volt már nyomdászati könyvkiállítás, máshol is ünnepelték a nyomdászat 400 éves jubilaumát. De az alkalmi monographiák mindenhol azon rendszer szerint készültek, melyet közleményünkben előadtunk. Nem látjuk át, mért kellene nálunk ily fontos szakkérdésben a külföldiektől eltérő rendszert követni, s egy általánosan elfogadott szabály alul kivételt tenni. —

A könyvkötések osztályában kiállított anyag mikénti fel-

használásáról nem teszünk positiv javaslatot, mert nem vagyunk tisztában aziránt, vajjon előnyösebb volna-e a magyarországi régi könyvkötészetet megfelelő hasonmásokkal egy külön munkában önállóan, vagy pedig a tervezett nagy munka keretében, mint függeléket bemutatni.

Még a kéziratosztály tudományos értékesítéséről kell szólnunk.

Ez a kiállított kéziratokban azon irányokat képviselte, melyekben saját tanulmányaink mozognak. Mindegyik irány önálló magában véve, de a hazai középkori bibliographia körében mozog, melynek tisztázását és rendszeres megállapítását célozza.

Igy az első csoportban kiállított kéziratok a magyarországi középkori könyvirás és könyvfestés történetéhez, a másodikban a régi magyar nyelvemlékekhez, a harmadikban a magyarországi középkori bibliographiához, a negyedikben a hazai középkori könyvtárak történetéhez, az ötödikben a Corvina bibliographiájához s a hatodikban a középkori könyvirás és könyvfestés általános történetéhez nyújtottak adalékokat.

Mind ezen csoportoknak, illetőleg irányoknak, azonban csak a keretök volt bemutatva, melyet a jövő kutatásoknak kell kiegészíteni s rendszeres egészbe önteni. A tudományos feldolgozás tehát ma itt még korai dolog. A mint azonban a kutatások egyik vagy másik irányban be lesznek fejezve, az illető munka megjelenhetik önállóan mint külön monographia, anélkül, hogy a tervezett nagy munkának, mely »magyarországi középkori bibliographia« cím alatt Szabó Károly »Régi Magyar Könyvtár«-nak pendantja óhajt lenni, praedjudicálna, vagy annak szerves összefüggését zavarná. S mivel a középkori hazai kéziratok nemcsak bibliographiai, hanem műtörténeti szempontból is érdekesek, szükségesnek tartjuk, hogy azokat ezen szempontból műtörténéseink is tanulmányozzák, s a rajtok levő díszítésekből és miniaturekből a magyar középkori könyvfestészeti iskola karakterét megállapítsák.

A vállalat sikere és tudományos bece érdekében kívánjuk, hogy ezen munkára Pulszky Ferencz és Pulszky Károly vállalkozzanak.

Ezekben foglaltuk össze észrevételeinket. Ajánljuk azokat az illetékes körök figyelmébe s készséggel adunk tért az ellen-észrevételeknek is.

ADALÉKOK SZABÓ KÁROLY „RÉGI MAGYAR KÖNYV- TÁRÁ“-HOZ.

(254 sz.) Bécs 1562.

Telegdi Miklós. Az Keresztyenségnek Fundamento-
mirol valo rövid keonywechke. Ki az Szent irasnac különb
külömb heleiből, kerdes es feleles keppen irattatot es Te-
legdi Miklós mester által, Deac nyelwből Magyar nyelwre
forditatot. Bechben niomtattatot Raphael Hofhalter által: vrunc
szuletese vtan 1562. esztendőben. 8-r. Elül: czímlap, ajánlás.
A — G = 51 sztan lev.

A czímlap belső oldalán Oláh Miklós esztergomi érsek arc-
képe és czimere következő körirattal: »Effigies R:D: Nicolai
Olahi ArchiEpi: et Comitiss Perpetvi Strigonien: Primatis Lega-
tinati ac Svmmi Secretarii et Cancellarii Regii in Hvgaria ec.
Anno Aetatis svae LXVII. — Utána következik Hoffhalter Ra-
phael előszava és ez után Telegdi ajánlása »az nagyszombati
tanvlo Deac gyermekeknek. Keolt Nagyszombatban, szent Iuan
hauanak tyzenkettődie napian 1562 esztendőbe.«

Telegdinck ezen, irodalmunkban ekkorig ismeretlen, kate-
chismusára, melynek egyetlen példánya a bási egyetemi könyv-
tárban maradt fönn, Benkő István ref. theologus s bási egyetemi
tanuló hivta fel legelőször dr. Kiss Áron tanár figyelmét, kinek
a könyv pontos czímmását megküldötte. Erről közöljük itt a
nagybecsű unicum leírását, a baseli egyetemi könyvtárnál pedig
lépéseket fogunk tenni az iránt, hogy ezen könyvet a Nemzeti
Múzeum könyvtárának behatóbb tanulmányozás végett, négy heti
tudományos használatra engedje át.

(254. sz.) Halle, 1711.

Borostian Koszoru mellyet à neve szerint szerelmes, kedves és nyájos állapotja szerint a' nemes, nemzetes és tudós Izdenzi Janos Uramnak nemes és nemzetes Izdenzy Marton Uram (etc. pl. tit.) kedves Fiának, Midőn à hires Jenai Academiában Törvény és egyéb Nemes Tudományoknak tanulását bé rekesztvén édes hazájában vissza kívánkoznék; Akkor örvendező és minden jó szerentsét kíváno lélekkel megindult Musaknak egyűgyűen, de keresztény buzgosaggal folytatott Rhythmusaikbul, szerentsessen fölujjult neve napjára kötött MDCCXI. Est. Sz. Iván hav. 24. napj. igaz szivbéli devotioval jó akaró szolgálja B. G. SS. Theol. et Phil. Stud. Nyomtattatott Hallában Orban István bötüivel. 2-r. 2 szatlan levél. Elején homlok-vignettel és egy fametszetű initialéval. Meg van a Nemz. Múzeum könyvtárában.

Hazánkat Érdeklő Külföldi Szemle.

A KRAKKÓI KÖNYVTÁR HAZAI VONATKOZÁSÚ KÉZ- IRATAI.

Közli: **Csontos János.**

Azon tervezet alapján, melyet a »Könyvszemle« utolsó füzetében, a külföldi könyvtárakban lévő hazai vonatkozású kéziratok ismertetéséről közöltünk, folytatjuk a jelen közleményben a krakkói egyetemi Jagello-könyvtár hungaricáinak ismertetését s rövid leírásban bemutatjuk azon kéziratokat, melyek hazánk történetére bármily tekintetben vonatkoznak.

A krakkói egyetemi Jagello-könyvtár egyike a legrégebb európai könyvtáraknak. Eredete a XV. század elejére vezethető vissza, mely időben az egyetem minden fakultásának már megvolt a maga könyvtára. ¹⁾ Sőt nemcsak ezek, hanem az egyetemen létezett különböző collegiumok (egyesületek) is birtak külön könyvgyűjteményekkel, melyekből a krakkói egyetemi könyvtár jelentékeny kéziratkészletet őrizett meg.

E kéziratok egykoru feljegyzéseikben föntartották a régi könyvgyűjtemények emlékét s élénken illusztrálják azon hatást, melyet a krakkói egyetem a középkori művelődési viszonyok emelésére gyakorolt.

A könyvmásolók nemes mestersége ez időben arany korát élte az egyetemen. A különböző egyetemi egyesületek szegényebb növendékei nemcsak a magok használatára, hanem az egyesületi könyvtár és a könyvpiac számára is másoltak könyveket. A stationariusok üzlete virágzott s jelentékeny könyvkészletet hozott

---

¹⁾ Dr. Wladyslaw Wislocki: Katalog Rekopisów biblijoteki Uniwersytetu Jagellonskiego. Kraków. 1881, zeszyt 8. XXII l. Bandtkje G S. Historia Bibliot. Univers. Jagicollonsk. Krakó 1822. 8-r.

forgalomba. A gazdagabb tanulók innét fűdözték szükségleteiket s gyarapították adományaikkal azon egyesület könyvtárát, a melybe tartoztak.

Ezen egyesületi könygyűjteményekből, melyeknek emléke a kéziratok egykorú feljegyzéseiben fönmaradt, említést érdemelnek a következők: »*libraria artistarum, libraria majoris Collegii artistarum, libraria theologorum, libraria medicinae, libraria collegii canonistarum, libraria collegii minoris, libraria collegii (bursae) pauperum, libraria domus Longini alias bursae pauperum és libraria ecclesiae S. Floriani.*«

Nagyon valószínű, hogy a krakkói egyetemet látogató magyarországi tanulóknak (*bursa ungarorum*) is volt külön könyvtárok. Az egyetem régi anyakönyveiben¹⁾ nagy számmal találjuk a hazai tanulók neveit s jelentékeny azon kéziratok száma, melyeket hazánkiai az egyetemen másoltak. E körülmények a könyvtár létezésére utalnak.

Mindezen könygyűjtemények a múlt században commassáltattak s az egyetemi Jagello-könyvtárba lettek bekebelezve, hol a középkori művelődéstörténetnek kiváló becsű s könnyen hozzáférhető forrásait képezik.

Krakkó városának történeti, politikai, kereskedelmi és művelődéstörténeti fontossága a középkorban, s azon viszony, melyben a szepességi városok Lengyelországgal állottak, megadják nekünk a kulcsot annak megértésére, mért voltak ez időben érintkezéseink e várossal oly élénkek, mért keresték fel azt hazánkiai, főleg a felsőmagyarországiak oly tömegesen, s mért találjuk itt a hazai vonatkozású történeti emlékeket oly nagy számmal!

Krakkó volt legrégebb magyar nyomtatványaink bölcsője, melyek 1527, 1531, 1533 és 1535-ben itt láttak először napvilágot, ide fordultak ismételve tudósaink midőn történetünk régi emlékeit kutatták.

¹⁾ A krakkói egyetem anyakönyvei 1400-tól fogva teljes épségben fönmaradtak. Kiadásukat a krakkói tudományos Akadémia már 1881-ben elhatározta. Mennyi jelent meg ekkorig? nem tudjuk.

Főleg pedig a krakkói egyetemi Jagelló-könyvtár volt tudósaink kutatásainak állandó tárgya. Buvárlataikat következetesen azon komoly törekvés vezette, hogy a gyűjtemény hungaricait a hazai közönséggel megismertessék.

Hogy csak e század magyarországi kutatóiról szóljunk, ki kell első sorban emelnünk: gróf Széchenyi Ferenczet a Nemzeti Múzeum nagylelkű alapítóját, ki, miként a krakkói könyvtárban fönmaradt négy eredeti levele tanúsítja, 1817 és 1818-ban Bandtkieval, a hirneves lengyel bibliographussal s a krakkói egyetemi könyvtár igazgatójával élénk levelezést folytatott azon czélból, hogy az itt levő hazai vonatkozású kéziratokat a Nemzeti Múzeum könyvtára számára lemásoltassa s a hazai tudósnak hozzáférhetővé tegye.

Leveli élénken illusztrálják azon irányt, melyet az általa alapított országos könyvtár gyarapításában követett. Célja volt ennek számára az összes európai könyvtárakból megszerezni a magyarországi vonatkozású kéziratok jegyzékét és másolatait, ezért fordult több külföldi tudós szívességéhez tanácsért, hogy — mint maga mondja — »közbenjárásukkal az általa gyűjtött könyvtárt tökéletesíthesse.« Bandtkiet is több szívességre kérte fel. Megbízta őt, hogy járjon utána, nem található-e még valahol régi magyar krakkói nyomtatvány, mert ezt készséggel megvásárolná; hasonló czélból kérte tudósítását azon esetre, ha magyarországi vonatkozású oklevelek vagy kéziratok kerülnének Krakkóban könyvpiacra. Egy másik levélben megköszöni Bandtkienak a Dlugoss-féle és a »Bursa Ungarorum« című másolatokat s meghívja őt magához Bécsbe. A magyar főúr és a lengyel tudós közt a közös szenvedély megteremtette az érintkezési kapcsolatot, a levelezés egész bizalmas jellegű volt s a Nemzeti Múzeum kéziratárának több történeti becsű másolatot gyümölcsözött.

Gróf Széchenyi Ferencz után hazánkfiak közül kutattak még a krakkói könyvtárban: Fejér György, Vas József, Toldy Fer., Wenzel Gusztáv, Rómer Flóris, Fraknói Vilmos, Szádeczky Lajcs és e sorok írója; mindnyájan saját tanulmányaik szempontjából.

Kutatásaik eredménye sokkal ismeretesebb, hogy sem ezuttal róla külön megemlékezni kellene.

A kutatás jó ideig meg volt nehezítve azáltal, hogy a könyvtár kézíratairól csak hiányos katalogusok léteztek, melyek a buvároknak kevés tájékozást nyújtottak.

E bajon segített újabb időben dr. Wisloczky László a Jagello-könyvtár derék öre, midőn a gyűjtemény kéziratairól kimerítő catalogust készített, s ezt az 1877—1881-ki időközben a krakkói tudományos Akadémia kiadásában 8 füzetben közrebocsátotta. A catalogus a bibliographiai tudomány mai színvonalán áll, lengyel nyelven van szerkesztve s összesen 4176 kéziratot ír le. Van kitűnő registere, melyhez a szerző egy alapos értekezést írt a kéziratok provenientájáról.

A könyvtárban ősrégi kéziratok nincsenek, a legrégebbi kézirat IX. századból való, de a hazai vonatkozású kéziratok száma annál jelentékenyebb.

Ezekből Szádeczky Lajos derék fiatal tudósunk a Századok 1881-iki folyamában közölt érdekes szemelvényeket s Wisloczky (akkor még befejezetlen) catalogusa alapján összesen 66 hazai vonatkozású kéziratot ismertetett.¹⁾

Ezen ismertetést a már most teljesen megjelent catalogus alapján ez alkalommal kiegészíteni kívánjuk s közleményünkben összesen 121 hazai vonatkozású kéziratot mutatunk be.

A kéziratok registrálásában²⁾ a catalogus sorrendjéhez és az eredeti signaturához tartottuk magunkat, hogy a kutatóknak a használatot megkönnyítsük. A lengyel rubrumot mindenhol lefordítottuk magyarra, egyéb változtatást a szövegben nem tettünk.

Megjegyzem még, hogy a kéziratok közt sem magyar nyelv-

¹⁾ Szádeczky Lajos »Lengyel-földi levéltárakról, magyar történelmi szempontból« cz. cikkében (Századok. XV. évf. 1881. 313—331, és 411—430 ll.) a következő számokat sorolja fel: 2, 5, 6, 30, 38, 41, 42, 43, 44, 59, 91, 93, 102, 107, 108, 114, 118, 126, 154, 156, 158, 161, 162, 166, 171, 173, 175, 191, 211, 243, 423, 439, 597, 691, 949, 1000, 1051, 1038, 1099, 1101, 1133, 1134, 1135, 1136, 1149, 1165, 1267, 1570, 1715, 1767, 1768, 1853, 1956, 1961, 1963, 2332, 2423, 2506, 2670, 2751, 2991, 3206, 3225, 3227, 3301 és 3108, vagyis összesen 66 kéziratot.

²⁾ Dr. Władysław Wisloczki: Katalog Rekopisów biblioteki uniwersytetu Jagellońskiego. Zeszyt 1—8. Kraków. 1877—1881. 8-r. 876 és LXXXI. l.

³⁾ Kedves kötelességemnek tartom itt Veszprémi Vilmos és Nagy Sándor uraknak, kik a catalogus kivonatolásában segédkezet nyújtottak, őszinte köszönetemet kifejezni.

emlék, sem Corvin-codex nem fordul elő. Vitéz János könyvtárából van két kézirat, (a 579. és 499. sz.) melyek Ilkus Marton könyveivel kerültek ide. Ezeken kívül találunk a XIV—XV. századbéli kéziratok közt számosakat, melyeket magyarországi egyének másoltak és több olyat, melyek hazai birtokosoktól kerültek Krakkóba. Ezeknek legnagyobb része az országos könyvkiállításon be volt mutatva.

Ezek után adjuk a krakkói egyetemi Jagello-könyvtár hazai vonatkozású kézíratainak jegyzékét a mint következők:

2. DD. IV. 52. Papirkézirat a XVII. századból; fol. 309 lev. és 7 üres lap.

52 l.: »Praescriptum legationis ad Serenissimum et Potentissimum principem, dnum Ferdinandum II, diuina favente clementia electum Romanorum imperatorem Germaniae, Hungariae . . . regem, necnon Illustrissimos et Rmos s. Romani imperii electores et principes, Magnifico Maximiliano Przembski, castellano Syradiensi, regni senatori, Petricouieni, Mostensi capitaneo, S. R. Majestatis legato, datum Warsauiae die 30 Januarij a. 1621.«

58 l.: Responsum S. Caes. Maiestatis Hungariae et Bohemiae regis, Magnifico Maximiliano Przembski, castellano Syradiensi, legato S. R. Maiestatis, datum.«

5. EE. III. 1. Papirkézirat a XVII. századból; fol. 1358 l. és 5 üres levél.

12 l.: »Responsum et Recognitio regis Stephani ad petitionem confirmationis simultaneae inuestiturae ad legationem Illustrissimi principis dni marchionis Brandenburgensis . . . datum oratoribus eius Marienburgi d. 16 mensis Decembris a. d. 1577.«

6. DD. IV. 41. Papirkézirat a XVI. századból, fol. 303 l. és 2 lev.

5 l.: Littere confirmatorie donacionis oppidi Krassnik et aliorum bonorum adiacentium, per Serenissimum olim Ludovicum, dei gratia Vngariae et Poloniae regem strenuis quibusdam viris, Dimetrio, vicetesaurario suo et Iwano, fratribus germanis, heredibus de Clecze, date ante castrum Belsz in a. d. 1377, et tandem per Serenissimum olim Wladislaum dei gratia regem Poloniae, confirmate et approb

in Lublin feria 6 infra octavas Ascensionis dni. a. 1389, quarum originales desiderantur, tenor vero confirmatorialium litterarum sequitur . . .

30. Bbb. II 54. Papirkézirat a XVII. századból; fol. 426 l.

»Decreta, Ordinationes, Mandata, Privilegia etc. a regibus Poloniae concessa.« Többek közt Báthory Istvántól is.

41. CC. IX. 1. Papirkézirat a XVI—XVII. századból; fol. 187 lev.

2—80 l. Levélgyűjtemény s közte Báthory István és Báthory Endre egy-egy levele.

54 l. István király végrendelete.

80—147 l. A krakkói egyetem kiváltság levelei és egyéb aktái, s pápai levelek, köztük Báthory István levelei is.

124 l. »Ordinatio Serenissimi regis Stephani.«

42. DD. IV. 48. Papirkézirat a XV. századból; ivr. 214 l.

70 l.: Joannes de Hwnyad, regni Hungariae gubernator et woyewoda Traussiluanus« levele Lasocky Miklós-hoz 1448-ból.

82 l. Epistola »dni Johannis de Capistrano, dd. in Pijandziczow 26 mensis Septembris a. 1453.«

82 l. »Alia dni Johannis de Capistrano, dd. in Pijandziczow, 6 mensis Nouembris 1453.«

85 l.: »Ad Hwnyad Janusch« prelati et barones regni Poloniae, dd. Cracoviae feria 2 ante Natiuitatis s. M. 1449.«

165 l.: »A gubernatore Hungarie« Jagello Kázmér-hoz, 1448.

208 l.: »Litera ex parte regine (Sophiae) ad prelatos et barones regni Hungarie.«

210 l. »De Capistrano, qui purgat ab heresi Bohemiam.«

43. DD. IV. 54 Papirkézirat a XVII. századból; ivr. 199 l.

194 l.: »Regiae Majestatis ad Boczkaium« litterae.

44 Bbb. I. 17. Papirkézirat a XVI. századból; ivr. 142 l.

10 l.: »Diffidatio seu denunciatio hostilitatis a Hieronymo Laski, palatino Siradiensi Transsiluanis a. 1528.

10 l.: »Diffidatio regi Ferdinando per Hieronimum Laski, palatinum Siradiensem ex parte Joannis regis Vngariae.«

16 l.: »In Joannem Zambocki.«

54. Bbb. I. 22. Papirkézirat a XVIII–XIX. századból; ivr. 7 lev.

»Incipit tractatus siue Speculum genealogyc s. H e d w i g i s, quondam ducisse Slesie. Ad cognoscendum aliquo modo de qua radice processerit stirps generosa b. H e d w i g i s.«

55. Bbb. I. 29. Papirkézirat a XVI–XVII. századból; ivr. 309 l.

»Copiarium antiquum coenobii ad s. H e d v i g e n C r a c o v i a e«, continens acta et privilegia a. 1378—1623.

59. EE. II. 7. Papirkézirat a XVI–XVII. századból; ivr. 574. l.

306 l.: »Juramentum Turcarum. Imperatoris G a b r i e l i B e t h l e e m factum« et Juramentum G a b r i e l i s B e t h l e e n sultano.

91. Papirkézirat a XVI–XVIII. századból; ivr. 55 iv.

I z a b e l l a levele Zsigmond királyhoz 1546-ból.

B á t h o r y A n d r á s levele Zsigmond királyhoz (»Andreas de Bathor, comes . . . . ex Waradino 19 mensis January a. 1547.«

93. CC. VIII. 59. Papirkézirat a XVII. századból; ivr. 82 lev.

15 l.: »Lachrimae afflictae V n g a r i a e.«

102. Bbb. I. 39. Papirkézirat a XVII. századból; ivr. 1125 l. és 8 lev. registrum.

675 l.: B e t h l e e n G á b o r békeföltételei a császárhoz intézve. (Lengyel.)

723 l. »Biztosabb hírek G á b o r felől.« (Lengyel.)

1071 l. »Sírirat B á t h o r i G á b o r erdélyi vajdának 1628.« (Lengyel.)

107. DD. IV. 32. Papirkézirat a XVII. századból; ivr. 2, 1–17 lev., 18–899, 1000–1068 lap és 15 üres lev.

1 l.: Vita b. K u n i g u n d i s, ducissae regni Poloniae, filiae Belae, Hungariae regis, edita a Joanne Dlugosz seniore, canonico Cracoviensi.«

136 l.: »Foedus inter Sigismundum I., regem Poloniae, et F e r d i n a n d u m Romanorum, V n g a r o r u m et Boemiae regem a. d. 1538.«

144 l.: »Confoederatio et pacta Inclitorum Poloniae et V n g a r i a e regnorum ac M. Ducatus Lithuaniae« a. 1499.«

150 l.: »Approbatio et confirmatio huius Confoederationis per praelatos, barones et dominos regni V n g a r i a e. a. 1499.

321 l.: »Az összes lengyel nemesség előterjesztése István

királyhoz a koronázás előtt, melyre a királynak meg kellett esküdni.« (Lengyel nyelven.)

337 l.: »Hirek István királyról a danczigi háborúból, a. d. 1577.« (Lengyel.)

339 l.: »Tudományos tárgyú beszédek, melyeket István király tartott. 1578.«

367 l.: »István király üdvözlése a polocki háboruban Januszowszky Jánostól... A. d. 1581.« (Lengyel.)

389 l.: »István király tetteiről (a kozákok leveréséről.)« (Lengyel.)

390 l.: »Az 1586. évben István király meghalt Grodnán, december 12-én. Sírirata,« versekben.

393 l.: »Ő Felsége István király sírirata, írta és kinyomatta Januszowszky János.« (Lengyel.)

395 l.: »István királyhoz a varsói országgyűlés 1585-ben.« Diarium. (Lengyel.)

505 l.: »Karnkowszky Szanizló gnézeni érsek propositiói István király halála után és a diarium folytatása.« (Lengyel.)

166. CC. IV. 37. Papirkézirat a XVI–XVII. századból; fol. 1518. l. Vegyesek Báthori István uralkodása idejéből.

31 l.: »Ordinatio Serenissimi Stephani I. dei gratia regis Poloniae, De conservanda pace et tranquillitate publica in ciuitate Cracouiensi, Cracouiae, a. d. 1578, ante expeditionem Suae Maiestatis ad bellum Moschouiticum sancita.«

151 l.: »Versio Litterarum missarum ad Portham a Bethlem Gabor a. Machometis 1629.«

252 l.: »Bethlen (Gábor) levele a (lengyel) korona kincstárnokához 1626.«

108. CC. IX. 6. Papirkézirat a XVII. századból; fol. 1 lev. és 373 l.

220 l.: »Regis Stephani ad nuntios regni Dicta in conuentione regni Toruni a. d. 1576.«

118. DD. IV. 42. Papirkézirat a XVI–XVII. századból; ivr. 236 l. I–XL lev., 406–576 l. és végül 4 lev.

1–326 l.: »Adalékok Kazimir és Krakkó városok történetéhez; s egyebek közt Báthory István levelei.«

416 l.: »Literae ad consiliarios regni Poloniae in conuentu

Andrzejoniensi congregatos a Magnifico Stephano Bathori, vaivoda Transilvaniae.« 1576.

126. DD. VIII. 17. Papirkézirat a XV—XVI. századból; ivr. 158 l.

107 l.: »Oratio pro suscepcione regis Wladislai de Vngaria venire volenti.«

154 l.: »Oracio pro suscepcione Rmi dni Marci, cardinalis s. Marci patriarche Aquilijensis, legati de latere in regno Vngarie, Polonie Bohemie etc. a d. 1472 sabbato post Visitationis Marie pronunciata et dicta.«

154. Bbb. II. 23. Papirkézirat a XVI. századból; ivr. 3 kötet, 86, 88 és 172 ll.

13 l.: »Isabella királyné tudósításai anyjához Bonához.«

II kötet: »Relationes Latine scriptae de rebus exoticis, inter quas de Stephano Bathoreo Transylvaniae principe, deinde rege Poloniae.«

47 l.: »Ex Hungaria hoc affertur...«

49 l.: »Nova ex Transyluania.«

156. Bbb. II. 17. Papirkézirat 1566—68-ból; fol, 14 iv.

»Relationes historico-politicae.«

9. iv: »A török császár hada megindul Magyarországba Konstantinályból április 15-én.... (Nehány eredeti tudósítás.)

158. DD. IV. 38. Papirkézirat a XVI. század végéről; ivr. 419 l.

316 l.: »Exemplum Epistolae dni Hieronymi Laskj ad quosdam dominos in Polonia« dd. ex arce Budensi die 12. Septembris 1534.

391 l.: »Exemplum Decreti electionis Maximiliani II. Romanorum imperatoris in regem Poloniae.«

399 l.: »Litterae partium, quae se a senatu atque reliquo equestri ordine segregarvnt, super actis comitorvm, quibus Serenissimam infantem Poloniae, Annam, ac Stephanvm Transilvaniae palatinvm, triduo post electionem imperatoris Maximiliani, regem Poloniae nominarvnt.«

409 l.: »Exemplum Epistolae regis Stephani ad Gregorium XIII. pontificem Maximum.«

151. Bbb. II. 24, Bbb. II. 25. Papirkézirat 5 1546—90-ból; ivr., 2 kötet, 1—71 és 72—281 iv.

70—71 iv: A B á t h o r i A n d r á s s a l Rómába 1583-ban tett út leírása Reszki Szaniszlótól. (Lengyel.)

173. BB II. 36. Papirkézirat a XV. századból; ivr. 550 l.

484 l.: »Litera domino regi Wladislao, Vngarie et Polonie regi ex conuencione Pyotrkouiensi scripta, dd. in Pyotrkow in conuencione nostra generali feria 4. proxima post festum s. Bartholomaei apostoli a. 1444.«

490 l.: »Item »Vladislao regi.«

491 l.: »Epistola sine inscriptione: »Magnifice et Venerabilis vir . . . dd. in Varadino, sabbato proximo ante Floriani.«

493. l.: »Reuerendissimis Reuerendisque in Xto patribus, Preclaris, Magnificis, Generosis et Nobilibus dominis prelati, principibus, baronibus, dignitarys, et officialibus regni Vngarie, vniuersis amicis et fratribus nostris Carissimis, prelati, principes, barones et dignitary regni Polonie, in conuencione generali Siradie habita congregati, dd. in conuencione generali Siradiensi feria 2. ante festum s. Floriani, anno 1440.«

496 l.: »Prelati et Barones regni Vngarie Reuerendissimis in Xto patribus et Magnificis viris dominis prelati et Baronibus regni Polonie fratribus nostris et amicis precamandis, dd. Bude s. die Exaltacionis s. crucis a. d. 1438.«

175. DD. IV. 44. DD. IV. 45. Papirkézirat a XVI századból; ivr 2 kötet, 448 és 335 l.

II. k. »Rerum Transsilvanicarum» Acta inter Sigismundum Augustum, reginam Vngarie Isabellam, regem Romanorum Ferdinandum et alios a. 1552—1555. Kezdeté: »Ferdinandus, diuina fauente clementia Romanorum, Hungarie Bohemie etc. rex. Instructio . . .«

191. Bb. IV. 15. Vegyes kézirat a XV. század elejéről, fol. 72⁶ l. és 7 üres levél elől és hátul.

193 l.: »Soliloquium de transitu Hedwigis regine Polonie.«

209 l.: »Sermo ad regem et proceres eius de obitu Hedwigis regine et vita eius.«

688 l.: »Colacio in exequys Nitriensis eppi.«

703 l.: »Sermo Latinus in exequys domine Hedwigis regine Polonie.«

211. DD. IV. 33. Papirkézirat 1627-ből, fol. 527 lev.

»Acta anni 1628 et sequentium.« Levelek, jelentések 1627-ből; köztük Bethlen Gábornak egy jelentése.

243. Papirkézirat a XV–XVIII. századból; ivr. 52 lev.

Egy bizonyítvány alatt ezen aláírás áll: »Anthonius de Alba regali in bursa Hungarorum.«

326. DD. II. 42. Papirkézirat a XIV–XV. századból, ivr. 162 l.

45 l.: »Serenissimo principi dno Sigismundo regi Vngarie etc. fratri nostro Carissimo, Anna, dei gratia regina Polonie etc. salutem.«

399. CC. III. 35. Papirkézirat 1420-ból, ivr. 414.

313–358 l.: »Joannis Henrici de Presburg Summula super V. libros Decretalium.«

414. CC. II. 39. Papirkézirat a XV. századból, ivr. 592 l.

129 l.: »Proposicio archieppi Collocensis coram concilio Basiliensi super dissoluzione ipsius.«

423. DD. I. 22. Papirkézirat a XV. századból, ivr. 2–407 l.

264–267 l.: »Oratio Serenissimi principis et dni dni Ladislai regis Vngarie et Bohemie, ducis Austrie heredisque Slesie. coram Nicolao papa V. per eundem in hunc modum, vt sequitur prolata.«

268 l.: »Sequitur Responsum, datum . . . in forma Thewtonicali. Die antwert: Als ir . . .«

439. DD. V. 13. Papirkézirat a XIV–XV. századból, ivr. 297 l.

1–193 l.: »Petri de Vineis. De rebus gestis FridERICI II.«

193 lapon: »Iste liber est dni Petri Hungari, canonici Wladislaiensis.«

461. CC. III. 34. Papirkézirat a XIV–XV. századból, ivr. 170 l.

37–134: »Alia Summa facta eodem more.« (Oklevelek s akták vonatkozók Nagy Lajosra s lengyel főurakra.)

462. DD. III. 35. Papirkézirat, 1460-ból; ivr. 294 l.

»Varii Tractatus astrologici.« (A könyv tulajdonosa magister Petrus de Lliptouia.)

548. DD. III. 67. Hártyakézirat a XIV–XV. századból, kis ivr. 160. l. 2 papir- és 3 hártyalevél üres.

Tábláján belül e följegyzés olvasható: »Lucas« és »Lucas de Strigonia.«

567. DD. III. 72. Hártvakézirat a XIV. századból; ivr. 127 l.

»Hic continentur XV. libri Evelidis.« Érdekes következő jegyzetért: »Liber magistri S. de Pulka, emptus pro 2 florenis in auro . . . de A g r i a V n g a r i e seu P a n n o n i e.«

568. DD. III. 24. Papirkézirat a XV. századból; ivr. 213 l.

212—13. l.: »Ex libro Heronis De inani et vacuo, quem inscripsit Landfoidus.

A 213. lapon ez áll: »*Τέλος*: . . . per magrum Joannem de Regiomonte pro Serenissimo principe Mathia, rege Hungarie.«

574. AA. VIII. 24. Papirkézirat a XV. századból, 599 l.

147—432 ll.: »Tabulae astronomicae Joannis de Regiomonte.«

A 398 l.: »Ingrossate autem sunt hec singule tabule de originali, quod magister Martinus dr. medicine de Ilkusch, regis Vngarie astrologus Vniversitati Cracouensi loco muneris primum misit per quendam baccalaureum Gregorium de Forst pro maystro Michaelae de Wratislauia, 1488. Cracouiae.«

580. DD. III. 39. Papirkézirat a XV. századból, ivr. 188 l.

»J. M. Firmici Matheseos libri VIII.« Első lapján: »Liber Martini de Ilkusch plebani Budensis et custodis Kelcensis.«

584. DD. III. 54. Papirkézirat a XV. századból, ivr. 479. l.

217—239 ll.: »In nomine dni, Amen.

Incipit liber astrologicus De inuestigacione ueritatis quaestionum seu interrogacionum pertinencium ad infirmos et infirmitates.«

A 221 lapon: »Andreas de Cracouia, baccalaureus arcium, cancellarius prepositi Scepusiensis.«

274 l.: »Tabulae eclipsis solis, lunae et aliorum planetarum, cum subscriptione: He due Tabule facte sunt per Andream, arcium baccalarium et protunc cancellario existente dni prepositi scepusiensis beneficij.«

594. DD. III. 52. Papirkézirat a XV. századból, ivr. 112 l.

»Abacus primi mobilis, per Joannem de Regiomonte calculatus.«

Kezdődik: »Ad Serenissimum Principem et christianissi-

num Pannoniarum regem Mathiam Johannis de Regiomonte in Tabulam primi mobilis Prefatio.«

596. DD. III. 63. Papirkézirat 1478-ból, ivr. 180 l.

»Tabulae Joannis Regiomontani dno Joanni Archiepiscopo Strigoniensi commendatae.«

153 l.: »Finiunt tabulae Venerabilis viri mgrí Joannis de Regiomonte anno, quo sunt composite, videlicet 1467, in arce Strigoniensi.«

178 l.: »Ingrossate Sunt autem hec singule de originali, quod mgr Martinus dr. medicine de Ilkusch, regis Vngarie astrologus Vniuersitati Cracouiensi loco muneris primum misit, per Stanislaum de Sandomiria pro mgro Alberto de Brudzewo. 1478.«

597. DD. III. 59. Papirkézirat a XV. századból, ivr. 191 l.

»Joannis de Regiomonte Tabulae dno Joanni, archiepiscopo Strigoniensi commendatae.«

Második lapján ez áll: »Hunc librum tabularum de directionibus significatorum Venerabilis et egregius vir, dnus Martinus de Ilkusch arcium et medicinae dr. archidiaconus Goricensis et canonicus Zagrabiensis, Serenissimi dni Mathie dei gracia regis Hungarie, Bohemie etc. astrologus, dedit loco muneris Inclyte Vniuersitati Cracouiensi et rogat omnes qui eo utentur, ne quitquid addant uel diminuunt ex eo; sufficienter enim emendatus est. quoniam ex primo et originali per doctum virum scriptus est. Quemquidem librum Tabularum composuit dnus mgr Joannes de Königsberg (szélén »de Regiomonte«) in arce Strigoniensi a. d. 1467. cui compositioni predictus mgr. Martinus aderat et in pluribus adiutorio fuit etc.«

Idegen kéztől: »Fuerunt multi Martini de Ilkusch in Academia promoti sed praecipue duo. Prior iste in astrologia summus artifex, promotus ad magisterii gradum a. 1459. postea plebanus Budensis cuius opera Academia habet globum ex metallo aliaque instrumenta a Mathia rege Vngarie donata. Alter erat dr. theologiae, promotus in mgrm philosophiae a. 1491. qui De correctione Calendarii scripsit a. 1518. ad requisitionem concilii Lateranensis.«

598. DD. III. 16. Papirkézirat 1491-ből, ivr. 48 l.

»Tabule Joannis de Regiomonte dno Joanni, archieppo Strigoniensi commendatae.« A 18. lapon pirossal írva: »1491.«

599. FF. III. 3. (DD. IV. 8.) Pergamenkézirat a XV. század végéről, ivr. 44. l.

»Incipit (Joannis de Regiomonte) Theorica nova, realem sperarvm habitvdinem atque motvm cym terminis tabvlarvm declarans.«

[A czímlapon Vitéz János esztergomi érsek czímere, kinek a könyv tulajdona volt.]

600. DD. III. 32. Papirkézirat a XV—XVI. századból, fol. 320 l. és 8 üres lap.

3—68 l. és 77—165 l.: Joannis de Regiomonte Tabula primi mobilis. Kezdeté: Ad Serenissimum principem ac cristianissimum Pannoniarum regem, Mathiam, Johannis de Regiomonte in Tabulam primi mobilis Prefacio.«

603. DD. III. 33. Papirkézirat a XV—XVI sz.-ből, fol. 477 l. és 1 lev.

8—118 és 123—216 l.: »Tabulae Joannis de Regiomonte dno Joanni, archiepo Strigoniensi, commendatae.«

606. DD. IV. 7. Papirkézirat a XV—XVI. századból; ivr. 187 l.

»Tabulae astronomicae.«

A 171. lapon: Bude per mgrum Johannem de Regiomonte, 1468.

614. DD. III. 25. Papirkézirat 1461-ből, ivr. 147 l.

»Incipiunt tabule de veris et medys motibus planetarum super meridianum Cracoviensem verificate.« Végén: »Expliciunt Tabule resolute vna cum Canonibus per Paulum de Wijvaras studentem Cracouiensem in octava Epiphanie domini in bursa diuitum a. d. 1461 in Alma Vniuersitate Cracouiensi 15 Calendas Ffebruary in defectu noue monete.«

617. DD. III. 51. Hártýakézirat 1486-ból; ivr. 285 l.

1—183 ll.: »Tabulae Joannis Regiomontani.« Végén: »Finiuntur Tabule Venerabilis viri magistri Joannis de Regiomonte a. d. 1486 per me doctorem Ambrosium de Bartpha etc.«

691. AA. Papirkézirat 1463-ból; ivr. 744 l.

741—744 ll.: »Jesus Christus, Maria sit nobiscum. Hic notantur Articuli, Serenissimo Principi et dno dno Mathiae Ungarie Bohemieque etc. regi, per mgrum ciuium, iuratos totamque communitatem civitatis Wiennensis oblatis a. 1485.«

695. AA. X. 22. Papirkézirat 1456-ból, 107 lev. és 2 hártya.

1—42 l.: Compendium Divinorum etc.

A könyv tábláján egykori tulajdonosai említettnek s köztök: »m gr Petrus Nicolaus de Liptowia.«

723. CC. VII. 43. Papirkézirat a XV. századból, 438 l.

392 l.: Collatio in exequiis Nitrensis episcopi.«

404 l.: »Sermo Latinus in exequiis dne Hedwigis, regine Polonie.«

949. Papirkézirat a XIX századból, fol. 4-r. és 8-r. 261 kötet és füz.

III. korszak, 1400—1500.

1 l.: »Sermo ad regem et proceres eius de obitu Hedwigis, reginae Poloniae.«

974. Papirkézirat a XIX. századból, fol. 94 l.

A pszkow-i hadjárat diariuma 1581. Báthory István alatt. (Lengyel.)

998. Papirkézirat a XIX. századból, fol. 9 füzet.

»Adalékok az 1548—1796 időszak történetéhez, összegyűjtötte Balinszky. Lengyelország királyairól s köztük Báthory Istvánról.

999. Papirkézirat a XIX. századból, ivr. 401 l.

Báthory Istvánra vonatkozó okmányok. Balinszky gyűjteményéből.

1000. Papirkézirat a XIX. századból; fol. 95 l.

»István király levelei Radziwil herceghez 1576—1584-ből.«

1001. Papirkézirat a XVIII. sz. végéről, fol. 333 lev. és 6 üres lap.

»Különféle lengyel történelmi kéziratok gyűjteménye«, 1309—1796.

1 l.: »A glińiankai fölkelés in a. 1389., Lajos lengyel és magyar király idejében, regényes elbeszélés.

1054. Papirkézirat 1761-ből; fol. 139 l.

138 l.: »Elogium M. Stephani I., Poloniae regis.«

1088. Papirkézirat a XVI. századból, fol. 23 l.

»Compendium historiae Poloniae.«

22 l.: Caput XV. De Stephano Batoreo.«

1133. Bbb. II. 9 a b (DD. IV. 77.) Papirkézirat 1584—1591-ből, ivr. 37 iv.

A 35. iven: Inuentarium supellectilis Illustrissimi dni Car-

dinalis Battorei et Rdi dni Stanislai Rescii, abbatis Andreouiensis in arce Magnifici dni in Vngaria relictæ.

1134. Bbb. II. 10. (DD. IV. 78.) Papirkézirat 1541—83. ivr. 34 iv
A 30. iven: Numerus personarum, qui cum Illustrissimo
dno Andrea (Bathory) in Italiam proficiscuntur.«

1135. Bbb. II. 11. (DD. IV. 79.) Papirkézirat 1588—90-ből, ivr. 38 l.
Különböző levelezések, végül Reszki Szaniszló apaté Báthory Endrével.

1136. Bbb. II. 12. (DD. IV. 80.) Papirkézirat 1571—97-ből, ivr. 83 iv.
»Epistolæ: 1. Stephani regis Poloniae, ad Stanislaum Hosium. 2. Annae Jagellonidis, uxoris ejus. 3. Andreae Batori cardinalis ad Stanislaum Rescium, abbatem Andreiouiensem; item una epistola Chriseldis Bathoreae ad St. Rescium. [Az 1572—90. időszakból Báthory István 30 levele Hozyus St.-hoz, Reszki levelei Báthory András-hoz; ismét Báthory Griseldis I és B. Endrének 6 levele Reszki St.-hoz.]

1441. Bbb. II. 21. Papirkézirat a XVI—XIX. századból; ivr. 64 iv.

»Literæ variorum diversis temporibus scriptæ, sparsim collectæ et donatæ in quibus aliæ sunt autographæ, aliæ vero apographæ.« A 62. iven: »Nos Mathias de i gratia Hungariae, Bohemie, Dalmatiæ, Croaciæ Ramiaæ, (sic!) Serviaæ, Galliciæ, Lodomeriaæ . . . . rex a. 1474.«

1149. Bbb. II. 35. Papirkézirat 1567—90-ből, ivr. 9 iv.

Tartalmazza a többi közt Báthory István és III. Zsigmond királyok V. Sixtus pápával 1583—90 között folytatott levelezéseinek másolatát.

1165. Bbb. II. 35. X. Papirkézirat a XVII—XIX. századból, fol. 5 levél.

»Privilegium Boleslai Pudici, regis Poloniae, alias donatio terræ Sandecensis cum teloneo in Poprad et omnibus attinentiis beatae Cunegundi, consorti suae, facta in vim expensi dotalitii sui in commodum post Tartaricam totius regni devastationem . . . acta in Corczyn villa anno ab incarnatione domini 1257. 6. Nonas Martii.

1267. O. I. 26. Hártyakézirat a XV. századból, fol. 2 papirlevél és 240 hártyalap.

3 l.: »Sequitur Vngaricum Kijrie eleyson.« (A dallam magyarországi eredetű, mert a szöveg latin.)

1513. BB. IV. 43. Hártakézirat a XIV. századból; ivr. 227 l.

»Textus mgri Sententiarum« Petri Lombardi passim cum glossis marginalibus diversorum manibus inscriptis.«

222 lapján: »Hic liber est correctus Parhisiis per magistrum Nicolaum de Lira, et est emptus ibidem pro 12 florenis per fratrem Paulum Budensem« (igy.)

1570. AA. II. 29. Papirkézirat a XIV–XV. sz.-ból, ivr., 515 l.

E kötetben foglaltatik egyebek közt: »Tractatus mgri Heynrici Byttiruelt De contemplacione ad Hedwigem, reginam Cracouiensem.«

372 l.: »Illustrissime ac Serenissime in Xristo domine dne Hedwigi, diuini respectus intuitu regine Polonie etc., frater Henricus de Byttiruelt, ordinis Praedicatorum, s. theologie professor minimus, summe maiestati deuotam reuerenciam ad incrementa salutis humilimus exhibet. Cum vestre Serenitatis diligencia . . . .«

1645. BB. II. 21. Papirkézirat a XV. századból; ivr. 201 és 2 pergamen levél.

»Sermones de sanctis boni et vtilis.

A pergamen lapon: »Jhvs Xristvs, Maria salvs. Johannes Vngarvs.«

1686. CC. VII. 2. Papirkézirat 1428-ból, ivr. 104 lev. és 12 üres lap.

Thomae de Aquino Compendium theologicæ veritatis. Végen: »Explicit liber Compendy, per Nicolaum de Wissechegrad sub a. natiuitatis dni 1428 proximo die sabbato ante conductum Pasce etc. . . .«

1715. AA. V. 12. Hártakézirat a XIV. századból, 412 l.

»Thomae de Aquino Super III. Sententiarum Petri Lombardi.«

Első táblájának belső felén egykoru irással ez olvasható: »In Nomine Domini, Amen. Anno Natiuitatis dni 1418 in comitatu de Sarus districtuque eiusdem regnabat caristia et fames valde magna; itaque unuscubulus tritici seu frugum vendebatur 125 denarijs, ordeum autem 133 denarijs, cubulus autem Cassouiensis 5 florenis et dominus autem rex Sigismundus regnabat Constantiae et omnes principes barones, magnates banderiumque tenentes erant extra regnum Hungariae.«
A második tábla belsején pedig szintén egykoru kéztől ez áll:

»Te mog mondijat te gyermek. Sigismundus dei gracia, rex Hungarie Dalmatie, Croacie etc.«

1751. BB. IV. 29. Hártakézirat 1340-ből, ivr. 240 l.

»Thomas de Argentina Super I-mo et IV-to Sentenciarum Petri Lombardi.«

A 237 l.: »Explicit lectura IV libri Sentenciarum, edita Parysiis per Reuerendum ac s. religionis virum, fratrem Thomam, ordinis s. Augustini, professorem s theologie baccalarium, completa a. d. 1340. in crastino b. Marie Virginis Assumptionis, per manus Johannis de Cyps.«

1768. CC. I. 34. Papirkézirat a XV. századból, fol. 344 l.

Vitae Sanctorum et Sermones de illis.

A 342 l.: idegen kéztől írva a Mátyás és Ulászló kir. közt a cseh korona iránt 1478-ban kötött szerződés — német nyelven. Kezdeté: »Item Wladislaus sal Behemland gancz vnd gar erblichyn behalden, item Matthias rex sal . . .

A 344 l.: ugyanazon kéztől: »Eyn Scheppen briff. Wir Matthias etc. beckennin, als wir eyn czwetracht gewest seyn mit dem Durchlauchtigisten Furstin Wladislaow, konig czu Behem.«

A codex első lapján: »A. Xristi 1471 rex Kazimirus Polonie Wladislaum filium primogenitum tradit Bohemis et Kazimirum secundogenitum Vngaris et hunc librum emi.«

1795. Hártacodex a XVI–XIX. századból, fol. 266 l.

»Quarta pars Metricae incorporatorum Vniuersitati Cracouiensi.« Uralkodók, herczégek és más nevezetes személyek sajátkezű aláírásai.

5 l.: »Stephanus rex, m. p.« 1575.

8. l.: »Anna lengyel királynő, saját keze.« (Lengyel.)

207 l.: »Franciscus Josephus I. imperator Austriae.«

217 l.: »Josephus palatinus« archidux Austriae, a. 1799.«

1848. BB. XXIV. 6. Papirkézirat a XIV. századból, 4-r. 229 l.

Algorismus et Computus diversi.

Hátul, beléragasztott lapon, idegen kézzel: »Johannes Stock, medicine dr. prepositus ecclesie b. Martini de Scepus, nobis sincere delecto Honorabili viro dno M. N. plebano de Kawesdorff salutem in domino . . . dd. in Lewscha in die s. Galli a. d. 1444.«

1850. BB. XXIV. 8. Papirkézirat a XV—XVI. századból, 4-r. 396 l. 51 l.: »Incipit liber III. Anaglypharum.«

225 l.: »Et sic est finis II. libri Anaglypharum mgri Nicolai etc. de Dacia.«

1864. BB. XXIV. 24. Papirkézirat a XV. századból, 4-r. 221 l.

1—31 l.: »Theorica planetarum Gerhardi Cremonensis.«

Belül:

Finis huius in vigilia Martini, recte in complecione secundi anni post amisionem (így) belli in Turcia per Serenissimum principem dnum dnum Wladislaum, regem Poloniae Hungaricorum regnorum a. d. 1446. per me Nicolaum de Ternaua studentem Alme Vniuersitatis Cracouensis etc.«

1874. CC. VI. 46. Papirkézirat 1809—1830-ból.

Különféle levelek Bandtkie Sámuel Györgyhöz, köztük gr Széchenyi Ferencz levelei.

1900. BB. XIX. 12. Papirkézirat a XV. századból, 4-r. 301 és egy hártylevél.

»Commentarius super Logicam Aristotelis et aliae Quaestiones philosophicae.«

Belül idegen irással: »Joannes de Palocz, Joannes de Cassouia, Simon de Costen, Ladislaus de . . . ., Joannes de Sczenaya, Blasius de Tolna. Ismét más irással: »Georgius de Noua civitate.«

1918. BB. XXV. 7. Papirkézirat 1447—51 századból, 4-r. 399 l. és 2 levél.

83—199 l. »Sequitur liber Theorice planetarum.« Végül: Ffinita Theoretica planetarum per G. die sabbato post Egidij a. d. 1447. Hátral ugyanazon kéztől: »pronunciata per mgrum Matheum de Gara.«

1926. BB. XXV. 13. Papirkézirat a XVI. század elejéről, 4-r. 311 l. és 60 üres lev.

Johannis de Regiomonte »Tabule directionvm et profectio-
nvm.« Kezdeté: »Reverendissimo in Christo patri et duo dno Johanni, archiepo Strigoniensi, legato etc. Johannes Germanus de Regiomonte se humiliter commendat.«

1954. BB. XXVII. 4. Papirkézirat a XIV—XV. századból, 4-r. 476 és 2 pergamenlevél.

395—399 ll.: »Carmen in mortem Wladislaei War-

nensis, regis Poloniae: Plangite me celi, me plangent omnia mundi Entia, casum me flete subisse malum.«

400–404 ll.: »Sequuntur carmina pulcerrima: »Haud ego ficta loquor, nec me temeraria tangit fabula.« A 403 lapon: »Johannes Pannonius.«

1956. BB. 27. VI. Papirkézirat 1460–67-ből, 4-r. 2030 és 2 hártylevél.

960 l.: »Epistola Pogÿ ad gubernatorem Hungariae Joannem Huniadium«, dd. Romae 3. Aprilis 1448.

1961. BB. XXIII. 3. Papirkézirat a XV. századból, 4-r. 822 l.

101 l. Epistola: »Nichil modo plus esset scribendum, nisi te scire volo, cardinalem s. Angelj cum rege Polonie iam intrasse Vngariam.«

211–265 l.: Excerpta de Poggii Epistolis.

288 l.: »Ab imperatore (Sigismundo litterae) ad regem Poloniae, Wladislaum.«

340 l.: »Ennee Sylwy, pape Pÿ II, ad duces Venetorum, ut se in Turcos prepararet feliciter.« a. 1463.

415 l.: »Rex Hungarie (Sigismundus) dno Regi Polonie« (epistola).

1963. BB. XXIII. 6. Papirkézirat a XVI. századból, 4-r. 519 lap és 4 levél.

500 l.: »Generale Judicium XII domorum celi, nec non figurati motus planetarum ac signorum natiuitatis olim regis Polonie Wladislaui, in Turcia amissi, in hac figuratone celi continentur. 1444.«

2083. BB. XVII. 10. Papirkézirat a XIV–XV. századból, 4-r. 187 l.

»Exercitia super varios Aristotelis libros.« Hátralüres lapon: »Liber Alberti de Bors.«

2239. BB. IX. 3. Papirkézirat a XV. századból, 4 r. 239 lev. 1 hártyla és 1 üres lap.

131 l.: »Memoria Johannis Capistrani.«

2255. AA. VII. 39. Papirkézirat a XVII. századból, 4-r. 340 l.

»Seminarium decretorum variorum Sacrae Regiae Majestatis Stephani« etc. (Báthori.)

2332. AA. XIV. 2. Papirkézirat a XV–XVI. századból, 4-r. 476 l.

»Sermones de tempore, de sanctis et alii.«

357 l.: »Petrus Nowaga. 1435. Albe Jule.«

380 l.: »Iste sermo factus est per Petrum Nowag in ecclesia Transsilvanie. a. d. 1429. in die Pasche.«

438 l.: »In die Natiuitatis a. 34 in Alba Julia per Nowag.«

463 l.: »In synodo in Taschnad diocesis Transilvanie.«

2367. AA. XIII. 22. Papirkézirat a XV. századból. 4-r, 537 lev. és 7 üres lap.

444 l.: »Oracio Sbignei, scolastici Cracouiensis, in susceptione Eximij patris cardinalis et patriarchae Marci, in terras Vngariae Polonieque specialiter legati de latere, a. d. 1472.«

2372. AA. XIII. 12. Papirkézirat a XV. századból; 4-r. 236 l. és 2 hártya.

219 l.: »Sermo in recomendacione Hedwigis regine.«

2423. DD. XII. 24. DD. XIII. 1. Papirkézirat a XVI. századból, 4-r. 10 levél.

1—4 ll.: »Canones regi Wladislaodicati.« Elején: »Illustrissimo principi Wladislaovngarie Bohemique regi Invictissimo. Vtilitates spere solide incipiunt feliciter.«

2489. DD. X. 41. Papirkézirat 1518—1524-ből, 4-r. 43 l.

1—20 l.: »Nicolai de Schadek Tractatus seu responsio de loco ad Questionem promotoris ex astrologia judiciaria.« Végén: »Collecta a. 1520 per mgrum Nicolaum de Shadek et lecta die Aprilis eodem anno per magistrandum Petrum de Varadin o.«

2503. DD. IX. 20. Papirkézirat 1423-ből, 4-r., 218 l.

41 l.: Formae literarum: papae Martini V, imperatoris Sigismundi . . . « stb.

2506. DD. IX. 23. Papirkézirat a XVII. századból; 4-r. 163 l.

151 l.: »Epitaphia . . . . . regis Poloniae Stephani Bathory.«

2576. 41. VIII. 280. Papirkézirat a XVII. századból, 4-r. 3—289 lev.

151 l.: »Decretum Stephani regis inter Czechotka et Kleczkowska.«

188 l.: »Decretum S t e p h a n i, regis Poloniae, ex parte civitatis Cracoviensis.«

2657. BB. XIII. 9. Papirkézirat 1597-ből, 4-r. 321 lev.

»In vniuersam Aristotelis Philosophiam Quaestiones.«

Az első táblán Báthori címere, három fog, a bibornoki jeggyel és e körirattal: »Andreas Batorivs S. R. E. cardinalis, e p p v s Warmien.«

2581. BB. XXV. I. (FF. III. 9.) Hártyakézirat 1472-ből, 4-r. 153 l.

Claudii Ptolomaei Cosmographiae libri VIII.

A jegyzetben Broscius írásával: Joannes Broscius emit Pataui 4 libris die 16 Decembris a. 1623; 4 librae valent $\frac{1}{3}$ aurei Vngarici, aestimabatur eo tempore aureus Vngaricus libris 12.«

2714. FF. V. 3. Papirkézirat a XVI. századból, 4-r. 37 lev.

18—37 l.: »Vegyesek . . . . . B á t h o r y I s t v á n korából.«

36 l.: »Instructio siue praescriptum legationis s. regiae Maiestatis (S t e p h a n i B a t h o r y) Generoso dno Sigismundo Palczewski, vicecapitaneo Cracouiensi, ad Venerabile capitulum Cracouiense« a. 1577.

2751. GG. III. 7. Vegyes kézirat 1493—1558-ből, 4-r. 21 lev.

»Registrum bursa e V n g a r o r u m« ab a. 1493—1588.

A 2 l.: »Registrum Alme domus burse V n g a r o r u m, continens nomina Venerabilium magistrorum, bacclariorum (igy!) atque studencium ipsi domui incorporatorum, penes Inclitissimam Vniuersitatem Cracouiensem in artibus liberalibus promotorum a. d. 1493.«

A 10—13 és 16—20. levelek papirból valók.

A táblán: »Bursa Vngarorum.« Belül az első levél alján: Broscius keze írása: »A. d. 1613. M. Joannes Broscius Curzelouiensis, senior scholae ss. Omnium, librum hunc in foro scrutario redemit 2 grossis, die 3. Mai.«

2784. Papirkézirat a XVI. századból, 4-r. 3 lap és 1 üres levél.

Két levél: 1. B á t h o r y I s t v á n királytól a krakkói akadémiához, kelt: »Warschouiae die 8 mensis Aprilis a. d. 1578.«; 2. az akadémia I s t v á n k i r á l y h o z, kelt: »Ex Academia S. R. Maiestatis V. 19 Aprilis a. a. 1578.«

2818. Papirkézirat a XVII—XVIII. századból, 4-r. 20 lap és 8 üres lap.

J u s H u n g a r i c u m. 1 l.: »J. B. F. Liber iuris consuetudinarii Inelyti regni Hungariae absolvitur prologo seu praefatione et systemate seu corpore tripartito.«

3 l.: »Liber I. De processu iudiciario comitatuum quorundam C i s d a n u b i o r u m.«

2858. BB. XX. II. 27. Papirkézirat a XV. századból, 4-r. 4 lev.

Horoscopium de nativitate J o h a n n i s C o r v i n i, filii regis Ungariae.

Kezdődik következésképen: »Natiuitas Illustris ducis domini Johannis, filij s. Maiestatis regie, erat a. 1473 in Aprili die, 2 hora 3 minuto 29.«

2910. Papirkézirat 1651—52-ből; 4-r. 428 lev. és 3 üres lap.

1—138 l.: »Disputationes theologicae De deo trino et vno, traditae ab Admodum Rdo patre Johanne Zaluski Soc. Jesv, s. theologiae dre. et per me G e o r g i u m F r a n c i s c u m G i l l a n y D. L. scriptae, in Alma Academia Vilmensi Soc. Jesu artium et philosophiae magistrum et ejusdem Studij auditorem, a. 1651.«

454—283 l.: »Disputationes theologicae de iure et iustitia, quas in Alma Academia Soc. Jesu Vilmensi, in ducatu Magno Litvaniae, Admodum, Rdu in Christo pater Adalbertus Kojalowicz Soc. Jesu, theologiae dr et praefatae Universitatis cancellarius, dictabat a: 165? (az utolsó szám hiányzik) horis solitis, scriptae per me G e o r g i u m F r a n c i s c u m G h y l l a n i j auditorem theologiae.

295—428 l.: Disputationes de Angelis, traditae (juxta mentem dris Angelici) per Admodum Rdu patrem Johannem Zaluski s. theologiae drem et scriptae per me G e o r g i u m F r a n c i s c u m G i l l a n i d e L a z j (igy) artium et philosophiae mgrum, s. theologiae auditorem in Academia Vilmensi, Soc. Jesv, a. d. 1652.« Belül: »Anno 1652. in Alma Academia Magni ducatus Litvaniae Vilmensi Soc. Jesv. per Adm. Rdu in Christo patrem Albertum Kojalowicz Soc. Jeso, ss. Theologiae drem et ordinarium theologiae professorem, dictata ac per G e o r g . F r a n c i s c u m G h y l l a n i j, auditorem eorum, scripta, ad M. D. G. et B. V. M. honorem.«

Az első lap szélén: »A baronissa Francisca Ghillanij, Antonii Szirmaij 1795.« Végül: Disputationes theologicae Joannis Zaluski et Adalberti Kojalowicz, scriptae per F. G. Ghillany, Ungarum ex nobili gente ortum « és »Dar Ludwika Gravena z Wengir.«

2991. Hártyakézirat 1483-ból, 4-r. 117 l. és 1 üres levél.

116 l.: »Quando scribebatur a. d. 1453, veniens de Italia pater ac frater Johannes de Capistrano, frater ordinis s. Ffrancisci, verissimus obseruator regule b. Francisci, ad Poloniam de Austria per Vratijslavijam et in Polonie ciuitatem famosam dictam Cracouiam, ex ordinacione Zbygnei, epi Cracouiensis et protunc cardinalis.«

3206. DD. XI. I. Papirkézirat a XVI. századból, 8-r. 1 lev. és 142 l.

156 l.: »Sequuntur Carmina in diuersos scripta, funebralia; . . . . inter alia est carmen lugubre in nepotem Serenissimi Stephani, regis Poloniae, inter natandum submersi, 19 Mai 1577.«

222 l.: »1577. In obitum Nobilissimi Balthasaris, Serenissimi regis Stephani nepotis, 19 die Maij inter natandum submersi.«

3225. DD. XI. 20. Papirkézirat a XV—XVI. századból, 8-r. 575 lev.

8 l.: »Natiuitas Serenissimi principis Mathiae regis Vngariae, que erat a. d. 1443.«

12 l.: »Natiuitas Serenissime dne Beatricis, dei gratia reginae Hungariae a. d. 1457.«

16 l.: »Natiuitas Johannis, filij Serenissimi regis Mathie et erat a. d. 1473.«

301 l.: »Genesis dni Georgij Turzo, que facta est a. Christi 1467.«

303 l.: Genesis dni Joannis Tursonis, patris filiorum quorum prescripte sunt Figure 1437. . . . ditissimus homo fuit in regno Poloniae et Vngariae potentissimus, duorum eporum scilicet Vratislaviensis et Olomucensis parens.

3227. DD. XI. 22. Papirkézirat a XV—XVI. századból; 8-r. 474 l.

7 l.: »Figura natiuitatis Serenissimi Vladislaj regis Vngariae et Bohemiae, 1456.«

48 l.: Questio a theloniatore si melius est ei ire in Ca-

s c h o v i a m, vel officium tenere Cracoviae, 1503 in die Palmarum «

55 l.: »Dni Alexij Tursonis« és

57 l.: »Dni Johannis Tursonis facta descripta. Genesis facta anno salutis 1493.«

3301. DD. XIX. 16 Papirkézirat a XVI. századból, 8-r. 235 l.

135—191 l.: »Vita s. Kunegundae. Kezdeté: Incipit Prologus in Vitam felicis Kincze, ducissae Cracoviensi. Quoniam simile factum est . . . «

3305. XI. X. Papirkézirat 1795-ből, 8-r. 113 l.

»Ars eloquentiae sacrae et profanae candidatis adaptata, auctore Stermenskio P., P o s o n i j i n H u n g a r i a c o n s c r i p t a a. 1795.«

3307. Papirkézirat 1852-ből, 8-r. 138 l.

»De institutione regii pveri.« Kezdődik így: »H e l i s a b e t a, Poloniae regina, W l a d i s l a o, P a n n o n i a e B o h e m i a e q u e r e g i, filio Carissimo s. p. d. A tartalomjegyzék lapján:

»Ex Augustissima bibliotheca caesarea Vindobonensi descriptus est hic libellus a Stephano Muczkwoskio, Honestissimo adolescente, quum Vindobonae jurisprudentiae operam dabat, a. 1852.«

3408. Pr. III. 19. Papirkézirat a XV. századból, fol. 314 l., 2 hártya és 4 üres lap.

273 l.: »De s. H e d w i g i electa Vita.«

3564. Papirkézirat a XVIII—XIX. sz.-ból, ivr., 93 lev., 12 és 36 lev.

»Magyar történelmi okiratok, 1255—1539.« (A czím lengyel.)

3651. Papirkézirat a XVII—XVIII. századból, 16-r., 70 lev.

30 l.: »Utasítás vagyis módszer a magyar királyi viz (pálinka) készítésére.« (Lengyel czím.)

3700. Papirkézirat a XIX. század elejéről. 4-r. 2 l.

»Magyar huszárok dala. Az 1809-ki hadjáratból.« (Lengyel czím.)

3729. Papirkézirat a XV—XIX. századból, fol. 7 kötet, 278, 156, 88, 54, 11, 52 és 2 l.

II. kötet, 1 l.: »Privilegium Boleslai Pudici, regis Poloniae, alias donatio terrae Sandecensis . . . Beatae Cunegundi« 1527. 9 l.: »Paria Literarum a Boczkaio dnis commissarijs datarum« a. 1605. — 14., Dampierre Casparo Lod-

Wł. h. w.
K. h. w.
w. j. p.
(i. l. l. l. l. l.)
S. J.

zinski, Scepusiensi vicecapitaneo« a. 1620. — 25., Judicibus iuratisque tredecim oppidorum« a. 1665 (?); többek közt említetnek: »Sigismundus Forgac, comes Neogradensis« és »And. Doczij comes comitatus Barsensis.« — 7. Stephanus rex Petro, palatino Moldaviae et Valachiae, a. 1583.«

3756. Papirkézirat a XVI–XIX. századból, fol. 4- és 8-r., szabadon álló lapok.

»Autographumok gyűjteménye: 161. Bátori Istváné 1578-ból.«

4159. Papirkézirat 1834-ből, 8-r., 43 lev.

Andreae Kutsmae »BreVis horrenDae rVstiCanae InterrIs SCepVsJensIbVs seDItJonIs (a. 1831) DesCrIptIo,« vers.

2 l.: »Scribendam in Körtvélyes VII. ante Idus Aprilis 1834, Andreas Kutsma.«

Ezek a krakkói Jagello-könyvtár magyarországi vonatkozású kéziratai. Midőn ismertetésüket itt-beféjezem, kötelességemnek tartom dr. Estreicher Károly úrnak a krakkói könyvtár igazgatójának és dr. Wisloczky László úrnak a kéziratár öréknek azon lekötelező támogatásért, melylyel 1881-ik évi könyvtári buvárlataimat tehetségök szerint előmozdítani sziveskedtek, őszinte köszönetemet kifejezni.

Jövő közleményünk a bécsi és velencei könyvtárak hazai vonatkozású kéziratait fogja ismertetni.

ERDÉLYI JÁNOS XIV. SZÁZADBELI MAGYAR CANONISTA ISMERETLEN MUNKÁJA RÓMÁBAN.

Közli: **Fraknói Vilmos.**

Az első magyar tudós, ki Róma könyvtáraiban a magyar történelem szempontjából kutatott: Cseles Márton jezsuita atya volt, ki 1701—2-ben mint a Szent-Péter Basilika magyar poenitentiariususa tartózkodott az örök városban, és Kolonics Lipót primás által bízott meg a könyvtári kutatásokkal.

Buvárlatainak eredményeit 11 kötetben a budapesti egyetem könyvtára őrzi.

Cseles atya feljegyzései között találtam megemlítve az alább ismertetendő kéziratot, melynek czíme magára vonta figyelmemet. Mikor tehát a folyó év őszen levéltári kutatások céljából Rómában tartózkodtam, fölhasználtam ezen alkalmat az említett kézirat megszemlélésére és leírása.

A XIV. századbeli hárttyakézirat a vatikáni könyvtárban ma is ugyanazon signaturát viseli (2685. Vat.) mint Cseles idejében.

Fényes kiállítása jeles másolóra és miniatorra vall, ki nevét azonban a kézirat végére nem írta oda. Az egykori birtokosról sem találunk a könyvben jegyzeteket. Nem tudni tehát, hogy mily körülmények közt került a vatikáni könyvtárba.

A kézirat magassága 35, szélessége 22 centimeter. Alakja ívrét, 46 beírt levéllel. Nyelve latin. Írásbeli jelleme gót. Tartalmaz canonjogi fejtegetéseket.

Két részből áll:

A, Az első tartalmazza a következő munkát: Rubrice et capitula quinque librorum decretalium et eciam sexti.

37 levél, két columnába írva.

B. A második rész 9 levélből áll, 3 columnába írva.

(A 3-dik levél csak $\frac{1}{3}$ -adrész, egy columnával.)

Az első columna élén, vörös tintával ezen felírás olvasható:

»Incipit proemium in tractatum super introductione iuris tam canonici quam civilis compilatus per fratrem iohannem de ordine fratrum minorum dictum de septem castris siue transsilvanum iuris speculum appellatum.«

Ezután aranyos initialé kék alapon.

Mors recte scribencium. Utána mindjárt in quolibet scripto semper est proemium non pretermittendum. Est autem proemium inicium dicendi siue loquendi . . .

Az 1^a l. 2-dik col. Arany initialé violett alapon D.

A fejezet czíme: Incipit accessus ad ius canonicum in genere.

3-ik c. De varietate conciliorum in genere
De conciliis generalibus in specie
Item de aliis conciliis.

1b l. 1. col. De prouincialibus conciliis

2. » Quecanones que decreta que decret. esse dicuntur
De varietate canonum.

3. » De decretalibus et consist. Pont. Rom.

2a l. 1. De decretis

(felsorolja a distinctiok, causak és quaestiok czímeit.)

4a l. 1. felsorolja a hat decretalis czímeit (szt.)

3. col. Expliciunt rubrice decretalium.

Incipiunt rubrice super decreta que in centum et unam distinctionem diuiduntur.

(Különféle jogi könyvek czímei: Többi közötté Rubrice et tituli in constitutiones Friderici Chonradi et Lotharii Imperatorum.)

8a l. 3 col.

Expliciunt rubrice siue tytuli super constitutiones friderici imperatoris et super totum ius tam canonicum quam civile.

Sequitur continuacio predictorum ad subsequencia.

8b l. 1. col.

De modo allegandi in decretalibus et de allegacione titulorum et capitulorum.

9a l. 1. col.

De modo allegandi in institutionibus . . .

3. col.

De constitutionibus Friderici Chonradi et Lotharii imperatorum.

9b l. 1. col.

Incipit concordancia canonum et decretorum dicta Margarita.

2. col. végén. Explicit.

A 3. columnán és egy levélen utána a ferenczieket illető pápai constituiok.

Ezzel a kéziratnak vége.

Bennünket különösen a második rész érdekel, mely egy XIV. századbeli ismeretlen magyar canonistának: Erdélyi János ferenczrendi szerzetesnek emlékéért és munkáját tartotta fön.

EGY KÉZIRATBAN MARADT MAGYAR MUNKA 1606-ból OLMÜCZBEN.

Közli: Cs. J.

Két évvel ezelőtt az olműczi császári királyi »Studien-Bibliothek« gazdag gyűjteményében egy 1606-ban kelt magyar kéziratot találtam, mely tartalmánál és ismeretlen voltánál fogva figyelmet egyaránt megragadta.

A kézirat czíme: »Az nioleczadik Kelemen papa hatalmabol megújítatott Romai Breviariumnak közönséges Rubricái«, s negydrétű kötetben 64 beirt és 70 tiszta papirlevélből áll.

Tartalmára nézve: egyházi szerkönyv, mely az egyházi év ünnepeit és ezeknek officiumait szabályozza. Ugynevezett Rubrica, mely magában foglalja azon szabályokat, melyeket VIII. Kelemen pápa a Breviariumról és az egyházi ünnepekről hozott. Szerkezetére nézve befejezett egészlet képez s oly magyar chronologiai munkát tüntet fel, mely csak ezen kéziratban maradt ránk.

E kéziratot, mely mint magyar munka az 1711 előtti magyar irodalom keretébe esik, s mint magyar nyelvű Rubrica ez időbeli egyházi szerkönyveink közt egyedül áll, kívánom jelen közleményben megismertetni.

A kézirat préselt szarvasbőbebe van kötve, magassága 20, szélessége 16 centimeter. Leveleinek száma 134, melyekből — mint említettem — 64 beirt és 70 tiszta.

A beirt rész a munka teljes szövegét tartalmazza s kétféle írást mutat fel. Az 1—13 levélen és a 14^a levél elején az írásdíszes gümbölyü könyvirás, szép gondos vonásokkal, initialékkal és rubrummal; a 14^a levél közepétől kezdve a 64^b levélíg azonban a szöveg más kézzel van írva, az írás jelleme az előbbtitől

egészen eltér, nem könyvirás, hanem közönséges cursiv levélírás, melyről nem tudni valjon az ismeretlen szerző vagy könyvmásoló írása e? Átalában arról, vajjon a kézirat eredeti-e? vagy pedig csak egyszerű másolat és ki a szerzője vagy másolója? a szövegben semmi felvilágosítás nincsen.

Azon körülmény azonban, hogy a kézirat Grácban 1606-ban iratott, hol ez időben az odavaló jezsuiták magyarországi tagjai élénk irodalmi tevékenységet fejtettek ki s hol Vidmanstadt György nyomdájában 1605, 1606 és 1607-ben Pázmány Péternek három munkája jelent meg, valószínűvé teszi, hogy a kézirat valamely gráci magyar jezsuitának, talán éppen Pázmány Péternek sajtó alá készített munkája, mely azonban bármi oknál fogva napvilágot nem látott.

E mellett szól a munka szerkezete, mely befejezett egészet képez s provenientiája, mely a jezsuita rendet vallja egykori birtokosának.

A kézirat 1a levelén ugyanis ezen egykorú feljegyzés olvasható: »Collegii Societatis Jesu Brunae 1670«, miből kitűnik, hogy a kézirat ekkor a brünni jezsuita Collegium tulajdona volt, honnan, mint hiteles adatok bizonyítják, a rend saecularisatiója után a mult század végén, más eltörölt szerzetesrendek könyveivel együtt a brünni, s innét az olmtücsi Studien-Bibliothek birtokába került.

A munka írására VIII. Kelemen pápa megújított rubricái a Breviariumról szolgáltatott alkalmat. Ezek az egyházi liturgiában új irányt inauguráltak, s a világi papokra és szerzetesrendekre nézve kötelező erővel bírtak. Szerzőjük 1605-ben halt meg, pápaságához a Vulgata szövegének átvizsgálása s az egyházi liturgiában életbe léptetett számos reform fűződik. Ily reform volt a szóban levő rubrica is, melynek magyar fordítása 1606-ban, tehát VIII. Kelemen pápa halála után egy évvel készült. S mivel köztudomás szerint a világi papok és férfi szerzetesek általában latin rubricát használtak, nagyon valószínű, hogy ezen magyar fordítás eredetileg magyar apácák számára készült.

Megjegyzem még, hogy ezen munka, az egyedüli magyar nyelvű rubrica a mit ez időből ismerünk, s a magyar chronologiai irodalomhoz becses adalékot szolgáltat.

A kézirat kiállításáról a következőket emelem ki.

A munkának sem külső címlapja, sem ajánló levele, sem előszava nincsen. Egy üres levél után kezdődik mindjárt a szöveg 1a levele, mely igen díszesen van kiállítva s a kéziratnak belső címlapját és elejét képezi.

Azon körülmény azonban, hogy a kézirat 1a levelének felső lapszélén van a brünni jezsuiták 1670. évi jegyzete, következtethetjük, hogy a kéziratnak, mikor a brünni jezsuitákhoz került már sem külső címlapja, sem ajánló levele, sem előszava nem volt, hanem mostani állapotában jutott oda s ezért irták legelső levelére a provenientialis jegyzetet.

A külső címlap kérdést különben a gráci és brünni jezsuiták akkori könyvlajstromai valószínűleg felderíthetnék.

A belső címlap a kézirat 1a levelén a lap felét veszi igénybe, s vörös capitalis betűkkel következőképen kezdődik: »A z n i o l e z a d i k C e l e m e n p a p a h a t a l m a b o l m e g ú j t a t o t R o m a i B r e v i a r i u m n a k k ö z ö n s é g e s R u b r i c a i.« Ezután lombozatos vignette következik kézírásban. Utána a szöveg: »M i n d e n n a p a z o f f i c i u m a v a g i D u p l e x , a v a g i k e d i g s i m p l e x k é p p e n t a r t a t i k.«

A szöveg kezdőbetűje csinos tollrajzban az üdvözítőt álló helyzetben ábrázolja, a mint jobbát áldásra emeli, baljában pedig keresztes almát tart.

Általában a kézirat nagy gonddal és csinnal van kiállítva. A fejezetek címei és a kezdőbetűk véges végig rubrummal írvák, sőt a lapszélek is vörös vonallal vannak a szövegtől elválasztva. Legtöbb rubrum van a címlapon, mely az egész kéziratban a legszebb.

Itt a már közlött szöveg sorai után következik vörösben az első rubrica felirata:

»A z D u p l e x o f f i c i u m r ó l .

E l s ő R u b r i c a ,

melynek szövege így kezdődik:

»D u p l e x k é p p e n t a r t a t i k a z o f f i c i u m e z e k b e n a z n a p o k b a n u g i m i n t n a g i c s e t e r t e k t ű l f o g v a e g e s z s z e n m i n d H u s v e t k e d d i k

(igy) Husvét után való első Vasarnap, Vrnemenibemenetelenapian Pünkösds Vasarnap és az két következő napokban, Szent Haromság napian Vrnapián és tulajdon Egiház napian: Továbbá azokon az napokon meliekben az Calendariumban ez az ige Duplex helieztetik: megint Octavakorugimint az meli ünnepnek octava tartatik stb. stb.«

Ezen első rubrica szövege tart a 2a levél közepéig, hol a második rubrica következik.

Lapunk szűk tere nem engedi, hogy a rubricák szövegének kezdő sorait itt reprodukáljuk, szorítkozunk azért csak a rubricák címeinek hű felsorolására, melyek így következnek:

- »Az semiduplex Officiumról
Második Rubrica.
- A simplex Officiumról
Harmadik Rubrica.
- Az Dominicicáról
Negyedik Rubrica.
- Az Feriakról
Ötödik Rubrica.
- Az Vigiliakról
Hatodik Rubrica.
- Az Octavákról
Hetedik Rubrica.
- Az zuz maria officiumiaról. Szombat nap
Niolceadik Rubrica. ¹⁾
- Az Commemoraciokrol
Kilenczedik Rubrica ²⁾
- Az ünnepeknek el halasztasáról
Tizedik Rubrica.
- Az officiumnak eözve találkozásáról
Tizen egiedik Rubrica. ³⁾

¹⁾ E Rubrica 11 pontból áll.

²⁾ Kilencz pontból álló rubrica.

³⁾ Kilencz pontból álló rubrica.

Mint kellien az officiumot rendelni az felül meg mondot Rubricakból

Tizenkettödik Rubrica.

Az matutinumról Tizen harmadik Rubrica.

Az Laudesról Tizenegyedik Rubrica.

Az Primaról valo Tizenötödik Rubrica.

Az Horakról ugimint az Terciaról, Sextarol, Nonáról,

Tizenhatodik Rubrica.

Az Vesperasrol Tizen hetedik Rubrica.

Az Completoriumról Tizen niolezadik Rubrica.

Az Invitatoriumról Tizen kilenczedik Rubrica.

Az Himnusokról Huszadik Rubrica.

Az Antifonakról Huszonegyedik Rubrica.

Az Psalmusokról Huszonkettödik Rubrica.

Az Canticumról Huszonkarmadik Rubrica.

A Versekről Huszon negyedik Rubrica.

A leczkék előtt ualo Absolucioikról és Benedicciokrol

Huszon ötödik Rubrica.

Az leczkekről Huszon hatodik Rubrica.

Az leczkek vtan ualo Responsoriumokrol

Huzon hetedik Rubrica.

Az Horaknak rövid Responsoriumokrol

Huzon niolezadik Rubrica.

Az Capitulumokrol Huszonkilenczedik Rubrica.

Az Oraciokrol Harminczadik Rubrica.

A Te Deum himnusról Harminczegyedek Rubrica.

A my Vrunk imadsagáról es az angiali iduozeletrol

Harminczkettodik Rubrica.

Az apostolok simbolumiarol es megint Athanatius

simbolumiarol Harmincz harmadik Rubrica.

Az precesekről Harmincz negyedik Rubrica.

Az közönseges Commemoraciokrol avagi az zentek suffragiumiről Harminczötödik Rubrica.

Az officiumnak vegen valo Bodog azzon Antifonairól

Harmincz hatodik (igy) Rubrica.

Az boldog azzon kis officiumiről és egyebekről

Harmincz hetedik Rubrica.

Összesen harminczhét Rubrica ugyanannyi fejezettel.

Az utolsó után ezen szók olvashatók: *Soli Deo honor et gloria.*

Ezen rubricák után még négy pótfelvezet következik, melyekkel a kézirat végződik.

»Czímök: Eginchani szukseges Tanusagok:

Ezek az első clausisra való duplexek.

Ezek az második clausisra való duplexek.

Ezek az első clausisra való dominicák

Ezek az második clausisra való dominicák.

Colophon: *Finis 1 mayi Anno 1606 Grecij.*«

Ezzel a kéziratnak vége. Ezután még 74 tiszta levél következik minden szöveg nélkül.

Tekintve, hogy ezen kézirat az egyedüli magyar nyelvű rubrica, melyet ez időből ismerünk, s hogy a magyar chronologiai irodalomhoz nagybecsű, ekkorig egészen ismeretlen adalékot szolgáltat, czélszerű volna azt kiadni, mely körülményre ezennel felhívjuk az illetékes körök figyelmét.

Ismertetésem befejezése előtt, kötelességemnek tartom *Hausmann* János Sebestyén, olmüzi könyvtárnok Urnak, azon lekötelező előzékenységeért, melylyel kutatásaimat legnagyobb liberalitással előmozdítani sziveskedett őszinte köszönetemet kifejezni.

Vegyes közlemények.

— Jelentés a Magy. Nemzeti Múzeum könyvtáráról. A M. Nemzeti Múzeum könyvtára az 1882 év második felében összesen 1754 kötet vagy füzet nyomtatvánnyal, 30 kézirattal 6814 darab oklevéllel és levéllel, és egy pecsétnyomóval szaporodott; és pedig ajándéku kapott 74 kötet vagy füzet nyomtatványt, 17 kéziratot, 6010 darab oklevelet és levelet s 1 pecsétnyomót, vásárolt 298 kötet vagy füzet nyomtatványt, 13 kéziratot, 804 darab oklevelet és levelet. A beérkezett köteles példányok száma: 1382. Az oklevelekből kiemelendő: 6000 oklevél és levél mint a gróf Rhédey-család letéteménye és 115 levél az 1848—49-ki szabadságharczra vonatkozó. Könyvek, kéziratok és oklevelek vásárlására és könyvkötésre fordított 1616 frt 82 kr. Az olvasók száma 10,027-re rugott, kik 21,172 kötet nyomtatványt, 740 kéziratot és 1185 oklevelet használtak. A könyvtár állapotáról egyébkint a könyvtárör jelentése más helyen nyujt tájékozást.

— Az egyetemi könyvtár 1882-ik évben gyarapodott részint adományozás, részint vásárlás által. E gyarapodás jelentékeny része a jogi szakra esik, mely ez évben megkezdte a díjalap szellemi értékesítését. Ugyanis a kari beigtatási díjak fele a könyvtárt illeti. A jogi és bölcsészeti karok elhatározták, hogy a korábbi évek megtakarításait a szakirodalmak kipótlására fordítják s ez uton különösen az első kar nevezetes bevásárlásokat eszközölt. Az év vége felé az orvosi kar is jelentékeny megrendeléseket tett, melyek legnagyobb része azonban már az 1883. gyarapodást fogja nevelni.

Adományozás által is jelentékenyen gyarapodott a könyvtár. A nemzeti színház igazgatósága ugyan is elhatározta, hogy könyvtárának azt a részét, mely nincs actualis használatra szánva, az egyetemi könyvtárban helyezi el, s ennek következtében a német

szinlap gyűjteményt (mely a budai s pesti német előadásokat az 1794—1845-ig terjedő évekre tünteti ki) továbbá egy 792 darab-
ból álló könyvgyűjteményt adott át.

A könyvkiállítás alkalmából lépések tétettek, hogy az egye-
temi nyomda könyvtára is az egyetemi könyvtárba kebeleztet-
sék be. Megadtván erre a felsőbb engedély, jövő tavasszal a
bekebelezés meg fog történni.

Ezenkívül nagyobb adományokkal gyarapították a könyv-
tárt: a magas cs. kir. lajtántúli, magy. kir. és cs. kir. közös
külügyi kormányok, több külföldi egyetem s más tudományos
intézet s hazai tudósaink közül is többen.

A czímtározás ugyan azon irányban mint a mult évben
folytatott. A hittani munkák czímtározása még most sincs tel-
jesen bevégezve, de a 8-rét munkák fel levén véve, már vége
felé közeleg, s nemsokára be lesz fejezve. A kéziratok czímtá-
rozását dr. Sadecky Lajos, az incunabulumokét Kudora Károly
folytatták. Az apró nyomtatványok czímtározását dr. Márki J.
másodőr intézi. Eddigél elkészült az orvosiak közül nagyobb-
részt a XVII. és XVIII. századbéli tudori értekezésekkel s
jelenleg a Szilassy-féle gazdag gyűjteményt veszi fel.

Az intézet személyzete ezenkívül két nagy munkát vég-
zet: a fényes sikerű könyvkiállításon oly eredménnyel mutat-
tuk be könyvtárunk egész gazdagságát, hogy az még a szakem-
bereket is meglepte, továbbá az év első hónapjában megtörtént
a felköltözés a II. emeletre a képezdei helyiségekbe úgy, hogy
most már a különböző szakok el vannak különítve, s a cimeliák
és a díszmunkák külön helyiségekben vannak felállítva. Most
már helyszűke miatt legalább a közelebbi években, nem lesz ok
a panaszra.

A könyvtár kiadta mult évi címjegyzékét.

Mielőtt a könyvtár mult évi forgalmára vonatkozó táblá-
zatot bemutatnám, szükségesnek tartom megemlíteni, hogy ezen
táblázat csak a helybeli forgalmat tünteti fel. Élénk összekötte-
tésben volt könyvtárunk a vidéki intézetekkel a jogakadémiák-
kal s lyceumokkal, gymnasiumokkal és reáltanodákkal, s ezek
közül 36-nak 89 ízben kölcsönzött ki tudományos használatra
könyveket. Egyúttal közvetítőül szolgált a helybeli tudósok s
egyetemi tanárok és külföldi könyvtárak közt. Így

a bécsi cs. kir. udvari könyvtárból . . .	5	izben.
a bécsi cs. kir. egyetemi » . . .	5	»
a krakkói egyetemi » . . .	1	»
a kopenhágai kir. » . . .	1	»
a gróf Ossolinsky-féle intézettől Lembergől	1	»
a leydeni egyetemi könyvtártól . . .	3	»
a berlini kir. » . . .	1	»
a szent-Pétervári cs. » . . .	1	»
a göttingai egyetemi » . . .	2	»
a lipcei egyetemi » . . .	1	»
a czernoviczi egyetemi » . . .	1	»

eszközölte ki részint kéziratoknak, részint a helybeli könyvtárakban nem található könyveknek kikölcsönzését.

A helybeli forgalmat az alábbi táblázat mutatja ki :

Iló	Hány nap volt nyitva	Olvások száma	A használt művek sz.	Az olvasók átlagos sz.	Legtöbben voltak	Legkevesebben voltak	Megjegyzés
Január	30	3025	3512	100	jan. 28. 172.	jan. 6. 55.	* Junius 16-tól sept. 11-ig könyvtár olvasó-terme zárva volt.
Február	28	3108	3561	111	febr. 13. 146.	febr. 21. 45.	
Márczius	31	3372	3786	109	márcz. 28. 148.	márcz. 15. 76.	
Április	22	1690	2000	77	ápr. 26. 105.	ápr. 11. 57.	
Május	27	1887	2227	70	máj. 17. 87.	máj. 27. 44.	
Junius	14	480	544	31	jun. 2. 52.	jun. 15. 22.	
Septemb.	20	1669	1937	83	szept. 30. 150.	szept. 11. 3.	
Október	30	4263	4992	142	okt. 30. 188.	okt. 24. 24.	
Novemb.	30	4500	5271	150	nov. 13. 189.	nov. 29. 41.	
Deczemb.	27	3447	4087	127	decz. 12. 175.	decz. 20. 91.	
Összesen	259	27441	31977	106	nov. 13. 189.	szept. 11. 3.	

A házon kívül 1201 kikölcsönző 2896 művet használt.

— A M. Tud. Akad. könyvtárának állapota, gyarapodása és használata 1882-ben. A könyvtárrendezés ez évben az egyes szakokban levő pótlékokra szorítkozott; csak a régészeti szak

rendeztetett újra, s itt a 8-ad és 4-edrét alaku munkák száma 643-ra megy. Legnagyobb volt a pótlék a külföldi Akadémiák és társulatok szakában.

A kéziratár rendezése is nagyban haladt. Toldy Ferencz-nek hagyatéka most már rendezve van.

A könyvtár gyarapodása 1882-ben a járulék napló szerint a következő:

140 külföldi Akad. és külföldi s hazai tudom. társulatoktól csere útján jött	429 mű	320 köt.	180 füz.
Magánosok ajándéka tett	120 »	84 »	62 »
36 nyomdától mint köteles példány érkezett	572 »	244 »	430 »
Saját kiadásaiból	62 »	57 »	26 »
Vétel útján	351 »	390 »	92 »
Összesen 1242 mű 1995 köt. 790 füz.			

és 17 térkép.

Ezen gyarapodásban nincsenek beleszámítva a külföldi és hazai folyóiratok.

A könyvtár látogatása és használata következő volt:

Helyben 10.204 egyén használt 14805 munkát; míg házi használatra 206 egyén 1256 művet kölcsönzött ki. *H. A.*

— **Országos könyvkiállítási fényképgyűjtemény.** A Nemzeti Múzeum könyvtára egy nagybecsű fényképgyűjteménnyel gyarapodott, melyet Trefort Ágost vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr a Nemzeti Múzeum f. é. költségvetése dologi kiadásaiából 2008 forintért vett meg számára. E gyűjtemény azon fényképmásolatokat és anyaképeket tartalmazza, melyet Ráth György kir. táblai tanácselnök mint az országos iparművészeti múzeum ez időszertint igazgatója az országos könyvkiállításon bemutatott kéziratok, nyomtatványok és kötések legnevezetesebbjeiről Weinwurm bupapesti fényképész által csináltatott. Állománya: 960 tárgyról 470 felvétel kemény papírosra felragasztva, ugyanannyi eredeti anyakép és 12 vízfestésű másolat, a legkiválóbb corvin-codexek díszlapjairól. Ezeket együtt véve oly feltétel alatt bocsátotta a miniszter úr a Múzeum tulajdonába, hogy itten a »vallás- és közoktatási magy.

kir. miniszterium előleges engedélyének kikérése mellett, közintézeteknek vagy magánosoknak tanulmányozása, úgyszintén az általuk eszközlendő publikatiókra esetenként megállapítandó feltételek mellett kiadhatók legyenek.« Örömmel constatáljuk, hogy a Nagy István-féle kézirat és oklevélgyűjtemény megszerzése óta a Nemzeti Múzeum könyvtára ily nagybecsű gyűjteménnyel nem gyarapodott. Megszerzésével a miniszter úr oly gyűjteménynek vetette meg alapját könyvtárunkban, melynek hiányát régóta éreztük s mely, ha évről-évre rendszeresen gyarapíttatik és kiegészítettik hivatva lesz idővel a magyarországi történeti és művelődéstörténeti forrásoknak legnevezetesebb lapjait sikerült hasonmásban feltüntetni s hű tükre lesz a hazai történetírás legnevezetesebb emlékeinek. Kivánjuk, hogy ezen irány, melyet a miniszter úr a múzeumi könyvtár gyűjteményeinek sorozatában inaugurált, mindenkor kellő anyagi támogatásban részesüljön s elérje mielőbb azon célt, melyet neki a miniszter úr messzeható intenciója kitűzött.

— **Külföldi könyvtári buvárlatok.** A »Könyvszemle« utolsó füzetében említettük, hogy Csontos János múzeumi könyvtári segédőr a Nemzeti Múzeum megbízásából a wolfenbütteli hercegi könyvtárban kutatott, hol az európai nevezetességű kéziratgyűjtemény nyolcz Corvin-codexét tette tanulmány tárgyává. Ezen közleményünket most azzal kiegészíthetjük, hogy e kéziratokat nevezett könyvtár nem küldte be az országos könyvkiállításra. Megvizsgálásuk nagy fontossággal bír a Corvina-bibliographiájára, mert a nyolcz kézirat öt különböző könyvfestészeti iskola jellemét képviseli s három rajta van medaillonban Mátyás király és a Beatrix királyné arcképe. A kéziratok jellemző díszlapjaiból Csontos huszonötöt a múzeumi könyvtár számára lefényképeztetett, melyekkel a könyvtár ilynemű gyűjteménye jelentékeny gyarapodást nyert. Ezen kéziratok átkutatásával a Corvina bibliographiájának felderítésére irányzott könyvtári buvárlatok befejezésökhöz közelednek. Még a milánói, római, párizsi, besançoni, brüsszeli és escuriali corvin-codexeket kell átvizsgálni, hogy az egész anyag együtt legyen, azután a feldolgozásra kerül a sor. És ha hozzá-

teszszük, hogy a feldolgozással szoros összefüggésben van még a florenzi levéltárak rendszeres átkutatása is, s ezzel jeleztük a stadiumot, melyben a kérdés jelenleg van.

— **Dr. Karvasy Ágost összehasonlító szótára.** Érdekes és becses kézirati műnek birtokába jutott minapában a Magy. N. Múzeum könyvtára. Ez egy francia-olasz-angol összehasonlító szótár, melyet dr. Karvasy Ágost kir. tanácsos, a budapesti kir. magy. tudomány-egyetem kiérdemesült tanára s a Magyar Tudom. Akadémia levelező tagja szerkesztett és ajándékozott a könyvtárnak. Teljes czíme: »Összehasonlító szótár (Dictionnaire comparatif) magában foglaló összeállítását azon szavaknak, melyek a francia, olasz és angol nyelvben vagy legalább kettőben ezek közül hasonlatosság mellett az írásmódban ugyanazon jelentéssel bírnak, sok szó latin származása említésével, és a szaknak magyar és német nyelven jelentésével.« A munka, mint említettük, három kötetre terjed, széles negyedréti alakban; az I. kötet az A — E betűket foglalja magában, és terjedelme VIII + 246 lap; II. kötet E — O = 247—536 l.; III. kötet P — Z == 537—825 lap. Az előszóból a szerző czéljának és a munkának ismertetése végett érdekesnek tartjuk ideiktatni a következőket: »Mint hogy a mindennapi tapasztalás minden kétségen kívül helyezi azt, hogy azon egyén, ki egy nyelvet tud, magának könnyebben elsajátíthat mást, mely amazzal némi rokonsággal bír, főleg ha arra figyelmes, mely hasonló szavak a különféle nyelvekben bírnak ugyanazon jelentéssel, és mint hogy a három világnyelvben, t. i. a francziában, olaszban és angolban temérdek sok ily szó foglaltatik (melyeknek nagy része latin eredetű), világos, hogy oly szótár, mely mindazon szavakat, melyek mind e három nyelvben, vagy legalább kettőben ezek közül, nagyobb vagy csekélyebb hasonlatosság mellett ugyanazon jelentéssel bírnak, betűrend szerint összeállítva magában foglalja, és azon közös jelentést magyar és német nyelven adja, a nyelvtanulónak nagy előnyt nyújthat; ily szótár a jelenlegi mű, mely több évi fáradságnak eredménye. (Ezen szótár csak a hasonló szavak közös jelentését adja; ha valamely szónak ezenkívül még más jelentése van, mi mindenik nyelvben, de különösen az angolban sokszor előfordul, az itten említve nincsen.) Ha e szótárban a három nyelvből egymás mellé állított hasonló szavakat

figyelemmel összehasonlítjuk, úgy látszik előttünk, mintha a csekély eltérések egymástól az írásmódban különösen azoknak végén legalább sok szónál bizonyos szabályok szerint történtek volna. [Itt példák következnek.] Az, ki e nyelvek hasonló szavainak az írásmódban egymástól eltérését illető szabályokkal megismerkedik, azon szavak helyes írásmódját könnyen elsajátíthatja magának. Azáltal, hogy ezen szótárban a latin származás, a hol ilyen az egyes szónál létezik, érintve van, a középiskolák tanulói láthatják, mily nagy előnyt és könnyebbülést szerez a latin nyelvnek tudása annak, ki a három említett nyelvek közül egyet tanulni akar, mi ösztönül szolgálhat azoknak a latin nyelv tanulásának folytatására. — Végül még megemlíti a szerző, hogy az orvosi, matematikai és bölcséleti műszavakat nem vette föl művébe, a mit helyesen is tett, mert ezek nagyobbára csak kölcsönszavakként jutottak a latinból vagy görögből az említett három nyelvbe s így a hasonlító szótár keretébe nem tartoznak. Nagyon helyesen jegyzi meg a szerző azt, hogy ezeknek magyarázásával jó volna fölhagyni, s inkább megtartani az általános európai terminus technikusokat a tudományos munkákban. — Karvasy szótárában szoros betűrendben vannak összeállítva a hasonló szavak, még pedig első helyen a francia, utána az olasz, azután az angol, és a negyedik rovatban a szavak jelentése magyar és német nyelven. A roppant türelemről és szorgalomról, valamint alapos nyelvismeretről tanuskodó munkának kétségkívül nagy hasznát veheti mindenki, a ki a francia, olasz vagy angol nyelv tanulásával foglalkozik. Birálatába nem akarnak bocsátkozni, mert ily szakmunkák részletes birálása nem tartozik a »M. K ö n y v s z e m l e« feladatai közé, de nem mulaszthattuk el, az érdeklődők figyelmét fölhíni reá. — Még egy kisebb, 116 negyedréti lapra terjedő kézirati művel is gazdagította Karvasy úr könyvtárunkat. Ennek címe: »K i s s z ó t á r«, magában foglaló azon angol nyelvű szavakat, melyek ugyanazon értelemmel bírnak egészen vagy némileg az írásmódban hasoló német nyelvű szavakkal, azoknak francia és magyar nyelven jelentésével. — Mind a két munka három példányban létezik; a másik két példány egyike az Akadémia, másika az egyetem könyvtárában, és mind a hármat sajátkezűleg írta az érdemes szerző.

— A múzeumi könyvtár kéziratgyűjteményének gyarapodása. A könyvtár kéziratgyűjteménye a második félévben 30 kézirattal gyarapodott, és pedig: 17-tel ajándék és 13-mal vásárlás útján. Az ajándékokból kiemeljük a következőket: »a) Széll Farkas kir. táblabíró ajándéka: 1. Antiquitates Hebraicae (ad ductum Ikenic) előadva 1791-ben, 4-rét. Egy kötet. 2. Elementa philos. naturalis; előadva 1719-ben, 4-rét. Egy kötet. 3. Methodus Homiletica Prolegomenon; előadva 1793-ben, 4-rét. Egy kötet. 4. Statistica Juris privati Regni Hungariae. Egybekötve. Előadva 1801-ben. 5. Sárváry Pál, Physica experimentalis. Előadva 1816/7-ben, 4-rét. Egy kötet. 6. Péczeli József: Historia Universalis et specialis statuum in Hispania, Galia, Anglia, Germania et Hollandia. Előadva 1816/7-ben, 4-r. Egy kötet. 7. Péczeli József Ugyanaz magyar nyelven, 4-rét. Egy kötet. 8. Budai Esaiás. Historia Ecclesiastica. I—IV. köt. Előadva 1819. 9. Budai Esaiás. Theologia Moralis. Előadva 1818. és 1822-ban, 4-rét. Egy kötet. 10. Budai Esaiás. Systemata diversorum Christiana Religionis Coetuum cum Prudentia Pastoralis, et Homiletica. Előadva 1820. és 1821-ben, 4-r. Egy kötet. 11. Budai Esaiás. Theologia Dogmatica cum Historia eiusdem. Előadva 1818 és 1819-ben. Egy kötet. Összesen 11 kézirat 14 kötetben; b) Farkas Kálmán országgyűl. képvis. ajándéka: Tompa Mihály eredeti költeménye Horváth L. országggy. képviselőhöz. 1865 november. A vásárlásokból említésre méltók a következők; c) Özvegy K. J.-nétől megvásároltatott a következő 9 kézirat: 1. Sionsiralm. A cseh vallásháborúk története, 894—1624. 4 rét, 100 és 253 l., másolta Szántói Szabó János. Losonczon. 1764/65. Magyar nyelven. 2. Diarium, Continens Quaestionum in Causis coram J. Tabula Hegia Judria jactatis occurrentium Decisiones. — Practicae Observationes circa Tabulares Juridicos Processus, XVIII. száz. latin kézirat 4-r. 3. Anagrammatismi puri, ex Nominibus Caroli VI. per P. L. L. — s más latin és magyar versek. 4-r., a XVIII. sz. végéről. 4. Extractus Alphabeticus Plani Tabularis, per Jos. Kandó. Curiai döntvények gyűjteménye. A jelen század elejéről. Folio. 5. Bod Péter: Kősziklán épült ház ostroma. Magyar nyelvű, másolat a jelen század elejéről. 6. Bethlen

Wolffg. Historiarum Libr. XI, XII. & XIII., 1601—1605. Folio, pag. 443., latin kézirat a jelen század elejéről. 7. Severini Joh. Historia Hungariae. Lib. I—III. A magyarok eredetétől 1001-ig. Folio. pag. 255. Latin kézirat. XIX. sz. 8. Urbarium. Vol. II. Folio, pag. 202. Latin. XIX. sz. 9. Holmi. Latin és magyar versek s más kisebb jegyzések. Folio. XIX. sz. d) Rothbaum budapesti antiquariustól megvétel: 2 XVII—XVIII. századbeli magyarországi emlékkönyv.

— **A hazai könyvtárak rendezése örvedetesen halad előre.** Ujabban a nagyszombati érseki és a segesvári ág. ev. gymnasium könyvtáraiban fejezték be a rendezési és lajstromozási műveleteket, melyeknek eredményéről a két intézet 1881 2-ik évi értesítőjében megjelent szaklajstrom negyedik, illelőleg harmadik közlése érdekes tanúságot tesz. Ezen év »Értesítőjében« ismerteti a kecskeméti ref. főiskola is könyvtárának régi magyar nyomtatványait, melyeknek száma 70-re megy. Ezekon kívül befejeztetett a budapesti ev. ref. Collegium és az iglói ev. gymnasium könyvtárának rendezése. Ez utóbbinak lajstroma legközelebb kerül sajtó alá. Rendezés alatt van a győri püspöki könyvtár, mely a múzeumi könyvtár »Rendezési tervzetét« félévi használatra kikölcsönözte. A többi hazai könyvtárak róla jövő számban.

— **Registert kérünk az Akademia kiadványaihoz.** Régi panasza tudósaink ellen, hogy nem tudnak könyveket irni. A legalaposabb munka is sokat veszt értékéből, ha nincs kimerítő registere, mely az anyag áttekintését megkönnyítse s az olvasót a könyv tartalmáról és beosztásáról első pillanatra tájékoztassa. Elismerjük, hogy újabb időben e téren is haladás történt, s hogy tudósaink munkáik tartalommutatójára több gondot fordítanak most mint ezelőtt, de még messze vagyunk attól, hogy e haladás semmi kívánni valót ne hagyna fönn. Ez alkalommal az Akademia kiadványainak registerére hívjuk fel az illetékes körök figyelmét, melynek hiányát napról-napra jobban érezzük. Az Akademia kiadványai már egész könyvtárt képviselnek, de használatuk igen meg van nehezítve azért, hogy nincs registerök, mely az anyag áttekintését megkönnyítené s az egyes tudományok eddigi irodalmáról nyujtana tájékozást. Szük-

séges volna azért ezen register elkészítéséről gondoskodni, miáltal az Akademia kiadványai iránti érdeklődés jelentékenyen emelkednék. Ily registere van minden külföldi tudományos társulatnak, sőt nevezetesebb folyóiratoknak is. Czélszerű volna azt a M. Tud. Akademiában is behozni.

Bognár Ignác dalszerzeményei. A Nemzeti Múzeum Könyvtárának Bognár Ignác ismert veterán zeneirónk saját dalszerzeményeinek partitúráját ajándékozta. Ez szerzőnek authograph kézírata, mely egy 4-edretű kötetben összesen 184 dalszerzeményt foglal magában s címlappal, előszóval és tartalomjegyzékkel van ellátva. Címe a következő: »Dalszerzeményeim, melyeket a Nemzeti Múzeum Könyvtárának tisztelettel felajánlok. Bognár Ignác a budapesti nemzeti színház dalnoka és az ének kar mestere Pesten 1882. Felhívjuk e kéziratra a szakférfiak figyelmét.

— **Az Erdélyi Múzeum ajándéka.** A marosvásárhelyi ref. főtanoda könyvtárában van egy 1581-ik évi kolozsvári latin nyomtatvány, mely mint unicum csak ezen egy példányban maradt fön. Ezen unicumot az erdélyi Múzeum a mult nyáron négy példányban egészen lefényképeztette, s ezekből egy példányt a Nemzeti Múzeum könyvtárának ajándékozott, mely a könyv hű másolatát eredeti nagyságban tünteti fel. Midőn ezen nagybecsű ajándékért az erdélyi múzeumnak e helyen is könyvtárunk őszinte köszönetét kifejeznők, érdekesnek tartjuk a ritka könyv, teljes címét és leírását a másolat után itt közölni a mint következők: »Commentarius rerum, a Stephano Rege adversus magnum Moschorum Ducem gestarum, Anno 1580. Claudiopoli in Officina Relictae Casparis Helti. Anno 1581. 4-edret. A — C₃ = 21 lev. A címlapon koronás lengyel sas fametszetben s a szív pajzsban a Báthory család címerével.

— **Királyi kitüntetés.** Ő cs. és kir. apostoli Felsége Ráth György, királyi táblai tanácselnököt és az országos iparművészeti múzeum ez idő szerinti igazgatóját az országos könyv-

kiállítás körül szerzett érdemei elismerésül a Lipót-rend lovagkeresztjével tüntette ki. Ezen megérdemlett kitüntetéshez ő Meltóságának őszintén gratulálunk s kívánjuk: viselje e kitüntetést jó egészségben sokáig, s tartsa meg mindenkorra meleg érdeklődését a hazai bibliographiának.

— Régi debreczeni humoristicus kalendarium. Csernel György 1635 őszén követségben volt Eszterházy Nádornál. Midőn haza ment a nádor több dolgokkal bizta meg. A vele adott memoriale egyik pontja így hangzik: »Valami magunk közt gyűlölséget szerző kalendariumot nyomattak Döbröczönben ki, kit jó volna elveszteni, s meg is fenyíteni efféle dolgokért azokat, a kik formálói.« Létezik-e ennek a naptárnak valahol valami nyoma, mely úgy látszik, a mi humoristicus naptárainak őse?
S. S.

— Londonból visszakerült hazai vonatkozású kézirat. Emich Gusztáv ismert könyvgyűjtőnk Quaritch londoni hírneves antiquariustól egy érdekes latin kéziratot vásárolt, melyet 1512-ben egy erdélyi hazánkfia másolt. A kézirat negyedretű hártján van kiállítva s 35 beirt levélből áll. Tartalmára nézve: Cancionale, mely egyházi énekeket és gergely-féle hangjegyekkel irt dallamokat foglal magában. A kéziratot vörös initialék és felirások díszítik s egész kiállítása ügyes másoló kezére vall. A szövegben a magyarországi szentek ünnepei nincsenek felsorolva, s így valószínű, hogy nem magyarországi egyház számára készült. De ez pontosan meg nem határozható, mert a kéziratból több levél hiányzik s a colophonon kívül semmi provenientialis jegyzet nincs a szövegben. Abból megtudjuk, hogy a kéziratot tisztelendő Grilli Jakab megbízásából nagyszebeni Rötgyn Simon 1512-ben másolta. Azon körülményből pedig, hogy a másoló keresztneve mellé de transsilvania jelző van kitéve, következtethetjük, hogy a másolás nem a hazában történt. Felhívjuk különben ezen másolóra. a nagyszebeni szakférfiak figyelmét s közöljük itten a kézirat colophonjának teljes szövegét, mely így hangzik: »Hoc opus fecit fieri Reuerendus pater frater Jacobus Grilli Jubilarius Oretis pro eo. Et est finitum per me fra-

trem Simonem de transsilvania. Anno humanitatis dei 1512 die XV. Juny. von der Herместat R ö t g y n.«

— **Hellebrant Árpád** a Magy. Tud. Akademia könyvtári tisztviselője, ki három év óta a könyvtár incunabulumait szakszerűen lajstromozza, e munkával legközelebb elkészült s ezt mint »raisonné Catalogust« fogja az Akademiának bírálat esetleg kiadás végett benyújtani.

— **Baloghy István** az egyetemi nyomda napidíjas tisztviselője, ki Hegedüs Candid Lajos ministeri tanács úr megbizásából az egyetemi nyomdában 1777—1877-ig megjelent könyvek jegyzékét ¹⁾ az országos kiállításra összeállította s egy nyolczad-rétű kötetben közzétette, meghalt. Egyszerű, igénytelen ember volt, kit a szakférjak közül többen ismertek, s ki azon kis kört, melyet elüljárói számára kijelöltek igyekezett haszonnal betölteni. Mint az egyetemi nyomda tisztviselője tehetsége szerint azon buzgólkodott, hogy az egyetemi nyomda limbusából az értékesebb nyomtatványokat felderítse s reájok a nyilvános könyvtárak figyelmet felhívja. Jóakaratu figyelmeztetéséből könyvtárunk jelentékeny számu nyomtatványokat kapott az egyetemi nyomdától. Buzgalmának sikerült a limbusból néhány régi magyar unicumot is napfényre hozni, melyeket folyóiratunk annak idején ismertetett. Utolsó, talán egyetlen hátrahagyott munkája volt az általunk említett könyvjegyzék, mely összesen 2148 könyvnek pontos czimmását sorolja fel. Ezek nyelv szerint így oszlanak meg: latin munka van 484, magyar: 803, német: 283, francia: 4, olasz: 4, görög: 4, tót: 46, horvát: 10, szerb: 283, ruthen: 23, bolgár: 9, vend: 9, román: 87 és zsidómunka 100. A czimjegyzékhez a boldogult szerző VII lapra terjedő előszót irt, melyben az egyetemi nyomda rövid történetét adja. Munkája a hazai bibliographiát hasznos termékkel gyarapította, melynek

¹⁾ A könyv teljes czíme: Baloghy István: A magyar királyi egyetemi nyomda termékeinek czimjegyzéke 1777—1877. A magyar orsz. könyvkiállítás alkalmából összeállította: B. J. a magyar történelmi és a kir. magyar természettudományi társulatok tagja. Budapesten. Nyomatott a magyar kir. egyetemi könyvnyomdában. 1882. — 8-r. VII. + 272 l.

sokan fogják hasznát venni. E munka révén emlékeztünk meg róla folyóiratunkban. Nyugodjék békében!

— **Olvasóinkhoz.** A »Magyar Könyvszemle« 1882. évfolyamából az V—VI. füzet elkésve érkezik olvasóinkhoz. Ezen késedelemért, melyet a közlemények tartalmasságával igyekeztünk pótolni, szives elnézésöket kérjük. Folyóiratunk a hazai bibliographiai és könyvtártani ismeretek terjesztésében úttörő levén irodalmunkban, a rendelkezésére álló eszközökkel lassan de biztosan halad előre. Haladását rendszer jellemzi. S ha pontosság tekintetében kívánni valót hagy fön, úgy ez onnan van, mert nagyobb súlyt fektetünk tartalmára mint pontos megjelenésére. Törekvésünk oda irányul, hogy a folyóiratot azon a színvonalon föntartsuk, a melyen volt, midön szerkesztését átvettük. S mivel meg vagyunk győződve, hogy a »Könyvszemle« által képviselt iránynak sokkal nagyobb előnyére van, ha időhöz nem kötve megjelenését oly közleményeket hoz, melyek a tudományt előbbre viszik, mintha a pontos megjelenés kedvéért ephemer becsű czikkekkel gyarapítaná az irodalmat, inkább elfogadjuk a vádat, hogy késedelmezők vagyunk, mintsem kockáztassuk az irány előhaladását, mely már ekkor is biztos nyomokat hagyott irodalmunkban. Mért is olvasóinkat és előfizetőinket az ügy érdekében arra kérjük, hogy a »Könyvszemle« megjelenési oeconomicájára nézve, nekünk szabad kezet engedjenek. Mi a jövőben is azon leszünk, hogy az évenként ígért 30 ivet pontosan megtartsuk s inkább többet mint kevesebbet nyujtsunk, de a folyóiratot időhöz nem kötött füzetekben fogjuk közrebocsátani. Az 1883-iki folyam sajtó alatt van s néhány hét mulva fog megjelenni. Addig is olvasóink és előfizetőink szives türelmére számít:

A szerkesztő.

Iskolai értesítők az 1881—82. tanévről.)*

- Az **alsó-lendvai** államsegélyvel föntart. polg. fiúiskola X. értesítője az 1881—82. tanévről. Szerk. Miklós Gergely. (Nagy-Kanizsa. Fischel Fülöp. 8-r. 63 l. egy tábla.)
- Az **aradi** magy. kir. állami tanítóképezde VII. értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Kerner Péter. (Arad. Réthy L. 8-r. 24 l.)
- Az **Arad-városi nyilvános** polg. iskola jelentése (X. tudósítványa) az 1881—82. tanévről. Közli: Simay István. (Arad. Réthy L. 8-r. 44 l.)
- Az **aradi** kir. főgymnasiumnak és az evvel összekapcsolt állami főreáliskolának értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Sváby Pál. (Arad. Gyulai István. 8-r. 114 l.) (Értekezés: Az ország területéért és alkotmányáért vívott harcok kora. 1526—1711. Irta Varga Ottó.)
- A **bajai** m. kir. állami tanítóképző-intézet IX. értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Bartsch Samu. (Baja. Streintz és Eschenlohr. 8-r. 20 l.)
- A cisterci rend **bajai** kath. főgymnasiumának értesítője az 1881—82. iskolai évről. (Baja. Nánay Lajos. 8-r. 137 l.) (Értekezés: A congruens számok elmélete. Irta Lővárdy Alajos.)
- Értesítő a **b.-gyarmati** áll. elemi népiskola nyolczadik évfolyamáról 1881—82. (B.-Gyarmat. Kék László. 8-r. 15 l.)
- A **b.-gyarmati** izr. elemi népiskola értesítője az 1881—82. évről. Közli Breth Mór. (B.-Gyarmat. Kék László. 8-r. 16 l.)
- A **b.-gyarmati** államilag segélyezett községi és polgári fiú- s lányiskola VII. évi értesítője az 1881—82. évről. Közli Tomeskó Nándor. (B.-Gyarmat. Kék László. 8-r. 37 l.)
- (**Balázsfalva.**) Program'a gmnasiului superioru, preparandiei, normei și scolei populare de fetiie din Blasiu pre anulu scolasteu 1881—82. (Balázsfalva. Egyházmegyei nyomda. 8-r. 101 l.)
- A **bánffy-hunyadi** magy. kir. állami elemi és felső népiskolák gondnokságának, tanító és tanuló személyzetének kimutatása az 1881—82. tanévről. Kiadta Pál Károly. (Kolozsvár. Stein János. 8-r. 14 l.)
- A **bártfai** kath. kis-gymnasium 1881—82. tanévi értesítője. Közli Hunka Emanuel. (Kassa. Scharf F. J. 8-r. 32 l.)
- A **békés-csabai** ág. hitv. ev. algymnasium értesítője. 1881—82. (Békés-Csaba. Povázsay László. 8-r. 20 l.)

*) E rovatban közöljük azon 1881—82. évi iskolai értesítőket, melyek a N. Múzeum könyvtárába ekkor beküldettek. Szerk.

- A **békés-gyulai** r. kath. népiskolák ötödik értesítője az 1881—82. tanév végén. (B.-Gyula. Dobay János. 8-r. 52 l.) (Értekezés: Gondolatok a nevelésről. Irta Planek Alajos.)
- A **békési** helv. hitv. VI. osztályú reálgymnasium értesítője az 1881—82. iskolai évről. Közli Osváth Ferencz. (Békés. Az »Alföldi Ujság« nyomdája. 8-r. 24 l.)
- Értesítvény a **belényesi** gör. kath. főgymnasiumról 1881—82. tanévre. Közli Mihutiu Petru. Reportu stb. (Szamosujvár. »Aurora« nyomda. 8-r. 65 l.)
- A »**Beregszász** és vidéki nőegylet« által fentartott és államilag segélyezett polg. leányiskolának és nőpartanodának értesítője az 1881—82. tanévről. Szerk. Engelthaler Róza. (Beregszász. Nagy L. és Sallay Gy. nyomdája. 8-r. 45 l.)
- Beregszász** város államilag segélyezett polg. fiúiskolájának nyolczadik évi jelentése 1881—82. tanévről. Szerk. Katinszky János. (Beregszász. Nagy Lajos és Sallay Gyula. 8-r. 40 l.)
- A **besztercebányai** kir. kato. főgymnasium értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Szakmáry József. (Besztercebánya. Machold Fülöp. 8-r. 66 l.) (Értekezés: Történeti adatok a meleg mechanikai aequivalenséhez. Irta Wagner Alajos.)
- A **besztercebányai** ág. hitv. ev. algymnasium értesítvénye az 1881—82. tanévről. Közli Hlavatsek András. (Besztercebánya. Machold Fülöp. 8-r. 30 l.) (Értekezés: A nehézkedés mivolta. Irta Kmet János.)
- A **tolna-baranya-somogyi** ág. hitv. ev. egyházmegye **bonyhádi** algymnasiumának értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Marhauser Imre. (Pécs. Taizs Mihály. 8-r. 19 l.)
- A **brassai** róm. kath. főgymnasium értesítője 1881—82. tanévről. (Brassó. Römer és Kramner. 8-r. 61 l.) (Értekezés: Vizsgálatok az újabb mértan köréből. Irta Mally Nándor.)
- (**Brassó**) Programm des ev. Gvmnasiums A. B. zu **Kronstadt** und der damit verbundenen Lehranstalten. Am Schlusse des Schuljahres 1881—82. Veröffentlicht von Johann Vogt. (Brassó. Gött János és Henrik. 4-r. 58 l.) (Értekezés: Die heutige Erziehung. Irta Vogt János.)
- A **brassói** magyar kir. állami elemi, polgári és ipar-iskolák VII. értesítője az 1881—82. tanév végén. Kiadta Orbán Ferencz. (Brassó. Gött János. 8-r. 56 l.)
- (**Brassó**.) Zehnter Jahresbericht der Gewerbeschule in Kronstadt. Veröffentlicht von Johann Hubbes am Schlusse des Schuljahres 1881—82. (Brassó. Gött János. 8-r. 21 l.)
- A **Budapest** fővárosi I. kerületi nyilvános községi polgári leányiskola első tudósítványa az 1881—82. tanév végével. Szerk. Póra Ferencz. (Pesti könyvnyomda-részv.-társ. 8-r. 16 l.)
- A **budapesti** I. ker. tabáni községi népiskola II. értesítője az 1881—82. tanév végén. Szerk. Wehner Gyula József. (Rudnyánszky A. 8-r. 66 l.)
- A **budapesti** II. kerületi királyi egyetemi kath. főgymnasium évi értesítője az 1881—82. tanévről. Szerk. Lutter Nándor. (Franklin-társulat. 8-r. 70 l.) (Értekezés: A Toldy-könyvtár magyar régiségei és ritkaságai. Irta Thewrewk Árpád.)
- A **budapesti** II. kerületi állami reáltanodának 26. évi jelentése az intézet főnállásának 27-ik évében az 1881—82. tanév végén. Szerk. Say Móricz. (Pesti könyvnyomda-r.-társ. 8-r. 89 l.) (Értekezés: Töredékek egy keleti utas naplójához. II. közlemény. Irta Say Móricz.)

- A **budapesti** II. ker. (vizivárosi) magy. kir. állami tanítónőképző-intézet értesítője az 1881—82. iskolai évről. Összeállította Dusóczy Károlyné. (M. kir. egyetemi nyomda. 8-r. 24 l.)
- A **budapesti** II. ker. községi nyilvános hat osztályú polgári fiú-iskola IX. értesítője az 1881—82. tanév végén. Szerk. Lengyel Sándor. (Pesti könyvnyomda-r.-társ. 8-r. 32 l.)
- A **Budapest** fővárosi II. kerületi nyilvános községi polgári leányiskola hatodik tudósítványa az 1881—82. tanév végén. Szerk. Bohus Rezső. (Pesti könyvnyomda-r.-társ. 8-r. 24 l.)
- A **Budapest** fővárosi III. kerületi nyilvános községi polgári fiú-iskola tizedik tudósítványa az 1881—82. tanév végével. Szerk. Weitzenfeld Lipót. (Pesti könyvnyomda-r.-társ. 8-r. 24 l.)
- A **Budapest** fővárosi IV. ker. nyilvános községi polgári leányiskola tizenkettedik értesítője az 1881—82. tanév végével. Szerk. Sztojanovits István. (Pesti könyvnyomda-r.-társ. 8-r. 33 l.)
- A **Budapest** fővárosi IV. ker. (belvárosi) községi nyilvános főreáltanoda huszonnyolczadik tudósítványa az 1881—82. tanév végén. Szerk. Ney Ferencz. (Pesti könyvnyomda-r.-társulat. 8-r. 96 l.) (Értekezés: A reáliskola kérdése. Irta Császár Károly.)
- A **Budapest** fővárosi V. kerületi nyilvános községi polgári leányiskola hatodik értesítője az 1881—82. tanév végével. Szerk. Gyulay Béla. (Pesti könyvnyomda-r.-társ. 8-r. 40 l.)
- A **Budapest** fővárosi VI. ker. nyilvános községi polgári fiú-iskola tizenkettedik értesítője az 1881—82. tanév végével. Szerk. Roller Mátvás. (Pesti könyvnyomda-r.-társ. 8-r. 40 l.)
- A **budapesti** VI. ker. állami főreáliskolának tizedik évi értesítője az 1881—82. tanév végén. Szerk. Hofer Károly. (Légrády testv. 8-r. 78 l.)
- A **Budapest** fővárosi VII. ker. nyilvános községi polgári leányiskola kilencedik tudósítványa az 1881—82. tanév végével. Szerk. Vajdafy Ernő. (Pesti könyvnyomda-r.-társ. 8-r. 28 l.)
- A **budapesti** VII. ker. magy. kir. állami gymnasium első értesítője az 1881—82. iskolai évről. Közli Köpesdy Sándor. (Franklin-társ. 8-r. 59 l.)
- A **Budapest** fővárosi VIII. kerületi nyilvános községi polgári leányiskola első értesítője az 1881—82. tanév végével. Szerk. Wittinger János. (Pesti könyvnyomda-r.-társ. 8-r. 19 l.)
- A **Budapest** fővárosi VIII. kerületi (józsefvárosi) községi nyilvános főreáltanoda tizenegyedik tudósítványa az 1881—82. tanév végén. Szerk. Felsmann József. (Pesti könyvnyomda-r.-társ. 8-r. 99 l.) (Értekezés: Új elemek. Irta Ring Ármín.)
- A **Budapest** fővárosi IX. kerületi községi nyilvános polgári fiú-iskola hatodik tudósítványa az 1881—82. tanév végén. Szerk. Fillingner Károly. (Pesti könyvnyomda-r.-társ. 8-r. 36 l.)
- A **budapesti** kir. katb. főgymnasium értesítője az 1881—82. iskolai évről. Közli Corzan Avendano Gábor. (Poldini Ede és társa. 8-r. 68 l.) (Értekezések: I. Variae quaestiones. Irta Kassai Gusztáv. II. A pálosok eredete. Irta Kürz A.)
- Értesítő a **budapesti** reform. főgymnasiumról az 1881—82. tanévben. Szerk.

- Vámosy Mihály. (Koesi Sándor. 8-r. 68 l.) (Értekezés: A latin nyelv tanításáról az alsóbb osztályokban. Irta Molnár Sándor.)
- A **budapesti kereskedelmi akadémia XXV. évi jelentése az 1881—82. tanév végén.** Közli Lewin Jakab. (Pesti könyvnyomda-r.-társ. 8-r. 100 l.) (Értekezés: Statisztikai tanulmányok a gabonaárak hullámzásairól a XIX. században és a gabonadrágaságok hatásairól. Irta Földes Béla.)
- Értesítő a **budapesti magy. kir. állami felsőbb leányiskola 1881—82. tanévről.** Közli Berecz Antal. (Fanda József. 8-r. 53 l.)
- A **budapesti ágostai hitv. evang. magyar német gyülekezet népiskolájának évi értesítője az 1881—82. tanévről.** II. évfolyam. (Münster Károly. 8-r. 46 l.) (Értekezés: Iskola és szülői ház. Irta Falvay Antal.)
- A **budapesti ág. hitv. ev. főgymnasium értesítője 1881—82.** (Franklin-társulat. 8-r. 62 l.)
- Értesítő a **budapesti állami közép ipartanoda 1879—82. három első tanévről.** Szerk. Hegedűs Károly. (Franklin-társ. 8-r. 106 l.)
- A **budapesti országos rabbiképző-intézet értesítője az 1881—82. tanévről.** (Magy. kir. egyetemi nyomda. 8-r. 92, 21 l.) (Értekezés: A polgári perrendtartás a a mozaiko-rabbinicus jog szerint. Irta Bloch Mózes.)
- Jahresbericht der Landes-Rabbinerschule in **Budapest** für das Schuljahr 1881—82. (Magy. kir. egyet. nyomda. 8-r. 108, 21 l.) (Értekezés: Die Civilprocess-Ordnung nach mosaisch-rabbinischem Rechte. Irta Bloch Mózes.)
- A **magy. kir. állatorvosi tanintézet értesítője az 1881. évről.** Közli Tormay Béla. (Athenaeum. 8-r. 85 l.)
- Bericht der k. ung. Veterinär-Lehranstalt in **Budapest** für das Schuljahr 1881. Veröffentlicht von Béla Tormay. (Athenaeum. 8-r. 94 l.)
- A színészeti tanoda 1881—82-diki évkönyve a XVIII. tanfolyamról. Kiadja az igazgatóság. (Athenaeum r.-társ. 8-r. 34 l.) (Értekezés: I. A keresztény dráma keletkezése. Irta Adorján Berta. II. Romeo és Julia. Irta Hubay Aranka.)
- Az országos nőképző egyeslet évkönyve 1880—81. és 1881—82. évekről. (Kocsi Sándor. 8-r. 35 l.)
- Az országos köznevelési egyesület nyilvános minta-középtanodájának (főgymnasium és főreáliskola- és nevelő-intézetének értesítője az 1881—82. tanévről. Közli László Mihály. (Poldini Ede és társa. 8-r. 31 l.)
- A **csabrendeki magy. kir. állami elemi népiskola VI. értesítője az 1881—82. tanévről.** Közli Gosztony József. (Nagy-Kanizsa. Fischel Fülöp. 8-r. 12 l.)
- A **Csáktornya**-városi államilag segélyezett polgári fiu-iskola X. évi értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Valló Vilmos. (N.-Kanizsa. Fischel Fülöp. 8-r. 27 l.)
- A **Csáktornya** városi községi elemi népiskola értesítője az 1881—82. tanévről. XIII. évf. Közli Jeney Gusztáv. (Székesfehérvár. Szammer Imre. 8-r. 24 l.)
- A **csik-somlyói** róm. kath. főgymnasium értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Imets Fülöp Jákó. (Csik-Szereda. Szabó Albert. 8-r. 88 l.)
- A **debreczeni** városi főreáltanoda értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Gelencey Pál. (Debreczen. Városi nyomda. 8-r. 42 l.) (Értekezés: A végtelen sorokról. Irta Futó Mihály.)
- A **róm. kath. elemi népiskolák növendékeinek érdemsorozata az 1881—82. tanév végén.** (Debreczen. Városi nyomda. 8-r. 16 l.)

- Értesítvény a reformátusok **debreczeni** főiskolájáról 1881—82. tanévről. Szerk. Thót Ferencz. (Debreczen. Városi nyomda. 6-r. 110 l.)
- Nyolczadik jelentés a **debreczeni** helv. hitv. egyház nyolczosztályú lánynevelő-intézetéről az 1881—82. iskolai év végén. Közli Dóczy Gedeon. (Debreczen Kutasi Imre. 8-r. 19 l.)
- A **debreczeni** m. kir. gazdasági tanintézet és az azzal összekapcsolt földművesiskola értesítője 1881—82. tanév végén. Közli Domokos Kálmán. (Debreczen. Városi nyomda. 8-r. 68 l.)
- Értesítő a kegyes-tanítórendiek **debreczeni** gymnasiumáról az 1881—82. tanévben. Közli Harmath Gergely. (Debreczen. Városi nyomda. 8-r. 78 l.) (Értekezés: Néhány szó Veterna-Hola természeti viszonyairól. Irta Véber Antal.)
- A **deési** polgári fiu- és leányiskola 1881—82. évi szigorló zár- és magánvizsgálatainak sorrendje és a növendékek névsora. (Deés. Demeter és Kiss. 8-r. 8 l.)
- Értesítés a **deési** evang. ref. elemi leányiskola személyzetéről és tantárgyairól az 1881—82. tanévben. (Deés. Demeter és Kiss. 8-r. 4 l.)
- A **deési** ev. ref. elemi fiu-iskola értesítője az 1881—82. iskolai évről. (Deés. Demeter és Kiss. 8-r. 8 l.)
- A **deési** államilag segélyezett polgári fiú- és leányiskola értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Szabó Ferencz. (Deés. Demeter és Kiss. 8-r. 27 l.)
- A **dévai** m. kir. állami főreáliskola értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Matusk János. (Kolozsvár. Stein János. 8-r. 68 l.) (Értekezés: A bulgárok betelepődése Dévára s a bulgár sz.-Ferencz-rendűek zárdájának keletkezése. Irta König Pál.)
- Rendezett tanácsú **Dobsina** bányaváros községi iskolájának értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Klein Samu. (Rozsnyó. Kovács Mihály. 8-r. 17 l.)
- A eisterei rend **egri** kath. főgymnasiumának értesítője 1881—82. iskolai évről. (Eger. Lyceumi nyomda. 8-r. 95 l.) (Értekezés: Királyaink koronázásának politikai körülményei I. Leopoldtól — I. Ferenczig. Irta Ledniczky Ipoly.)
- Az **egri** érseki róm. kath. fitanító-képzőintézet értesítője az 1881—82. tanévről. (Eger. Érsek-lyceumi nyomda. 8-r. 8 l.)
- Az **egri** érseki joglyceum évkönyve az 1881—82. tanévről. II. évi folyam. (Eger. Lyceumi nyomda. 8-r. 71 l.) (Értekezés: A moralstatistika köréből. Irta Szolcsányi Hugó.)
- Az **eperjesi** kerül. evang. collegium értesítője az 1881—82. iskolai évről. Közli Bancsó Antal. (Kassa. Scharf F. J. 8-r. 62 l.) (Értekezés: Az emberi tudat és hit világa böleseleti szempontból. Irta Vandrák András.)
- Az **eperjesi** kir. kath. főgymnasium 1881—82. tanévi értesítője. Szerk. Nuber Sándor. (Eperjes. »Bankegyelet« nyomdája. 8-r. 85 l.) (Értekezés: Az iskola s a szülői ház közti viszony. Irta Nuber Sándor.)
- Az **érsekújvári** róm. kath. algynasium értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Tallay Nándor. (Érsekújvár. Winter Zsigmond. 8-r. 38 l.) (Értekezés: Az érsekújvári algynasiumi kitömött állatgyűjteményének alapítása és szaporodása. Irta Ozorák Szidor.)
- (Eszék) Izvješće v kr. velikoj realci u **Osieku** koncem školske godine 1881—82. (Eszék. Pfeiffer Julia. 8-r. 112 l.) (Értekezés: Vážnost pseudo-morfosa s obzirom na pretvorbu ruda. Irta Gregurić F.)

- Sz. kir. **Esztergom**-városi nyilvános reáltanoda 1881–82. tanévi értesítője. Közli az igazgatóság. (Esztergom. Buzárovits Gusztáv. 8-r. 28 l.) (Értekezés: Pro domo. Irta Obermayer György.)
- Értesítő a pannonhalmi szent Benedek-rend **esztergomi** főgymnasiumáról az 1881–82. tanév végén. Közli Fehér Ipoly. (Esztergom. Buzárovits Gusztáv. 8-r. 71 l.) (Értekezés: Az esztergomi gymnasium tanárai s tanulói. Kezdetől a jelenig. Irta Vojnits Döme.)
- A **fehértemplomi** m. kir. állami főgymnasium VII. értesítője az 1881–82. tanévről. Közli Töreky Gábor. (Fehértemplom. Wunder Gyula. 8-r. 72 l.) (Értekezés: A római elégia előzményei. Irta Csengeri János.)
- A **felső-lövői** ág. hitv. ev. nyilvános tanintézetek (tanítóképzede s reálgymnasium) értesítője az 1881–82. tanévről. Programm stb. (Felső-Lövő. Schodisch Lajos. 4-r. 50 l.) (Értekezés: A cselekvés eszméje a nevelésben. Irta Ebenspanger János.)
- (Fiume.) Program kraljevske više gimnazije na Rieci (Fiume) koncem školske godine 1881–82.. (Zágráb. »Narodnih Novinah« nyomdája. 8-r. 81 l.) (Értekezés: Gräffe-ov načm riešavanja viših brojnih jednačba. Irta Mihelič Ignác.)
- Programa del r. gimnasio superiore di stato in **Fiume** pubblicato alla fine dell'anno scolastico 1881–82. (Fiume. Battara Péter. 8-r. 109 l.) (Értekezés: Cenni circa l'origine e il graduale svolgimento della tragedia in Italia fino a Vincenzo Monti. Irta Defant József.)
- A **gyergyó-ditrői** róm. kath. polgári fiú-iskola értesítője az 1881–82. tanévről. Szerk. Kellemen Károly. (Kolozsvár. Stein J. 8-r. 27 l.)
- A **gyergyó-szent-miklósi** államilag segélyezett községi polgári fiú-iskola VII. értesítője az 1881–82. tanév végén. Szerk. Kuncz Kornél. (Kolozsvár. Stein János. 8-r. 33 l.)
- A **Gyöngyös** városi kath. nagygynasium értesítvénye az 1881–82. tanévről. (Gyöngyös. Kohn Mór. 8-r. 31 l.)
- A **gyönki** reform. gymnasium értesítője az 1881–82. iskolai évről. Közli Varga István. (Kecskemét. Tóth László. 8-r. 17 l.)
- Értesítő a pannonhalmi szent-Benedek-rend **győri** főgymnasiumáról az 1881–82. tanév végén. (Győr. Gross Gusztáv és társa. 8-r. 253 l. és 2 ábra.) (Értekezés: Győr-vár és város helyrajza, erődítése, háztelek- és lakossági viszonyai a XVI. és XVII. században. Irta Villányi Szaniszló.)
- A **győri** magy. kir. állami főreáliskola kilencedik évi értesítője az 1881–82. tanévről. Közli Kerényi Nándor. (Győr. Sauerwein Gézané. 8-r. 49 l.)
- A **gyula-fehérvári** róm. kath. nagygynasium értesítője az 1881–82. tanévről. (Gyula-Fehérvár. Klüger B. 8-r. 69 l.)
- A **h.-szoboszlói** polgári iskolával kapcsolt algymnasium hatodik értesítője az 1881–82. tanévről. Szerk. Kovács Gábor. (Debreczen. Városi ny. 8-r. 28 l.)
- A **hód-mező-vásárhelyi** reformált főgymnasium 1881–82. tanévi értesítője. Közzéteszi az igazgatóság. (Szeged. Burger Gusztáv. 8-r. 75 l.) (Értekezés: A logari sorokról, tekintettel azok alkalmazására. Irta Varga Antal.)
- Az **iglói** ág. hitv. ev. népiskola és polgári leányiskola értesítője az 1881–82. évről. Közli Bömisch Ede. (Igló. Schmidt József. 8-r. 34 l.) (Értekezés: Jótékonyság. Szeretetház. Irta Sehumann Sándor.)

- Az **iglói ág. hitv. evang. főgymnasium évi jelentése az 1881—82. tanévről.** Közli Guhr Márton. (Igló. Schmidt József. 8-r. 50 l.)
- Az **ipolysági államilag segélyezett községi polgári leányiskola értesítője az 1881—82. tanévről.** Szerk. Wurga Berta. (Athenaeum. 8-r. 12 l.)
- A **jászberényi ker. kath. főgymnasium évi értesítője az 1881—82. évről.** Közli Lippay Lajos. (Jászberény. Bittermann Ede. 8-r. 60 l.) (Értekezés: Az »n« koordinálás térben a felületek főtengelyeinek problémáiról. Irta Streitmann A.)
- A **Jézus-társasági kalocsai érseki főgymnasium értesítője az 1881—82. iskolai évről.** (Kalocsa. Malatin és Holmeyer. 8-r. 85 l.) (Értekezés: A régi Sirmium hatszázados története. Irta Weiser Frigyes.)
- A **kaposvári izr. hitk. népiskola értesítője az 1881—82. tanévről.** Kiadja az izr. hitközség. (Kaposvár. Jeiteles H. 8-r. 7 l.)
- A **kaposvári államgymnasium értesítője az 1881—82. tanévről.** (Kaposvár. Jeiteles Herman. 8-r. 88 l.) (Értekezés: A római császárok kormányzásának jellemzése. Irta Okányi Pál.)
- A **karczagi IV. osztályú ref. gymnasium értesítője az 1881—82. tanévről.** 7-dik évfolyam. Szerk. Kovács Imre. (Karczag. Szódi S. 8-r. 40 l.) (Értekezés: Mythusokat vagy történeteket jobb tanítani az algymnasiumban. Irta Kovács Imre.)
- A **jászóvári prémontrei kanonokrend kassai főgymnasiumának évi jelentése az 1881—82. tanévről.** Közli Benedek Ferencz. (Kassa. »Pannonia« könyvnyomda. 8-r. 104 l.) (Értekezés: Kisfaludy Károly Iréneje. Irta Heffler Konrád)
- A **kassai állami gépészeti közép ipariskola tudósítványa az 1881—82. tanévről.** Közli Szalkay József. (Kassa. »Pannonia« könyvnyomda. 8-r. 82 l.)
- Kassa szabad királyi város ipar-rajziskolájának értesítője az 1881—82. tanévben.** (Kassa. Werfer Károly. 8-r. 8 l.)
- Kassa szab. kir. város közs. elemi iskoláinak értesítője az 1881—82. tanévről.** Közli Sudy Kapisztrán János. (Kassa. Werfer Károly. 8-r. 53 l.) (Értekezés: Korunk nevelésiránya. Irta Sudy K. J.)
- A **kassai állami főrealskola értesítője az 1881—82. tanévről.** Közli Mauritz Rezső. (Kassa. »Pannonia« könyvnyomda. 8-r. 67 l.) (Értekezés: Kassa a közművelődés egyik kiváló központja hazánknak a múltban és most. Irta Szabó Cyrill.)
- Kassa szabad kir. város községi polgári fiú- és leányiskolájának értesítője az 1881—82. tanévről.** Közli Mártonfy Márton. (Kassa. Scharf F. J. 8-r. 56 l.)
Értekezés: A petroleum és a lámpa. Irta Götz Károly.)
- Igazgatói zárjelentés a kecskeméti községi népiskolákról 1881—82. tanévben.** Szerk. Páthy Károly. (Kecskemét. Tóth László. 8-r. 15 l. VII tábla.)
- A **kecskeméti községi polgári leányiskola VII. értesítője az 1881—82. tanévről.** Szerk. Páthy Károly. (Kecskemét. Tóth László. 8-r. 34 l.) (Értekezés: Az olvasásról. Irta Szalontai Sándor.)
- A **magyarországi kegyes tanítórend kecskeméti főgymnasiumának tudósítványa az 1881—82. tanévről.** Közli Pollák Ede. (Kecskemét. Tóth László. 8-r. 62 l.) (Értekezés: Költészetünk az önálló nemzetiség korában. Irta Bauer Lénárd.)
- A **kecskeméti magy. kir. állami főreáltanoda 1881—82. értesítője.** Kiadta Dékány Báfael. (Kecskemét. Tóth László. 8-r. 44 l.)

- Értesítvény a kecskeméti reform. lyceumról 1881—82. Szerk. Csabay Imre. (Kecskemét. Sziládi Lajos. 8-r. 64 l.) (Régi magyar könyvek intézetünk könyvtárában. Irta Nagy Ferencz.)
- A kecskeméti reform. főiskolai jog- és államtudományi kar évkönyve 1881—82. évről VII. évfolyam. (Kecskemét. Tóth László. 8-r. 41 l.) (Értekezés: C. Suetonius Tranquillus. Irta Beliezei Jónás.)
- A Kecskemét városi gazdasági szakosztálylal egybekapcsolt felsőbb népiskola értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Máté Sándor. (Kecskemét. Tóth László. 8-r. 23 l.)
- A késmárki evang. kerületi lyceum értesítvénye az 1881—82. évre. (Késmárk. Sauter és Schmidt. 8-r. 28 l.)
- A keszthelyi közs. elemi népiskola értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Bányai Károly. (Keszthely. Sógor György. 8-r. 16 l.)
- A keszthelyi magyar kir. gazdasági tanintézet értesítője az 1881—82. tanévről. Szerk. Balás Árpád. (Franklin-társulat. 8-r. 36 l.)
- A keszthelyi kath. kisgymnasium értesítője. Közli Lipp Vilmos. (Szombathely. Seiler Henrik. 8-r. 46 l.) (Értekezés: Regényirodalmunk Jósika Miklósig. Irta Pákor Adorján.)
- A Keszthely-városi állam. segélyezett polg. fiú-iskola X. értesítője az 1881—82. tanévről. Szerk. Wiese Károly. (Nagy-Kanizsa. Fischel Fülöp. 8-r. 14 l.)
- A Kézdí-Vásárhely városi államilag segélyezett közs. elemi népiskola értesítője az 1881—82. iskolai évről. II. évfolyam. Szerk. Székely János. (Kézdí-Vásárhely. Szabó Albert. 8-r. 38 l.) (Értekezés: A család és iskola. Irta Székely J.)
- A minorita-rendiek vezetése alatt álló kézdí-vásárhely-kantai róm. kath. algymnasium értesítvénye az 1881—82. tanév végén. (Kézdí-Vásárhely. Szabó Albert. 8-r. 33 l.) (Értekezés: A római költészet legrégebb emlékei.)
- A kis-kun-félegyházai városi kath. algymnasium értesítője az 1881—82. évről. Közli Ágócs János. (Szeged. Endrényi L. 8-r. 39 l.) (Értekezés: A csillagászat az ó-korban. — A bolygók mozgása. Irta Mihálovits Alajos.)
- A kis-kun-halasi helv. hitv. lyceum értesítője az 1881—82. tanévről. Szerk. Csontó Lajos. (Halas. Práger Ferencz. 8-r. 55 l.) (Értekezés: Báró Eötvös József regényeiről. Irta Korda Imre.)
- A kis-szebeni kegyes-tanítórendi kis-gymnasium értesítője az 1881—82. tanévben. (Eperjes. »Bankegyelet« nyomdája. 8-r. 21 l.)
- A kisvárdai állami elemi népiskola értesítője az 1881—82. tanévről. Szerk. Beke Márton. (Kis-Várda. Berger Ignác. 8-r. 31 l.)
- A kegyes tanítórendiek vezetése alatt álló kolozsvári róm. kath. főgymnasium 1881—82. tanévi értesítője. Közli Várady Mórícz. (Kolozsvár. A »Magyar Polgár« nyomdája. 8-r. 99 l.) (Értekezés: Adatok a Nil forrásai fölfedezésének történetéhez. Irta Dániel Joakim.)
- A Kolozsvár városi nyilvános községi polg. fiú-iskola II. értesítője az 1881—82. tanév végén. Szerk. Deák József. (Kolozsvár. Stein János. 8-r. 30 l.)
- A kolozsvári ev. reform. collegium értesítője az 1881—82. évről. Szerk. Debreczeni József. (Kolozsvár. Stein János. 8-r. 82 l.)
- A kolozsvári magy. kir. Ferencz-József-tudomány-egyetem almanachja 1881—82. (Kolozsvár. Stein János. 8-r. 55 l.)

- Jelentés a **Kolozsvár** sz. kir. városában állami segélyvel fentartott városi ipariskolák 1881—82. tanévi állásáról. Szerk. Kiss Sándor. (Kolozsvár. Gámán János örökösei. 8-r. 63 l.)
- A **kolozsvári** állami segélyt élvező s nyilvánossági joggal felruházott felsőbb kereskedelmi iskola II. értesítője az 1881—82. tanévről. Szerk. Kiss Sándor. (Kolozsvár. »Franklin« nyomda. 8-r. 111 l.) (Értekezés: A kereskedelmi szakoktatás külföldön.)
- Értesítő a **kolozsvári** unitarius vallásközönség iskoláiról 1881—82. tanévben. Szerk. Kovács János. III. évfolyam. (Kolozsvár. Stein János. 8-r. 85 l.)
- XI. értesítvény a **kolozsvári** magy. kir. állami tanítóképezde tizenegyedik évéről 1881. sept. 1882. aug. végéig. Összeállította Paal Ferencz. (Kolozsvár. Stein János. 8-r. 31 l.)
- A **kolozs-monostori** magy. kir. gazdasági tanintézet értesítője az 1881—82. tanévről. XIII. tanév. 8-ik szám. Szerk. Vörös Sándor. (Kolozsvár. Gámán János. 8-r. 67 l.)
- (**Kőhalom.**) IX. Jahresbericht der Gewerbeschule in **Reps**. Nach Schluss des Schuljahres 1881—82. Veröffentlicht von Michael Binder. (Nagyszeben. Filtsch S. 8-r. 12 l.)
- A **körmöczbányai** sz. kir. város községi elemi fi- és leánytanodáról az 1881—82. tanévben értesítő nem jelent meg.
- A **körmöczbányai** m. kir. állami főreáltanoda XII. értesítője 1881—82. Szerk. Schröder Károly. (Rudnyánszky A. 8-r. 117 l.) (Értekezés: A körmöczbányai második vagyis kir. kath. gymnasium története 1768—1852. Irta Hlatky Józs.)
- Értesítvény a **kőszegi** kath. kis-gymnasiumról 1881—82. ról. Szerk. Stern Pál. (Kőszeg. Leitner Nándor. 8-r. 32 l.) (Értekezés: Titus Livius. Irta Zathathy Bódog.)
- A **kun-félegyházi** m. kir. állami tanítóképezde értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Samu József. (Kun-Félegyháza. Bakos István. 8-r. 34 l.)
- A **kun-szent-miklósi** reform. gymnasium értesítője 1881—82. iskolai évről. Kiadja az igazgatóság. (Koozi Sándor. 8-r. 18 l.)
- A **lévai** kegyes tanítórendi nagy-gymnasium értesítője az 1882. tanévről. Közli Szabady Gyula. (Léva. Dukesz Lipót. 8-r. 59 l.) Értekezés: Korunk szelleme s a házi nevelés. Irta Frank Ferencz.)
- A **losonezi** m. kir. állami főgymnasium értesítője 1881—82. Közli Kuncz Elek. (Losonez. Róth Simon. 8-r. 82 l.) (Értekezés: Losonezknak és környékének természeti viszonyairól. Irta Malesevics Emil.)
- A **losonezi** állami elemi iskola értesítője az 1881—82. tanévről. VI. évfolyam. Közli Nagy József. (Losonez. Róth Simon. 8-r. 22 l.) (Értekezés: Családi nevelés. Irta Kiss Lajos.)
- A **lőcei** magyar kir. áll. felsőbb leányiskola értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Szántó Károly. I. évfolyam. (Lőce. Reiss József. 8-r. 43 l.)
- A **lőcei** magy. kir. állami főreáliskola értesítője az 1881—82. tanévről. XIII. (Lőce. Reiss József. 8-r. 76 l.) (Értekezések: I. A vegytani tanítás módszeréről az alreáliskolában és a vegytani gyakorlatok. Irta Steiner Antal. II. Madách: Az ember tragédiája. Irta Bayer Ferencz.)

- A **Lőcsei kir. kath. főgymnasium** 1881—82. tanévi értesítője. Szerk. Halász László. (Lőcse. Reiss József. 8-r. 87 l.) (Értekezés: A tornatanítás módszere. Irta Hadik Richárd.)
- A **Lugosi róm. kath. magy. főgymnasium** értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Billmann Márton. (Lugos. Wenczely János és fia. 8-r. 50 l.) (Értekezés: A mennyiségtan tanítása módszeréről. Irta Kalyávszky János.)
- A **m.-óvári községi népiskola** értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Merényi Kálmán. (Magyar-Óvár. Czéh Sándor. 8-r. 12 l.)
- A **kegyes tanítórendiek** vezetése alatt álló **magyar-óvári algymnasium** értesítője az 1881—82. tanévről. (Magyar-Óvár. Czéh Sándor. 8-r. 51 l.) (Értekezés: Vázlatok Mosony vármegye múltjából. Irta Ivánfi Ede.)
- A **magyar-óvári magy. kir. gazdasági akadémia** az 1881—82. tanévben. (Pozsony. Wigand F. K. 8-r. 27 l.)
- A **makói államilag segélyezett és latin tanszékkel összekötött városi polgári fiúiskola** értesítője az 1881—82. tanévről I. évfolyam. Közli Varga Imre. (Makó. Gál és Gömör. 8-r. 30 l.)
- A **máramaros-szigeti m. kir. állami felsőbb leányiskola** s vele kapcsolatos elemi iskolai értesítője az 1881—82. tanévről. V. évfoly. Közli Marikovszky Menyhért. (M.-Sziget. Részv.-nyomda. 8-r. 45 l.)
- Értesítő a **máramaros-szigeti kegyestanítórendi algymnasiumról** az 1881—82. tanév végén. (M.-Sziget. Részv.-nyomda. 8-r. 40 l.) (Értekezés: Emberszeretet a nevelésben. Irta Fehérváry István.)
- A **marosvásárhelyi róm. kath. nagy-gymnasium** értesítője az 1881—82. iskolai évről. (Maros-Vásárhely. Szabó Gyula. 8-r. 32 l.)
- A **marosvásárhelyi evang. ref. collegium** értesítője az 1881—82. iskolai évről. Kiadta az igazgatóság. (Maros Vásárhely. Imreh Sándor. 8-r. 114 l.) (Értekezés: A természettudományok módszeréről. Irta Bedőházi János.)
- Programm des ev. Gymnasiums A. B. zu **Mediasch** und des damit verbundenen Lehr-Anstalten für das Schuljahr 1881—82. Veröffentlicht von Gustav Schuller. (Segesvár. Horeth Fr. 4-r. 25 l.) (Értekezés melléklete: *Οἱ Ἑλλήνων τε καὶ Ῥωμαίων μέγιστοι δεοὶ πρὸς ἄλλήλους συμβάλλονται κατὰ τοῦς ὁμοίους καὶ διηρημένους χαρακτηρισμοὺς αὐτῶν.* Irta Gräser Gusztáv.)
- A **mezőtúri reform. gymnasium** értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Bodolay László. (Mező-Túr. Gyikó K. 8-r. 37 l.)
- A **miskolci helv. hitv. ref. lyceum** értesítője az 1881—82. tanévről. Szerk. Pores János. (Miskolcz. Forster Rezső. 8-r. 52 l.)
- A **miskolci ág. hitv. ev. algymnasium és elemi iskolák** értesítője az 1881—82. iskolai évről. Közlik Barzó József és Sturmann Andor. (Miskolcz. Sártoryné és Mercse. 8-r. 28 l.)
- A **miskolci minorita-rendi kisgymnasium** értesítője az 1881—82. tanévről. (Miskolcz. Sártoryné és Mercse. 8-r. 20 l.)
- A **Modor városi államilag segélyezett nyilvános polgári fiú- és leányiskola** VII. értesítője az 1881—82. tanév végén. Közli Baltzár Ágoston. (Pozsony. Stampfe I Eder és társai. 8-r. 21 l.)

- Munkács** város községi iskolájának értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Sárkány Gábor. VIII. évfolyam. (Munkács, Grósz Ignác. 8-r. 54 l.)
- A **munkácsi** m. kir. állami gymnasium értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Jankovics Sándor. (Munkács. Blayer P. 8-r. 38 l.) (Értekezés: A világrendszer. Irta Simsa Kornél.)
- A minorita-rendiek vezetése alatt álló **nagybányai** róm. kath. főgymnasium értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Zsuffa Fausztin. (Nagybánya. Molnár testv. 8-r. 70 l.) (Értekezés: A Nilus forrásainak s folyamrendszerének rövid története hydro-oro- s ethnographiai szempontból. Irta Mabalesik Titusz.)
- A **nagy-becskerek** községi nép- és ipariskola értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Baaden Károly. (Nagy-Becskek. Pleitz Ferenc. 8-r. 52 l.)
- Értesítő a **nagy-becskerek** főgymnasiumról az 1881—82. tanév végén. Közli Arányi Béla. (Nagy-Becskek. Pleitz Ferenc. 8-r. 104 l.) (Értekezés: A hasonlatok Homeros Iliásából és Odysseájából. Irta Lichtenegger József.)
- A **nagy-enyedi** ev. ref. »Bethlen-főtanoda« 1881—82. tanévi értesítője. (Nagy-Enyed. Pollák Mór. 8-r. 131 l.)
- A **nagy-kállói** magyar királyi állami főreáliskola értesítője 1881—82. tanévről. Közli Sehurina István. (Nyíregyháza. Piringer és Jóba. 8-r. 60 l.) (Értekezés: Néhány germanismusunk kútforrása Lessingnél. Irta Kiss Rezső.)
- A **nagy-kanizsai** izraelita nyilvános hatosztályú fiu- és leányiskola, valamint az ezzel összekötött háromosztályú kereskedelmi iskola növendékeinek név- és érdemsorozata az 1881—82. tanévről. (Nagy-Kanizsa. Wajdits Józ. 8-r. 24 l.)
- A **nagy-kanizsai** államilag segélyezett községi nyilvános polgári fiu-iskola X. értesítője az 1881—82. tanévről. Szerk. Morgenbesser János (Nagy-Kanizsa. Fischel Fülöp. 8-r. 36 l.)
- A **nagy-kanizsai** polg. iskolai tantestület által felserdült leányok számára minis-teri engedéllyel rendezett rendkívüli tanfolyam értesítője 1876—82. Szerk. Hoffmann Mór. (Nagy-Kanizsa. Fischel Fülöp. 8-r. 14 l.) (Értekezés: Egy pár szó a leányok kiképzetéséről. Irta Hoffmann Mór.)
- A kegyes-tanítórendiek vezetése alatt álló **nagy-kanizsai** kath. főgymnasium értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Pap János. (Nagy-Kanizsa. Wajdits József. 8-r. 70 l.) (Értekezés: Az infusoriákról. Irta Ormándy Miklós.)
- A kegyes-tanítórendiek vezetése alatt álló **nagy-károlyi** róm. kath. nagy-gymnasium értesítője 1881—82. tanévről. Közli Magyarász Inecz. (Nagy-Károly. Gőnyei József. 8-r. 47 l.) (Értekezés: A Zrinyiek és a Zrinyiasz. Irta Hévizy János.)
- A **nagykikindai** nagy-gymnasium értesítője az 1881—82. tanévben. Közli Domokos Jenő. (Nagy-Kikinda. Jokly Lipót. 8-r. 42 l.)
- Értesítő a **nagy-kőrösi** ref. tanítóképző-intézet és népiskolák állásáról az 1881—1882. tanévben. Összeállította Magyar Antal. (Nagy-Kőrös. Ottinger Ede. 8-r. 23 l.)
- Tudósítás a helv. hitvall. **nagy-kőrösi** főgymnasiumról az 1881—82. tanévben. Szerk. Ádám Gerzson. (Nagy-Kőrös. Ottinger Ede. 8-r. 29 l.)
- A **nagyrócei** államilag segélyezett közs. hatosztályú polgári iskola VI. értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Rőcey István. (Franklin-társulat. 8-r. 80 l.) (Értekezés: Adatok Nagy-Rőcze monographiájához. Irta Felméri Albert.)

- A **n.-szalontai** polg. iskolával összekötött felekezeti jelleg nélküli nagy-gymnasium értesítője az 1881—82. iskolai évről. Közli Katona Mihály. (Nagy-Szalonta. Rosenzweig Hermann. 8-r. 24 l.)
- (**Nagy-Szeben.**) Programm des evang. Gymnasiums A. B. und der mit demselben verbundenen Realschule A. B. zu **Hermannstadt** für das Schuljahr 1881—82. Veröffentlicht von Moritz Guist. (Nagy-Szeben. Closius örökösei. 4-r. 73 l.) (Értekezések: I. Ein Beitrag zur Prüfung der Kant-Laplace'schen Hypothese. Von Moritz Guist. II. Die siebenbürgischen Münzen des freiherrlich Samuel von Bruckenthal'schen Museums in Hermannstadt. Von Ludwig Reissenberger.)
- A **nagy-szebeni** állami főgymnasium értesítője az 1881—82. tanévben. Szerkeszti Veress Ignác. Nagy-Szeben. Steinhausen Tivadar. 8-r. 30 l.) (Mellékletül: Az ige-műszavak a magyar nyelvben. Irta Veress Ignác.)
- Nagyszombat** szab. kir. város felekezetenélküli polgári fiú-iskolájának harmadik értesítője 1881—82. Közli Goldberger Soma. (Nagyszombat. Winter Zsigmond. 8-r. 22 l.)
- A **nagyszombati** érseki főgymnasium értesítője az 1881—82. tanév végén. Közli Graeffel János. (Nagyszombat. Winter Zsigmond. 8-r. 162 l.) (Az érseki főgymnasium könyvtárának czímjegyzéke. IV. közlés.)
- Nagyvárad** város községi-, polgári-, felső leány- és elemi iskoláinak értesítője az 1881—82. tanévről. Kiadta a községi iskolaszék. (Nagyvárad. Hollósy Jenő 8-r. 135 l.)
- A **nagyvárad** róm. kath. népiskolának XIII. értesítője az 1881—82. tanév végén. (Nagyvárad. Hollósy Jenő. 8-r. 68 l.)
- A prémontrei kanonok-rend **nagyvárad** főgymnasiumának értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Várszély Ármin. (Nagyvárad. Hollósy Jenő. 8-r. 110 l.) (Értekezés: A magyar színészet irodalomtörténeti fejlődése. Irta Ponty Kelemen.)
- A **nagyvárad** magy. kir. áll. főreáliskola értesítője az 1881—82. tanévről. Szerk. Vidovich Bonaventura. (Nagyvárad. Hollósy Jenő. 8-r. 57 l.) (Értekezés: A rajzoktatásnak fontosságáról és annak előnyeiről. Irta Szamosy Elek.)
- A **nagyvárad** kir. jog- és államtudományi kar almanachja 1881—82-ről. Közli az igazgató. VIII. évfolyam. (Nagyvárad. Hügel Ottó. 8-r. 48 l.)
- (**Naszód.**) Reportulu alu XIII-lea despre gimnasiulu superioare greco-catolicu romanescu din **Nasodu** pro anulu scolastecu 1881—82. (Besztercze. Botschar T. 8-r. 78 l.)
- A **nyiregyházi** ág. hitv. ev. hatosztályú gymnasium XVIII. értesítője az 1881—82. iskolai évről. Közli Martinyi József. (Nyiregyháza. Piringer I. és Jóba E. 8-r. 42 l.)
- A **nyitrai** róm. kath. főgymnasium 1881—82. iskolai év tudósítványa. Közli Csász Imre. (Nyitra. Schempek E. és Huszár I. 8-r. 97 l.) (Értekezés: Vörösmarty M »Marót bán«-ja. Irta Zongor József.)
- Ó-Kanizsa** mezőváros területén létező összes róm. katolikus, gör.-keleti és izraelita nyilvános elemi népiskolák és községi kisdnednevelő-intézetek értesítője az 1881—82. tanévről. Szerk. Katona Sándor. XVI. évfolyam. (Szabadka. Bitter József. 8-r. 33 l.)

- Az **oraviczabányai** államilag segélyezett községi nyilvános magyar polgári fiúiskola V. értesítője az 1881—82. iskolaévről. Közli Bilszky Ferencz. (Temesvár. Egyházmegyei nyomda, 8-r. 24 l.)
- Értesítő a **pancsovai** magy. kir. állami polg. fitanodáról az 1881—82. tanév végén. Közli Martin Imre. (Pancsova. Wittigschlager Károly. 8-r. 30 l.) (Értekezés: A növények tagszerveiről, tekintettel azok életteni feladatára. Irta Málnásy Ferencz.)
- A **pancsovai** m. kir. állami elemi leányiskola V. értesítője az 1881—82. tanév végén. Közli Martin Imre. (Pancsova. Wittigschlager Károly. 8-r. 18 l.)
- A **pancsovai** magy. kir. állami reálgymnasium értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Tordai György. (Pancsova. Wittigschlager Károly. 8-r. 52 l.) (Értekezés: A pancsovai gymnasium ügyéhez. Irta Fináczy Ernő.)
- A **pannonhalmi sz.-Benedek-rendiek** vezetése alatt álló **pápai** kath. kisgymnasium értesítője az 1881—82. iskolai évről. közli Ocsovszky Kázmér. (Pápa. Debreczeny K. 8-r. 53 l.) (Értekezés: A tudat mibenléte és alapja. Irta Borosay Dávid.)
- A dunántúli reform. egyházkerület **pápai** főiskolájának értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Kiss János. (Pápa. Debreczeny K. 8-r. 77 l.) (Értekezés: Vörösmarty »Szép Ilonkájá. Irta Kaposy Lucián.)
- A **cisterci-rend pécsi** kath. főgymnasiumának értesítője az 1881—82. iskolai évről. Közli Szalay Alfréd. (Pécs. Madarász E. 8-r. 52 l.) (Értekezés: Gondolatok Cantu Caesar világtörténelmének utolsó szakaszaiból. Irta Szalay Alfréd.)
- A **pécsi** magy. kir. állami főrealtanoda évi értesítője az 1881—82. tanév végén. Fennállása 25. évében. Közli Vész Albert. (Pécs. Ramazetter K. 8-r. 74 l.)
- A **podolini** kegyes-tanítorendiek vezetése alatt álló róm. kath. kis-gymnasium értesítője az 1881—82. tanévről. (Késmárk. Sauter és Schmidt. 8-r. 16 l.)
- A **pozsonyi** kir. kath. főgymnasium értesítője az 1881—82. évben. Közli Wiedermann Károly. (Pozsony. Stampfel, Eder és társai. 8-r. 52 l.) (Értekezés: A legnagyobb és legkisebb értékek meghatározása elemi uton. Irta Polikeit J.)
- A **pozsonyi** ágost. hitvallású evang. főiskola értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Michaelis Vilmos. (Pozsony. Wigand F. K. 8-r. 62 l.)
- Pozsony** sz. kir. városa vegyes vallású főreáliskolájának értesítője az 1881—82. iskolaévről. Közli Samarjai Mihály. (Pozsony. Stampfel, Eder és társai. 8-r. 85 l.) (Értekezés: A központi vetülettan elemei. Irta Klug Lipót.)
- A **pozsoni** magy. kir. állami tanítónő-képző intézet XI. értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Uhr Józsa. (Pozsony. Angermayer Károly. 8-r. 45 l.) (Értekezés: Nyelvtani irodalmunk szánandó állapotáról. Irta Danninger József.)
- A kegyes-tanítorendiek vezetése alatt álló **pozsony-szent-györgyi** róm. kath. algymnasium értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Géczy Benedek. (Pozsony. Stampfel, Eder és társai. 8-r. 20 l.)
- A kegyes-tanítorendiek vezetése alatt álló **privigyei** róm. kath. algymnasium értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Furdek Nándor. (Nyitra. Schempek E. és Huszár I. 8-r. 34 l.) (Értekezés: A jegeczek hőokozta kitégúlása. Irta Kádek István.)
- Ismertető a nyilvánossági joggal felruházott fiúnevelő- és tanintézetéről **Rákospalotán**. Közli Szabó Alajos. (Athenaeum. 8-r. 16 l.)

- A **rettegi** áll. népiskola 1881—82. tanévi értesítője. Kiadta Szentpéteri János. (Deés. Demeter és Kiss. 8-r. 8 l.)
- Értesítő a pannonhalmi sz. Benedek-rend **rév-komáromi** kath. kis-gymnasiumról az 1881—82. tanév végén. (Komárom. Ziegler Károly. 8-r. 68 l.) (Értekezés: Rév-Komárom törekvései a szab. királyi városi jog elnyeréséért. (1692—1745.) Irta Magyary Szulpiez.)
- Értesítő a **rév-komáromi** róm. kath. elemi fiiskoláról az 1881—82. év végén. Kiadja az iskolaszék. (Komárom. Ziegler Károly. 8-r. 11 l.)
- A **Rév-Komárom** városi zeneiskola 1881—82. évi értesítője. (Komárom. Ziegler Károly. 8-r. 4 l.)
- Értesítő a **rév-komáromi** róm. kath. elemi leányiskoláról az 1881—82. év végén. (Komárom. Ziegler Károly. 8-r. 9 l.)
- Szab. kir. **Rév-Komárom** város közs. népiskolájának évkönyve az 1881—82. tanévről. Szerk. Sipos Elek. XIII. évfolyam. (Komárom Ziegler K. 8-r. 86 l.)
- Fábry János** tanár **rimaszombati** nyilvános felsőbb leánynevelő tanintézetének (polgári iskola és tanítóképző) 1881—82. (XIV. évi) értesítője. (Rimaszombat. Rábely Miklós. 8-r. 16 l.)
- A **rimaszombati** községi elemi fi- és ipar-iskola értesítője az 1881—82. tanévről. Egybeállította Törköly József. (Rimaszombat. Rábely Miklós. 8-r. 22 l.)
- A **rimaszombati** egyesült protestans gymnasium XXIX. értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Zachor Gusztáv. (Rimaszombat. Rábely Miklós. 8-r. 24 l.)
- A kegyes-tanítórendiek vezetése alatt álló **rózsahegyi** róm. kath. algymnasium értesítője az 1881—82. tanév végén. (Kassa. Scharf F. J. 8-r. 32 l.) (Értekezés: A barlangokról. Irta Szkokán Sándor.)
- A **rozsnyói** kath. főgymnasium értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Nátafalussy Kornél. (Rozsnyó. Kovács Mihály. 8-r. 74 l.) (Értekezés: Az ember odontographiája. Irta Ráth Evermód.)
- Értesítő a **rozsnyói** ág. hitv. ev. kerületi főgymnasiumról az 1881—82. tanévben. (Rozsnyó. Kovács Mihály. 8-r. 26 l.)
- A **sajó-gömöri** háromosztályú ág. evang. esperességi algymnasium értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Bencze Soma. (Rozsnyó. Kovács Mihály. 8-r. 8 l.)
- Jahresbericht des kaiserl. königl. Realgymnasiums in Sarajevo** am Schlusse des dritten Schuljahres 1881—82. (Sarajevo. Államnyomda. 8-r. 48 l.) (Értekezés: Ueber das pythagoräische Comma in der natürlichen Tonleiter und den Einfluss desselben auf die Tonomi. Irta Zoch Iván.)
- Jelentés a **sárospataki** ref. főiskola állapotáról az 1881—82. iskolai évben. Összeállították Bokor József és Maklári P. Miklós. XXVI. évfolyam. (Sárospatak. Steinfeld Béla. 8-r. 96 l.)
- A kegyesrendiek vezetése alatt álló **sátoralja-ujhelyi** róm. kath. nagy-gymnasium értesítője az 1881—82. tanévről. (Sátoralja-Ujhely. »Zemplén« könyvnyomda. 8-r. 56 l.) (Értekezés: Apró vonások a magyar tanulók életéből. Irta Kovács János.)
- Sátoralja-ujhelyi** háromosztályú róm. kath. elemi népiskolába járó ifjúságnak értesítője az 1881—82. tanévről. (Sátoralja-Ujhely. »Zemplén« könyvnyomda. 8-r. 18 l.)

- (**Segesvár.**) Programm des ev. Gymnasiums A. B. in **Schässburg** un der damit verbundenen Lehranstalten zum Schlusse des Schuljahres 1881—82. Veröffentlicht von Daniel Höhr. (Nagyszeben. Filtsch S. 4-r. 200 l.) (Értekezés: I. Das »Rosetum Franckianum. Irta Albert Mihály. II. Fachwissenschaftlicher Katalog der Bibliothek des Gymnasiums in Schässburg. Összeállították Berwerth V. és Fabini T. III. rész.)
- A **selmezbányai** ág. hitv. ev. kerületi lyceum értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Breznik János. (Selmezbánya. A »Selmezbányai Híradó« nyomdája. 8-r. 40 l.) (Értekezés: Leibnitz. Irta Földvári Masznyik Endre.)
- A **selmezbányai** kir. kath. nagy-gymnasium értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Müllner Pál. (Selmezbánya. A »Selmezbányai Híradó« nyomdája. 8-r. 58 l.) (Értekezés: Aesopus és az aesopusi mesék. Irta Eiselt Antal.)
- A **sepsi-szent-györgyi** ev. ref. Székely-Mikó-kollegium értesítője az 1881—82. iskolai évről. Szerk. Benke István. (Brassó. Gött János. 8-r. 90 l.)
- Értesítő a Háromszékmege által **Sepsi-Szentgyörgyön** felállított államilag segélyezett polg. fiú-iskoláról az 1881—82. tavév végén. Szerk. Simó Dénes. (Sepsi-Szentgyörgy. Bernstein Márk. 8-r. 50 l.)
- A **siklósi** községi polgári fiú-iskola első értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Szabó Ferencz. (Pécs. Madarász Endre. 8-r. 29 l.)
- A **somorjai** államilag segélyezett polg. fiú- és felső leányiskola X. értesítője az 1881—82. tanévről. (Pozsony. Angermayer Károly. 8-r. 28 l.)
- Tudósítvány a dunántúli ágost. hitv. evang. egyházkerületi **soproni** lyceumról az 1881—82. tanévben. Közli Müllner Mátyás. (Sopron. Romwalter K. 4-r. 43 l.)
- A **pannonhalmi** szent-Benedekrend **soproni** kath. főgymnasiumának értesítője az 1881—82. iskolaévről. (Sopron. Litfass Károly. 8-r. 52 l.) (Értekezés: Egy esillagász mint a magyar-ugor összehasonlító nyelvészet megalapítója. Irta Kemény Hugó.)
- A **soproni** m. kir. állami felsőbb leányiskola első értesítője az 1881—82. tanévről. XI. évfolyam. Szerk. Jausz György. (Sopron. Litfass Károly. 8-r. 48 l.) (Értekezés: A különféle egyéniségek tekintetbevétele a nőnevelésben. Irta Fuchs Károly.)
- A **soproni** magyar kir. állami főreáliskola 7-dik évi értesítője 1881—82. Közli Salamin Leo. (Soprony. Litfass Károly. 8-r. 62 l.)
- Sümegeh** városi róm. kath. elemi tanoda értesítője az 1881—82. tanévről. (Nagykanizsa. Fischel Fülöp. 8-r. 16 l.)
- A **Sümegeh** városi államilag segélyezett reáliskola XXV. értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Ádám Iván. (Szombathely. Bertalanffy József. 8-r. 70 l.) (A sümegehi reáliskola könyvtárának névjegyzéke. II. rész. Közli Földi János.)
- Szabadka** szab. kir. város községi főgymnasiumának értesítője az 1881—82. tanévre. (Szabadka. Pertits Simon. 8-r. 93 l.) (Értekezés: Szabadka városának viszonya földesurával. Irta Iványi István.)
- (A **szabadkai** magy. kir. állami tanítóképezde igazgatósága csak minden harmadik évben ad ki értesítőt.)
- A **szakolezai** községi elemi néptanoda ifjúságának érdemsorozata 1881—82. tanévben. (Szakoleza. Skarnitzl József. 4-r. 18 l.)

- A **szakolczai** kir. kath. algymnasium értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Lukavszky Alajos. (Szakolcza. Skarnitzl József. 8-r. 40 l.) (Értekezés: A szakolczai gymnasium története 1684—1862. Irta Lukavszky Alajos.)
- A szab. kir **Szamosújvár** városi örmény kath. nyilvános algymnasium VII. tudósítványa az 1881—82. tanév végén. (Szamosújvár. Görög-kath. egyházmegyei nyomda. 8-r. 48 l.) (Értekezések: I. Kátinai Már Ibász és Chorenei Mózes. Irta Szongott Kristóf. II. Örmény köszöndások. Magyarította Szongott Kristóf. III. Dalok Petőfítől. Örményre fordította Szongott Kristóf.)
- A békési ág. hitv. egyházmegye patronatusa alatt álló **szarvasi** főgymnasium évi jelentése 1881—82-ről. Közli Tatai István. (Gyula. Dobay János. 8-r. 64 l.) (Értekezés: Tanítóképzés főgymnasiumunk kapcsán. Irta Benka Gyula.)
- (Szász-Régen.) Programm des evang. Unter-Realgymnasiums A. B. und der mit demselben verbundenen Lehranstalten in **Sächsisch-Regen** am Schlusse des Schuljahres 1881—82. Veröffentlicht von Wilhelm Heliwig. (Nagy-Szeben. Fittsch S. 4-r. 56 l.) (Értekezés: Der Heiland im Verhältnis zu seinen Quellen. Irta Keintzel György.)
- (Szász-Sebes.) Programm des ev. Unter-Gymnasiums und der damit verbundenen Lehranstalten in **Mühlbach** (Siebeubürgen) für das Schuljahr 1881—82. Veröffentlicht von I. Wolff. (Nagyszeben. Fittsch S. 4-r. 91 l.) (Értekezés: Zur Geschichte von Mühlbach. Irta Baumann Ferdinánd.)
- A **szatmári** kir. kath. főgymnasium 1881—82. évi értesítője. (Szatmár. »Szabad-sajtó« könyvnyomda. 8-r. 39 l.)
- A **szatmár-németi** h. h. gymnasium 1881—82. évi (XII.) értesítője. Közli Becsek Sándor. (Szatmár. Nagy Lajos. 8-r. 47 l.)
- A **szegedi** állami főreáltanoda értesítvénye az 1881—82. tanévről. Közli Hoffer Endre. (Szeged. Endrényi Lajos és társa. 8-r. 36 l.)
- Értesítő a **Szeged**-belvárosi tanító-testület vezetése alatt álló közs. népiskolákról 1881—82. Összeállította Ferenczi János (Szeged. Traub B. és társa. 8-r. 16 l.)
- A kegyes-tanítórendiek vezetése alatt álló **szegedi** városi főgymnasium értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Magyar Gábor. (Szeged. Endrényi L. és társa. 8-r. 97 l.) (Természettani s vegytani találmányoknak és főföldözéseknek betűrendes, idő- és név-adatos repertoriuma. Irta Tóth Antal.)
- A **Szeged** városi zenede 1881—82. tanévi értesítője. Közli Langer Viktor. (Szeged. Endrényi L. és társa. 8-r. 19 l.)
- A **Szeged** városi polgári fiú-iskola kilencedik évi értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Nagy János. (Szeged. Endrényi L. 8-r. 41 l.)
- II. tanügyi értesítő a **szegedi** apáczá-iskolákról. Közli Oltványi Pál. (Szeged. Endrényi L. és társa. 8-r. 20 l.)
- A **szegedi** zsidó népiskola értesítője 1881—82. (Szeged. Traub B. és társa. 8-r. 18 l.) (Bolgár Mihály. Emlékbeszéd. Tartotta Löw Immanuel.)
- A **szegzárdi** államilag segélyezett községi polg. fiú- és felső leányiskola VI. értesítője az 1881—82. tanévről. Közlik Krammer János és Czibur-Kerkápoly Matild. (Szegzárd. Ujfalusy Lajos. 8-r. 33 l.)
- A **székely-udvarhelyi** róm. kath. főgymnasium értesítője az 1881—82. tanévről. (Székely-Udvarhely. Becsek Dániel. 8-r. 61 l.) (Értekezés: Lessing »Laokoon«-ja. Irta Szabó Nándor.)

- A **székely-udvarhelyi** királyi állami főreáliskola XI. évi értesítője az 1881—82. iskolai év végén. (Székely-Udvarhely. Becsek Dániel. 8-r. 61 l.) (Értekezés: A meteorologia elemei-, és Székely-Udvarhely meteorológiai viszonyairól. Irta Hlatky Miklós.)
- A **székely-udvarhelyi** evang. reform. collegium értesítője az 1881—82. iskolai évről. Szerk. Gőnczy Lajos. (Székely-Udvarhely. Becsek Dániel. 8-r. 61 l.)
- A **székesfehérvári** államilag segélyezett községi főreáliskola évi értesítője az tanévről az intézet fennállásának 28-dik évében. Szerk. Valkovszky Miklós. (Székesfehérvár. Szammer Imre. 8-r. 40 l.) (Értekezés: Magyarország területének és alkatrészeinek földrajzi és államjogi viszonyai árpádházi királyaink korában. Irta Borostyán Sándor.)
- Értesítő a zirez-czistercei rend **székesfehérvári** főgymnasiumáról az 1881—82. tanév végén. (Székesfehérvár. »Vörösmarty« nyomda. 8-r. 114 l.) (Értekezés: Catilina, Cicero és Sallustiusnál. Irta Mihalik Aurél.)
- 1881—82. tanévi értesítő a **Szentes** városi VI. osztályú gymnasiumi tanfolyammal egybekapcsolt polg. fiú-iskoláról és a kétszotályú polgári leányiskoláról megtoldva az ismétlő-iskolákról szóló jelentéssel. Összeállította Zolnay Károly. (Szentes. »Szentes és Vidéke« nyomdája. 8-r. 69 l.)
- A minorita-rendiek vezetése alatt álló **szilágysomlyói** róm. kath. algymnasium tudósítványa az 1881—82. tanévről. Közli Tapody Tamás. (Nagybánya. Molnár testvérek. 8-r. 36 l.) (Értekezés: Szilágysomlyó múltja és jövője. Irta Tapody Tamás.)
- A **szilágysomlyói** államilag segélyezett népiskola értesítője az 1881—82. tanévről. Összeállította Bogdán István. (Debreczen. Kutasi Imre. 8-r. 25 l.)
- A sz. Ferencz-rendiek vezetése alatt álló **Szolnok**-városi kath. gymnasium értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Varga Emil. (Szolnok. Bakos István. 8-r. 75 l.) (Értekezés: Az üstökösök. Irta Karkecz Alajos.)
- A **szolnoki** összes községi elemi népiskolák tanulóinak 1881—82. tanévi értesítője. (Szolnok. Bakos István. 4-r. 10 l.)
- Jelentés a **szolnoki** ipartársulat által állami segély mellett fenntartott s az iparos és kereskedő tanulók oktatására felállított ipar-, kereskedelmi- és vasárnapi szakszerű rajziskoláiról 1874-től 1882-ig terjedő iskolai évekről. (Szolnok. Haffner Sándor és társai. 8-r. 26 l.)
- A **Szombathely** városi községi elemi fiu- és leányiskola értesítője az 1881—82. tanévről. IX. évfolyam. Közli Zágróczky Tivadar. (Szombathely. Bertalanffy József. 8-r. 25 l.)
- Értesítő a **szombathelyi** kir. kath. főgymnasiumról 1881—82. Szerk. Kunc Adolf. (Szombathely. Bertalanffy József. 8-r. 138 l.) (Értekezés: Egy magyar család 1566—1664. Irta Csuday Jenő.)
- A magyarországi kegyes-tanítórend **tatai** algymnasiumának értesítője az 1881—82. tanévről. (Tata. Kopasz József. 8-r. 54 l.) (Értekezés: A viszony Isten és a világ között. Irta Kubányi Béla.)
- A **temesvári** magyar kir. állami főreáliskola értesítője az 1881—82. tanévről. XII. szám. Szerk. Laky Mátvás. (Temesvár. Uhrmann E. 8-r. 54 l.) (Értekezés: Délmagyarország pilléi. Irta Szalkay Gyula.)

- A **temesvári** közép-kereskedelmi, polgári és kereskedelmi vasárnapi iskola értesítője az 1881—82. tanévről. Szerk. Wiessner Ferencz. Jahresbericht stb. (Temesvár. Steger Ernő. 8-r. 39 l.) (Értekezések: I. Néhány szó az iskolai ünnepelekről. Irta Janny Imre. II. Sur l'enseignement de la langue française dans les ecoles de commerce. Irta Geisvilier Xavier.)
- A **temesvári** róm. kath. főgymnasium értesítője 1881—82. tanévre. (Temesvár. Egyházmegyei nyomda. 8-r. 55 l.) (Értekezés: A légköri villamosság. Irta Gaith Rezső.)
- A **trencsényi** magyar kir. állami felsőbb leányiskola értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Manyák Alajos. (Trencsén. Skarnitzl Ferencz. 8-r. 62 l.) (Értekezés: A természettudományok a felsőbb leányiskolákban. Irta Guta József.)
- A **trencsényi** kir. kath. főgymnasium értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Pfeiffer Antal. (Trencsén. Skarnitzl Ferencz. 8-r. 62 l.) (Értekezések: I. Középiskoláink és a nemzeti művelődés. Irta Bellaagh Aladár. II. A főgymnasiumi éremgyűjtemény. Irta Janovszky László.)
- A **trsztenai** kir. kath. gymnasium évi értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Csáka Károly. (Rudnyánszky A. 8-r. 44 l.)
- A **turóc-szent-mártoni** polgári fiú- és polgári elemi leányiskola II. értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Boldis Ignác. (Franklin-társ. 8-r. 46 l.)
- Az **újpesti** állami elemi népiskola II. értesítője az 1881—82. iskolai évről. Szerk. Mány Lajos. (Koosi Sándor. 8-r. 44 l.)
- Tizenegyedik tudósítás az **újverbászi** fel. jelleg nélküli pártfogósági nyilvános alreálgynasiumról az 1881—82. tanévben. Közli Kovalszky Lajos. (Baja. Streintz és Eschenlohr 8-r. 32 l.)
- Az **ujvidéki** kir. kath. magyar főgymnasium tudósítványa az 1881—82. tanévről. Közli Frankl István. (Ujvidék. Dimitrijević Nikola. 8-r. 40 l. I tábla.) (Értekezés: A reciprok-polar idomokról. Irta Hornischek Henrik.)
- (**Ujvidék.**) Izveštaj o srpskoj gimnaziju u **Novom Sadu** za školsku godinu. 1881—82. (Ujvidék. Dimitrijević N. 8-r. 53 l.) (Értekezés: De Romanca, qualis perhibetur in Vergilii Aeneide. Irta Grčić János.)
- Az **ungvári** g. sz. kath. papárvaléany tan- és nevelőintézetnek értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Firczak Gyula. (Ungvár. Fésüs József. 8-r. 46 l.) (Értekezés: Néhány szó az önképzésről, kiváló tekintettel leányintézetünk önképzőkörére. Irta Miklóssy István.)
- Az **ungvári** kir. kath. főgymnasium értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Szieber Ede. (Ungvár. Fésüs József. 8-r. 107 l.) (Értekezés: Eszmetőredékek a nevelés közéből. Irta Vilcek János.)
- (**Versecz.**) Kutka Mária **Verseczen** 22 év óta fennálló magán leánynevelő és tanintézetének értesítője az 1881—82. tanévről. (Versecz. Kirchner J. E. özvegye. 4-r. 16 l.)
- A **vágújhelyi** izr. nyilv. álreáltanoda értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Mähler Miksa. (Vágújhely. Horovitz Adolf. 8-r. 17 l.)
- A **kegyes tanítórendiek veszprémi** kath. nagy-gymnasiumának értesítője az 1881—1882. tanévről. Közli Léway Imre. (Veszprém. Heinrich E. 8-r. 63 l.) (Értekezés: A magyar nyelvi és irodalmi oktatásnak széptani hatása. Irta Szvartko Kálmán.)

- A **zala-egerszegi** polgári fiú- és felső leányiskola IX. értesítője az 1881—82. tanévről. Szerk. Udvardy Ignác. (Zala-Egerszeg. Özv. Tahy R. 8-r. 28 l.)
- A **Zenta** városi községi gymnasium VI. értesítője az 1881—82. tanév végén. Szerk. Kuthy József. (Zenta. Schwarz Sándor. 8-r. 48 l.) (Értekezés: Az ismert földpátnemek különös tekintettel alaklani, optikai és vegyi tulajdonaikra. Irta Örvény Iván.)
- A **zilahi** ev. ref. tanoda értesítője az 1881—82. tanévről. Szerk. Berényi János. (Kolozsvár. Stein János. 8-r. 43 l.)
- Zólyom** szab. kir. városi elemi iskola értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Folkmann János. II. évfolyam. (Franklin-társulat. 8-r. 33 l.) (Értekezések: A szülék figyelmébe. Irta Groó Lajos.)
- A **zombori** állami főgymnasium X. értesítője az 1881—82. tanévről. Közli Radics György. (Zombor. Bittermann Nándor. 8-r. 57 l.) (Értekezés: A zombori állami főgymnasium statistikája 1872—1881 végeig. Irta Radics György.)
- (Zombor.) Izveštaj o srpskim narodnim školama i o višoj devojačkoj školi srpske pravoslavne crkvene opštine **Zomborske** za 1881—82. školsku godinu. Sastavio Nikola Gy. Bukićevics. (Zombor. Bittermann Nándor. 8-r. 59 l.)
- A **zsolnai** királyi kath. gymnasium értesítője az 1881—82. tanévről. Szerk. Rozsnyai Károly. (Beszterezebánya. Machold Fülöp. 8-r. 32 l.)

A magyar irodalom 1882-ben.

Második közlemény.

Összeállítja **Horváth Ignác**.

Ezen jegyzékbe azon nyomtatványok vétettek fel, melyek az 1882-dik évszámmal vannak jelölve. Hol a nyomtatás helye nincs kitéve, Budapest értendő. A nyomdász vagy nyomda-intézet csak oly nyomtatványoknál van megnevezve, melyeknek kiadója nem ismeretes. Hogy ezen jegyzéket lehetőleg teljesen s pontosan lehessen összeállítani, felkéretnek a szerzők és kiadók, hogy kiadványaikból egy példányt, az ár megjelölésével, a M. N. Múzeum könyvtárába beküldeni szíveskedjenek.

- Acta reg. scient. universitatis hung. anni 1881—82. Fasciculus II. (L. Ünnepe.)**
Acta reg. scient. universitatis Claudiopolitanae Francisco-Josephinae anni 1881—82. Fasc. II. (L. Beszédek.)
- Alapszabályai, A magyar színész-egyesület és nyugdíj-intézetnek. (Magy. színész-egyesület. 8-r. 20 l. ára ?)**
- Alfred I., Church M. A. Elbeszélések a görög tragikus költőkből. Angolból ford. és jegyzetekkel kísérte Névy László. (Ifjúsági Iratok Tára. VIII. Franklin-társ. 8-r. 206 l. ára 1 frt.)**
- Apáthy István. Kötelmi jog. Általános rész. (Az általános magánjogi törvénykönyv tervezete. II. köt. Pfeifer Ferdinánd. 8-r. 259 l. ára 2 frt.)**
- Archivum Rakocianum. (L. II. Rákóczi Ferencz levéltára.)**
- Áttekintése, Az országban létező gazdasági egyesületek létszámának és működésének, 1881. év végén. (Pesti könyvnyomda-részv.-társ. 4-r. 211 l. ára ?)**
- Athenás, Uj magyar. (Magyar Plutarch.) Ujabbkori magyar protestáns egyházi írók életrajz-gyűjteménye. Gyűjté Sz. Kiss Károly. 2. füzet. (Aigner Lajos. 8-r. 65—128 l. ára 50 kr.)**
- Ballagi Mór. Emlékbeszéd Révész Imre l. t. fölött. (A m tud. Akadémia elhunyt tagjai fölött tartott emlékboszédek. 1882. 4. Akadémia. n. 8-r. 30 l. ára 20 kr.)**
- Balogh Zoltán összes művei. II. köt. Színművei. Sajtó alá rendezte barátja Zalár József. (Nemzeti könyvtár. XXIX. köt. Aigner Lajos. k. 8-r. 321 l. ára 1 frt. 40 kr., kötve 2 frt.)**
- Balogh Zoltán színművei. Sajtó alá rendezte barátja Zalár József. (Aigner Lajos. k. 8-r. 321 l. ára 1 frt. 40 kr.)**
- Balogh Zoltán színművei. 1—4. füzet. (Nemzeti könyvtár 120—121., 125—126. füzet. Aigner Lajos. 8-r. 230 l. egy füzet ára 30 kr.)**

- Bánóczy József.** A magyar romanticismus. Székfoglaló. (Értekezések a nyelv- és széptudományok köréből. X. köt. 12. szám. Akadémia. 8-r. 20 l. ára 10 kr.)
- Bartalus István.** Adalékok a magyar zene történelméhez. Bakfark Bálint lantvirtuóz és zeneköltő és Eszterházi Pál egyházi zenekölteményei. (Értekezések a nyelv- és széptudományok köréből. X. kötet. 11. szám. Akadémia. 8-r. 77 l. ára 50 kr.)
- Bartalus István.** Ujabb adalékok a magyar zene történelméhez. (Értekezések a nyelv- és széptudományok köréből. X. köt. 11. szám. Akadémia. 8-r. 61 l. ára 40 kr.)
- Bartalus István.** Éneklő ABC népiskolák számára. I. évfolyam. (M. kir. vallás- és közokt. miniszterium. 8-r. 72 l. ára ?)
- Bárány Gyula.** Bevezetés a növénytan elemeibe. Polgári iskolák és tanítóképzőintézetek, úgyszintén vezérkönyvül tanítók számára. 1—2. rész. (Lauffer Vilmos. 8-r. 81., 227 l. ára 60 kr., 1 frt. 50 kr.)
- Bászel Aurél.** Horatius élete és költeményeinek időrendje. (Arad. Gyulai István. 8-r. 53 l. ára 40 kr.)
- Bedő Albert.** Az erdészeti ügyek közigazgatási kezelése hazánkban. (Különlenyomat az »Erdészeti Lapok« 1882. évi folyamából. Magyar királyi államnyomda. 8-r. 40 l. ára ?)
- Beke Antal.** Eiem i zene- és énektan. Rövid kivonatban felsőbb népiskolák, algymnasiumok, tanítóképzészek és iskolavizsgálók használatára. 2-ik kiad. (Pápa, Wajdits Károly. n. 8-r. 44 l. ára 36 kr.)
- Bence Mihály.** Leleplezése 1866-dik évi porosz-magyar szövetségnek, a magyar legio alakításának, működésének és feloszlásának. (Történeti beszély.) Mint jelenvolt szemtanu önéletrajzával és okmányokkal kiegészítve. (Szatmár. Nagy Lajos nyomdája. 8-r. 36 l. ára ?)
- K. Beniczky Irma.** A leány érzelmvilága. (Közhasznú családi könyvtár. 25. sz. Franklin-társulat. 8-r. 128 l. ára 40 kr.)
- Beöthy Leo.** A társadalmi fejlődés kezdet-i. I. köt. (Akadémia. 8-r. VIII, 429 l. ára díszkötésben 3 frt. 80 kr.)
- Beresényi Miklós** főhadvezér és fejedelmi helytartó leveles könyvei s más emlékezetremlő iratai. 1705—1711. Az eredeti kéziratokból közli Thaly Kálmán. (II. Rákóczi Ferenc levéltára. VIII. köt. Akadémia. 8-r. XI, 448 l. ára ?)
- Bereczki Máté.** Gyümölcsészeti vázlatok. II. kötet. 2. és 3. füzet. (Arad. Gyulai István nyomdája. 8-r. 193—517 l. ára 2 frt.)
- Berényi Salamon.** Tanulmányok Schillernek »Wallenstein« című tragédiájáról a bölcseszettudori fok elnyerése czéljából. (Neuwald Illés ny. 8-r. 67 l. ára ?)
- Beszédek,** melyek a kolozsvári magy. kir. Ferencz-József tudományegyetem 1882. május hó 29-diki pályadíj-kiosztási ünnepélyén tartattak és az egyetem négy tudománykarának jelentései a pályázatok eredményéről s az új pályatételekről. (Acta reg. scient. universitatis Claudiopolitanae Franciscó-Josephinae anni 1881—82. Fase. 2. Kolozsvár. Stein János nyomdája. 8 r. 143 l. ára ?)
- Beszélyek,** orosz. Irták Puskin S., Gogoly Miklós, Krylov I., Dosztojevszkij T. és Turgenyev. Oroszból fordította Csopey László. (Olesó könyvtár. 149. szám. Franklin-társ. 8-r. 447 l. ára 80 kr.)

- Bélyeg, A.** és illetékek iránti törvények és szabályok hivatalos összeállítása. Az 1881: XXVI. t. cz. 29. §-a alapján kiadja a magyar a m. kir. pénzügyminis-
terium. (Magyar kir. államnyomda. n. 8-r. 344 l. ára ?)
- Birtokjoga,** A katolikus egyház, különös tekintettel az újabb keletű államjogi
elméletekre és a kegyúri jogra. (Athenaeum. 8-r. 44 l. ára 30 kr.)
- Block Mór.** Népszerű nemzetgazdaságtan. A francia akadémia által a legelső
díjjal koronázott pályamű. A tizedik kiadás után ford. Dobóczy Lajos. (Köz-
hasznú családi könyvtár. 26. Franklin-társ. 8-r. 111 l. ára 40 kr.)
- Bogdányi Mór.** Törpe nagyságok. Parlamenti képek. (Révai testv. k. 8-r. 123 l.
ára 1 frt.)
- Bókay János.** Gyermekkórházi vénygyűjtemény. (Franklin-társulat. 8-r. 72 l.
ára 50 kr.)
- Bónis István.** A Közigazgatási törvények gyűjteménye. 1867—1881. I. II. füzet.
(Kolozsvár. Demjén László. n. 8-r. 1—384 l. ára 2 frt. 40 kr.)
- Bónis Károly.** Közönséges számvetés a középiskolák alsóbb oszt. számára. (Nagy-
Kőrös. Ottinger Ede nyomdája. 8-r. 146 l. ára 80 kr.)
- Bonomelli Jeremiás.** Hasznos és biztos óvszer a világi megromlott tudomány
ellen, vagyis a hit, remény és szeretet fejtegetve és megvédve a modern sza-
badelvű kérdések és tévtanok ellenében. Olaszból ford. Palotay László. I. köt.
(Nagyvárad. Hügel Ottó nyomdája. 8-r. 366 l. ára ?)
- Borbás Vincze.** Az Aquilegiaiák rendszere és földrajzi elterjedése. (Systema et area
aquilegiarum geographica.) (Értekezések a természettudományok köréből. XII.
köt. 6. szám. Akadémia. 8-r. 19 l. ára 10 kr.)
- Boross Mihály.** Élményeim 1848—1861. Kiadja Borongó. 2 füzet. (Székesfehérvár.
Klöckner Péter. k. 8-r. 169, és 171—351 l. ára 1 frt.)
- Brooke Herford.** Jézus Krisztus. (Unitarius kis könyvtár. III. Bagó Márton és
fia. 8-r. 15 l. ára 5 kr.)
- Brózik Károly és Paszlavszky József.** Földrajz gymnasiumok számára. Az új
tanterv alapján. I. A magyar királyság és a földközi tenger környéke. 2-dik
kiadás. (Eggenberger-féle könyvkereskedés. 8-r. VIII, 196 l. ára 1 frt.)
- Buckle Tamás.** Anglia művelődéstörténete. 9. 10. köt. ford. Láng Lajos és több-
ben. (Aigner Lajos. 8-r. 381 l. ára 3 frt.)
- Budapest fővárosa polgáraihoz!** Népgyűlés tartása ügyében az orsz. népünnepély
összes bevételeinek és kiadásainak nyilvános elszámolása iránt. (*Kereskedelmi
Közlöny« szerkesztősége. 8-r. 7 l. ára 5 kr.)
- Bürger G. A.** eredetije után átdolgozta Hoffmann Ferencz. Münchhausen báró
kalandjai. Magyarra ford. Győri József. (Nagel Bernát. 8-r. VI, 116 l. ára ?)
- Chilko László.** Adalék a debreczeni róm. kath. egyház történetéhez. (Debreczen.
Városi nyomda. 8-r. 23 l. ára ?)
- Chyzer Kornél.** Magyarország gyógyvizeiről, azok értékéről s értékesítéséről. Elő-
adás a magyar orvosok és természetvizsgálók XXII-dik nagygyűlésén, Debre-
czenben 1882. évben. (Sátoralja-Újhely. *Zemplén«-nyomda. 8-r. 32 l. ára ?)
- Chyzer Kornél.** Zemplénmegye ásványvizei. (Különlenyomat a matematikai és
természettudományi közleményekből. Akadémia. 8-r. 30 l. ára ?)
- Chyzer Kornél.** Emlékirat az 1876-diki XIV-dik t. cz. értelmében rendszeresített

- járásorvosi és körorvosi intézmény tárgyában. (Sátor-Alja-Ujhely. »Zemplén«-nyomda. 8-r. 19 l. ára ?)
- Cicero L.** Catilina ellen tartott vádbeszédei. II. füzet. (Vége.) Ford. és magy. Dávid István. (Tanulók könyvtára. 7. füzet. Pozsony. Stampfel Károly. 8-r. 65—134 l. ára 30 kr.)
- Cicero. A.** Licinius Archias mellett tartott védőbeszéde. Ford. és magy. Boros Gábor. (Tanulók könyvtára. 10. füzet. Pozsony. Stampfel Károly. 8-r. 54 l. ára 30 kr.)
- Compass,** Magyar. Pénzügyi évkönyv Magyarország és társországi számára. 1882. X-ik évf. Szerkeszti és kiadja Mihók Sándor. (Killán Frigyes bizom. n. 8-r. 577 l. ára vászonkötésben 3 frt 60 kr.)
- Csemegi Károly.** Magyar bünvádi eljárás a törvényszékek előtt. A m. kir. igazügyminiszter megbízásából. (Franklin-társulat. 8-r. 80 l. ára ?)
- Csemegi Károly.** Törvényjavaslat. Magyar bünvádi eljárás a törvényszékek előtt. Készítette a magyar kir. igazságügyminiszter megbízásából. I. füzet. (Magyar kir. egyetemi nyomda. 4-r. 287 l. ára ?)
- Csicsáky Imre és Kalocsai Alán.** Emlék-versek a Bács-Almásan emelt kápolnának Csicsáky József által 1882. évi okt. hóban történt felszentelése ünnepére. (Wilckens és Waidl nyomdája. 4-r. 7 l. ára ?)
- Csikvári Jákó.** A közlekedési eszközök, a vasutak, posták, táviradók és gőzhajózás története. 19—22. füzet. (Franklin-társ. 8-r. 105—224 l. egy kettős füzet ára 80 kr.)
- Csiky Gergely** színművei. 4. füzet. Szép leányok. Színmű. (Athenaeum. 8-r. 106 l. ára 70 kr.)
- Csiky Gergely.** Az első és a második. Elbeszélés. (Olesó könyvtár. 153. szám. Franklin-társulat. 8-r. 156 l. ára 30 kr.)
- Csillag Mór.** A legszebb asszony könyve. Versek. (Aigner Lajos. k. 8-r. IV, 132 l. ára 1 frt.)
- Czímjegyzéke,** A igazságügyi miniszterium könyvtárának. (Magy. kir. egyetemi nyomda. 8-r. 78 l. ára ?)
- Czímjegyzéke.** A budapesti királyi magyar tudomány-egyetem könyvtárának. VI. 1881-ik évi gyarapodás. (2334 mű- 3471 köt.) (Magy. kir. egyetemi nyomda. 8-r. XI, 336 l. ára ?)
- Czirbusz Géza.** A délmagyarországi bolgárok ethnologiai magánrajza. (Tetty Nándor s társa. n. 8-r. VI, 172 l. ára 1 frt. 20 kr.)
- Daday Jenő.** A magyar állattani irodalom ismertetése 1870-től 1880-ig bezárólag. (Természettudományi társulat. n. 8-r. VII, 186 kéthasábos l. ára 80 kr.)
- Danielik János.** A középkori államtan. II. rész. A hatalom és alkotmányról. (Eger. Érsek-lyceumi nyomda. 8-r. 74 l. ára ?)
- Daudet Alfonz.** Tarasconi Tartarin uram jeles kalandjai. Fordította Fái I. Béla. (Révai testv. 8-r. 152 l. ára 80 kr.)
- Denison György.** A lovasság történelme a legrégebb időkől a jelenkorig. Magyarra ford. Szeles Dénes. 2. füz. (Történelmi könyvtár. 2. füz. Aigner Lajos. 8-r. 65—128 l. ára 50 kr.)
- Dienes Péter.** A magyar-osztrák monarchia földrajza különös tekintettel hazánkra. A legújabb statisztikai adatok felhasználásával — s bevezetésül: a mértani,

- természettani- és politikai földrajz elemeivel. Polgári iskolák és leányneveldek számára. (Miskolcz. Löwy József. 8-r. VIII, 115 l. ára 60 kr.)
- Dohánygyártmányok**, A, előállításánál követendő gyártási eljárások. (Magy. kir. pénzügyminiszterium. 4-r. 29 l. ára ?)
- Donáth Endre**. Solymosi Eszter. Legújabb társadalmi regény két kötetben. I. köt. 1. füzet. (Kolozsvár. »Franklin«-nyomda. 8-r. 32 l., egy füzet ára 20 kr.)
- Dosztojevszki Tivadar**. Az örökös férj. Orosz eredetiből fordította Timkó Iván. (Légrády testvérek. 8-r. 196 l. ára ?)
- Dömény József**. Zsinati emlékkönyv, a magyarországi reformált egyház 1881. okt. 31-től nov. 24-ig Debreczenben tartott zsinatán jelen voltak életrajzaiból. (Székesfehérvár. Számmer Imre. 8-r. 266 l. ára 2 frt. 50 kr.)
- Dömötör László**. A méhtenyésztés okszerű gyakorlata az amerikai rendszer szerint. (Grimm Gusztáv. k. 8-r. 72 l. ára 30 kr.)
- Dömötör László** méhészeti előadása. (Grimm Gusztáv. k. 8-r. 32 l. ára 20 kr.)
- Döntvénytár**. A m. kir. Curia elvi jelentőségű határozatai. Új folyam. II. kötet. (XXX. folyam.) (Franklin-társulat. 8-r. XXXVI, 368 l. ára 2 frt.)
- Dugonics András**. Tárházi. Vig szabású játék. Az eredeti kéziratból kiadta és bevezetéssel ellátta Háhn Adolf. (Különnyomat az »Egyetemes Philologiai Közlöny« VI. kötetéből. Eggenberger-féle könyvkereskedés. 8-r. 71 l. ára ?)
- Egybeállítás**, Az 1881. évi fogyasztási adóeredményeknek statisztikai, a magyar korona országaira vonatkozólag. (M. kir. pénzügyminiszterium. 4-r. 45 l. ára ?)
- Előadások**, Népszerű természettudományi, előadások gyűjteménye. Szerkesztik Fodor József és Paszlavszky József. 34. füzet. (L. Thanhoffer Lajos.)
- Emericz Géza és Kárpáti Endre**. Földrajzi eredménytár a népiskolai V., esetleg VI. osztály és ismétlő-iskola számára. A vallás- és közokt. magyar kir. miniszter által koszorúzott pályamű. (Magy. kir. államnyomda. 8-r. 28 l. ára köve 8 kr.)
- Emericz Géza**. Természet- és vegytan a mindennapi ismétlő népiskolák számára. 68 a szöveg közé nyomott fametszvényekkel. 4-dik javított kiadás. (Dobrowszky és Franke. 8-r. 96 l. ára 40 kr.)
- Emlék**, Könyvkiállítási. A »könyvkiállítási kalauz« 2-ik bővített kiadása. (Országos magyar iparművészeti muzeum. n. 8-r. VIII, 263 l. ára 2 frt. 70 kr.)
- Emlék**, Debreczeni. (Debreczen. Ifj. Csáthy Károly. 30 könyvműtő képecskével, Debreczen nevezetesebb épületeivel, ára 50 kr.)
- Emlékbeszéd**, A magyar tudományos akadémia elhunyt tagjai fölött tartott. 1882. 4—5. szám. (L. Ballagi Mór, Lenhossek József.)
- Emlékkönyv** a lourdesi magyar zarándoklatról 1881-ben. Szerkeszté a zarándoklat igazgatója megbízásából két pécsmegyei zarándokpap. (Nagy-Kanizsa. Wajdits József. 8-r. 451 l. ára ?)
- Engel Sándor**. Magyarország faipara és fakereskedése. Technikai, gazdasági és statisztikai közlemények fakereskedők, faiparosok, erdészek stb. számára. 1 térképpel és számos fametszettel. (Grill Károly. n. 8-r. 151 l. 10 tábla, 1 térkép, ára 1 frt. 80 kr.)
- Értekezések**, a matematikai tudományok köréből. Kiadja a magyar tudományos akadémia. Szerkeszti Szabó József. IX. köt. 2—11. szám. (L. Lakits Ferencz, Gothard Jenő, Konkoly Miklós, Kövesligethi Radó, Klug Lipót.)

- Értekezések** a nemzetgazdaságtan és statisztika köréből. Kiadja a magy. tudom. akadémia. Szerk. Földes Béla. I. kötet. 1—3. szám. (L. Földes Béla, Konek Sándor, Jekelfalussy József, Tisza István.)
- Értekezések** a nyelv- és széptudományok köréből. Kiadja a magyar tudományos akadémia. Szerkeszti Gyulai Pál. X. köt. 11. 12. szám. (L. Bartalus István, Bánóczy József.)
- Értekezések** a társadalmi tudományok köréből. Kiadja a magyar tud. akadémia. Szerkeszti Pesti Frigyes. VII. köt. 4. szám. (L. Tóth Lőrincz.)
- Értekezések** a természettudományok köréből. Kiadja a magyar tudom. akadémia. Szerk. Szabó József. XII. kötet. 6. szám. (L. Borbás Vinceze.)
- Értekezések** a történelmi tanulmányok köréből. Kiadja a magyar tud. akadémia. Szerk. Pesti Frigyes. X. köt. 5. 7. szám. (L. Gyárfás István, Kozma Ferencz, Majláth Béla.)
- Értekezések** az angol és francia nemzetgazdaságtan köréből. Foville-Giffen-Cliffe Leslie-Bagehot-Stanley Jevons-Syme-Cairnes. Fordította, átdolg. és jegyzetekkel ellátta Földes Béla. (Akadémia. 8-r. 178 l. ára ?)
- Értekezések**, Magyar jogászegyleti. VII. VIII. (L. Janosó György, Herczeg Mih.)
- Évkönyv**, Magyar statisztikai. Szerkeszti és kiadja az orsz. magyar kir. statiszt. hivatal. 1880. 1. 6. 7. 9. füzet. 1881. 3. füzet. (Athenaeum. 4-r. 115, 69, 157, 101, 143 l. ára ?)
- Évkönyv**, Magyar statisztikai. Szerkeszti és kiadja az országos magyar kir. statisztikai hivatal. 1880. évfolyam. 1. 6. füzet. — Statistisches Jahrbuch für Ungarn etc. (Athenaeum. 4-r. 115, 69 l. ára ?)
- Évkönyve**, A hunyadmegyei történelmi és régészeti társulat, 1880. évben történt alakulásától 1881. május 29-ig lefolyt társulati évre. Szerkesztette Kun Róbert. (Athenaeum. 8-r. 188 l. négy photo-chemigraphiai táblával, ára ?)
- Évkönyve**, A Pozsonymegyei gazdasági egyesület. Szerkeszti Földes Gyula. 1881. év. (Pozsony. Angermayer Károly nyomdája. 8-r. 130 l. ára ?)
- Évkönyve**, A magyar jogászgyűlés, 1882. évre. Szerkesztette Siegmund Vilmos. VIII. évfolyam. I. köt. (Jogászgyűlés. 8-r. 495 l. ára ?)
- Évkönyve**, A Szent-István-társulat. 1882. (Házi könyvtár. XL. köt. Társulat. 8-r. 100 l. ára 25 kr.)
- Évlapjai**, A Kisfaludy-társaság. Új folyam. XVII. köt. 1881—82. (Franklin-társ. 8-r. 447 l. ára ?)
- Falke** munkája után írta K. Beniczky Irma. A művészet a házban. (Közhasznú családi könyvtár. 24. kötet. Franklin-társ. 8-r. 127 l. ára 40 kr.)
- Falvay Antal**, Lutzenberger Ágost, Péterfy Sándor, Scholtz Lajos. Magyar-német olvasókönyv a népiskola II. osztálya számára. (Kókai Lajos. 8-r. VIII, 175 és VIII, 200 l. ára kötve 1 frt.)
- Fabián Lajos Mór**. A bor. (Debreczen. Városi nyomda. 8-r. 63 l. ára ?)
- Fáy András**. Érzélgés és világ folyása. Beszély levelekben. 3-dik kiadás. (Olcso könyvtár. 150. Franklin-társ. k. 8-r. 127 l. ára 30 kr.)
- Fekete Lajos**. Erdészeti talajtan. (Selmece. Özv. Joerges Agostonné. 8-r. VIII, 184 l. ára 1 frt. 20 kr.)
- Fekete Zsigmond**. A víz mozgása esővekben. Részlet »Okszerű vízművelettan« II. kötetéből. I. könyv. táblával. (Aiguer Lajos. n. 8-r. IV, 114 l. ára 1 frt. 30 kr.)

- Fischer Péter és társa.** A poroplastikus nemez füzönyök alkalmazása a gerincoszlop elferdüléseinél. (Buschmann F. nyomdája. 8-r. 14 l. ára ?)
- Fischer Simon.** Magyar nyelkönyv. Gyakorlati tanmód szerint népiskolák számára. V. javított kiadás. (Aigner Lajos. 8-r. 63 l. ára 30 kr.)
- Földes Béla.** Statisztikai tanulmányok a gabonaárak hullámzásairól a XIX. században és a gabonadrágaságok hatásairól. Eredeti adatok alapján. (Zilahy Sámuel. n. 8-r. 63 l. ára 80 kr.)
- Földes Béla.** Adalékok a papírpénz történetéhez és statisztikájához. (Értekezések a nemzetgazdaságtan és statisztika köréből. I. Akadémia. 8-r. 32 l. ára 20 kr.)
- Főrendiházi Irományok** (Az 1881. évi szeptember 24-ére hirdetett országgyűlés nyomtatványai. Hiteles kiadás. II. III. kötet. Pesti könyvnyomda-részv.-társ. 4-r. XIII, 409, 365 l. ára ?)
- Fraknoi Vilmos.** A vatikáni magyarországi okirattár. (Különlenyomat az »Uj Magyar Sion« 1882-ki évfolyam VII. és VIII. füzetéből. Esztergom. Buzárovits Gusztáv nyomdája. 8-r. 31 l. ára ?)
- Freskay János.** Mesterségek könyvtára. I. A butorasztalosság. (Atenaeum. 8-r. VI, 180 l. ára 1 frt.)
- Füredi János.** Egyházi beszéd sz. István M. O. apostoli királyának ünnepén 1882. aug. 20. (Trencsén. Skarnitzl Ferencz. 8-r. 16 l. ára ?)
- Füredi (Führer) Ignác.** Uj magyartalanságok betűrendben. Egyszersmind helyes magyarságra vezérlő nyelvkalauz. A legújabb nyelvészeti vizsgálódások alapján. (Ifj. Nagel Ottó. 8-r. VII, 40 l. ára 40 kr.)
- Gaal József** összes művei. III. kötet. Történeti beszélyek. (Nemzeti könyvtár. XXVIII. Aigner Lajos. k. 8-r. IV, 471 l. ára 2 frt 60 kr.)
- Gaal József.** Történeti beszélyek. (Aigner Lajos. k. 8-r. IV, 471 l. ára 2 frt, kötve 2 frt. 60 kr.)
- Gaal József** művei. 12–18. füzet. (Nemzeti könyvtár. 116–119., 122–124. füz. Aigner Lajos. 8-r. 401–422, 470 l. egy füzet ára 30 kr.)
- Gaskell Vilmos.** Az unitárius ker. vallás erős érvei. A krisztusi keresztény vallás. (Unitárius kis könyvtár. II. Bagó Márton és fia nyomdája. 8-r. 14 l. ára 5 kr.)
- Gáspár János.** Magyar olvasókönyv a népiskolák IV. osztálya számára. III. kiad. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter által koszorúzott pályamű. (Népiskolai olvasókönyv. IV. kötet. Magyar királyi államnyomda. 8-r. 240 l. ára kötve 30 kr.)
- Gáspár János.** Magyar olvasókönyv a népiskolák V. és VI. osztálya számára. II. kiadás. A m. kir. vallás- és közokt. miniszter által koszorúzott pályamű. (Népiskolai olvasókönyv. V. kötet. Magyar királyi államnyomda. 8-r. 520 l. ára kötve 64 kr.)
- Gérecz Károly.** Népiskolai földrajz. (Világ- és földismeret.) (Sárospatak. »Sárospataki irodalmi kör.« 8-r. IV, 175 l. ára kötve 30 kr., kötetlen 23 kr.)
- Goll J., Bellovics I., Halász Gy., Vajdady B., Erney J.** Polyhymnia. Egy és többszólamú énekek gyűjteménye polgári iskolák, középtanodák és magánintézetek számára. 7-dik kiadás. 4. füzet. (Kókai Lajos. n. 8-r. 22, 22, 35 és 53 kőnyomatú l. ára 50, 50, 80 kr. és 1 frt.)

- Goll J., Bellovics J., Halász Gy., Vajdady B., Erney J.** Énektan. Polgári iskolák, középtanodák és magánintézetek számára. 7-dik kiadás. 5. füzet. (Kókai Lajos. n. 8-r. IV, 20, 24, 34 és 58 könyomatú l. ára 50, 50, 80 kr. és 1 frt.)
- Gothard Jenő.** A herényi astro-physikai observatorium leírása és az abban tett megfigyelések 1881-ben. (Értekezések a mathem. tudományok köréből. IX. köt. 3. sz. 8-r. 35 l. egy táblával, ára 30 kr.)
- Gottl Mór.** Évi jelentés Pozsony sz. kir. városa állapotáról 1881. Hivatalos kiad. (Pozsony. Angermayer Károly nyomdája. 8-r. 95 l. ára ?)
- Gozlán Leo.** Három ara egy koronára. Beszély. Franzeziából fordította Sz. E. (Olesó könyvtár. 147. szám. Franklin-társulat. 8-r. 59 l. 20 kr.)
- Groó Vilmos.** Vezérkönyv a magyar nyelv tanítására tót ajkú népiskolákban. Tanítók számára. I. rész. I. és II. osztály. Návodná kniha k vyučotaniu uhorskej reči stb. (Magyar kir. államnyomda. 8-r. 135 l. ára 24 kr.)
- Gödöllei József.** Biblia-magyarázatok az evangyelisták irataiból templomi gyülekezet előtt. (Pécs. Ifj. Madarász Endre nyomdája. 8 r. 164 l. 1 frt. 60 kr.)
- Göndöcs Benedek.** Emlék a Budapesten 1882-dik évi augusztus hó 19-én tartott országos méhész-egyleti kiállításról. (Franklin-társ. 8-r. 46 l. ára 50 kr.)
- Görömbei Péter.** A nagy-kállói ev. ref. egyház története. (Sárospatak. Ref. főiskola nyomdája. 8-r. 189 l. ára 1 frt.)
- Gyakorlatkönyv,** Számolási, a népiskolák számára. Az új méter-mértékrendszer alkalmazásával. (Magyar kir. egyetemi nyomda. 132 l. ára kötve vászonhátal 25 kr.)
- Gyárfás István.** A jász-kúnok nyelve és nemzetisége. (Értekezések a történelmi tudományok köréből. X. kötet. 5. szám. Akadémia. 8-r. 84 l. ára 50 kr.)
- Gyűjtemény,** Magyar népköltési. Uj folyam. A Kisfaludy-társaság megbízásából szekesztük s kiadják Arany László és Gyulai Pál. — III. kötet: Székelyföldi gyűjtés. Gyűjtötték Kriza János, Orbán Balázs, Benedek Elek és Sebesi Jób. (Athenaeum. 8-r. XXII, 459 l. ára 3 frt.)
- Gyürky Ödön.** Rousseau nevelési elvei. Bölcsészettudori értekezésül. (Vác. Serédy G. 8-r. 156 l. ára ?)
- Haan Lajos.** A magyarországi ágostai hitvallású evangélikusok egyetemes gyűlései és az egyetemes világi felügyelői hivatal. (Protestáns theologiai könyvtár. XVIII. kötet. Magyarországi protestáns-egylet. 8-r. 183 l. ára ?)
- Hahóthy Sándor.** A természettan elemei kísérletileg előadva. Magasabb leányiskolák számára. A szövegbe nyomott 155 ábrával. (Eggenberger-féle könyvkereskedés. 8-r. 200 l. ára 1 frt. 2 kr.)
- Halász Mihály.** Svéd-norvég missziók. (»Hunyadi Mátyás« intézet. 8-r. 155 l. ára 80 kr.)
- Havas Adolf.** Abn F. Gyakorlati vezérkönyve a franczia nyelv gyors és könnyű megtanulására. A Mutschenbacher-féle magyar átdolgozás alapján újra átdolgozta. XI. kiadás. I. folyam. (Athenaeum. 8-r. 200 l. ára 60 kr.)
- Havass Rezső.** Ritter Károly összehasonlító (bölcsészeti) földrajza. (Wilckens és Waidl nyomdája. 8-r. XIII, 92 l. ára 1 frt. 20 kr.)
- Házi-könyvtár.** Kiadja a Szent-István-társulat. XXXIX—XLII. köt. (L. Hoványi, Évkönyve, Szentimrei Márton, Emlékkönyv.)

- Hegedüs Sándor.** Jelentés a párisi nemzetközi (1881. évi) pénzürték-értekezletről. Gróf Szapáry Gyula m. kir. pénzügyminiszternek. (Magyar kir. államnyomda. 4r. 31 l. ára ?)
- Hegyi Pál.** Államfölség és papuralom. Egyházpolitikai tanulmány. A »Syllabus« és a porosz, májusi törvények eredeti szövegével. 3. füzet. (Pozsony. Wígand F. K. nyomdája. 8-r. VI, 129—186, 33—75 l. ára 70 kr.)
- Helikon,** Magyar. Jeles férfiak életrajzai. Szerkeszti Zólyomi Lajos. I. 2. füzet. (Pozsony. Stampfel Károly. 8-r. 48 l. egy füzet ára 20 kr.)
- Herczegh Mihály.** Az ági öröklés fentartása. (Magyar jogászegyleti értekezések. VIII. Franklin-társulat. 8-r. 19 l. ára ?)
- Herodotos,** Szemelvények, műveiből. II. füzet. (Vége.) Ford. és magy. Dávid István. (Tanulók könyvtára. 8. füzet. Pozsony. Stampfel Károly. 8-r. 25—127 l. ára 30 kr.)
- Hetzel Samu.** Általános földrajz különös tekintettel Magyarországra. A legújabb miniszteri tanterv alapján, az elemi iskolák felsőbb osztálybeli növendékei számára. II. kiad. Allgemeine Geografie stb. (Temesvár. Szerző. 8-r. 73 l. ára ?)
- Hliador (Jámbor Pál)** művei. 17. füzet. Drámai tanulmányok. (Tettye Nándor és társa. 12-r. 159 l. ára 60 kr.)
- Horváth Mihály.** Utyeszenich frater György (Martinuzzi b. bornok) élete. (Családi könyvtár. VI. Ráth Mór. k. 8-r. II, 385 l. ára 1 frt. 20 kr.)
- Horváth Mihály.** Utyeszenich Frater György (Martinuzzi bibornok) élete. 1—3 füz. (Családi könyvtár. 22—24. Ráth Mór. 8-r. 1—385 l. egy füz. ára 40 kr.)
- Hoványi.** Felsőbb katholicismus elemei. II. köt. 2. kiad. (Házi-könyvtár. XXXIX. kötet. Szent-István-társulat. 8-r. IX, 359 l. ára 1 frt. 20 kr.)
- Hume.** Vizsgálás az emberi értelemről. Ford. és magyarázatokkal ellátta Alexander Bernát. (Filozófiai írók tára. III. kötet. Franklin-társulat. 8-r. VI, 192 l. ára 1 frt. 20 kr.)
- Illés Károly.** A büntetetről, vétségekről és kihágásokról szóló magyar büntető törvények magyarázata, tekintettel az azokra vonatkozó életbeléptetési- és egyéb törvényekre és rendeletekre s a legfőbb ítélőszéknek döntvényeire. I. kötet. (Zilahy Sámuel. n. 8-r. XX, 311 l. ára 3 frt.)
- Iratok,** Ifjúsági, Tára. Szerk. Névy László. XIII. (L. Alfréd I., Church M. A.)
- Irók,** Filozófiai, tára. A magy. tudom. akadémia támogatásával szerk. Alexander Bernát és Bánóczy József. III. (L. Hume.)
- Ismertetése,** Az erdélyi ev. ref. fő- és középtanodák tanárai közt, a tanári özvegyek és árvák segélyezésére alakult társulat. (Kolozsvar. Stein János. 8-r. 16 l. ára ?)
- Istóczy und Ónody.** (Neuer Márk nyomdája. 8-r. 11 l. ára ?)
- Iványi Ede.** Vázlatok Mosony vármegye multjából. (Magyar-Óvár. Czéh Sándor nyomdája. 8-r. 32 l. ára ?)
- Jancsó György.** A közszerzeményi jog. (Magyar jogászegyleti értekezések. VII. Franklin-társulat. 8-r. I:8 l. ára ?)
- Jánosi Boldizsár.** Jegyzetek C. Sallustius Crispus Catilina és Jugurtha című műveire. A Bartal-Malmosi-féle szöveghez alkalmazva. (Görög és római remek-írók iskolai könyvtára. Eggenberger-féle könyvkeresek. k. 8-r. 140 l. ára 90 kr.)

- Jegyzőkönyv** az erdélyrészi ev. ref. collegiumok tanárainak 1882. június 2-dikán Kolozsvárott tartott rendkívüli értekezletéről. (Kolozsvár. Stein János. 8-r. 15 l. ára ?)
- Jegyzőkönyve**, A dunántúli helv. hitv. egyházkerület Sz.-Fejérváron 1882. június hó 4. s több napjain tartott közgyűlésének. Kiadta Vályi Lajos. (Pápa. Ref. főtanoda nyomdája. 4-r. 178 l. ára ?)
- Jegyzőkönyve**, Az erdélyi evang. ref. egyházkerület Kolozsvártt 1882. május hó 31-dik és június hó 1—4-dik napjain tartott közgyűlésének — Szerkesztették Szász Domokos és Bodor Antal. (Kolozsvár. Evang. ref. tan. nyomdája. n. 8-r. 126, 32 l. ára ?)
- Jegyzőkönyve**, A solti reformált egyházmegye közgyűlésének, 1881—82. évről. Solton 1881. június 29-én és D.-Patajon 1882. május 2-án és 3-án. (Köcsi Sándor nyomdája. 8-r. 30 l. ára ?)
- Jegyzőkönyve**, A dunamelléki ref. egyházkerület 1882. június 3-án s következő napjain Budapesten tartott gyűlésének. Kiadta Farkas József. (Franklin-társ. 8-r. 148 l. ára ?)
- Jekelfalussy József**. Népünk hivatása és foglalkozása az 1880-ban végrehajtott számlálás szerint. (Értekezések a nemzetgazdaságtan és statisztika köréből. I. köt. 3. szám. Akadémia. 8-r. 26 l. ára 20 kr.)
- Jelentése**, Az aradi kereskedelmi és iparkamara, a kerületét képző Arad-, Békés-, Csanád- és Hunyadmegyének, továbbá Arad sz. kir. városnak általános gazdasági, kereskedelmi, ipari és forgalmi viszonyairól 1881-ben. (Arad. Gyulai István nyomdája. n. 8-r. 238 l. ára ?)
- Jelentése**, A miskolci kereskedelmi- és iparkamara, a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszterhez a kamarai kerület kereskedelmi, ipari és forgalmi viszonyairól az 1881-ik évben. I. rész. (Miskolcz. Kereskedelmi és iparkamara. 4-r. 66 l. ára ?)
- Jelentése**, Az országos borászati kormánybiztos, az országos Phylloxera-bizottsághoz a phylloxera-ügy állásáról 1881-ben. (Pesti könyvnyomda-részv.-társ. 4-r. 128 l. egy térképpel, ára ?)
- Jelentések és javaslatok** egy országos képzőművészeti akadémia illetőleg műtermek felállítása tárgyában. (M. kir. egyetemi nyomda. 4-r. 43 l. ára ?)
- Jókai Mór**. Észak honából. Muszka rajzok. I. füzet. (Petőfi-társaság könyvtára. I. Aigner Lajos. k. 8-r. 1—86 l. ára 30 kr.)
- Karsch Lollion**. Ünnepi s alkalmi beszélek. II. bővített kiadás. (Nagyvárad. Hügel Ottó. 8-r. 292 l. ára 2 frt.)
- Katinszky Gézya**. A költészetten alapelemei válogatott mintapéldákkal. Tanítóképzőintézetek, polg. iskolák és nőnevelő intézetek számára. II. kiadás. (Laufer Vilmos. 8-r. 168 l. ára füzve 90 kr.)
- Kazaly Imre**. Élet és társadalom. (Vác. Serédy Gusztáv. 8-r. 121 l. ára 60 kr.)
- Kazaly Imre**. A katolikus egyházjogtan kézikönyve, különös tekintettel Magyarországi jogi viszonyaira. 2-dik újonnan átnézett és bővített kiadás. II. kötet. (Tettyey Nándor és társa. 8-r. VIII, 335—830 l. ára 2 frt. 80 kr.)
- Kazinczy Ferencz**: Magyar Pantheon. 2. füzet. (Nemzeti könyvtár. 127. füzet. Aigner Lajos. 8-r. 81—160 l. ára 30 kr.)

- Kádár József.** A deési ev. ref. egyházközség története. Kapcsolatban a város kiválóbb eseményeivel. (Deés. Demeter és Kiss nyomdája. 8-r. 251 l. ára?)
- Kárpátgyesület,** A magyarországi, évkönyve. IX. évtolyam. 1882. II. füzet. Jahrbuch des ungarischen Karpaten-Vereines etc. (Késmárk. Egyesület. 8-r. 117—211 l. ára?)
- Káté,** Görög szertartású katolikus kis. Vagyis a keresztény hiterkölestan elemei népiskolák I. és II. osztályában. Szerkeszté és kiadta R. I. (M. kir. egyetemi nyomda. 8-r. 48 l. ára?)
- Kerékgyártó Elek.** Magyar olvasókönyv kapcsolatban irány- és költészettannal. A polgári és egyéb felső leányiskolák számára. 2-ik, átdolg. kiadás. (Eggenberger-féle könyvkereskedés. 8-r. V, 282 l. ára 1 frt. 50 kr.)
- Képviselőházi Irományok.** (Az 1881. évi szeptember 24-dikére hirdetett országgyűlés nyomtatványai. II, VII. köt. Pesti könyvnyomda-részv.-társaság. 4-r. VIII, 408, 528 l. ára?)
- Képviselőházi Jegyzőkönyv.** (Az 1881. évi szeptember 24-ére hirdetett országgyűlés nyomtatványai. I. kötet. Hiteles kiadás. (Pesti könyvnyomda-részv.-társ. 4-r. 427 l. ára?)
- Képviselőházi Napló.** (Az 1881. évi szeptember 24-ére hirdetett országgyűlés nyomtatványai. V—VI. kötet. Pesti könyvnyomda-részv.-társaság. 4-r. VII, 380, VII, 303 l. ára?)
- Kérdés,** A magyar-zsidó, jogi, társadalmi s nemzetiségi szempontból. (Neuwald illés nyomdája. 8-r. 32 l. ára 40 kr.)
- Kincstár,** Lelki, az épületes irodalom remekeiből. Szerkeszti és kiadja Nogáll János. V. köt. Szeráf hangok szent Teréziáról. Ford. Kiss Ignác. (Tetty Nándor. 4-r. XIII, 391 l. ára?)
- Kirez József.** Héber olvasó- és gyakorlókönyv. I. rész. II. kiadás. (Burián Mór. 8-r. 48 l. ára?)
- Kisfaludy Károly** válogatott munkái két kötetben. 2-ik kiadás. II. köt. Színművek. (Kis nemzeti muzeum. 3 Franklin-társulat. 8-r. 304 l. ára 50 kr.)
- Kiss József.** Költeményei 1868—1882. III. kiadás. (Ráth Mór. 8-r. 243 l. ára?)
- Klug Lipót.** A központi vetülettan elemei. (Pozsony. Stampfel Károly. n. 8-r. 40 l. ára 70 kr.)
- Klug Lipót.** Perspectiv helyzetű alakzatokról. (Értekezések a mathemat. tudományok köréből. IX. köt. II. sz. Akadémia. 8-r. 10 l. ára 10 kr.)
- Knorr Alajos.** Önügyvéd vagyis gyakorlati útmutatás jogügyletek elintézésére, a legújabb törvények alapján 350 irománypéldával fevilágosítva bírák, ügyvédek, jegyzők használatára. III. kiad. 4—11. füzet. (Ifj. Nagel Ottó. 8-r. 137—464 l. egy füzet ára 30 kr.)
- Knorr Alajos.** Önügyvéd vagyis gyakorlati útmutatás jogügyletek elintézésére, okiratok s beadványok szerkesztésére. A legújabb törvények alapján 350 irománypéldával fevilágosítva bírák, ügyvédek, jegyzők és felek használatára. III-ik újra átdolgozott kiadás. I. félkötet. (Ifj. Nagel Ottó. n. 8-r. 1—424. l. ára 3 frt.)
- Kobány Mihály.** Gyakorlati kézikönyv Fröbel Frigyes foglalkoztató eszközeihez. 96 táblával. Új (ezim-) kiadás. (Wilckens és Waidl n. 8-r. 149 l. és 96 tábla, ára 2 frt. 50 kr.)

- Kolbenheyer Károly és Kovács Pál.** A magas Tára. A magyar Kárpát-egylet megbízásából szerkesztették. — A Magas Tára külön térképével, Tátrafüred környékének térképével s 13 képpel ellátva. (Teschen. Prochaska Károly. k. 8-r. VIII, 164 l. ára vászonkötésben 2 frt.)
- Kollerffy Mihály és Jekelfalussy József.** A magyar korona országainak helységnévtára. Az orsz. m. kir. statisztikai hivatal felülörködése mellett szerk. — (Eggenberger-féle könyvkeresek. k. 4-r. 143 l. 1292 hasáb, ára 7 frt. 50 kr.)
- Kolmár József és Sváby Pál.** Fordítási gyakorlatok magyarból latinra. I. könyv. A gymnasium V. és VI. osztályai számára. Schultz Ferdinánd nyomán. 3-ik, javított kiadás. (Eggenberger-féle könyvkereskedés. 8-r. 152 l. ára 1 frt.)
- Komlóssy Ferencz.** Assisi szt. Ferencz hétszázados emléke. (Szül. 1182-ben, † 1226. okt. 4-én.) (Athenaeum. 8-r. 16 l. ára?)
- Konek Sándor.** Bányászatunk jelen állapota s teendőink annak sikeresebb kifejtésére. (Értekezések a nemzetgazdaságtan és statisztika köréből. I. köt. 2. szám. Akadémia. 8-r. 48 l. 20 kr.)
- Konkoly Miklós.** Napfoltok és a nap felületének megfigyelése 1881-ben. (Értekezések a mathemat. tudományok köréből. IX. köt. 4. sz. Akadémia. 8-r. 56 l. ára 40 kr.)
- Konkoly Miklós.** Csillagászati megfigyelések az ó-gyallai csillagvizsgálón. (Értekezések a mathemat. tudományok köréből. IX. köt. 5. szám. Akadémia. 8-r. 46 l. ára 30 kr.)
- Konkoly Miklós.** Hullócsillagok megfigyelése 1881-ben. (Értekezések a mathemat. tudományok köréből. IX. köt. 6. szám. Akadémia. 8-r. 17 l. ára 10 kr.)
- Konkoly Miklós.** Adatok Jupiter és Mars physikájához az 1881. évi megfigyelésekből. III. rész. (Értekezések a mathemat. tudományok köréből. IX. k. 7. sz. Akadémia. 8-r. 21 l. három táblával, ára 30 kr.)
- Konkoly Miklós.** Az üstökösök vegytani alkotása. (Értekezések a mathemat. tudományok köréből. IX. köt. 8. sz. Akadémia. 8-r. 17 l. ára 10 kr.)
- Koritz Antal.** Tőkeelhelyezés és értékpapirokkal való üzérkedés, különös tekintettel a határidő és díjbiztosítási ügyletekre a tőzsdén, ezek lényege és jelentősége a tőkepenzre s a magánüzérkedésre. (Grill Károly. 8-r. 76 l. ára 60 kr.)
- Kovács Elek.** Az uzsora természete és korlátozásáról. (Grimm Gusztáv. 8-r. II, 48 l. ára 40 kr.)
- Kovácsy Sándor.** Bibliai vallástan, a gymnasiumi I-ső és II-ik osztály számára. Kiadja a sárospataki »irodalmi kör« a főiskola költéségén. (Sárospatak. Steinfeld Béla nyomdája. 8-r. 139 l. ára füzve 80, füzetlen 73 kr.)
- Kozáry József.** Róma ethnographiai viszonyai az ó-korban. Tanulmány. (Különlenyomat a »Zala« cz. hetilap 1882. évi folyamából. Nagy-Kanizsa. Fischel Fülöp. 8-r. 96 l. ára?)
- Kozma Ferencz.** Mythologiai elemek a székely népköltészet- és népeletben. (Értekezések a történelmi tudományok köréből. X. köt. 6. sz. Akadémia. 8-r. 41 l. ára 30 kr.)
- König Gyula.** Algebra a középtanodák felsőbb osztályai számára. Az új gymnasiumi tanterv értelmében. 4. füzet. A VII. és VIII. osztály számára. (Eggenberger-féle könyvkereskedés. 8-r. IV, 91 l. ára 60 kr.)

- Könyve**, Bucusok. Szűz Mária kegyhelyeire zarándoklók ájtatossági kézikönyve. Összeírta egy plébános. (Nagy-Kanizsa. Wajdits J. 8-r. 127 l. ára kötve 36 kr.)
- Könyvtár**, Családi. VI. (L. Horváth Mihály.)
- Könyvtár**, Családi. 22—24. füzet. (L. Horváth Mihály.)
- Könyvtár**, Közhasznú családi. 24—26. (L. Falke, K. Beniczky Irma, Block Mór.)
- Könyvtár**, Nemzeti. Szerkeszti Abafi Lajos. XXVIII. XXIX. (L. Gaal József. Balog Zoltán.)
- Könyvtár**, Nemzeti. Kiadja Aigner Lajos. 116—127. füzet. (L. Gaal József, Balogh Zoltán, Kazinezy Ferencz)
- Könyvtár**, Olesó. Szerkeszti Gyulai Pál. Kiadja a Franklin-társulat. 147—153. sz. (L. Gozlán Leo, Suonio, Orosz beszélyek, Fáy András, Lever Károly, Legouvé Ernő, Csiky Gergely.)
- Könyvtár**, Protestáns theologiai. XVII. kötet. (L. Haan Lajos.)
- Könyvtár**, Történelmi. Kiadja Aigner Lajos. 2. füzet. (L. Denison György.)
- Könyvtár**, Unitárius kis. Szerkeszti Derzsi Károly. II. III. (L. Gaskell Vilmos, Herford Brooke.)
- Könyvtára**, A magyar orvosi könyvkiadó-társulat. XL. köt. 1881. (L. Röhl M. F.)
- Könyvtára**, Görög és római remekírók iskolai. (L. Jánosi Boldizsár, P. Terenti Adelpheo.)
- Könyvtára**, Petőfi-társaság. I. (L. Jókai Mór.)
- Könyvtára**, Tanulók. Szerkeszti Dávid István. Latin és görög elassicusok fordítása és magyarázata. Kiadja Stampfel Károly. 7—11. füzet. (L. Cicero, Herodotos, Livius, Salustius.)
- Kőrösi József**. Budapest nemzetiségi állapota és magyarosodása az 1881-diki népszámlálás eredményei szerint. (Akadémia. 8-r. 45 l. egy grafikai táblával, ára 30 kr.)
- Kőrösi József**. Budapest fővárosa az 1881-dik évben. A népleírás és népszámlálás eredményei. II. füzet. (Budapest főváros statisztikai hivatalának közleményei. XV. 2. Ráth Mór. 8-r. VIII, 232 l. 7 graph. táblával, ára 3 frt. 50 kr.)
- Körrendelet** valamennyi pénzügyigazgatósághoz és vámhivatalhoz. A külfölddel való áruforgalom kimutatásában az új vámtarifa életbeléptetése alkalmából teendő változtatások iránt 1882. évi 30,972. szám. (Magy. kir. államnyomda. 8-r. 50 l. ára ?)
- Körrendelet** valamennyi magy. kir. pénzügyigazgatósághoz és vámhivatalhoz. A vámtarifa végrehajtására vonatkozó utasítás. 1882. 30,973. szám. (Magyar kir. államnyomda. 8-r. 48 l. ára ?)
- Kövesligethi Radó**. 1871—1880. években Magyarországon megfigyelt hullócsillagok pályaelemei. (Értekezések a matematikai tudományok köréből. IX. kötet. 9. sz. Akadémia. 8-r. 11 l. ára 10 kr.)
- Közleményei**, Az országos magyar képzőművészeti társulat, 1882. évre. IX. sz. (Franklin-társulat. 4-r. 70 l. ára ?)
- Közleményei**, Budapest főváros statiszt. hivatalának. XV. 2. (L. Kőrösi József.)
- Közlemények**, Távirázati. Kiadja a közmunka s közlekedésügyi magy. kir. miniszterium távirda-osztálya. 2. füzet. (Hornvánszky Viktor nyomdája. 8-r. 49—116 l. ára ?)

- Közlemények**, Matematikai és természettudományi. XVIII. kötet. 1. 2. szám. (L. Staub Mórucz.)
- Krasevszky I. J.** A kor gyermekei. Regény. Ford. Timkó Iván. 2 kötet. (Révai testv. k. 8-r. 193 és 182 l. ára 2 frt.)
- Kriesch János.** A természetrajz elemei. II. rész. Növénytan. XI. kiadás. Átdolgozta Simkovics Lajos. (Nagel Bernát. 8-r. 114 l. ára 70 kr.)
- Kürthi Jenő.** Karrikaturák. Humorisztikus elbeszélések és genrék. 2-ik kiadás. (Eger. Szolcsányi Gyula. k. 8-r. II, 188 l. ára 60 kr.)
- Ladányi Gedeon.** A magyar nemzet történetei rövid kivonatban. Algyemnasiumi kézikönyvül. V. kiad. (Debreczen. Telegdi K. Lajos. k. 8-r. 143 l. ára 60 kr.)
- Ladányi Gedeon.** A világtörténet főbb eseményei. V. kiadás. 1. füzet. (Debreczen. Telegdi K. Lajos. 8-r. 1—5. ív. A teljes mű ára 84 kr.)
- Lakits Ferencz.** Az ó-gyallai csillagvizsgáló földrajzi szélessége. (Értekezések a matematikai tudományok köréből. IX. kötet. 2. szám. Akadémia. 8-r. 16 l. ára 10 kr.)
- László Mihály.** Keleti testvéreink. (Franklin-társulat. 8-r. 85 l. ára 40 kr.)
- Legouvé Ernő.** Beatrix vagy a színművészet istennője. Színmű. Franciaából fordította Feleki József. (Olesó könyvtár. 152. szám. Franklin-társulat 8-r. 188 l. ára 40 kr.)
- Lenhossék József.** Emlékbeszéd Broca Pál külső tag fölött. A m. tud. akadémia elhunyt tagjai fölött tartott emlékbeszéd. 1882. V. szám. Akadémia. n. 8-r. 52 l. ára 30 kr.)
- Lever Károly.** Viharban. Regény. Angolból fordította György Aladár. (Olesó könyvtár. 151. Franklin-társulat. k. 8-r. 308 l. ára 60 kr.)
- Lexikon, Magyar.** 102—112. füzet. Wilckens és Waidl. 8-r. 65—636, 1—128 kéthasábos l. egy füzet ára 30 kr.)
- Livius.** XXI. II. füzet. Ford. és magyarázta Dávid István. (Tanulók könyvtára. 9. füzet. Pozsony. Stampfel Károly. 8-r. 65—120 l. ára 30 kr.)
- Lourdes** vagyis: Én vagyok a szeplőtelen fogantatás. 3-ik tetemesen bőv. kiadás. (N.-Kanizsa. Wajdits József. 8-r. 94. l. ára ?)
- Lővárdy Alajos.** A congruens számok elmélete. Számelméleti tanulmány. (Baja. Kollár A. n. 8-r. IV, 84 l. ára 80 kr.)
- Lőw Tivadar.** Irománpéldák az új magyar esődeltörvényhez. A esődeltörvény (1831. XVII. t. cz.) és az azt életbeléptető miniszteri rendelet ismertetésével. (Zilahy Sámuel. 8-r. 94 l. ára ?)
- Lutter Nándor.** Közönséges számtan az új tanterv szerint a középtanodák használatára. VII. kiadás. III. füzet. A III. osztály számára. (Franklin-társulat. 8-r. 103 l. ára 65 kr.)
- Lutter Nándor.** Mértan. Az új tanterv szerint a gymnasiumok használatára. IV. kiadás. 4. füzet. A 8-dik osztály számára. (Franklin-társulat. 8-r. 80 l. ára 50 kr.)
- Magyarország** áruforgalma Ausztriával és más országokkal. Szerk. és kiadja az országos m. kir. statisztikai hivatal. 1882. IV—VIII. füzet. (Athenaeum 4-r. 4-r. 45, 45, 45, 65, 65 l. ára ?)
- Majláth Béla.** A hajduk kibékítési kísérlete Inánchon 1607-ben. (Értekezések a történelmi tudományok köréből. X. köt. 7. sz. Akadémia. 8-r. 32 l. ára 20 kr.)

- Marczali Mihály.** Fegyvereink rosszakaróink ellen. Újévi beszéd. (Aigner Lajos. 8-r. 11 l. ára 40 kr.)
- Maszlaghy Ferencz.** Szent István öröksége. Egyházi beszéd. (Athenaeum. 8-r. 15 l. ára ?)
- Márgai Károly.** Német gyakorló-könyv a min. új tantervhez alkalmazva. A középiskolák alsó osztályai számára. 2-ik kiadás. (Franklin-társulat. 8-r. 128 l. ára 60 kr.)
- Méhely Lajos.** A magyar országos méhészeti egyesület által rendezett s az 1882. évben augusztus 19–27. Budapesten tartott orsz. méhészeti kiállítás kalauza. (Weiszmann testvérek nyomdája. 8-r. 64 l. ára 20 kr.)
- Miklós Ödön.** Városok esatornázása a higiénia, mezőgazdaság és technika szempontjából. (Kilián Frigyes. n. 8-r. 26 l. ára 60 kr.)
- Mikszáth Kálmán.** Frivol acta. Brézói ludak. A saját ábrázatomról. Bevezetéssel Jókai Mórtól. (Révai testvérek. 16-r. XI, 113 l. 1 arcz- és 3 más képpel, ára 1 frt. 40 kr., számozott példány 2 frt.)
- Moldován Gergely.** Román közmondások. (Kolozsvár. »Kelet« nyomdája. 8-r. 102 l. ára 60 kr.)
- Molière Vigjátékai.** Kiadta a Kisfaludy-társaság. X. kötet. Don Juan, fordította Lévay József. Psyche, fordította Perényi István. Vig pásztorjáték, fordította Csiky Gergely. A versaillesi rögtönzés, fordította Csiky Gergely. (Athenaeum. 8-r. 232 l. ára 1 frt 40 kr.)
- Munkay János.** A szent augyalok története. III. kötet. (Esztergom. Buzárovits Gusztáv. 8-r. 168. l. ára ?)
- Mutschenbacher Béla.** Pár szó a fővárosi közegészségügy kérdéséhez. (Aigner Lajos. k. 8-r. 24 l. ára 30 kr.)
- Múzeum, Kis nemzeti.** 3. Kiadja a Franklin-társula'. (L. Kisfaludy Károly.)
- Nagy Antal.** Hitelemzés példákban, vagyis: a katolikus hit- és erkölestan rövid foglalata s b. Gyakorlati segédkönyv egyházi szónokok, hitelemzők, gyóntatók, tanítók s nevelők számára. II. kötet. A parancsolatokról. 2-ik rész. (Komárom. Ziegler Károly nyomdája. 8-r. 399–865. LXIV. l. ára ?)
- Nagy László.** Vezérkönyv a beszéd- és értelemgyakorlatok tanításában. A népiskolák első és második osztálya számára. A m. k. vallás- és közokt. miniszter által koszoruzott pályamű. (M. kir. államnyomda. 8-r. 207 l. ára kötve 24 kr.)
- Névy László.** A magyar nemzeti irodalom történetének vázlata. Iskolai használatra. III. kiadás. (Eggenberger-féle könyvkereskedés. 8-r. 122 l. ára ?)
- Oldal János.** Német nyelvtan. Polgári iskolák használatára. I. kötet. (Eggenberger-féle könyvkereskedés. 8-r. 183 l. ára 80 kr.)
- Olvasókönyv, Népiskolai.** IV. V. (L. Gáspár János.)
- Ortvay Tivadar.** Magyarország régi vízrajza a XIII. század végeig. I. II. kötet. (Akadémia. 8-r. 544, 464 két hasábos l. a két kötet. ára 5 frt.)
- Orvosok,** A magyar, és természetvizsgálók 1880. aug. 21-től aug. 27-ig Szombathelyen tartott XXI. nagygyűlésének történeti vázlata és munkálatai. Szerkesztették Gerlóczy Gyula és Dulácska Géza, Müller Kálmán. (Egyetemi nyomda. n. 8-r. II, 320 l. ára ?)
- Összeállítása,** A kolozsvári kataszteri kerület összes becselő-járásainak osztályozási vidékenkénti előleges tiszta jövedelmi fokozatai és sommás osztálykivonatainak.

Az összes művelési ágakat illetőleg. I—II. füzet. (Kolozsvári kir. kataszteri igazgatóság. 8-r. 3, 5, 3, 9, 3, 3, 13, 3, 25, 5, 25, 5, 31, 7, 25, 5, 11, 21, 5, 9, 3, 37, 7, 35, 7, 17, 5, 25, 7, 7, 3, 3, 3, 25, 7, 17, 5, 9, 3, 17, 5, 11, 3, 7, 3, 11, 3, 31, 7, 3, 3, 5, 3, 21, 5, 25, 5, 11, 3, 25, 5, 25, 5, 7, 5, 7, 3, 3, 1. ára ?)

Összeállítása. A nagyszebeni kataszteri kerület összes becselő-járáásainak osztályozási vidékenkénti előleges tiszta jövedelmi fokozatai és sommás osztálykivonatainak. Az összes művelési ágakat illetőleg. I. II. füzet. (Nagyszebeni kir. kataszteri igazgatóság. 8-r. 41, 37, 49, 21, 49, 11, 25, 25, 13, 29, 43, 9, 43, 29, 15, 29, 25, 43, 13, 13, 25, 13, 21, 11, 21, 21, 11, 11, 11, 29, 21, 13, 25, 25, 13, 13, 25, 25, 7, 3, 3 l. ára ?)

Pap János. Az állattan elemei. A középtanodák VI. osztálya számára. A legújabb gymnasiumi tanítás-terv alapján. Számos fametszvényvel. (Zilahy Sámuel. n. 8-r. VII, 212 l. ára 1 frt 20 kr.)

Papp Károly. Keresztyén erkölcstan a reformált hitfelekezetű népiskolák V. osztálya számára. A dunamelléki reform. egyházkerület tulajdona. (Kókai Lajos. k. 8-r. 32 l. ára kötve 15 kr.)

Pawlowszki Ede. Miksa császár mexikói szerencsétlen expedíciójának leírása. Kiváló tekintettel Queretaro 70 napig tartó ostromára. (Rudnyánszky A. nyomdája 8-r. 200 l. ára 1 frt. 50 kr.)

Pátkai Pál. Válogatott magyar kath. egyházi beszédek gyűjteménye. II. kötet. (Székesfehérvár. Számmer Imre. 8-r. 207 l. ára 1 frt.)

Pestalozzi válogatott munkái. Fordította és magyarázatokkal ellátta Zsengeri Samu. 3-ik köt. (Tetty Nándor és társa 8-r. 227, 128, V. l. ára 2 frt. 20 kr.)

Pestalozzi válogatott paedagogiai munkái. Fordította és magyarázatokkal ellátta Zsengeri Samu. XIV. füz. (Szerző. 8-r. 111—128, V, VIII, 48 l. ára 50 kr.)

Péterfi Sándor. Egyházi beszédek, melyeket különböző alkalomra írt és mondott. (Kókai Lajos. n. 8-r. IV, 184 l. ára ?)

Pirchala Imre. Jegyzetek Virgilius Aeneisének I—XII. énekéhez. Magyarázó képekkel. (Eggenberger-féle könyvkereskedés. k. 8-r. IV, 192 l. ára 80 kr.)

Ploetz Károly. A francia nyelv tan elemei. A szerző »Elementar-Buch«-ja után magyar nyelvre átdolgozta Nagy Lajos. II. rész. (Tetty Nándor és társa. 8-r. 113 l. ára kötve 48 kr.)

Radics György. Rigómezei dalok. (Zombor. Bittermann Nándor nyomdája. 8-r. 72 l. ára ?)

Rác Károly. A magyar honi reformáció bölcseleti történelme. (Arad. Réthy L. és fia. 8-r. VIII, 196 l. ára ?)

II. Rákóczi Ferencz levéltára. Kiadja a magyar tud. akadémia. I. osztály: had- és belügy. VIII. kötet. Szerkeszti Thaly Kálmán. (L. Bercsényi Miklós.)

Rendeletek, Magyarországi, tára. XVI. folyam. 1882. V—VII. füzet. Kiadja a m. kir. belügyminiszterium. (Pesti könyvnyomda-részv.-társ. 8-r. 449—1121 IV, VI l. ára 1 frt. 20 kr., 1 frt. 50 kr.)

Réthy Lajos. Megpihenés óráiból. Elbeszélések. (Déva. Hirsch Adolf. 8-r. 184 l. ára 1 frt. 20 kr.)

Révfy László. A magyar polg. bíraskodás teljes tan- és kézi-könyve. Hazai törvénykezésünk fejlődésének és az egyes perjogi intézmények elméletének rövid

- ismertetése mellett, hatályban levő törvények és rendeletek szövegéből a hazai polg. törvénykezelés tanulói és gyakorlati művelői számára. I. füzet. (Pozsony. Heckenast Gusztáv utódja. k. 8-r. 1—277 l. a teljes mű ára 3 frt. 60 kr.)
- Ribáry Ferencz.** Egyetemes földirat. Középtanodai használatra. I. rész. Európa. Különös tekintettel az osztrák-magyar monarchia német-szláv országaira. VI. kiadás. (Eggenberger-féle könyvkereskedés. 8-r. 156 l. ára ?)
- Ribáry Ferencz.** Magyarország okmányozó történelme. Tanodai és magánhasználatra. IV. kiadás. Átnézte Mangold Lajos. (Franklin-társulat. 8-r. 296 l. ára 2 frt.)
- Rill József.** A hülyék neveléséről és ápolásáról. (Rill József. n. 8-r. 15 l. és 1 arckép, ára 50 kr.)
- Roder Adolf.** Levélszerinti oktatás a német nyelv tanulására. 2-ik kiadás. 14 levél. (Grimm Gusztáv. n. 8-r. 217—232 l. ára 20 kr.)
- Rohling Ágost.** A talmudszidó. Az eredetinek III. kiadása után magyarítá Gemini. III. kiadás. (Eger. Szolcsányi Gyula. 8-r. 101 l. ára 60 kr.)
- Roller Mátyás és Wittinger János.** Könyvteltan rövid váltoismévei polgári iskolák és rokon intézetek számára. II. átdolgozott kiadás. (Eggenberger-féle könyvkereskedés. 8-r. 143 l. ára 80 kr.)
- Rosenfeld Mór.** Emléklap Temesvár szabad királyi város centennariumi ünnepélyéhez. Erinnerungsbblatt zur Centennarium-Feier der königl. Freistadt Temesvár. (Temesvár. Magyar testvérek. 4-r. 35 l. ára ?)
- Rothschneck V. Emil.** A debreczen-biharmegyei gyógyszerész-testület és az általános magyarországi gyógyszerész-egylet III. kerület. IV. járás gyógyszerésztárai, testülete és egyletének története alapításuk óta. (Debreczen. Ifj. Csáthy Károly. n. 8-r. 238. l. 2 arcképpel, ára 2 frt.)
- Rousseau János Jakab.** Julia, a második Heloise. Francziából fordította Mibalkovics Árpád. 1 füzet. (Pécs. Tettey Nándor és társa. n. 8-r. 80 l. 50 kr. 4 fénynyomatu képpel, ára 75 kr.)
- Röll M. F.** Az állati járványok tekintettel az osztrák és a német törvényhozásra. Állatorvosok és orvosok számára. Fordította és az állatjárványi magyar törvények és rendeletekkel bővítette Rózsahegy Aladár. (A magyar orvosi könyvkiadó-társulat könyvtára. XL. kötet. Társulat. 8-r. XI, 488 l. ára ?)
- Sallustius.** Jugurtha. II. füzet. Ford. és magy. Krajnyák Ede. (Tanulók könyvtára. II. füzet. Pozsony. Stampfel Károly. 8-r. 65—128 l. ára 30 kr.)
- Schäffer Károly.** Temesvár sz. kir. város rövid helyrajza. Kurzgedrängte Monographie der königl. Freistadt Temesvár. (Temesvár. Stéger Ernő-féle nyomda. 8-r. 67 l. ára ?)
- Schenkl** görög elemi olvasókönyve Curtius nyelvtanához. A 10-ik eredeti kiadás nyomán átvizsgált 7-ik javított kiadás. (Kilián Frigyes. 8-r. 232 l. ára 1 frt.)
- Scherr János,** Taine, Nisard és mások után átdolgozva. A világirodalom története képekkel és irodalmi szemelvényekkel. 12. füzet. (Tettey Nándor és társa. 8-r. 353—384 l. ára 30 kr.)
- Scholtz Albert.** Földrajz a gymnasiumok használatára. I. rész. Magyarország s a földközi tengert környező országok. (A szövegbe nyomott 27 térképpel.) Az I. osztály számára. 2-ik jav. kiadás. (Franklin-társulat. n. 8-r. 152 l. ára 1 frt. 20 kr.)

- Scholtz Albert.** Földrajz a gymnasium használatára. IV. rész. Az osztrák-magyar monarchia. (A szövegbe nyomott 33 térképpel.) A IV. osztály számára. 2-ik javított kiadás. (Franklin-társulat. n. 8-r. 172 l. ára 1 frt. 20 kr.)
- Schnierer Aladár.** A büntetőjog általános tanai az 1878. V. és 1879. XL. törvényezikkek alapján. (Franklin-társulat. 8-r. 256 l. ára 2 frt.)
- Schön Bernát.** Magyar nyelvtani gyakorlókönyv a magyar országos izr. tanítóegyesület által kiadott olvasókönyvhöz. A népiskola II. osztálya számára. (Zilahy Sámuel. k. 8-r. 41 l. ára kötve 20 kr.)
- Schubert G. H.** A növények terményrajza képekben Kiadta Hochstetter M. F. A II. magyar kiadást átdolgozta Borbás Vince. (Pfeifer Ferdinánd. 4-r. 52 l. 53 ív finomul színezett rajzzal és magyarázó szöveggel, ára kötve 9 frt.)
- Schultz Ferdinánd** kisebb latin nyelvtana. Fordította Kiss Lajos. 8-dik javított kiadás. (Kilián Frigyes. 8-r. 284 l. ára 1 frt. 20 kr.)
- Schultz Ferdinánd.** Gyakorlókönyv kisebb latin nyelvtanához. 8-ik javított kiad. (Kilián Frigyes. 8-r. 239 l. ára 1 frt.)
- Schwiedland Frigyes.** Francia nyelvtan iskolák és magántanulók számára négy folyamban. 2-dik jav. és bőv. kiadás. I. folyam. (Franklin-társulat. 8-r. XIV, 169 l. ára 80 kr.)
- Sebestyén József.** Földrajzi előismeretek Szolnok-Doboka-megye leírásával, az elemi népiskolák II. és III. osztálya számára. (Deés. Eperjesi István. k. 8-r. 112 l. ára 35 kr.)
- Séda Ernő.** A párhaj. (Wilckens és Waidl nyomdája. 8-r. 182, VII, 1. ára 2 frt.)
- Shakspeare** minden munkái. Fordítják többen. III. kötet. 2-dik kiadás. Macbeth. Ford. Szász Károly. A velencei kalmár. Ford. Ács Zsigmond. (Ráth Mór. k. 8-r. IV, 214 l. ára 80 kr.)
- Sik Sándor.** A correctionalisatióról a bűnvádi eljárásban. Jogászgyűlési vélemény. (Weiszmann testvérek nyomdája. 8-r. 16 l. ára ?)
- Simonyi Zsigmond.** Németolvasókönyv szótárral. A gymnasium negyedik osztályának. (Eggenberger-féle könyvkereskedés. 8-r. 169 l. ára 1 frt. 20 kr.)
- Simonyi Zsigmond és Halász Ignác.** Német nyelvtan középiskolai használatra. (Eggenberger-féle könyvkereskedés. 8-r. 162 l. ára 1 frt.)
- Sipőcz László.** A gyámsági törvény. (1877. évi XX. törvényezikk.) (Magyarázattal ellátta. Athenaeum. 8-r. 416 l. ára 3 frt.)
- Solymosi Eszter** vagy a Tisza-eszlári gyilkosság. Irta M. Gy. (Bartalits Inre nyomdája. 8-r. 32 l. ára ?)
- Somogy vármegye szabályrendeletei** 1867. évtől kezdve. (Kaposvár. Jancsovies Gyula nyomdája. 8-r. VIII, 311 l. ára ?)
- Sporzon Pál.** Az okszerű gazdálkodás rendszere. Mezőgazdasági üzemtan tudományos és gyakorlati alapon. Vezérfonal gazdaságok megalapítása, felszerelése, berendezése és kezelése körül. 2-ik jav. kiad. (Pozsony. Stampfel Károly. n. 8-r. XII, 340 l. ára 4 frt.)
- Stanley H. M.** Utazásom Közép-Afrikában 9–16. füzet. (Révai testvérek. 8-r. 257–512 l. egy füzet ára 30 kr.)
- Statisztika** a dohánygyedárúságot illetőleg 1879. évre. Összeállítva a magyar kir. pénzügyminiszteri adó- és jövedéki számvevőség által. (Magyar kir. államnyomda. 4-r. 146 l. ára ?)

- Statisztikája**, a magyar korona területén lévő állami és vasuti távirdák, az 1881 évről. Kiadja a közmunka- és közlekedésügyi magy. kir. miniszterium. (Horváth Viktor nyomdája. 4-r. 90 l. két graphikai táblával, ára ?)
- Staub Móricz**. Az állandó melegösszegek és alkalmazásuk a Magyarország északi felföldjén tett phythophaenologiai megfigyelésekre. (Mathematikai és természet-tudományi közlemények. XVIII. kötet. 2. szám. Akadémia. n. 8-r. 29—53 l. ára 20 kr.)
- Staub Móricz**. Magyarország phaenologiai térképe. (Mathematikai és természet-tudományi közlemények. XVIII. köt. 1. szám. Akadémia. n. 8-r. 28 l. és egy térkép, ára 20 kr.)
- Sullay István**. A boldogságos Szűz Mária tisztelete a kath. egyházban, hittani, jogi, történeti és erkölcsi szempontból. A budapesti m. kir. egyetem hittani kara által 800 frttal jutalmazott pályamű. (Eger. Érsek-lyceumi nyomda. 8-r. 515 l. ára 3 frt. 50 kr.)
- Suonio**. A hold regéi. Finnből ford. Vikár Béla. (Olesó könyvt. 148. sz. Frankliutársulat. 8-r. 54 l. ára ?)
- Sümegei Kálmán**. Szép asszonyok. Arad. (Gyulai István nyomdája. 8-r. 246 l. ára 1 frt. 50 kr.)
- Szabályrendelete**, Torda-Aranyosmegye árvászekének törvényhatósági. (Kolosvár. Stein János nyomdája. 8-r. 47 l. ára ?)
- Szabályzata**, A budapesti kir. magy. tudomány-egyetem tanulmányi, fegyelmi és leckepeénz. (M. kir. egyetemi nyomda. 8-r. 47 l. ára ?)
- Szabó József**. A természettan alapvonalai és rövid kozmographia. Középiszkolák számára. A szöveg közé nyomott 260 ábrával. 2-dik jav. kiadás. (Dobrowszky és Franke. n. 8-r. 192 l. ára 1 frt. 40 kr.)
- Szalay József**. A magyar nemzet története. 43. füzet. (Weismann testvérek. n. 8-r. 289—320 l. egy füzet ára 30 kr.)
- Szamosi János**. Görög nyelvtan gymnasiumok számára. 2-dik rész. Mondattan. (Zilahy Sámuel. 8-r. XI, 151 l. ára 1 frt.)
- Szathmáry Ákos**. A spectralanalysis és alkalmazásai. (Nagybeeskerek. Dohány Ignác. 8-r. 352 l. ára 2 frt. 50 frt.)
- Szathmáry György**. Az amerikai verseny és a magyar mezőgazdaság. (Ráth Mór. n. 8 rétt. IV, 146 l. ára 1 frt. 40 kr.)
- P. Szathmáry Károly**. Piros könyv a magyar nép számára. (Révai testvérek. k. 8-r. 72 l. ára 15 kr.)
- Szavkay Ede**. A természettan alapelvei. A magyar kir. honvédségi Ludovika-akadémia számára. (Légrády testvérek. 8-r. V, 457 l. ára ?)
- Szemlér Mihály**. Rajzlapok szabad kézzel való rajzoláshoz. Középiszkolák számára. 3. és 4. füzet. (Eggenberger-féle könyvkereskedés. 12 és 12 lap ivrétben, egy füzet ára 80 kr.)
- Szemenyei Mihály**. Szenvedéshelyek. Elmélkedések hitszónokok s kath. családok számára. II. kiadás. (Hunyadi Mátyás-intézet. 8-r. 106 l. ára 60 kr.)
- Szendrei (Wagner) János**. A képzőművészet remekei. Eredeti metszetek után fényképnymatokban készíti és kiadja Divald Károly. I. kötet. 8—11. füzet. (Budapest és Eperjes. Divald Károly. 4-r. 33—48 l. egy-egy füzet 5 képpel, egy füzet ára 1 frt 20 kr.)

- Szente József.** Számtani példatár tanítónőképezdek számára. II. rész III. és IV. évi folyam. (Eggenberger-féle könyvkereskedés. 8-r. 171 l. ára 90 kr.)
- Szentimrei Márton.** Svédországi Krisztina Élet- és korrajz. (Házi-könyvtár. XLI. Szent-István-társulat. 8-r. 278 l. ára 1 frt.)
- Szent István a magyarok első királya.** Történelmi rajz. (Weizsmann testvérek. 4-r. 20 l. és 2 kép. ára 10 kr.)
- Szervezete,** Az iparos tanulók iskolái. Kiadott a vallás- és közoktatásügyi miniszter 188-dik évi augusztus hó 16-ik napján kelt rendeletéből. (Egyetemi nyomda. 8-r. 23 l. ára 15 kr.)
- Szécskay István.** A növények természetrajza. A polgári iskolák számára. I. rész. 2-ik kiadás. (Eggenberger-féle könyvkereskedés. 8-r. II, 112 IV, l. ára 70 kr.)
- Szécskay István.** Az ásványok természetrajza a kőzet és földtan rövid vázlatával. Iskolai használatra. 3-dik javított kiadás. (Eggenberger-féle könyvkereskedés. 8-r. IV, 152 l. ára 90 kr.)
- Sziklay János.** A méltóságos asszony. Regény. (Légrády testv. 8-r. 273 l. ára ?)
- Színész-egyesület,** A magyar, színházi törvényei. (Fanda József nyomdája. 8 r. 20 l. ára ?)
- Szó, Nyílt,** az Atzél-Heinrich ügyben. (Löbl D. nyomdája. 8-r. 8 l. ára ?)
- Szövetség,** A schweizi, törvénye a kötelmi jogról. Fordította Barna Ignác. (Külföldi törvények magyar fordításban. III. Magyar jogászegylet. 8-r. 38 l. ára ?)
- Szulik József.** A magyar nemzeti irodalomtörténet rövid ismertetése. Tanítóképző-intézetek és polgári iskolák használatára. 2-dik bőv. kiadás. (Eger. Szolesányi Gyula. 8-r. 112 l. ára 70 kr.)
- Taurende,** A budapesti királyi magyar tudomány-egyetem, az 1882-83 tanév első felére. (M. kir. egyetemi nyomda. 8-r. 51 l. ára ?)
- Taurendje,** A kolozsvári magyar királyi Ferencz József tudomány-egyetem, az 1882-83. tanév 1-ső felére. (Kolozsvár. Stein János nyomdája. 8-r. 28 l. ára ?)
- Tanterv** a gazdasági szaktanítással egybekapcsolt felső népiskolák számára. Az 1868-dik XXXVIII. t. cz. és az országgyűlési végzések értelmében. Kiadott a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter 1882-ik évi augusztus hó 16-dik napján kelt rendeletéből. (Egyetemi nyomda. 8-r. 16 l. ára 10 kr.)
- Tanterv** az ipari tanműhelyyel egybekapcsolt felső népiskolák számára. Az 1868. XXXVIII. t. cz. és az országgyűlési végzések értelmében. Kiadott a vallás- és közoktatásügyi magy. kir. miniszter 1882-ik évi augusztus hó 16-dik napján kelt rendeletéből. (Egyetemi nyomda. 8-r. 16 l. ára 10 kr.)
- Tarifák,** Postai. Kiadja a közmunka és közlekedésügyi m. k. miniszterium. (Hornvánszky Viktor nyomdája. 4-r. 330 l. ára 1 frt. 20 kr.)
- Tárkányi Béla.** Hajadonok őrangyala. Katholikus imakönyv V. kiadás. (Franklin-társulat. 8-r. 296 l. ára ?)
- Távirda-intézet,** A magy. kir. czím- és névtára 1882-ik év január hó 1-én. Hivatalos kiadás. (Hornvánszky Viktor nyomdája. 150 l. ára ?)
- Telegdi Róth Pál emlékezete.** (Deés. Demeter és Kiss nyomdája. 8-r. 19 l. ára ?)
- Teleszky István.** Öröklési jog. (Az általános magánjogi törvénykönyv terve etc. III. köt. Pfeifer Ferdinánd. 8-r. 132 l. ára 2 frt.)
- Thanhoffer Lajos.** A tenyészbénaságról. Kórszövettani vizsgálat alapján. (Föld-

- mívelés-, ipar- és keresk. magyar kir. miniszterium. 4-r. 52 l. 12, nagyrészt színes könyomatu táblával. ára ?)
- Thanhoffer Lajos.** A nagyítókról és mikroszkópról. (Népszerű természettudományi előadások gyűjteménye. 34. füzet. K. m. természettudományi társulat. 8-r. 47 l. 18 ábrával. ára 30 kr.)
- Thewrewk Árpád.** Magyar nyomtatott munkák a XVI. és XVII. századból. (Kókai Lajos. n. 8-r. 20 l. ára 35 kr.)
- Titi Livii** ab urbe condita liber XXI. et XXII. Bevezetéssel és magyarázatokkal ellátták Bartal Antal és Malmosi Károly. II. kiadás. (Eggenberger-féle könyvkereskedés. 8-r. XXXII. 155 l. két térképpel. ára 90 kr.)
- Tisza István.** Az adóáthárítás elmélete. (Értekezések a nemzetgazdaságtan és statisztika köréből. I. kötet. 4. szám. Akadémia. 8-r. 29 l. ára ?)
- Tolnay Lajos.** A báróné ténsasszony. Regény. 2 kötet. (Révai testvérek. k. 8-r. 215 és 203 l. ára 2 frt. 50 kr.)
- Tomor Ferencz és Váradai Antal.** Magyar olvasókönyv a középiskolák I. osztálya számára. Új tanterv és miniszteri utasítás értelmében. 2. átdolg. kiadás. (Lampel Róbert. n. 8-r. X, 192 l. ára 90 kr.)
- Tóth Béla.** Tollhegygyel. Tárcazevelek, rajzok. (Athenaeum. k. 8-r. 163 l. ára 1 frt.)
- Tóth Lőrincz.** A magyar felsőház reformja. (Értekezések a társadalmi tudományok köréből. VII. köt. 4. sz. Akadémia. n. 8-r. 88 l. ára 60 kr.)
- Tóth Péter.** Mértani földrajz a népiskola VI. osztálya számára. 2-ik jav. kiadás. (Karczag. Szódi S. 8-r. 16 l. ára 10 kr.)
- Története,** A világirodalom. Képekkel és szemelvényekkel. 12. füz. (Tetty Nándor és társa. 353—384 l. és 1 kép, ára 30 kr.)
- Történetek,** Mulatságos. Daudet, Eckstein, Habberton, Poe, Sienkievitz, Turgenjeff, Mark Twain és mások vig beszélei. (Révai testvérek. k. 8-r. IV, 235 l. ára 1 frt. 50 kr.)
- Törvényezikk,** 1881. évi XIV., a kézi zálogkölesön-ügyletről a földmívelés-, ipar-, és keresk. m. kir. miniszteriumnak 1881. évi arra vonatkozó rendeleteivel és a pozsonyi iparbank zálogkölesön-intézetének üzleti reudszabályai. Gesetz-Art. etc (Pozsony. Stampfel, Éder és társa. 8-r. 51 l. ára ?)
- Törvényezikkek,** 1882. évi országgyűlési. Szakférfiak közreműködése mellett jegyzetekkel, utalásokkal és magyarázattal ellátva. I. füz. (Ráth Mór. n. 8-r. 128 l. ára 80 kr.)
- — Ugyanaz. (Ráth Mór. 16-r. 304 l. ára 80 kr.)
- Törvények,** A közigazgatási, gyűjteménye 1867—1881. Össze gyűjtötte és kiadja Bónis István. III. füzet. (Kolozsvár. Gáman János örökösieinek nyomdája. 8-r. 539 l. ára 1 frt. 20 kr.)
- Törvények,** Az 1882. évi, gyűjteménye. Gyakorlati magyarázásokkal kísérve. (Jegyzetszerű kiadás.) I. füzet. (I—XXXVI. t.-cz.) (Tetty Nándor és társa. n. 8-r. 1—266 l. ára 1 frt. 60 kr.)
- Törvények,** Az 1882. évi, gyűjteménye. Kiadja a magy. kir. belügyminiszterium. (II. füzet. XIV—XXXVI. t.-cz.) (Pesti könyvnyomda részvény-társaság. 8-r. 97—519 l. ára 1 frt. 40 kr.)
- Törvények,** Külföldi, magyar fordításban. III. (L. Szövetség.)

- Törvények**, Magyar, jegyzetszerű kiadása. Az 1882. évi törvények gyűjteménye. Az 1880: LIII. törv.-cz. 5. §-a határozatai szerint gyakorlati magyarázásokkal kísérve. I. füz. (I—XXXVI. t.-cz.) (Tetty Nándor és társa. 8-r. 266 l. ára ?)
- Törvények**, Magyar, jegyzetes kiadása. 1882. évi országgyűlési törvényezikkek. I. füzet. (Pfeifer Ferdinánd. 8-r. 483 l. ára ?)
- Törvényjavaslat**. Magyar bűnvádi eljárás a törvényszékek előtt. Készítette Csemegei Károly. A magy. kir. igazságügyminiszter megbízásából. I. füz. (Pfeifer Ferdinánd. 4-r. II, 287 l. ára 2 frt.)
- Törvénykönyv**, Az általános magánjogi, tervezete. I—III. kötet. (L. Halmosy Endre, Apáthy István, Teleszky István.)
- Trefort Ágoston**. Kisebbségi dolgozatok az irodalom, közgazdaság és politika köréből. (Akadémia. 8-r. XXII, 360 l. ára ?)
- Utasítás** a rendőri bejelentési kötelezettséghez. Összeállították Szabó Jenő és Benedek József. (Grimm Gusztáv. k. 8-r. 11 l. és 5 melléklet, ára 20 kr.)
- Utasítás** a házassági váló-ügyek ellátására nézve az erdélyi evang. ref. egyházkerületben. (Kolozsvár. Stein János nyomdája. 8-r. 34 l. ára ?)
- Utasítás** a markotányosoknak felfogadása és szolgálata tárgyában, a hadrakelt seregénél. (Légrédy testvérek. 8-r. 16 l. ára ?)
- Útmutató**. A magyar és közös közlekedési vállalatok hivatalos menetrendkönyve. V—VI. füzet. (Julius—szeptember.) (Kilián Frigyes. 8-r. V. füz. 225 l. és 3 térkép, VI. füz. 239 l. és 3 térkép, egy füz. ára 50 kr.)
- Ünepe**, A budapesti kir. magy. tudomány-egyetemnek ujja-alakíttatása 102-dik évében 1882. május 13-án tartott. (Acta reg. scient. universitatis hung. anni 1881—82. Fasciculus II. Egyetemi nyomda. 8-r. 88 l. ára ?)
- Vajdafy Ernő**. Számtan polgári iskolák számára. 3-dik rész. (Eggenberger-féle könyvkereskedés. 8-r. 84 l. ára 50 kr.)
- Vámbéry Ármin**. A magyarok eredete. Ethnologiai tanulmány. (Akadémia. 8-r. VIII, 705 l. ára 5 frt.)
- Vámtarifája**, Az osztrák-magyar monarchia általános. 1882: XVI. törvényezikk. (Ráth Mór. n. 8-r. II, 56 l. ára 40 kr.)
- Vámtarifája**, Az osztrák-magyar vámterület általános, a szerződéses vámtételekkel és a gyöngysúly százalékokkal kiegészítve. Kiadja a magy. kir. pénzügyminiszterium. (Magyar kir. államnyomda. n. 8-r. 74 l. ára ?)
- Váncza Mihály**. A társadalom bogarai. (Miskolc. Ferenczi Bernát. 8-r. 159 l. ára 1 frt.)
- V. J.** A szerelem szótára és kalauza. Szólalmok, kifejezések, bókok; történelmi, hitregei adalékok általán; a szerelemre vonatkozó ismeretek gyűjteménye, annak különféle viszonyaira alkalmazott levelezéseket és a házasságra vonatkozó életelveket, tanácsadásokat tartalmazó függelékkel. Hazai és külföldi források után. (Athenaeum. 8-r. 315 l. ára 2 frt.)
- Veres Sándor**. Udvarhely megye földrajza. Bevezetésül az elemi népiskola I. és II. osztályának földrajzi tananyagával, gyakorlatilag földolgozva. Az udvarhely megyei tanítótestület által 100 forinttal jutalmazott pályamű. (Székely-Udvarhely. Udvarhely megyei tanítótestület. 8-r. 84 l. ára ?)
- Vidék János**. Vezérfonal a szabadségi rajzoktatásban. I. rész. A földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi magy. kir. miniszterium megbízásából az alsó fokú

- ipariskolák számára. (Földmívelés-, ipar- és keresk. magy. kir. miniszterium. 4-r. 43 l. ára ?)
- Wlassics Gyula.** A pénzbüntetés jogi természete és a magyar büntetőtörvény 53 szakasza. Jogászyűlési vélemény. (Különnyomat a »Jogtudományi Közöny«-ből. Franklin-társulat nyomdája. 8-r. 57 l. ára ?)
- Zabolay Károly.** A szakszerű szőlőművelés. (Kecskemét. Szilády Lajos nyomdája. 8-r. 93 l. ára 60 kr.)
- Zapotek Antal.** A szívek játéka. Elbeszélések. (Rudnyánszky A. nyomdája. 8-r. 194 l. ára ?)
- Zák R. József.** Földrajz a fővárosi elemi népiskolák IV-dik osztálya számára. II. kiad. Budapest tanácsa által a községi iskolák számára használatra elrendelve. (Eggenberger-fele könyvkeresek. 8-r. 104 l. képekkel, ára fűzve 40 kr., kötve 44 kr.)
- Zákány József.** Magyar ábéczé hangoztató mód szerint. (Debreczen. Telegdi K. Lajos. k. 8-r. 39 l. ára kötve 12 kr.)
- Zsengeri Samu.** Vallástan az izr. nép- és polgári iskolai tanulók számára. III. kiadás. Hétköznapi, ujholdi és szombati imák. (Burián Mór. 8-r. 100, 44 l. ára 50 kr.)
- Zsilinszky Mihály.** Az egyetemes történelem főbb eseményei életirati vázlatokban vezérfonalul a történelem első tanításához. II. rész. közép- és ujkor. 4-ik jav. kiadás. (Kilián Frigyes. 8-r. IV, 172 l. ára 80 kr.)

Hazai nem-magyar irodalom.

- ABC und Lesebuch** für die israelitischen Volksschulen. (Egyetemi nyomda. 8-r. 88 l. ára félvászonkötésben 16 kr.)
- Ambros A. W.** Geschichte der Musik der Neuzeit in Studien und Kritiken aus dem Nachlasse. 2. Heft. (Der »Nachgelassenen Schriften zweiter Band.) (Pozsony és Lipese. Drodtleff Rudolf. 8-r. 65, 128 l. ára 50 kr.)
- Auhang** zu dem Gesetz-Artikel XX. vom Jahre 1877 über Regelung der Vormundschafts- und Curatel-Angelegenheiten. Justizministerielle Verordnung betreffend das in Angelegenheit der Verlängerung der Minderjährigkeit, Aufhebung der Ausübung der väterl. Gewalt und der Bestellung der Curatel zu beobachtende gerichtliche Verfahren. (Ráth Mór. n. 8-r. IV, 16 l. ára 20 kr.)
- Baum Jakob.** Der »Talmud« im ungarischen Abgeordnetenbause. (Zeisler M. 8-r. 14 l. ára 15 kr.)
- Bericht** der Handels- und Gewerbekammer in Kronstadt über die Gewerbe-, Handels- und Verkehrsverhältnisse im Kammergebiet (südöstliches Siebenbürgen) für die Jahre 1878 und 1879. Erstattet an den königl. ung. Minister für Ackerbau-, Gewerbe- und Handel. (Brassó. Kereskedelmi- és iparkamara. n. 8-r. VIII, 424 l. ára ?)

- Civilprocessordnung** Executions-Verfahren. Ges. Art. 1868: LIV., 1881: LIX., LX. und hierauf bezügliche Ministerial-Einführungs-Verordnungen. 4—6. Heft. (Ráth Mór. 8-r. 36, 16, 19 l. a hat füzet ára 2 frt 50 kr.)
- Conrad Julius.** Leitfaden für den Unterricht in Chemie. Zum Gebrauche in der Gewerbeschule. (Nagyszében. Filtsch-Krafft nyomdája. 8-r. 31 l. ára ?)
- Edison-Licht,** Das. Elektrisches Beleuchtungs-System. Uebermittlung mechanischer Arbeit für den Hausgebrauch. (Kilián Frigyes. n. 8-r. VI, 86 l. ára 60 kr.)
- Eichfels Erwin.** Der Racheschwur im Geisterschlosse oder Gold und Blut. Neuester Original-Sensations-Roman. Nr. 26—34. (Neuwald E. nyomdája. 8-r. 1201—1632 l. egy füzet ára 25 kr.)
- Freimaurerei,** Die, ihr Wesen, ihre Grundsätze, ihre Aufgaben, ihre Geschichte und Organisation mit besonderer Rücksicht auf unsere vaterländischen Verhältnisse. Herausgegeben von der Freimaurer-Grossloge in Ungarn. (Aigner Lajos. 8-r. 35 l. ára 30 kr.)
- Gáspár Johann.** Lesebuch für die zweite Klasse der Volksschule. Im Auftrage des königl. ung. Kultus- und Unterrichtsminister aus dem Ungarischen übersetzt von A. Lederer. Ein vom königl. ungar. Kultus- und Unterrichtsministerium preisgekröntes Werk. (Volksschul-Lesebuch. II. Band. Magy. kir. államnyomda. 8-r. 176 l. ára ?)
- Gáspár Johann.** Lesebuch für die V. und VI. Klasse der Volksschule. Ein vom königl. ungar. Kultus- und Unterrichtsministerium preisgekröntes Werk. Im Auftrage des k. ung. Kultus- und Unterrichtsministers aus dem Ungarischen übersetzt von A. Lederer. (Volksschul-Lesebuch. V. Band. Magyar kir. államnyomda. 8-r. 584 l. ára kötve 72 kr.)
- Gottesheim Ludwig.** Vorträge über die Militär-Mappirung. Mit 1 Figurentafel und 3 Beilagen. (Ungvár. Szerző. 8-r. 172 l. ára 1 frt. 50 kr.)
- Handelsgesetz,** Ungarisches, mit den Justizministerial-Verordnungen über das Verfahren in Wechsel-Angelegenheiten und über die Regelung des Handels-Verfahrens in und ausser Streitsachen. 2. vermehrte Aufl. (Ráth Mór. n. 8-r. ára 1 frt. 40 kr.)
- Holitscher Ph.** Im Banne Fortuna's. Eine Erzählung. (Grill Károly. n. 8-r. 340 l. ára 2 frt. 50 kr.)
- Jókai's M.** Ausgewählte Schriften. III. IV. Band. Lief. 40—53. (Pozsony. Stempel Károly. 8-r. 161—225, 1—204, 1—224, 1—128 l. egy füzet ára 25 kr.)
- Kámory Sámuel.** Wissenschaftliche Vorträge, die auf dem Gebiete der vergleichenden Sprachwissenschaft sich bewegen. Ganz neue und eigene Forschungen des Verfassers populär gehalten und für alle gebildeten berechnet. I. Heft. (Pozsony. Heckenast Gusztáv örökösei. 8-r. 32 l. ára 30 kr.)
- Koritz Anton.** Capitalsanlage und Speculation in Werthpapieren mit besonderer Berücksichtigung der Zeit- und Prämien-Versicherungs-Geschäfte an der Börse, deren Wesen und Bedeutung für den Capitalisten und für die Privat-Speculation. (Grill Károly. 8-r. 96 l. ára 60 kr.)
- Korn Phil. Ant.** Geschichte der ungarischen Industrie, des Handels, Verkehrs und Landwirthschaft. Von der Zeit der Begründung des Königreichs bis auf unsere Tage. II. Heft (Szerző. 8-r. 83—176 l. ára ?)

- Kossuth Ludwig.** Meine Schriften aus der Emigration. III. Band. 2. Hälfte. (Pozsony. Stampfel Károly. n. 8-r. 337—715 l. a teljes kötet ára 6 frt.)
- Kosutány Th.** Chemisch-physiologische Untersuchung der charakteristischeren Tabak-Sorten Ungarns. Im Auftrage der kön. ung. naturwissenschaftlichen Gesellschaft bearbeitet. Aus dem Ungarischen im Auszug übersetzt. (Kilián Frigyes. 4-r. 47 l. ára 1 frt.)
- Landesgesetz-Sammlung** für das 1882. Herausgegeben vom kön. ung. Ministerium des Innern. I. Heft. (I—XXVII.) (Pesti könyvnyomda-részvény-társaság. 8-r. 228, IV l. ára 90 kr.)
- Loewy Leopold.** Gesundheitslehre für Jedermann. In populärer Darstellung. I. Lief. (Grill Károly. n. 8-r. 40 l. és 1 tábla, egy füzet ára 30 kr.)
- Lurtz Franz Eduard.** Rechenschule. I. Theil. Die vier Grundrechnungsarten mit unbenannten und benannten ganzen Zahlen und Decimalzahlen. 6. verb. und verm. Auflage. (Brassó. Dressmandt H. 8-r. 198 l. ára 60 kr.)
- Lurtz Franz Eduard.** Rechenschule. II. Theil. Gemeine Brüche, Decimalbrüche, wälsche Praktik. Einfache u. zusammengesetzte Regle de tri, Procent-, Zinsen-, Agio-, Gesellschafts- u. Mischungsrechnung, als Anwendungen der Multiplication und Division. 5. verb. u. verm. Auflage. (Brassó. Dressmandt H. 8-r. 22 l. ára 50 kr.)
- Memorandum,** im Auftrage der Generalkonferenz der zu Hermannstadt vom 12. bis 14. Mai n. St. 1881 versammelten Vertreter der romanischen Wähler. Aus dem romanischen übersetzt. (Nagyszében. Bizottság. 8-r. 164 l. ára ?)
- Mendl L.** (Német olvasókönyv.) Deutsches Lesebuch für die IV. Klasse der isr. Volksschulen. Im Auftrage des ung. isr. Landes-Lehrervereines nach dessen ungarischem Lesebuche bearbeitet. (A magyar országos isr. tanító-egyesület kiadványai. XIII. Zilaby Sámuel. 8-r. 260 l. ára kötve 45 kr.)
- Mord, Der,** von Tisza-Eszlár besprochen von einem evangelischen Priester. (Markus Samu nyomdája. 8-r. 30 l. ára 20 kr.)
- Müller O. B.** Untersuchung über den anatomischen Bau amerikanischer und europäischer Rebenwurzeln mit besonderer Berücksichtigung ihrer Widerstandsfähigkeit gegen die Phylloxera. (Pozsony. Heckenast Gusztáv örökösei. n. 8-r. 34 l. s egy tábla, ára 40 kr.)
- Nagy Ladislaus.** Methodischer Leitfaden zu den Denk- und Sprechübungen in in der I. und II. Volksschulklasse. Im Auftrage des k. ung. Kultus- und Unterrichtsministers aus dem Ungarischen übersetzt. Ein von dem k. ung. Kultus- und Unterrichtsminister preisgekröntes Werk. (M. kir. államnyomda. 8-r. 280 l. ára kötve 45 kr.)
- Pekár Emerich.** Weizen und Mehl unserer Erde vom Gesichtspunkt der Wissenschaft, des Consumenten, des Müllers und des Produzenten. Im Auftrage des k. ung. Ministeriums für Ackerbau, Industrie und Handel verfasst. (Pesti könyvnyomda-részv.-társaság. n. 8-r. 277 l. egy mikroszkopikus és 3 grafikai táblával. ára ?)
- Pulszky's** Memorien. Meine Zeit, mein Leben. 24—25 Heft. (Pozsony. Stampfel Károly. n. 8-r. 257—302 l. egy füzet ára 40 kr.)
- Regelung,** Die, der Vormundschafts und Curatel-Angelegenheiten. 3. mit der Geschäftsordnung für die Waisenstühle und der Justizministerial-Verordnung

- vom 1. November 1881. über das gerichtliche Verfahren vermehrte Auflage. (Ráth Mór. n. 8-r. ára 2 frt.)
- Reich H. L.** Zur Wehr und Lehr. Ein Wort zur Zeit an die denkenden ungarische semitischen und nichtsemitischen Bürger. (Magyar-Óvár. Czéh Sándor nyomdája. 8-r. 20 l. ára ?)
- Rhode Theodor.** Die Münzen des Kaisers Aurelianus, seiner Frau Severina und der Fürsten von Palmyra. I—II. Abschnitt. (Miskolecz. Forster Rudolf nyomdája. 8-r. 429 l. három grafikai táblával, ára ?)
- Ring Michael.** Altlateinische Studien. Inhalt: Das Arvallied und die salischen Fragmente. Zur Semasiologie der indo-germanischen Stammbildung. Beiträge zur Erklärung des Templum von Piacenza. (Pozsony. Steiner Zsigmond. n. 8-r. 142 l. ára 2 frt.)
- Scherfel Aurel W.** Chemische Analyse der Neu-Schmuckser Hochquellen. (Kertész József. 8-r. 4 l. ára ?)
- Seidel Paul,** Die bürgerlichen Rechte und Pflichten. In kurzgefasster Darstellung für Volksschulen. 4. Auflage. (Aigner Lajos. 8-r. 31 l. ára kötve 24 kr.)
- Simonyi Iván.** Die Wahrheit über die Judenfrage. Zu Nutz und Frommen des jüdischen Publikums. (Pozsony. Heckenast Gusztáv örökösei. 8-r. 125 l. ára 80 kr.)
- Sprach- und Lesebuch,** Zweites, für die katholischen Haupt- und Volksschulen. (Magyar kir. egyetemi nyomda. 8-r. 256 l. ára féléveszónkötésben 41 kr.)
- Szabó Eugen und Josef Benedek.** Zur Orientirung wie und auf welcher Weise die Anmeldungen beim Polizeibehördlichen Anmelungsamte stattzufinden haben. (Grimm Gusztáv. k. 8-r. 12 l. 5 melléklettel, ára 20 kr.)
- Szeberényi Gusztáv.** Predigt am Sarge des Julius Petz, evang. Pfarrer A. C. zu Mezöberény. Gehalten am 14. Februar 1882. — Gyászbeszéd, melyet Petz Gyula ravatala felett mondott ifj. Jeszenszky károly. (Hornyánszky Viktor nyomdája. 8-r. 24 l. ára ?)
- Szilágyi Alexander.** Gabriel Bethlen und die schwedische Diplomatie. Aus dem ungarischen Original. (Különlenyomat az »Ung. Revue«-ból. Kilián Frigyes. 8-r. 76 l. ára 80 kr.)
- Teutsch.** Traugott, Schwarzburg. Histor. Erzählung aus dem Siebenbürger Sachsenlande. Lieferung 19. (Brassó. Dressnandt Henrik. 8-r. 577—610 l. egy füzet ára 20 kr.)
- Thanhoffer Ludwig.** Ueber Zucht lähme. Nach eigenen pathologischen Untersuchungen. (M. kir. földmívelés-, ipar- és keresk. miniszterium. 4-r. 66 l. 12, nagyrészt színes könyomatú táblával. ára ?)
- Verhandlungen** und Mittheilungen des siebenbürgischen Vereins für Naturwissenschaften in Hermannstadt. XXXII. Jahrgang. (Nagy-Szeben. Closius örökösei. 8-r. LXIV, 177 l. ára ?)
- Volksschul-Lesebuch.** II. V. Band. (L. Gáspár Johann.)
- Wort,** Ein offenes, in der Atzél-Heinrich'schen Affaire. Von der öffentlichen Meinung. (Fischer Vilmos. 8-r. 8 l. ára ?)
- Citanka,** Naučná, pre druhú triedu katolíckých počiatocných škôl. III. vydanie. Vydal Spolok sv. Adalberta (Vojtecha). (Szakoleza. Skarniczl József. 8-r. 102, V l. ára kötetlen 20 kr., kötve 25 kr.)

- Citanka**, Srpska, za III—IV. razred narodne škole. (Citanka za narodne škole. III—IV. sveska. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium által jutalmazott mű. Magyar államnyomda. 8-r. 172, 223 l. ára 28, 34 kr.)
- Citanka** dela narodnihi školi. I. tomi. (L. Genezi Pavel.)
- Clánky** krestanského učení Sepšané, od Dra Martina Luthera, léta 1537. (Clánky Smalkaldské. Preložil Jan. Leška. »Korouhve na Sionu.« 8-r. 48 l. ára 40 kr.)
- Genezi Pavel.** Russika Azbuka i perva čitanka dla prvoji klassi narodnihi školi. Pererobivi Laslovi Csopey. II. izdanja. (Citanka dela narodnihi školi. I. Tom. Magyar kir. államnyomda. 8-r. 111 l. ára 15 kr.)
- Gönczy Pavel.** Početnica za medjimurske pučke škole. Slobodno Predeal: M. I. (M. kir. államnyomda. 8-r. 71 l. ára 15 kr.)
- Katichisis**, Malý, za načinateli srbskichi narodnihi učilišta. (M. kir. egyetemi nyomda. 8-r. 20 l. ára 4 kr.)
- Katichizmi**, Obsia modlitby i maly, dla I. II. klassa školi narodnihi. Sočinili i izdali I. R. (M. kir. egyetemi nyomda. 8-r. 48 l. ára ?)
- Kazalo** zakonah, o narodovanih u sborniku ugarsko-hrvatskih skupnih zakonah od 1. Siečnja 1871. do konca prosinea 1880. Izdano po kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskom ministarstvu. (M. kir. egyetemi nyomda. 4-r. 9 l. ára ?)
- Kordoš Gustáv.** Základy počtovani z panáti pre domácu a školskú potrebu. (Szakoleza. Skarnitzl József. 8-r. 26 l. ára 10 kr.)
- Reger František.** Počiatky maďarskej reči pre slovenské školy. III. (Szakoleza. Skarniczl József. 8-r. 142 l. ára 40 kr.)
- Sbierka** krajinských zákonov na rok 1882. Vydaná uhor. kr. ministerstvom vnútra. I. zväzok. (Pesti könyvnyomda-részv.-társaság. 8-r. 236 l. ára 90 kr.)
- Sbornik** ugarsko-hrvatskih skupnih zakonah. Godina 1882. Broj 1—28. (M. kir. budapesti egyetemi nyomda. 8-r. 1—290 l. ára ?)
- Zápisnica** seniorálného konventu evanj. augšp. vyzn. Nitranského, obdývaného v Seniei 1882. dne 15. Augusta (Szakoleza. Skarnitzl József nyomdája. 8-r. 25 l. ára ?)
- Belaj Ferd.** Povjest erkve Kristove za srednija učilišta. (Zágráb. Kir. országkormányzóság. 8-r. VIII, 138 l. ára 85 kr.)
- Brozović Brozo.** Ljepota povod strahota. Pripoviedka po omerijadi. (Zengg. Luster H. 8-r. 113 l. ára 60 kr.)
- Celestin Fr. J.** France Preširen. Sa preširnovom slikom. (Zágráb. Suppan F. 8-r. 75 l. ára 65 kr.)
- Crlice** o hrvatskom pjev. družtvu »Kolo.« Prigodom proslave dvadesetgo, dišnjeg obstanka. (Zágráb. Hartman Lipót. 32-r. 32 l. ára 20 kr.)
- Daničić D.** Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika. Na sviet izdaje jugoslav. akademija znanosti i umjetnosti. Dio I. Svezak 4. (Zágráb. Hartman Lipót. n. 8-r. 721—960 l. ára 3 frt. teljes kötet 12 frt.)
- Deželić Stj. Gj.** Obučevnik za dobrovoljne vatrogasce. Sa 124 slika. (Zágráb. Albrecht C. 8-r. 352 l. ára 2 frt.)
- Homerova** Odysseja. Preveo T. Maretić. (Prievodi grčkih i rimskih klasika. Svezak I. Zágráb. Suppan F. 8-r. XXXII, 308 l. ára 1 frt.)
- Jurković Jako.** Sabrane pripoviesti. Drugi svezak. (Knjižnica zabavna »Matice hrvatske.« Svezak LI—LIII. Zágáb. Suppan F. 8-r. 144 l. ára 75 kr.)

- Kláić Vj.** Poviest Bosne do propasti kraljestva. Napisao ju po prvih izvorih. (Zágráb. Hartman Lipót. 8-r. 352 l. ára 2 frt.)
- Knjiznica poučna »Maticе hrvatske.«** Knjiga VIII. (L. Sulek B.)
- Knjiznica zabavna »Maticе hrvatske.«** Svezak LI—LIII. (L. Jurković Jako.)
- Kos Nikola.** Grad Petrinja. Poviestni naert. (Zágráb. Hartman Lipót. 8-r. 26 l. ára 20 kr.)
- Kovačić Ante.** Piškal, roman. (Zengg. Luster H. 8-r. 228 l. ára 80 kr.)
- Prievodi grčkih i rimskih klasika.** Izdaje »Matica hrvatska« svezak I. II. (L. Homerova, Sallustijeva.)
- Pripoviedke za mladež.** Sa slikami. (Zágráb. Paedagogiai egyesület. 8-r. 103 l. ára 30 kr.)
- Rad jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti.** Knjiga LX—LXII. (Zágráb. Hartman Lipót. 8-r. 236, 192, 236 l. egy kötet ára 1 frt. 50 kr.)
- Sallustijeva djela.** Preveo Adolfo Weber. (Prievodi grčkih i rimskih klasika. svezak II. Zágráb. Suppan F. 8-r. XVI, 114 l. ára 60 kr.)
- Senoa Aug.** Izabrane pjesme s uvodom Fr. Markovića. Izdala »Matica hrvatska.« (Zágráb. Suppan F. 8-r. XXIV, 327 l. ára 1 frt. 80 kr.)
- Spehar Mijo.** Rječnik za vježbe sadržane u Schenklovoj grčkoj početnici za III. i IV. gimnaz. razred. (Zágráb. Hartman Lipót. 8-r. 64 l. ára 40 kr.)
- Starčević David.** Govor što ga je u sednici sabosa hrvatskoga 30 ožujka 1882. o proračunu izustio. (Zágráb. Hartman Lipót. 8-r. 30 l. ára 15 kr.)
- Starčević David.** Govor što ga je u sednici sabora hrvatskoga 19. travnja 1882. o Reci izustio. (Zágráb. Hartman Lipót. 8-r. 30 l. ára 10 kr.)
- Stiglić Martin.** Kratka katehetika za bogoslovske zavode i preparandije. Drugo izdanje. (Zágráb. Hartman Lipót. 8-r. 64 l. ára 40 kr.)
- Stojanović Mijat.** Milan Dragojević. Pedagogijska pripoviest. (Zágráb. Paedag. egyesület. 8-r. XV, 117 l. ára 50 kr.)
- Sulek B.** Lućba za svakoga ili popularna kemija. Sa 33 slike. (Knjiznica poučna »Maticе hrvatske.« VIII. Zágráb. Suppan F. 8-r. X, 134 l. ára 2 frt.)
- Trstenjak Davorin.** Savka i stanka. Izvorna pripoviest. (Zágráb. Paedagogiai egyesület. 8-r. VII, 219 l. ára 60 kr.)
- Zadaće hrvatske o skladnji latinskoga jezika II. dio o vremenih i načinih.** Drugo izdanje. (Zágráb. Suppan F. 8-r. 212 l. ára 1 frt. 20 kr.)
- Zagorski Mil.** Prvo uzdarje rodu. Pjesme. (Zágráb. Hartman Lipót. 8-r. 69 l. ára 50 kr.)
- Eogučarov J.** Fajina. Pripovetka. Gospogjica kao seljanka. Pripovetka A. Puškina. Prevod s ruskoga. (Pancsova. Jovanovics testvérek. 16-r. 63 l. ára 16 kr.)
- Car Konstantin** i carica Jelena u narodnim pesmama. Sa slikom. (Pancsova. Jovanovics testvérek. 16-r. 37 l. ára 15 kr.)
- Crnogorci** u narodnim pesmama. Sa slikom. (Pancsova. Jovanovics testvérek. 16-r. 49 l. ára 15 kr.)
- Gjurgje Smederevac** i prokleta Jerina u narodnim pesmama. Sa slikom. (Pancsova. Jovanovics testvérek. 16-r. 48 l. ára 15 kr.)
- Jež T. T.** Asan. Pripovetka iz bugarske povesnice. Prevod s poljskoga. (Pancsova. Jovanovics testvérek. 16-r. 124 l. ára 32 kr.)

- Kratak nauk** o globusu. Za srpske osnovne škole. Treće pregledano izdanje. (Pancsova. Jovanovics testvérek. 8-r. 13 l. ára 10 kr.)
- Letopis** Matice Srpske. Uređuje A. Hadžić. Knjiga 129. 1882. I. (Pancsova. Jovanovics testvérek. 8-r. 159 l. ára 70 kr.)
- Magarašević G.** Putovanje po Srbiji u golini 1827. (Pancsova. Jovanovics testv. 16-r. 72 l. ára 16 kr.)
- Obradović Dositej,** Dela. Knjiga IV.: Bane. (Pancsova. Jovanovics testv. 16-r. ára 64 kr.)
- Omirov** Boj žaba sa miševi Prodrumov Boj miševa s mačkom. S jelinskoga. (Pancsova. Jovanovics testv. 16-r. 52 l. ára 16 kr.)
- Petrović Arkadije.** Slovo na pedesetogodišnjici svojoj od kako je u čin sveštenički stupio. Govorio u Paraga 12. Jula 1881. (Zombor. Bittermann Nándor nyomdája. 8-r. 8 l. ára ?)
- Popović Luka.** Basne u slici i reči. (Pancsova. Jovanovics testvérek. 16-r. 47 l. ára 24 kr.)
- Popović J. St.** Pokondirena tikva. Veselo pozorište u 3 dejstva. (Pancsova. Jovanovics testv. 16-r. 68 l. ára 16 kr.)
- Radić G.** Krompir. (Pancsova. Jovanovics testvérek. 8-r. 8, 186 l. 40 képpel, 64 színyomattal és 4 táblával, ára 70 kr.)
- Recnik** stranih reči koje se upotrebljuju u nas u govoru u novinama, povremenim spisima i u knjigama, objašnjene onima, koji te reči ne razumu. Drugo znatno umnoženo izdanje. (Pancsova. Jovanovics testv. 8-r. 241 l. ára 80 kr.)
- Sbierka** krajinských zakonov na rok 1881. (Ifj. Nagel Ottó. n. 8-r. 844, V l. ára 3 frt 20 kr.)
- Senjski uskoči** u narodnim pesmama. Sa slikom. (Pancsova. Jovanovics testv. 16-r. 48 l. ára 15 kr.)
- Servant sa SAVEDRE, Migela,** Pripovetka o slavnom vite zu Don Kihotu od Manče. S francuskoga. Sa slikuma. (Pancsova. Jovanovics testvérek. 8-r. 218 l. ára 90 kr.)
- Shakespeare W.** Ukrocena goropad. Saljiva i gra u 4 čina. Preveo M. Kostić. (Pancsova. Jovanovics testv. 16-r. 61 l. ára 16 kr.)
- Srpski hajduci** u narodnim pesmama. Sa slikom. (Pancsova. Jovanovics testvérek. 16-r. 53 l. ára 16 kr.)
- Arama George.** Dóue discursi la solemnitatea patronului seminariului din Husi. Retiparire din »Biserița si scóla.« (Arad. Egházmegeyei nyomda. 8-r. 32 l. ára 10 kr.)
- Bibliotéca** Sateanului romanu. Redactoru-editoru: N. F. Negrutiu. Cartea I. IV. (Szamosujvár. »Aurora«-nyomda. 8-r. 64, 64 l. ára ?)
- Conciliulu** provinciale primu alu provinciei basericessei greco-catoliee Alba'-Julia si Fogarasu tienutu la anul 1872. — Concilium provinciale stb. (Balázsfalva. Papnövelde nyomdája. 8-r. LXI, 300, IX l. ára ?)
- Gáspár Joann.** Legendariu romanescu pentru clas'a a dou'a a scóleloru poporali. Prelucratu de Andreiu Cosm'a. (Legendariu pentru scólele poporali. Tomulu II. Magyar kir. államnyomda. 8-r. 184 l. bolti ára 24 kr.)
- Gönczy Pavel.** Instructiune la tractarea si intrebuintiarea globului pamentescu

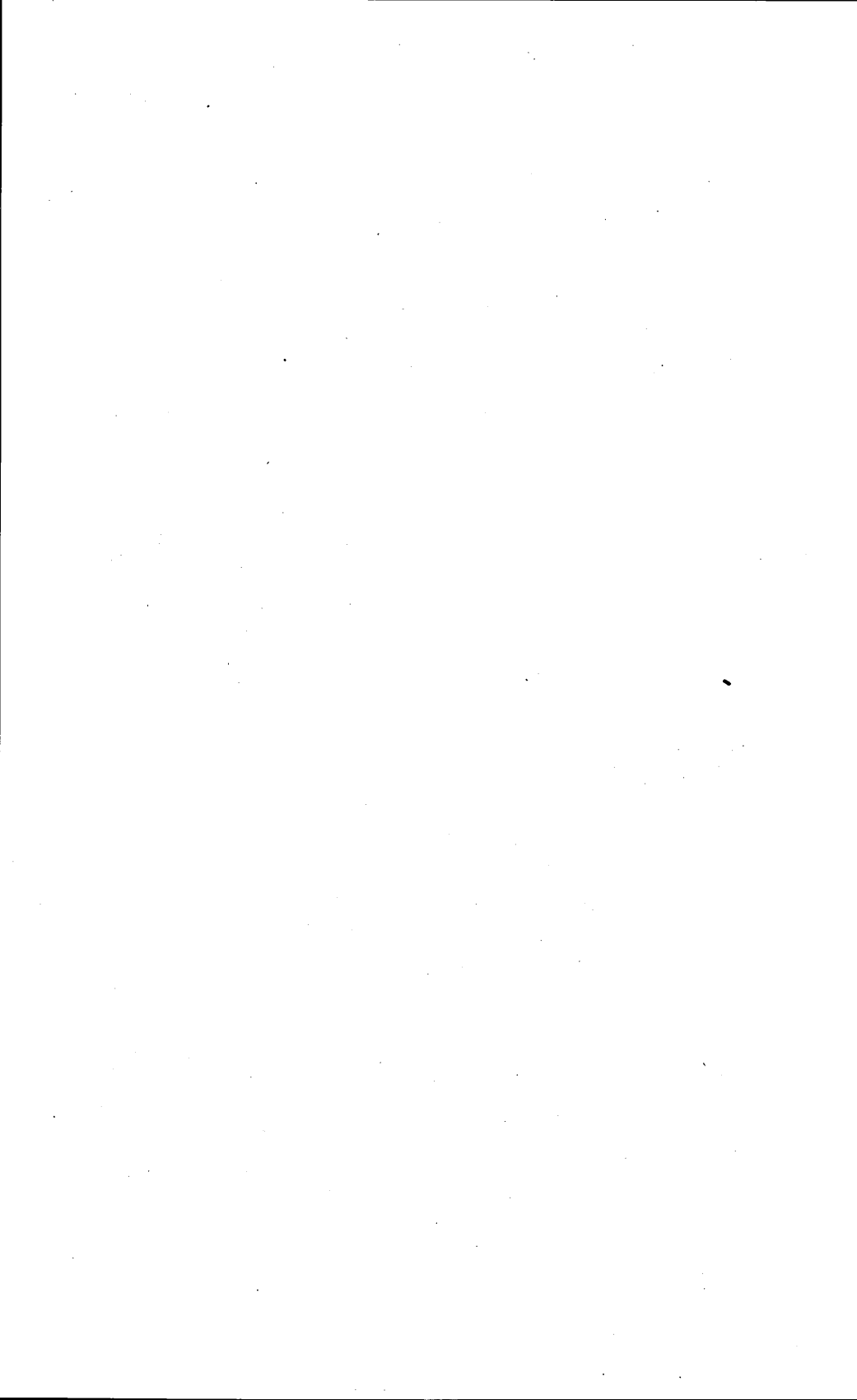
- pentru invetiatorii rurali. Prelucrata de Andreiu Cosma. (Magy. kir. egyetemi nyomda. 8-r. 79 l. ára ?)
- Lectinarius** latinu pentru a dou'a clase gimnasiale dupa M. Schinnagl. Ed. H. (Balázsfalva. Görög-kath. papnövelde nyomdája. 8-r. 182 l. ára ?)
- Memorial** compus si publicat din însărcinarea conferenței generale a reprezentatorilor alegătorilor români, adunati la Sibiu în zilele din 12, 13 si Maiu St. N. 1881, prin comitetul seu esmis cu acea ocaziune. (Nagyszeben. Érsek nyomda. 8-r. 144 l. ára ?)
- Papiu Joann.** Amiculu bunu. Colectiune de lecture solidatorie de caracteru in direptiune religiose morale. I. Doctorulu sufletescu si svaturile lui pentru celi ce suntu aproape de tempulu scaparei de in inchisoria. (Szamosujvár. Egyházmegyei nyomda. 8-r. 24 l. ára ?)
- Vasiciu Paulu.** Istori'a naturala pentru scóelele elementare. Partea I. (Aradi göröggyesült egyházmegye tanácsa. 8-r. 205 l. ára 45 kr.)
- Kussinszky Arnoldus.** Historia ecclesiastica N. T. — Usibus theologiae juvenutis Jaszoviensis. Tomus I. (Rozsnyó. Kovács Mihály nyomdája. 8-r. VII, 320 l. ára ?)
- Raccolta** ufficiale delle leggi dell' anno 1881. (Ifj. Nagel Ottó. n. 8-r. 883, IV l. ára 1 frt. 50 kr.)
- Kőrösi Joseph.** Bulletin annuel des finances des grandes villes. IV. année : 1880. (Ráth Mór. n. 8-r. 39 l. ára ?)
- Szemere A.** Visite a l'exposition des livres au palais de l'académie. (Franklin-társulat. 8-r. 46 l. ára 10 kr.)

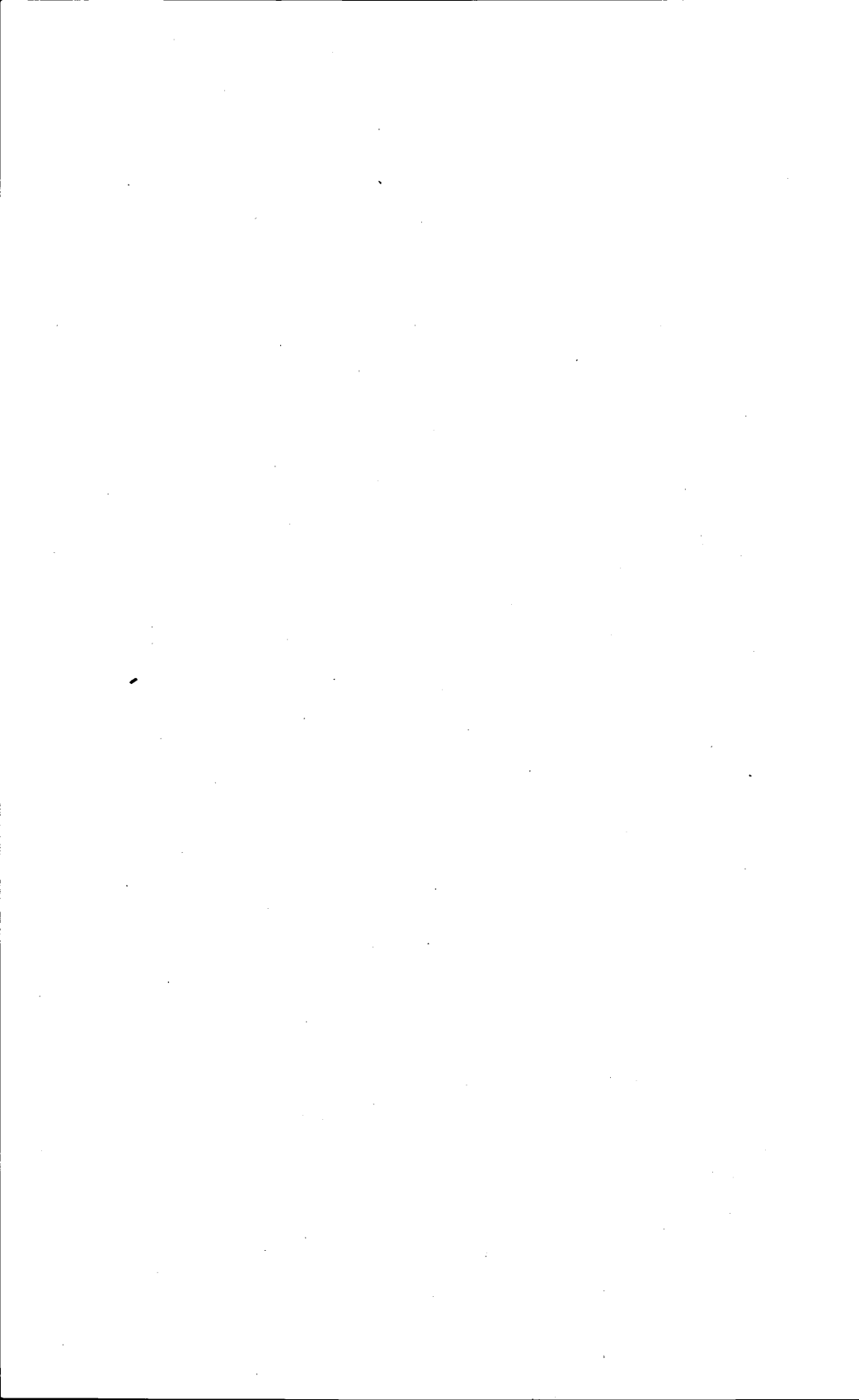
Hazánkat érdeklő külföldi munkák.

- Ausweise** über den auswärtigen Handel der österreichisch-ungarischen Monarchie im Jahre 1881. XXXXII. Jahrg. V. Abth. (L. Pizzala Josef.)
- Bubenik Franz.** Alexander Petöfi. Eine Skizze seines Lebens und Dichtens. Vortrag, gehalten im wissenschaftlichen Club in Wien, am 20. April 1882. Veröffentlicht zur feierlichen Enthüllung des Petöfi-Denkmales in Budapest am 15. Oktober 1882. (Bécs. Hartleben. 8-r. 60 l. ára 50 kr.)
- Conducteur,** Der. Officelles Coursbuch der österr.-ung. Eisenbahnen. Fahrpläne der österr.-ung. Eisenbahn-, Post- und Dampfschiff-Course nebst der wichtigsten Eisenbahn-Verbindungen des Auslandes, mit einer Eisenbahnkarte von Mittel-Europa und einem Führer in den Hauptstädten und an den Eisenbahnen, mit Plan von Wien, Prag und Budapest. XII. Jahrg. Juli, August, Sept. (Bécs. Waldheim R. 8 r. egy-egy füzet XLVIII, 281 l. ára 50 kr.)
- Egger Josef.** Die Tiroler Voralberger I. 2. Hälfte. (Die Völker Oesterreich-Ungarns. IV. Bd. Bécs és Teschen. n. 8-r. 1—531 l. egy kötet ára 2 frt.)
- Heksch Alexander** und **Kowszewicz Wladimir.** Illustrierter Führer durch die

- ungarischen Ostkarpathen, Galizien, Bukowina und Rumänien. (Bécs, Pest, Lipese. Hartleben A. 8-r. XV, 248 l. 50 képpel és 6 térképpel, ára ?)
- Jablanczy J.** Der wirthschaftliche Werth des Gemüsebaues, insbesondere für den Kleingrundbesitzer und die Einrichtungen der cantonalen Gemüsebaucurse der Schweiz. (Bécs. Gerold Károly s fia. 8-r. 96 l. ára 80 kr.)
- Jacob's Eisenbahn-Führer** durch Oesterreich-Ungarn, nach officiellen Quellen verfasst. Enthält sämtliche Fahrpläne der Eisenbahnen und Dampfschiffe, Bahn, Anschlüsse an das Ausland, eine grosse chromo-lithogr. Eisenbahnkarte von Oesterreich-Ungarn und Routenkarte sammt Routenverzeichniss von Europa und einen Fremdenführer (Reisebeschreibung) nach den Bahn- und Schifflinien geordnet. IV. Jahrg. Juli. August. Sept. Okt. Dez. Heft 6. 7. 8. 9. 10. (Bécs. Jacob's Eisenbahnführer kiadó-hivatala. 8-r. egy füzet XXXIII, 300 l. ára 50 kr.)
- Jókai M. Z** Bozej woli. Powiese w 4 tomach. (Lemberg. Lukaszewicz. ára 4 frt.)
- Kerner A.** Schedae ad floram exsiggatam Austro-Hungaricam. I. 2. Heft. (Bécs. Fricke Vilmos. 8-r. 1—136 l. egy füzet ára 80 kr.)
- Kohn Ignacz.** Eisenbahn-Jahrbuch der österr.-ungar. Monarchie. Neue Folge. IV. Jahrg. (der ganzen Reihe. 15. Jahrg.) I. Abth. (Bécs. Lehmann és Wentzel. 8-r. 416 l. a teljes munka ára 4 frt. 50 kr.)
- Kolbe Wilhelm.** Die Kirche der h. Elisabeth zu Marburg, nebst ihren Kunst- und Geschichtsdenkmälern. (Marburg. Elwert. 8-r. 114 l. ára ?)
- Kolbenheyer Karl.** Die hohe Tatra. Im Auftrage des ungarischen Karpathen-Vereines. Fünfte Auflage. Mit 12 Illustrationen, einem Panorama und drei Karten. (Teschen. Prochaska Károly. 8-r. 176 l. ára 2 frt.)
- Linzbauer Franz Xaver.** Zur allgemeinen deutschen Ausstellung auf dem Gebiete der Hygiene und des Rettungswesens Berlin, 1882. Skizzen aus dem Werke: »Gesamtbild des Cretinismus und der Idiotie.« (Bécs. Szerző. 4-r. 52 l. ábrákkal és táblákka', ára ?)
- Maurer Ch. F.** Die Besitzergreifung Siebenbürgens durch die das Land jetzt bewohnenden Nationen. II. Aufl. (Berlin. Fickert testv. 8-r. 183 l. ára 2 márka.)
- Močnik Fr.** Druhá počtenice pro školy obecné. Osmé vydání. (Prága. Cs. k. elemi iskolai könyvkiadó-hivatal. 8 r. 64 l. ára 15 kr.)
- Močnik Franz.** Geometrische Formenlehre für die erste Classe der Realschulen. (Prága. Tempsky F. 8-r. 64 l. 67 fametszettel, ára 30 kr.)
- Nátafalussy Cornel und Julius Ferdinand Lenner.** Jászó und die mit ihr vereinigten Propsteien Lelesz und Promontor von Grosswardein. (Würzburg és Bécs. Woerl Leó. 8-r. 56 l. és Jászó város képel, ára ?)
- Pié Jos. Lad.** Der nationale Kampf gegen das ungarische Staatsrecht. Ein Beitrag zur Kritik der älteren ung. Geschichte. (Lipese. Duneker és Humblot. 8-r. 259 l. ára 3 frt. 60 kr.)
- Pizzala Josef.** Waaren-Ein- und Ausfuhr zur Appretur. (Ausweise über den auswärtigen Handel der österr.-ung. Monarchie im Jahre 1881. XXXXII. V. Abth: Bécs. Cs. k. statisztikai központi bizottság. 4-r. 26 l. ára 50 kr.)
- Plan** von Budapest mit kurzem Wegweiser und Strassen-Verzeichniss in ungarischer und deutscher Sprache. (Bécs, Budapest, Lipese. Hartleben A. 16 l. egy térkép, ára 50 kr.)

- Preyer Johann N.** Hunyady László. Trauerspiel in fünf Aufzügen. (Bécs. Gerold Károly és társa. 8-r. 94 l. ára 1 frt.)
- Sanuto Marino.** I Diarii. Fascicolo 42—46. (Velenceze. Velencezi történelmi társulat. 4-r. 97—580. 1649—1664. 440. két hasábos l. egy füzet ára 5 lira.)
- Strahalm Franz.** Politisch-statistische Tafel der österr. ung. Monarchie (Bécs és Pest. Hartleben A. ára 50 kr.)
- Strausz Adolf.** Bosnien. Land und Leute. Historisch-ethnographisch-geographische Studien. I. Bd. (Bécs. Gerold Károly. n.-r. XI, 340 l. ára 3 frt 50 kr.)
- Umlauft Friedrich.** Die österr.-ung. Monarchie, geograph. statist. Handbuch für Leser aller Stände. 2. Aufl. Lief. 20. (Bécs. Hartleben A. n. 8-r. 913—967 l. egy füzet ára 30 kr.)
- Völker, Die, Oesterreich-Ungarns.** Ethnographische und culturhistorische Schilderungen. IV. Bd. 1. 2. Hälfte. (L. Egger Josef.)
- Wahrheiten, Deutsche, und magyarische Entstellungen.** Eine Entgegnung auf die offiziöse Broschüre: Dr. Heinze's Anklageschrift »Hungarica« im Lichte der Wahrheit. (Lipese. Wigand Otto. 8-r. IV, 195 l. ára 2 márka.)
- Wurzbach Constant.** Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich. 45. Theil (Bécs. Cs. kir. udvari és állományomda. 8-r. V, 237 l. ára 3 frt.)
- Zielinski Wladislaw.** W kraju Arpada, wedle wlasnych wspomnien skrešlil. (Varsó. Sulimierkiego F. 182 l. ára 80 kr.)
- Zolltarif, Allgemeiner, des österr.-ung. Zollgebietes nach dem Gesetze vom 25. Mai 1882.** (Bécs. Buschak és Irrgang. 8-r. 52 l. ára 20 kr.)

A magyar irodalom 1882-ben.

Harmadik közlemény.

Összeállítja **Horváth Ignác**.

Ezen jegyzékbe azon nyomtatványok vétettek fel, melyek az 1882-dik évszámmal vannak jelölve. Hol a nyomtatás helye nincs kitéve, Budapest értendő. A nyomdász vagy nyomda-intézet csak oly nyomtatványoknál van megnevezve, melyeknek kiadója nem ismeretes. Hogy ezen jegyzéket lehetőleg teljesen s pontosan lehessen összeállítani, felkéretnek a szerzők és kiadók, hogy kiadványaikból egy példányt, az ár megjelölésével, a M. N. Múzeum könyvtárába beküldeni szíveskedjenek.

- Apáthy István.** Kötelmi jog. Különös rész. (Pfeifer Ferdinánd. 4-r. 104 l. ára 2 frt.)
- Arany János.** Toldi. Költői elbeszélés 12 énekben. 5-dik kiadás. (Családi könyvtár. 30. füzet. Ráth Mór. 8-r. 116 l. ára 50 kr.)
- Arany János.** Toldi. Költői elbeszélés 12 énekben. 5. kiadás. (Ráth Mór. k. 8-r. 116 l. ára 60 kr.)
- Arany János.** Toldi estéje. Költői elbeszélés 6 énekben. 4. kiad. (Családi könyvtár. 31. füzet. Ráth Mór. 8-r. 107 l. ára 50 kr.)
- Arany János.** Toldi estéje. Költői elbeszélés 6 énekben. 4-ik kiadás. (Ráth Mór. k. 8-r. 107 l. ára 60 kr.)
- Atlasz.** Általános földrajzi. Különös tekintettel Magyarországra. A legújabb földrajzi ismeretek és térképek után összeállítva. X. jav. kiadás. (Dobrowszky és Franke. 4-r. 13 lapon, 10 térképpel, ára 40 kr.)
- Állatvilág.** Verses könyvecske 6 igen díszes színnyomatu képpel. (Pozsony. Stampfel Károly. 4-r. 8 l. szöveg és 6 kép, ára kötve 1 frt. 20 kr.)
- Álmoskönyv.** Legrégibb középi egyiptomi. (Nagy-Kanizsa. Wajdits József. 8-r. 144 l. ára 25 kr.)
- Álmoskönyv.** Legrégibb egyiptomi kis (Nagy-Kanizsa. Wajdits József. 8-r. 48 l. ára 10 kr.)
- Álmoskönyv.** Legrégibb és legnagyobb egyiptomi. Csizio, népszerű esillagászat-
tal és több érdekes és hasznos olvasmányjal bővített új kiadás. (N.-Kanizsa. Wajdits József. 8-r. 244 l. ára 50 kr.)
- Barna J., Hajnal A., Sretvizer Lajos, Steiner István.** Magyar olvasókönyv Budapest elemi népiskolái számára. II. III. IV. osztály. 3. kiad. (Dobrowszky és Franke k. 8-r. 156, 200, 240 l. ára 36, 42, 48 kr.)

- Barna Sándor és Kardos Árpád.** Serdülők könyve. Mulattató és tanulságos olvasmányok a serdültebb ifjúság számára. (Révai testvérek. n. 8-r. IV, 231 l. Számos fametszettel, ára 1 frt.)
- Bartalis Miklós és Száz Domokos.** Ima és egyházi beszéd. A számos-újvári ev. ref. egyházi község megújított templomában, 1882. szept. 3-án. (Kolozsvár. ev. ref. főtanoda. 4-r. 11 l. ára 30 kr.)
- Bácsi József.** A kis magyar mint köszöntő. (Lampel Róbert. 12-r. 350 l. ára 70 kr.)
- Bánfi János.** Legteljesebb köszöntő könyv. (Győr. Gross Gusztáv. 16-r. 276 l. ára 80 kr.)
- Bánfi János.** Jani és Nani. Elbeszélés. (Gross Magyar ifjúsági könyvtára. 23. sz. Győr. Gross Gusztáv. 8-r. 143 l. ára 50 kr.)
- Bámfy János.** Legteljesebb köszöntő könyv. Név- és születésnap, újévi, iskola- vizsgálati s más alkalmi üdvözlések versekben és levelekben a magyar ifjúság számára. Toldalék: az illem-, egészség- és erkölestan főbb vonalai. (Győr. Gross Gusztáv. 8-r. 276 l. ára ?)
- Bárány Gyula.** Bevezetés a növénytan elemeibe. Polgári iskolák és tanítóképző- intézetek, úgyszintén vezérkönyvül tanítók számára. I. II. rész. (Lauffer Vilmos. 8-r. 82, 228 l. ára 2 frt. 10 kr.)
- Bárány Ignác.** Második olvasókönyv. A kath. népisk. II. oszt. számára. 12. kiad. (Szt. István-társulat. 8-r. 111 l. ára 18 kr.)
- Bárány Ignác.** Harmadik olvasókönyv. A kath. népisk. III. oszt. számára. 11. kiadás. (Szt. István-társulat. 8-r. 179 l. ára 24 kr.)
- Bárány Ignác.** Negyedik olvasókönyv. A kath. népisk. IV. oszt. számára. V. kiad. (Szt. István-társulat. 8-r. 236, IV. l. ára 30 kr.)
- Beke Antal.** Elemi zene- és énektan. Rövid kivonatban felsőbb népiskolák, algymnasiumok, tanítóképzészek és iskolavizsgálók használatára. 2-ik kiad. (Pápa Vajdits Károly. n. 8-r. 44 l. ára 36 kr.)
- Beöthy Leó.** A társadalmi fejlődés kezdetei. II. köt. (Akadémia. 8-r. VIII, 535 l. ára ?)
- Békey Imre.** Budapest főváros közoktatásának vázlatos története az 1868 évtől az 1881. év végeig. Rövid visszapillantással az 1830-as és 1860-as évekre. Budapest főváros kiadványa. (Tettey Nándor és társa. n. 8-r. XII, 141 l. ára 1 frt 20 kr.)
- Biblia.** Arany. A szentírás feltüntetve a legnagyobb művészek képeiben. Sajtó alá rendezte Talabér János. I. rész. A ó-szövetség. 25. füzet. (Mehner Vilmos. 2-r. 10 l. két képpel, ára 1 frt. 20 kr.)
- Bodon József.** Négy eredeti elbeszélés. (Ifj. Nagel Ottó. 8-r. VIII, 331 l. ára 1 frt. 50 kr.)
- Bogyai B. Gy.** Két mennyasszony. Gyermek-színmű 3 felvonásban. (Eger. Szolcsányi Gyula. k. 8-r. IV, 51 l. ára 25 kr.)
- Boisgobey Fortuné.** Az arany disznó. (Párizsi tőzsde-regény.) Francziából fordította: Fehér Marietta. 5 kötet. (Dobrowszky és Franke. k. 8-r. 192, 192, 192, 192 és 200 l. ára 2 frt. 50 kr.)
- Bókay János.** Gyermekkorházi vénygyűjtemény. (Eggenberger-féle könyvkereskedés. 16-r. 72 l. ára 50 kr.)
- Bonomelli Jeremiás.** Hasznos és biztos óvszer a világi megromlott tudomány

- ellen, vagyis a hit, remény és szeretet fejtegetve és megvédve a modern szabadelvű kérdések és tévtanok ellenében. Olaszból fordította Palotay László. II—III. kötet. (Nagyvárad. 8-r. Hügel Ottó nyomdája. 348, 345 l. ára ?)
- Boz-Dickens.** Dombey és fia. Az ifjúság számára magyarított a Bús Vitéz. (Az ifjúság olcsó könyvtára. 10—11 sz. Révai testv. k. 8-r. 124 l. 1 képpel, ára 40 kr.)
- Brassai Sámuel.** A magyar nyelv ellenőre. II. fogás. (Kolozsv. Stein János. 8-r. 17—31 l. ára ?)
- Brot Alfonz.** Az emir leánya. (A »Rémes éjek« folytatása.) Ford. M. V. 2 köt. (Dobrowszky és Franke. k. 8-r. 160, 176 l. ára 1 frt.)
- Buchwald Lázár.** A esődtörvény (1881. évi XVII. törvényezikk.) Kérdés és feleletekben. (Szabadka. Székely Simon. 8-r. IV, 128 l. ára 1 frt.)
- Carmen Sylva.** Egy ima. Elbeszélés. Fordította b. Büttner Lina. (Aigner Lajos. 8-r. 178 l. ára ?)
- Claretie Gyula.** A millio. Párisi regény. Francziából fordította M. V. 3 kötet. (Dobrowszky és Franke. k. 8-r. 184, 160 és 152 l. ára 1 frt 50 kr.)
- Codex diplomaticus comitum Károlyi de Nagy-Károly.** (L A nagy-károlyi gróf Károlyi család oklevéltára)
- Colon Fernand.** Columbus Kristóf élete és Amerika felfedezése. (Eggenberger-féle könyvkereskedés. 8-r. VIII, 288 l. 6 képpel, ára 1 frt. 80 kr.)
- Csikvári Jákó.** A közlekedési eszközök a vasutak, posták, távirdek és a gőzhajózás története. 23—24. füzet. (Franklin-társulat. 8-r. 225—288 l. ára 80 kr.)
- Csiky Gergely** színművei. 5. A kaviár. Bohózat 3 felvonásban. (Athenaeum. k. 8-r. 142 l. ára 70 kr.)
- Csillag Gyula.** A talajjavítási érték-többletről, mint külön hitel alapjáról. Főolvasás a gazdakörben 1882. december 13-án. (Pesti könyvnyomda-részv.-társ. 8-r. 22 l. ára ?)
- Csongor Béla.** Legújabb és legteljesebb levelezőkönyv mindenki számára. Az élet minden viszonyaiban előforduló mindenféle levelek és iratok gyűjteménye. (Révai testvérek. 8-r. XVI, 271 l. ára 80 kr.)
- Czirbusz Géza.** A délmagyarországi bolgárok ethnologiai magánrajza. (Tetty Nándor és társa. 8-r. VIII, 172 l. ára 1 frt 20 kr.)
- Czógler Alajos.** A fizika története életrajzokban. II kötet. (Természettudományi könyvkiadó vállalat. XXI. kötet. K. m. term. tudom. társ. 8-r. IX, 592 l. 11 arckép-melléklettel, ára ?)
- Debreczeni István.** Deés város ismertetése kapcsolatban Szolnok-Dobokamegye rövid földrajzával népiskolák II—III. osztálya számára. (Deés. Demeter és Kiss nyomdája. 8-r. 51 l. ára 20 kr.)
- Dietz Sándor.** Adatok a növények, különösen az euphorbiceák tejnedvének ismeretéhez. (Értekezések a természettudományok köréből. XII. köt. 8 sz. Akadémia. 8-r 23 l. ára 20 kr.)
- Dobos János.** Közhasznú betűsoros és teljes bélyeg- és illetektarifá 2. kiadás. (Székesfehérvár. Klökner Péter. 8-r. 48 l. ára 30 kr.)
- Dobozy Miklós** emlékbeszéde Biharmegye közönségének 1882. november 15-én tartott közgyűlésében Deák Ferencz és Beöthy Ödön arcképeinek bemutatása alkalmából. (Nagyvárad. Hügel Ottó nyomdája 8-r. 11 l. ára ?)

- Dugonics András.** Tárházi. Vig szabásu játék öt szakaszban. Az eredeti kéziratból kiadta és bevezetéssel ellátta Háhn Adolf. (Eggenberger-féle könyvkereskedés. n. 8-r. 71 l. ára 80 kr.)
- Dumas Sándor.** Don Caesar de Bazan. Vigjáték. Fordította Diósy. (A nemzeti színház könyvtára. 142. füzet. Pfeifer Ferdinánd. 8-r. 49 l. ára 40 kr.)
- Ötvös József.** A karthausi. I. füzet. (Családi könyvtár. 25. sz. Ráth Mór. 8-r. 1—96 l. ára 40 kr.)
- Ekkert Antal.** Természettani tankönyv az alsóbb ipartanodák használatára. Az orsz. iparegyesület megbízásából. I. rész. A második évfoiyam számára. (Az országos iparegyesület által kiadott ipartanodai tankönyvek. II. Pesti könyvnyomda-részvénytársaság. 8-r. 91 l. ára 2)
- Ember Pál.** Imák földművesek számára. I. füzet. (Nagyvárad. Hügel Ottó nyomdája. 8-r. 84 l. ára ?)
- Emericzy Géza és Somogyi Géza.** Természetráj a mindennapi és ismétlő népiskolák számára. 2-ik jav. kiadás. (Dobrowszky és Franke. 8-r. 138 l. számos ábrával, ára 50 kr.)
- Emericzy Géza.** Földrajz a népiskolák III. osztálybeli növendékei számára. Környék leírás. 2-dik jav. kiadás, 7 fametszettel. (Dobrowszky és Franke. k. 8-r. 44 l. ára 16 kr.)
- Emlékbeszéd.** Kallós Lajos jogtanár, magy. tudom. akad. levelező tag felett. Irta s a debreczeni jogász önképző-kör 1882. évi október hó 1-én tartott közgyűlésén felolvasta Némethy Károly. (Debreczen. Városi nyomda. 8-r. 19 l. ára 20 kr.)
- Emlékirat.** A román választók képviselőinek Nagyszébenben, 1881. évi május hó 12-étől 14-éig tartott egyetemes értekezlete meghagyásából szerkesztette és közzéteszi a kiküldött bizottság. (Fordítás.) (Nagyszében. Bizottság. 8-r. 163 l. ára ?)
- Emlékkönyv.** Zsinati, a magyarországi reformált egyház 1881. október 31-től november 24-ig Debreczenben tartott országos zsinatán jelen voltak életrajzaiból. Összeállította és kiadta Dömény József. (Kókai Lajos. n. 8-r. 268 l. ára 2 frt. 50 kr.)
- Emlékkönyv.** (Házi-könyvtár. XLII. Szent-István-társulat. 8-r. 421 l. ára 1 frt. 50 kr.)
- Emléklap** a Szatmár-Németi városában rendezett helyi kézmű és házi-iparkiállítás alkalmából. Összeállította Rácz István. (Szatmár. »Szabad Sajtó«-nyomda. 8-r. 36 l. ára 20 kr.)
- Enyelgések** a zsenge gyermekkor számára. 6 díszes színnyomatu képpel és elemes versekkel. (Pozsony. Stampfel Károly. 4 r. 8 l. szöveg és 6 kép, ára kötvé 1 frt. 20 kr.)
- Erdősy (Biba) Kornélia és Erdősy Ferencz.** Magyar abécés-könyv a népiskolák I. osztálya számára. (Nagy-Kanizsa. Fischel Fülöp. 8-r. 85 l. ára 16 kr.)
- Erdősy (Biba) Kornélia és Erdősy Ferencz.** Magyar olvasókönyv a népiskolák I. osztálya számára. (Nagy-Kanizsa. Fischel Fülöp. 8-r. 54 l. ára 16 kr.)
- Ernst L.** Önségély. Orvosi tanácsadó minden nemű betegségekben. 23-ik javított kiadás. (Ifj. Nagel Ottó. k. 8-r. VIII, 108 l. és XII tábla, ára 1 frt. 60 kr.)

- Énekkönyv**, Egyházi. A kath. ájtatos tanuló ifjúság számára. Összeállította: egy szakférfiu. (Nagy-Kanizsa. Wajdits József. k. 8-r. 32 l. ára 10 kr.)
- Értekezések a matematikai tudományok köréből** Szerk. Szabó József. IX. köt. 12. sz. (L. Fröhlich Izor.)
- Értekezések a természettudományok köréből.** Szerk. Szabó József. XII. kötet. 8. 10. sz. (L. Dietz Sándor, Roboz Zoltán.)
- Évkönyv**, Színházi. (II. évfolyam.) Beszélyek, költemények. Szerkesztik: Arányi Dezső és Misztelezy Henrik. (Kecskemét. Szerkesztők. 8-r. 156 l. ára 1 frt.)
- Évkönyve**, A békésvármegyei régészeti és művelődéstörténelmi társulat 1881—82. Szerkeszti Zsilinszky Mihály. VIII. kötet. (Békés-Gyula. Társulat. 8-r. 199 l. egy arczkép- és egy térképpel, ára ?)
- Évkönyve**, A magyar királyi földtani intézet. VI. kötet. 4. füzet. (L. Posewitz Tivadar.)
- Évkönyve**, A magyarországi kárpátgyesület. IX. évfolyam. 1882 III. füzet. Jahrbuch des ungarischen Karpathen-Vereines. (Késmárk. Egyesület. 8-r. 213—306 l. ára ?)
- Faludi (Fuchs) János.** Földrajz a népisk. III. oszt. számára. A miniszteri tauterv szerint. Budapest, környéke és Pest-Pilis-Soi-Kis-Kunmegye. (Lauffer V. k. 8-r. 32 l. ára kötve 15 kr.)
- Faludi (Fuchs) János.** Földrajz a népisk. IV. oszt. számára. Magyarország, a szomszéd országok, Európa többi államai, a többi földrészek a legáltalánosabb körvonalokban. (Lauffer Vilmos. k. 8-r. 79 l. ára kötve 24 kr.)
- Fekete Zsigmond.** Magyarország vizei multjának és vízéptkezésének történelme a magyarok beköltözéséig, tekintettel a művelődéstörténelmi viszonyokra. (Zilahy Sámuel. 8-r. III, 192 l. ára 1 frt. 20 kr.)
- Felolvasásai**, A Békésbányai lelkészi egyesület. I. (L. Szalay József.)
- Ferenczi Zoltán.** Észrevételek a magyar irodalomról. (Kolozsvár. Stein János. 8-r. 80 l. ára 50 kr.)
- Fischer Lajos.** A bűnügyi eskütszék kérdéséhez. (Kolozsvár. Demjén Imre. 8-r. 8-r. 85 l. ára 50 kr.)
- Forgó bácsi** gyermekszínháza. Tizenhat vizjáték, szinmű és apró jelenet gyermekelőadások alkalmára. (Eggenberger-féle könyvkereskedés. 8-r. IV, 122 l. ára kötve 1 frt. 80 kr.)
- Főalakjai**, A föld felületének. (Színyomat egy nagy íven) (Pozsony. Stampfel Károly. ára 3 frt. 50 kr.)
- Föl és le.** Elváltozó képeskönyv. (Pozsony. Stampfel Károly. n. 8-r. 6 l. szöveg és 4 kettős kép, ára kötve 1 frt.)
- Frenel Ineze.** Liturgia vagyis a kath. egyház szertartásainak magyarázata. Német eredetiből Magyarországra alkalmazva realiskolák, gymnasiumok és magánosok használatára. 5-ik kiadás. (Sz.-István-társulat. k. 8-r. 288 l. ára 88 kr.)
- Fröhlich Izor.** Az elhajlott fény intenzitásának vizsgálata. (Értekezések a math. tudományok köréből. IX. köt. 12. sz. Akadémia. 8-r. 59 l. ára 40 kr.)
- Gelich Richárd.** Magyarország függetlenségi harca 1848—49-ben. I. füzet. (Aigner Lajos. n. 8-r. 64 l. ára 40 kr.)
- Glaudius.** A tiszai eszlári ügy ismeretlen hullája. Orvosi szakvélemény a közzétett bonczélet alapján. (Zilahy Sámuel. 8-r. 38 l. ára 20 kr.)

- Gonda Béla.** Építési tanácsadó. Mérnökök, építésszek és építőmesterek, földbirtokosok, gazdatisztek s általában az építkező közönség számára. A legjelesebb kútfők felhasználásával. Számos fametszvényvel. (Ifj. Nagel Ottó. 8-r. 362, X l. ára 3 frt.)
- Gorove István** emlékezete. Gyűjtemény irodalmi s szóoklati hagyatékaiból. (Athenaeum. 8-r. XXXII, 336 l. ára ?)
- Görömbei Péter.** A nagy-kállói ev. ref. egyház története. (Kókai Lajos. n. 8-r. IV, 192 l. ára 1 frt.)
- Groó Vilmos.** Vezérkönyv a magyar nyelv tanítására rutén ajkú népiskolákban. Tanítók számára tótul írta G. V. Rutén nyelvre átdolgozta Csopey László. II. rész. III. és IV. osztály. Ručna kniga stb. (M. kir. államnyomda. 8-r. 128 l. bolti ára 24 kr.)
- Gross Magyar ifjusági könyvtára.** Szerkeszti Bánfi János. 23 sz. (L. Bánfi János.)
- Gyermek időtöltés.** A kedves kicsinyek mesés és képeskönyve. (Pozsony. Stampfel Károly. 4-r. 8 l. és 6 kép, ára kötve 1 frt. 20 kr.)
- Gyermekek** a lovardában. Apró elbeszélések hat képpel. (Laufer Vilmos. 2-r. 5 l. szöveg és 6 kép, ára kötve 60 kr.)
- Gyermekélet.** Kleinmichel J. rajzaihoz a verseket írták és átdolgozták Szász Károly és Vargha Gyula. (Franklin-társulat. k. 4-r. IV, 32 l. ára kötve 3 frt.)
- Gyöngyösy Sámuel.** Magyar protestáns egyházi szóoklatok. Ünnepi, alkalmi, és gyász esetekre. Új folyam. I. füzet. (Miskolcz. Ferenczi B. 8-r. 193 l. ára 1 frt. 80 kr.)
- Győry Vilmos.** Kedves órák. (Légrády testv. 4-r. 64 l. számos fametszvényvel, ára 2 frt. 80 kr.)
- Halász Dezső** újabb költeményei. 1859—1882. (Légrády testvérek nyomdája. 8-r. 348 l. ára füzve 2 frt., díszkötésben 3 frt.)
- Harsányi Sándor.** Vegyes tartalmú egyházi beszédek. (Debreczen. Városi nyomda. 8-r. 143 l. ára 1 frt.)
- Hátsek Ignác.** A magyar sz. korona országainak térképe az új megyei beosztás tekintetbe vételével. Iskolai és magánhasználatra. (Lampel Róbert. ára 20 kr.)
- Helikon,** Magyar. Jeles férfiak életrajzai. Szerkeszti dr. Zólyomi Lajos. I. füzet: Toldy Ferencz. II. füzet: Vörösmarti Mihály. (Pozsony. Stampfel Károly. 8-r. 1—48 l. egy füzet ára 20 kr.)
- Heródiás.** Dalmű 3 felvonásban és 6 képben. Zenéjét írta Massenot, szövegét Millet, Gremont és Zanardini. Fordította Ábrányi Emil. (Nemzeti színház könyvtára. 145. sz. Pfeifer Nándor. 8-r. 42 l. ára 40 kr.)
- Hiador** (Jámbor Pál) művei. 18—21. füzet. 18. Ó- és új világ. II. rész. Horác 2-ik könyve. Virgil Aeneisének 2-ik éneke. Virgil pásztori énekei. Hugo Victor. Clovis Hugues. Epigrammák. 19. Számkivetésben 1851—1861. 20. Jellemrajzok. 21. Cicero beszédei. (Tetty Nándor és társa. 16-r. 96, 96, 96, 104 l. egy füzet ára 40 kr.)
- Hoffmann Ferencz** után Szabó Antal. Ki mint vet, úgy arat. Elbeszélés az ifjuság számára. (Athenaeum. 8-r. 114 l. ára 50 kr.)
- Hoffmann Ferencz** után ford. Kún Béla. A magas északon. Elbeszélés az ifjuság számára. (Athenaeum. 8-r. 105 l. ára 50 kr.)

- Hoffmann Ferencz.** Tisztelet atyádat és anyádat. Elbeszélés az ifjuság számára. (Athenaeum. 8-r. 71 l. ára 50 kr.)
- Hoffmann Ferencz** után ford. Kún Béla. Anyai szeretet. Elbeszélés az ifjuság számára. (Athenaeum. 8-r. 127 l. ára 50 kr.)
- Hoffmann Mór.** A semiták és antisemiták. Felvilágosításul és megszívelésül. (Nagy-Kanizsa. Fischel Fülöp. 8-r. 80 l. ára 60 kr.)
- Höcker Gusztáv.** A vadöll. Cooper regénye után. Fordította dr. Lázár Gyula. (Az ifjuság olvasó könyvtára. 5—6. szám. Révai testvérek. k. 8-r. 158 l. 3 képpel, ára 40 kr., kötve 60 kr.)
- Höcker Gusztáv.** A két árva. Elbeszélés az ifjuság számára. Átdolgozta Lázár Gyula. (Az ifjuság olvasó könyvtára. 7. sz. Révai testvérek. 58 l., két képpel. ára 20 kr., kötve 30 kr.)
- Hunfalvy János.** Az éghajlat változóságáról. Megnyitó előadás. Mondotta: a magyar orvosok és természetvizsgálók nagygyűlésének természettudományi szakosztályában Debreczenben 1882. augusztus 24-én. Kiadja a m. orvosok és természetvizsgálók XXII. nagygyűlése. (Kilián Frigyes. k. 8 r. 34 l. ára 10 kr.)
- Intézkedések, Átmeneti, és szabályrendelet az 1881. és 1882. évben.** Debreczenben tartott országos zsinaton hozott, s Ő Felsége által megerősített, a dunántúli ev. ref. egyházkerületnek 1882. évi november 19-én tartott közgyűlésén kihirdetett törvények életbeléptetése tárgyában. Összeállította és kiadta Molnár Béla. (Székesfehérvár. »Vörösmarty«-nyomda. 8-r. 14 l.)
- Jäger** után átdolgozta Lázár Gyula. A zendülők Pitcairn szigetén. Elbeszélés az ifjuság számára. (Az ifjuság olvasó könyvtára 4. sz. Révai testvérek. k. 8-r. 55 l. 2 képpel, ára 20 kr. kötve 30 kr.)
- Jegyzőkönyve,** A dunántúli ág. hitv. egyházkerület 1882. évi augusztus hó 16-ik és 17-ik napjain Sopronban tartott rendes évi közgyűlésének. (Sopron. Litfass Károly nyomdája. 8-r. 56 l. ára ?)
- Jegyzőkönyve,** A dunamelléki ref. egyházkerület 1882. november 22—24. napjain Budapesten tartott gyűlésének. Kiadta Farkas József. (Kocsi Sándor nyomdája. 8-r. 43 l. ára 35 kr.)
- Jegyzőkönyve,** A kecskeméti reform egyházmegye. 1882. (Kecskemét. Szilády Lajos nyomdája. 8-r. 30 l. ára 17 kr.)
- Jegyzőkönyve,** A magyarországi kegyes-tanítórend Budapesten, 1882. évi július 24. s következő napjaiban tartott XXV. nagy gyűlésének. (Kocsi Sándor nyomdája. 2-r. 30 l. ára ?)
- Jelentése,** A budapesti kereskedelmi és iparkamara, a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi magyar királyi miniszterhez a kamarai kerület kereskedelmi, ipari és forgalmi viszonyairól az 1881-dik évben. (Pesti könyvnyomda részvénytársaság. 4-r. VII, 100 l. ára ?)
- Jelentése,** A m. kir. igazságügyminiszternek a feltételes szabadon bocsátás eredményeiről s a javító- s a közvetítő-intézetek fokozatos felállítása tárgyában tett intézkedéseiről. (M. kir. egyetemi nyomda. 4-r. 23 l. ára ?)
- Jelentése,** A tiszavölgyi farsulat központi bizottságának az 1882. december 17-iki évi közgyűléséhez intézett, és annak mellékletei. (Wilckens és Waidl nyomdája. 8-r. XXVI, 98 l. ára ?)

- Jelentése,** A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszternek, a kassai convictus tárgyában. (M. kir. egyetemi nyomda. 4-r. 31 két hasábos l. ára?)
- Jelentése,** A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszternek a közoktatás állapotról szóló, és az országgyűlés elé terjesztett tizenegyedik. (1880–81, 1881–1882.) I. füzet: A népoktatási tanügyi. II. füzet: Közép- és főiskolák, emberbaráti és közművelődési intézetek. (Magyar királyi egyetemi nyomda. 4-r. 458 l. ára?)
- Jelentése,** Az állat- és növényhonosító-társaság évi, az 1881-ik évről. (Fanda József nyomdája. 8-r. 21 l. ára?)
- Jellemrajzok,** Magyar történeti. Széchenyi Pál érsek. Lánczy Gyulától. Wesselényi Ferenc nádor. Deák Farkastól. Pálffy Miklós. Jedlieska Páltól. A m. történelmi társulat által 1882-ben a Bay Ilona-féle pályadíjjal koszorúzott s ez alkalommal kitüntetett tanulmányok. A m. történelmi társulat kiadása. (Kilián Frigyes. n. 8-r. IV, 74 l. ára 60 kr.)
- Jellinek Adolf.** A talmudszidó. Szónoklatok, fordította F. S. I. szónoklat: »Mivel kezdődik és mivel végződik a Talmud.« (Márkus Samu nyomdája. 8-r. 16 l. ára 20 kr.)
- Jókai Mór.** Egy játékos, a ki nyer. Regény 2 kötetben. (Révai testvérek. k. 8-r. 183 és 213 l. ára 2 frt. 50 kr.)
- Jókai Mór.** Mátyás diák és Bente úr. Néprege Mátyás királyról. Versbe szedte. (Jó könyvek. 1. sz. Révai testvérek. k. 8-r. 24 l. 3 szép képpel, ára 5 kr.)
- Jókai Mór.** Mátyás király és a szegény varga. A czinkotái kántor. Két verses elbeszélés. (Jó könyvek. 4. sz. Révai testvérek. k. 8-r. 4 szép képpel 16 l. ára 3 kr.)
- Jókai Mór** munkái. Népszerű kiadás. Dekameron. Száz novella. I–VI. kötet. (Franklin-társulat. 8-r. 231, 231, 223, 223, 222, 207 l. egy kötet ára 80 kr.)
- Katekizmus,** Elemi, katolikus kezdő tanulók számára. 28-ik kiad. (Szent-István-társulat k. 8-r. 32 l. ára 6 kr.)
- Katinszky Geyza.** A költészettan alapelemei válogatott mintapéldákkal. Tanítóképző intézetek, polg. iskolák és nőnevelő-intézetek számára és magánhasználatra. II. kiadás. (Lauffer Vilmos. 8-r. 168 l. ára 90 kr.)
- Kayserling M.** Az uzsora és a zsidóság. (Lampel Róbert. 8-r. 19 l. ára 20 kr.)
- Kálmán Dezső.** Csalánlevelek. Elbeszélések, képek, rajzok, apróságok az életből. (Tettyey Nándor és társa bizom. k. 8-r. 166 l. ára 1 frt.)
- Kálmán diák** (Törs Kálmán.) Garibaldi ifjusága vagy egy világhős gyermek-kora. (Jó könyvek. 7. szám Révai testvérek. k. 8-r. 3 szép képpel. 23 l. ára 5 kr.)
- Kálmány Lajos.** Szeged népe. Temesköz népköltése. II. kötet. (Aigner Lajos. n. 8-r. XXII, 244, IX l. ára 1 frt. 50 kr.)
- Károlyi Árpád és Szalay József.** Nádasdy Tamás nádor családi levelezése. (Akadémia. 8-r. XXVIII, 201 l. ára 1 frt. 50 kr.)
- Kászonyi Dániel.** Solymosi Eszter a tiszta-eszlári véráldozat. Társadalmi regény a jelenkorból. (Petrik Géza. k. 8-r. V, 225 l. ára 1 frt.)
- Keglevich István.** Felhívás Magyarország szőlőbirtokosaihoz egy országos borászati szövözetkezést létesítése tárgyában. (Károlyi, Morvay és Mérei nyomdája. 8-r. 39 l. ára?)

- Kenéz Lajos** versei. 2-dik változatlan (ezújn-) kiadás. (Debreczen. Ifj. Csáthy Károly. k. 8-r. VIII, 256 l. ára 40 kr.)
- Kert, Virágos.** A magyar lyrai költészet legszebb virágaiból szerkesztette Szász Károly. (Mehner Vilmos. 4-r. 240 l. ára ?)
- Képeskönyv,** Természetrizsi, 3—8 éves gyermekek számára mulatságul és oktatásul. Versekkel bővített 2-ik kiadás. (Grimm Gusztáv. k. 4-r. 11 képes tábla 12 lap szöveggel, ára kemény papírra huzva és kötve 1 frt. 80 kr., szöveg nélkül 1 frt 20 kr.)
- Képviselőházi Irományok.** Az 1881 évi szeptember hó 24-ére hirdetett országgyűlés nyomtatványai. Hiteles kiadás. IX—X. kötet. (Pesti könyvnyomda-részvénny-társaság. 4-r. VI¹, 336, 467 l. ára ?)
- Képviselőházi Napló.** (Az 1881. évi szeptember 24-ére hirdetett országgyűlés nyomtatványai. Szerkesztette P. Szathmáry Károly. Hiteles kiadás. VII. kötet. Pesti könyvnyomda-részv.-társ. 4-r VIII, 399 l. ára ?)
- Kiss Áron.** Hazai történelem és alkotmánytan. A népiskolák számára. 2. kiadás. (Dobrovsky és Franke. k. 8-r. 72 l. ára kötve 20 kr.)
- Kiss Károly.** Új magyar Athenás. Újabbkori magyar protestáns egyházi írók életrajz-gyűjteménye. (Magyar Plutarch. III. füzet. Aigner Lajos. 8-r. 129—192 l. ára 50 kr.)
- Knorr Alajos.** Önüggyvéd vagyis gyakorlati útmutatás jogügyletek elintézésére, okiratok s beadványok szerkeztésére. A legújabb törvények alapján 350 irománypéldával felvilágosítva bírák, ügyvédek, jegyzők és felek használatára. III. kiad. 12—16. füz. (Ifj. Nágel Ottó. 8-r. 465—664 l. egy füz. ára 30 kr.)
- Költai Virgil.** Ányos Pál élete és költészete. Bölcsészettudori értekezés. (Idősb Poldini Ede és társa nyomdaja. 8-r. 61 l. ára ?)
- Kossuth Lajos.** Irataim az emigrációból. III. kötet. A remény és csapások kora. 1860—1862. (Athenaeum. 8-r. 740 l. ára 5 frt.)
- Kovács Lajos.** Számítási gyakorlókönyv. Feladatok magánfoglalkozásra, — az iskolában hallgatólagos vagy otthon leendő kidolgozás végett. 2. 3. füzet. 2-ik kiadás. (Debreczen. Telegdi K. Lajos. 8-r. 40, 32 l. ára 15, 10 kr.)
- Költségvetés,** Állami, a magyar korona országai részére az 1883. évre. 1—17. füzet. (Magy. kir. államnyomda. 4-r. 25, 85, 31, 56, 262, 117, 27, 113, 105, 131, 75, 76, 57, 52, 22, 105, 7 l. ára ?)
- Könyve,** Jó gyermekek. Thumann Pál rajzaihoz a verseket írták és átdolgozták Szász Károly és Vargha Gyula. (Franklin-társulat. k. 4-r. 48 l. ára kötve 3 frt. 60 kr.)
- Könyvek,** Jó, a magyar nép számára. (L. Jókai Mór, P. Szathmáry Károly, Mikszáth Kálmán, Kálmán diák, Tolnai Lajos.)
- Könyves Tóth Kálmán.** Futkározó hannis atyafi vagy a lealeázott baptista. Népszerű elmélkedés III. kiad. (Debreczen. Városi nyomda. 8-r. 19 l. ára 10 kr.)
- Könyvészet,** Magyar, 1881. Jegyzéke az 1881. évben megjelent új vagy újólág kiadott magyar könyveknek és térképeknek, az alakok, lapszámok, megjelenési helyek, kiadók és áruk fölemlítésével és tudományos szakmutatóval. A »Magyar könyvkereskedők egylete« megbízásából összeállította Makáry Gerő. VI. évfolyam Függelékül: a magyar hírlapok és folyóiratok 1882-ben. (»Magyar könyvkereskedők egylete.« 8-r. XXI, 100 l. ára 1 frt.)

- Könyvtár**, Családi. 25. 30. 31. szám. (L. Eötvös József, Arany János.)
- Könyvtár**, Falusi. Mulattató, tanulságos, ismeretterjesztő és az élet köréből vett hasznos olvasmányok a nép számára. Szerkeszti Vass Jenő. 12 füz. (Berettyó-Újfalu. Szerkesztő. 8-r. 48, 48, 48, 52, 48, 90, 48, 48, 48, 48, 47, 48, 48 l. ára 1 frt. 20 kr.)
- Könyvtára**, A nemzeti színház. 142. 145. füzet. (L. Dumas Sándor, Milliet Gremont és Zanardini.)
- Könyvtára**, Az ifjuság olvasó. I—II. sz. (L. Swift Jonathán, Wildermuth Ottilia, Jäger, Höcker Gusztáv, Schmidt Ferdinánd, Boz-Dickens.)
- Könyvtára**, Tanulók. Szerkeszti Dávid István. Latin és görög classicusok fordítása és magyarázata. 12. füzet (L. Livius.)
- Közlemények**, Távirásztati. Kiadja a közmunka s közlekedésügyi magy. kir. miniszterium távirda-osztálya. III. füzet. (Hornýanszky Viktor nyomdája. 8-r. 117—164 l. ára ?)
- Kresméry Károly**. Értekezés Athén ötszázak tanácsáról. (Turóc-Szent-Márton. Részvény-nyomda. 58 l. ára ?)
- Kuppis Uzor**. Jelentés a pozsonyi dalárda huszonötévi művészeti tevékenységéről. 1857—1882. (Pozsony. Stampfel, Eder és társai nyomdája. 8-r. 50 l. ára ?)
- Kuttner Sándor**. Kis általános földirat. Különös tekintettel a magyar királyságra. Sajtó alá kész. Mayer Miksa. 20-ik kiadás. (Lampel Róbert. 8-r. 152 l. és 1 térkép, ára kötve 30 kr.)
- Ladányi Gedeon**. A világtörténet főbb eseményei rövid kivonatban. Algynasiumi kézikönyvül. 4-dik kiadás. (Debreczen. Telegdi K. Lajos. 8-r. VIII, 168 l. ára 84 kr.)
- Lajos József**. Gróf György László keresztény erényeit hirdette a perkátai szentegyházban 1882-ik év Nagy-boldogasszony hó ötödik napján. (Rózsa Kálmán nyomdája. 4-r. 17 l. ára ?)
- Láncz Miksa**. A magyar vasuti politika. (Különlenyomat a »Nemzet« f. é. 61. 64. és 65 számaiból. Grimm Gusztáv. 8-r. 31 l. ára 40 kr.)
- Lermina Gyula**. A bűnös nő. Regény. Francziából fordította Lipovniczky Aranka. 2 köt. (Dobrowsky és Franke. k. 8-r. 194 és 160 l. ára 1 frt. 60 kr.)
- Leutemann Henrik**. Vadállatok. 12 színezett kép. Szövegét jobbjára Wagner Hermann nyomán írta Faludi János. (Laufer Vilmos. Haránt 4-r. 14 l. és 12 kép, ára ?)
- Lexikon**, Magyar. 113—118. füzet (Wilckens és Waidl nyomdája. 8-r. 129—448 két hasábos l. egy füzet ára 30 kr.)
- Linberger István**. A VI. szabad kir. városi ágost. hitv. evangélikus esperesség vázlatos történelme. Kiadta a nevezett esperesség határozatából és költségén. (Késmárk. Sauter és Schmidt nyomdája. 8-r. 37 l. ára ?)
- Litschauer Lajos**. Magyar bányajog kérdések- és feleletekben. Toldalekban a bányatan és érzelőkészítés rövid ismertetésével. A bányászati államvizsgálatra készülők és joghallgatók számára. (Selmeczbánya. Joerges Ágoston. 8-r. 91 l. ára 80 kr.)
- Livius**. XXI. III. füzet. (Vége.) Ford. és magy. Dávid István. (Tanulók könyvtára. 12 füzet. Pozsony. Stampfel Károly. 8-r. 121—188 l. ára 30 kr.)

- Lów Immánuel.** Arany János. Emlékezésed a szegedi zsinagógában 1882. november 5-én. (Szeged. Traub B. és társa. n. 8-r. 12 l. ára ?)
- M. H.** Egy év Párisban vagy az ész. ellenmondásai. Francziából ford. Csiesáky Imre. (Athenaeum. 8-r. 224 l. ára ?)
- Magyarok története** a III. elemi osztály számára. (Debreczen. Városi nyomda. 8-r. 32 l. ára ?)
- Magyarország** áruforgalma Ausztriával és más országokkal. Szerkeszté és kiadja a magy. kir. országos statisztikai hivatal. 1882. IX. füzet. (Athenaeum. 4-r. 65 l. ára ?)
- Mayer Miksa.** Az »arany középút« (Magyar könyvtár. Aigner Lajos. 8-r. 16 l. ára 15 kr.)
- Mayer Miksa.** Saját boszujának áldozata. (Magyar könyvtár. Aigner Lajos. 8-r. 16 l. ára 15 kr.)
- Mayer Miksa.** Derék férfiak. Életrajzi elbeszélések a serdültebb ifjuság és a nép számára. (Lampel Róbert. 8-r. IV, 211 l. 8 színnyomatú képpel, ára 1 frt. 80 kr.)
- Mikszáth Kálmán.** Az ördög orsója vagy a tolpányi boszorkány históriája. (Jó könyvek. 6. sz. Révai testvérek. 8-r. 22 l. 2 szép képpel, ára 5 kr.)
- Mikszáth Kálmán.** Frivol akta. Brézói ludak. A saját ábrázatomról. Bevezetéssel Jókai Móról. (Révai testvérek. 16-r. XI, 112 l. ára diszkötésben 1 frt. 30 kr.)
- Mikszáth Kálmán.** Herczeg Eszterházy Miklós kalandjai szárazon és vizen. (Jó könyvek. 3. sz. Révai testvérek. k. 8-r. 23 l. 3 szép képpel, ára 5 kr.)
- Milliet Gremont és Zanardini.** Heródiás. Dalmű. Fordította Ábrányi Emil. (A nemzeti színház könyvtára. 145. füz. Pfeifer Ferdinánd. 8-r. 42 l. ára 40 kr.)
- Mocnik Ferencz.** Szántán középiskolák számára. Ford. dr. Szabóky Adolf. A tanítás új tervéhez alkalmazta dr. Schmidt Ágoston. 8-ik kiad. II. füzet. A III. oszt. számára. (Lampel Róbert. n. 8-r. IV, 99 l. ára 60 kr.)
- Mocsáry Sándor.** A magyar fauna fennmarzásai. A magy. tud. akadémia által a Vitéz-féle jutalommal (1882.) koszorúzott pályamű. Chrysididae faunae hung. etc. (Akadémia. 4-r. IV, 94 l. ára 1 frt. 20 kr.)
- Mokos Károly.** A három tornyú vár, vagy : a mindentmérő vargalegény. Népmese. (Magyar könyvtár. Aigner Lajos. 8-r. 16 l. ára 15 kr.)
- Montepin Xavér.** Pénz ő Felsőge. Regény 7 kötet. Francziából fordította M. V. (Dobrowszky és Franke. k. 8-r. 192, 192, 192, 192, 192, 192, 192, 1. ára 3 frt 50 kr.)
- Monumenta comitalia regni Transsylvaniae.** Erdélyi országgyűlési emlékek. Történeti bevezetésekkel. A m. tud. akadémia tört. bizottsága megbízásából szerk. Szilágyi Sándor. VIII. köt. (1621—1629. (Akadémia. 8-r. 54 l. ára ?)
- Nemes Imre.** Schopenhauer Arthur és Hartmann Ede bölcsészeteének ismertetése és bírálata. (Nagyvárad. Hügel Ottó nyomdája. 8-r. X, 228 l. ára 1 frt. 50 kr.)
- Németh Károly.** Kis imádságos könyv. Protestáns gyermekek számára, iskolai és magánhasználatra. (Kókai Lajos. 16-r. III, 38 l. ára 15 kr.)
- Névtára,** A dunántúli reformált egyházkerület, 1882-ik évre. (Pápa. Ref. főtanoda nyomdája. 8-r. 84 l. ára ?)

- Névtára,** A magyarországi kegyes tanítórend, az 1881—2. tanévre. (Kocsi Sándor nyomdája. 8-r. 51 l. ára ?)
- Névtára,** A pannonhalmi szent Benedek-rend, az 1881—2. tanévre. (Szombathely. Bertalanffy József nyomdája. 8-r. 101 l. ára ?)
- Névtára,** A Zircz-, Pilis-, Pásztói- és szent-gothardi egyesült apátságokba kelezett ciszterci kiváltságos szent rend személyzetének, az 1881—82-iki tanévre. (Székesfehérvár. »Vörösmarty«-nyomda. 8-r. 42 l. ára ?)
- Névy László.** A magyar nemzeti irodalom történetének vázlata. Iskolaí használatra. 3-ik átdolgozott kiadás. (Eggenberger-féle könyvkereskedés. n. 8-r. III, 124 l. és 1 melléklet, ára 1 frt. 20 kr.)
- Noszlopy Kálmán.** Lurdi emlékek, vagyis: a lurdi bucsújáráhely és az 1881. évi magyar zarándoklat története. II. kiadás. (Szerző. 8-r. 103 l. ára 25 kr.)
- Nyiri Péter.** Olvasmányok a második elemi osztály számára, különféle kútfők után. 4-ik kiadás. (Debreczen. Telegdi K. Lajos. 8-r. 96 l. ára kötve 30 kr.)
- Oklevéltára,** A nagy-károlyi gróf Károlyi család d. A család megbízásából kiadja gróf Károlyi Tibor. Sajtó alá rendezte Géresi Kálmán. I. kötet. Oklevelek 1253—1413. (Codex diplomaticus comitum Károlyi de Nagy-Károly. Pfeifer Nándor. 8-r. XVIII, 620 l. és öt phototypikus műmelléklet, ára 5 frt.)
- Orvosok és természetvizsgálók,** A magyar, 1880. aug. 21-től aug. 27-ig Szombathelyen tartott XXI. nagygyűlésének történeti vázlata és munkálatai. Szerkesztették: dr. Gerlóczy Gyula, dr. Dulácska Géza, dr. Müller Kálmán. (Kilián Frigyes. n. 8-r. IV, 311 l. és több melléklet, ára 3 frt.)
- Pestalozzi** válogatott paedagogiai munkái. Fordította és magyarázatokkal ellátta Zsengeri Samu. XV. füzet. (Szerző. 8-r. 49—128 l. ára 50 kr.)
- Plutarch,** Magyar. Kiadja Aigner Lajos. III. füzet. (L. Kiss. Károly.)
- Posewitz Tivadar.** Borneo szigetére vonatkozó földtani ismereteink. A magyar kir. földtani intézet évkönyve. VI. k. 4. füzet. Légrády testvérek. 8-r. 123—146 l. egy földtani térképpel, ára ?)
- Pulszky Ferencz.** Életem és korom. IV. Számkivetés alatt. Olaszországban. (Ráth Mór. 8-r. IV, 332 l. ára 2 frt. 80 kr.)
- Rákóczy Lajos.** Földrajz a fővárosi népiskolák III. osztálya számára. Budapest és környéke Pest-, Pilis-, Solt- Kis-Kun-megyével. Pályanyertes mű. II. kiad. (Dobrowsky és Franke. 8-r. 35 l. ára 30 kr.)
- Réthy Lajos.** Megpihenés óráiból. Elbeszélések. (Déva. Hirsch Adolf. 8-r. IV, 184 l. ára 1 frt. 20 kr.)
- Révész Bálint.** Isten az én szívemnek kösziklaja, és az én örökségem mindörökké. Imakönyv református keresztények számára magánhasználatul. 3. kiad. (Debreczen. Telegdi K. Lajos. 8-r. 237 l. ára ?)
- Roboz Zoltán.** Adatok a cestodák ismeretéhez a solenophorus megaloccephaluson megejtett vizsgálatok alapján. (Értekezések a természettudományok köréből. XII. köt. 10. sz. Akadémia. 8-r. 36 l. ára 30 kr.)
- Roder Alajos.** Bibliai történet kisebb gyermekek számára. 42-dik kiadás. (Szent-István-társulat. 8-r. 80 l. ára 21 kr.)
- Roller Mátyás.** Egyszerű könyvviteltan és rövid váltóisme. Iparosok, ipar- és ismétlő-iskolák számára. (Eggenberger-féle könyvkereskedés. 8-r. 36 l. ára ?)

- Róthschnek V. Emil.** A debreczen-biharmegyei és az általános magyarországi gyógyszerész-egylet III. kerület IV. járás gyógyszer-tára, testülete és egyletének története alapításuk óta. A m. orvosok és természetvizsgálók XXII. nagygyűlése és a debreczeni gyógyszerész-testület fennállásának 21 éve alkalmából kiadja a debreczen-biharmegyei gyógyszerész-testület. (Kilián Frigyes. n. 8-r. 238 l. és 2 arckép, ára 1 frt.)
- Salamon József.** Milyen levegőben alszunk és milyenben kellene aludni, hogy egészségünkre szolgáljon. A dr. Oidtmann hasoutárgyú — 22 kiadást ért — röpirata felhasználásával. (Kolozsvár. Stein János nyomdája. 8-r. 22 l. ára ?)
- Schmid Kristóf** ifjúsági iratai. Új folyam. Ford. Fuchs Tamás. X. köt. 2-ik kiad. (Athenaeum. 8-r. 294 l. ára 59 kr.)
- Schmidt Ferdinánd** elbeszélése után Lázár Gyula. Lear király. (Az ifjuság olvasó könyvtára. 8. 9. szám. Révai testvérek. 8-r. 88 l. négy képpel, ára ?)
- Sebesztha Károly.** A magyar nemzet története. Népiskolai használatra. (Eggenberger-féle könyvkereskedés. 8-r. 34 l. ára ?)
- Shakspeare** minden munkái. Fordítják többen. IV. köt. kiad. (Ráth Mór. 8-r. 248 l. ára 80 kr.)
- Simonyi Iván.** Mentsük meg a magyar földbirtokot. Országgyűlési beszéd. 1881. okt. 13-án. (Pozsony. Drottleff Rezső. n. 8-r. 28 l. ára 30 kr.)
- Smiles után Könyves Tóth Kálmán.** Kötelesség jellemrajzokban s példákban. (Légrády testvérek. 8-r. 7, 385 l. ára ?)
- Sporzon Pál és Ébner Sándor.** Gazdasági kate. A növénytermelés és állattenyésztés legfontosabb szabályai kérdések- s feleletekben. Ed. Teisserenc de Bort »Petit questionnaire agricole« című művének IV. kiadása nyomán. (Eggenberger-féle könyvkereskedés. 8-r. IV, 160 l. ára 80 kr.)
- Stanley H. M.** Utazásom Közép-Afrikában. 17—18. szám. (Révai testvérek. n. 8-r. I. kötet. 513—557, VIII. és II. köt. 1—16 l. egy füzet ára 30 kr.)
- Stein A.** 52 vasárnap vagy három gyermek naplója. Németből fordította V. A. (Légrády testv. 8-r. 260 l. ára ?)
- Stiller Eriéh.** Miért vagyok evangyéliomi protestáns keresztyén? Az evangyéliomi és római kath. egyház tanítása közt való különbség. A XXI. kiadás után ford. és a magyar prot. egyház történetének főbb eseményeivel bővítette Ráczy Károly. (Debreczen. Ifj. Csáthy Károly. 8-r. 56 l. ára 16 kr.)
- Sullay István.** A boldogságos szűz Mária tisztelete a kath. anyaszentegyházban hittani, jogi, történeti és erkölcsi szempontból. A budapesti magyar kir. kath. tudom. egyetem hittani kara által 800 forinttal jutalmazott pályamű. (Eger. Érsek-lyceumi nyomda. 8-r. 515 l. ára 3 frt 50 kr.)
- Swift Jonathán.** Gulliver utazásai ismeretlen országokban. Ford. Prém József. (Az ifjuság olvasó könyvtára. 1. 2. szám. Révai testv. k. 8-r. 136 l. 4 képpel, ára 40 kr., kötte 60 kr.)
- Symonds J. A.** Renaissance Olaszországban. II. kötet. A tudományok föléledése. Ford. Pulszky Károly (Akadémia. 8-r. VIII, III, 494 l. ára ?)
- Szabályok,** Távirási, és díjtáblák. Érvényesek az 1882. évi december hó 1-től. Kiadja a közmunka- és közlekedésügyi m. k. miniszterium. III. kiadás. (Horváth Viktor nyomdája. 85 l. ára ?)

- Szabó József.** A természettan alapvonalai és rövid kozmographia. Középkisiskolák számára. 2-dik jav. kiadás. (Dobrowsky és Franke. n. 8-r. 192 l. a szöveg közlé nyomott 260 ábrával, ára 1 frt. 40 kr.)
- Szalay József.** A magyar nemzet története. 44. füzet. (Weiszmann testvérek. 4-r. 321—352 kéthasábos l. ára 30 kr.)
- Szalay József.** Nádasdy Tamás nádor családi levelezése. (Különlenyomat a »Nádasdy Tamás családi levelezése. Szerk. Károlyi Árpád és Szalay József. ez. gyűjteményből. (Athenaeum. 8-r. 28 l. ára ?)
- Szalay József.** A lelkipásztor sikeres működésének főbb alapfeltételei. (A Békésbányai lelkészi egyesület felolvasásai. I. Hornyánszky Viktor nyomdája. 8-r. 33 l. ára ?)
- P. Szathmáry Károly.** A ki a szentjét ei nem adja. Néprege. (Jó könyvek. 2. sz. Révai testvérek. k. 8-r. 3 szép képpel, 24 l. ára 5 kr.)
- P. Szathmáry Károly.** Az emberi nem mivelődés története. 2-dik jav. és bőv. dolgozat. III. kötet. Új-kor. (Tetty Nándor és társa. n. 8-r. XXXII, 319 l. ára 3 frt.)
- P. Szathmáry Károly.** Mátyás király és a gonosz kamarás. Igaz történet. (Jó könyvek. 5. sz. Révai testvérek. k. 8-r. 2 szép képpel, 31 l. ára 6 kr.)
- Szeged népe.** Temesköz népköltése. Gyűjtötte Kálmány Lajos. II. kötet. (Arad. Réthy Lipót és fia nyomdája. 8-r. 244, IX l. ára 1 frt. 50 kr.)
- Szemák István.** Elméleti és gyakorlati német nyelvtan tanodai és magánhasználatra. I. évfolyam. 5. kiadás. (Lauffer Vilmos. n. 8-r. 78 l. ára 50 kr.)
- Szendrei (Wagner) János.** A képzőművészet remekei. Eredeti metszetek után fénynyomatokban készíti és kiadja Divald Károly. I. köt. 12. füzet. (Divald Károly. 2-r. 49—53 l. 5 képpel, ára 1 frt 20 kr.)
- Szente József.** Számtani példatár tanítóképezdek számára. II. rész. 3-ik és 4-ik évi folyam. (Eggenberger-féle könyvkereskedés. 8-r. 172 l. ára 90 kr.)
- Szentimrei Márton.** Svéd Krisztina. Élet- és korrajz. (Házi-könyvtár. XLI. Szent-István-társulat. 8-r. 278 l. ára 1 frt.)
- Szervezete,** A magyarországi reformált egyház alkotmányos. (Magyar kir. államnyomda. 4-r. 60 l. ára ?)
- Szinnyei József,** Idősb. A komáromi magyar színészet története. 1—3. füz. 1821—1833. (Komárom. Ziegler Károly. 8-r. 192 l. ára ?)
- Szöke István.** Földrajz. Népiskolai használatra. (Dobrowsky és Franke. k. 8-r. 36 l. ára 8 kr.)
- Szöke István.** A magyarok története. Népiskolai használatra. 2-dik kiadás. (Dobrowsky és Franke. k. 8-r. 32 l. ára 8 kr.)
- Szöke István.** Természetrajz. Népiskolai használatra. (Dobrowsky és Franke. 8-r. 40 l. 36 ábrával, ára 8 kr.)
- Tankönyvek,** Az orsz. iparegyesület által kiadott ipartanodai. II. (L. Ekkert Ant.)
- Tára,** Magyarországi rendezetek. Kiadja a m. kir. belügyminiszterium. XVI. foly. 1882. VIII—X. füzet. (Pesti könyvnyomda-részv.-társaság. 8-r. 1123—1492 l. ára 75, 90 kr.)
- Tárkányi B. József.** Lelkimanna, azaz imádságos és énekeskönyv. Különösen a ker. kath. ifjuság számára. 22-dik kiadás. (Szent-István-társulat. 24-r. 336 l. ára 36 kr.)

- Tárkányi B. József.** Szent énekfűzer. »Kath. egyház énektárából« kivonva és néhány latin énekkel megtoldva kath. iskolák számára. 7-ik bőv. kiad. (Szent-István-társulat. 24-r. 160 l. ára 20 kr.)
- Thaly Kálmán.** II. Rákóczi fejedelem ifjúsága. 1676—1701. Történeti tanulmány. Eredeti levelek s más egykorú kútfők nyomán írta —. II. kiadás. (Pozsony. Stampfel Károly. 8-r. XII, 376 l. három arczképpel, ára 2 frt. 20 kr.)
- Tolnai Lajos.** A falu koronája. Elbeszélés. (Jó könyvek. 8. szám. Révai testvérek. k. 8-r. 2 szép képpel, 16 l. ára 3 kr.)
- Tomor Ferencz és Váradi Antal.** Magyar olvasókönyv a középiskola III. oszt. számára. Az új tanterv és miniszteri utasítás értelmében. (Lampel Róbert. n. 8-r. VIII, 224 l. ára 1 frt. 20 kr.)
- — Ugyanaz. IV. osztály számára. (Lampel Róbert. n. 8-r. XII, 215 l. ára 1 frt. 20 kr.)
- P. Terenti Adelphoe.** Magyarálták Burián János és Pozder Károly. (Görög és római remekírók iskolai könyvtára. Eggenberger-féle könyvkereskedés. k. 8-r. IV, 212 l. ára 90 kr.)
- Történelem a népiskolák IV. osztálya számára.** (Debreczen. Városi nyomda. 8-r. 32 l. ára ?)
- Törvényczikk,** 1882. évi XXXIX., a véderőről szóló 1868. XL. t.-cz. módosításáról. 1868. évi XL. t.-cz. a véderőről. 1868. évi XLI. t.-cz. a véderőről. 1868. évi XLI. t.-cz. a honvédségről. A magy. kir. honvédelmi miniszter utasítása az 1882. évi XXXIX. t.-cz. végrehajtása iránt. (Ráth Mór. n. 8-r. IV, 95 l. ára 60 kr.)
- Törvények,** Véderőről szóló, (1868 : 40. t.-cz. egyesítve az 1882 : 39. t.-czikkel 1868 : 41. t.-cz. és 1868 : 42. t.-cz.) gyűjteménye kiegészítve a rá vonatkozó törvényekkel s a legújabb honv. min. rendelettel. (Eggenberger-féle könyvkereskedés. k. 8-r. 104 l. ára 60 kr.)
- Törvények,** Egyházi, az evangéliom szerint reformált magyarországi keresztyén egyházban. A debreczeni orsz. zsinat megbízásából közzéteszi: Tóth Sámuel. Hivatalos kiadás. (Debreczen. A magyarországi ref. egyház. 8-r. 108 l. ára ?)
- Törvénykönyv,** Az általános magánjogi, tervezete. (L. Apáthy István.)
- Törvénytár,** Az 1882-ik évi országos. (Corpus iuris.) Kiadja a m. kir. belügy-miniszterium. (Pesti könyvnyomda-részv.-társ. 4-r. 338 l. ára ?)
- Tükör,** Kis. Népiskolai kézikönyvek tára. (L. Kiss Áron, Laky Dániel, Losonczy László.)
- Útmutató.** VII. VIII. füzet. Október, november és december. (Kilián Frigyes. 8-r. XIX, 239 l. és 3 térkép; XIX, 242 l. és 3 térkép. egy füzet ára 50 kr.)
- Varga Géza.** Hajdumegye leírása. A magy. orvosok és természetvizsgálók 1882. Debreczenben tartott XXII. nagygyűlésének alkalmából kiadja, és a nagygyűlés tagjainak emlékül ajánlja Hajdumegye zözsége. (Kilián Frigyes. n. 8-r. VIII, 264 l. és 1 térkép, ára 1 frt. 50 kr.)
- Vargyas Endre.** Természetrájj. A miniszteri és püspöki kar által kiadott tanterv szerint falusi népiskolák számára. (Győr. Klenka F. 48 l. ára kötve 20 kr.)
- Vargyas Endre.** Magyarok története korszaki képekben. A miniszteri s a püspöki kar által kiadott tanterv szerint falusi népiskolák számára. (Győr. Klenka Ferencz. 8-r. 39 l. ára kötve 20 kr.)

- Vállalat**, Természettudományi könyvkiadó. XXI. köt. (L. Czöglér Alajos.)
- Vámbéry Armin**. A magyarok eredete. Ethnologiai tanulmány. II. kiadás. (Akadémia. 8-r. XV, 527 l. ára ?)
- Városey Mihály**. A legújabb vőfénykönyv. (Nagy-Kanizsa. Wajdits József. k. 8-r. 40 l. ára 15 kr.)
- Veres Samu**. Költemények. (Kocsi Sándor nyomdája. 8-r. 88 l. ára ?)
- Vértesi Arnold**. Öngyilkosok. I. A kik életben maradnak. (Debreczen. Városi nyomda. 8-r. 232 l. ára 1 frt 50 kr.)
- Vince Alajos**. Vasárnapi és ünnepi egyházi beszédek. (Eger. Szolcsányi Gyula. k. 8-r. XII, 548 l. ára 3 frt.)
- Virgil**. Éneisz. Hösköltevény 12 énekben. Latinból fordította, jegyzetekkel s márazatokkal ellátta Márki József. II. köt. 2. füzet. (X. XII. ének.) (Kocsi Sándor nyomdája. 8-r. IV, 333—461 l. ára 70 kr.)
- Wappler Antal**. A katolikus egély tankönyve főgymnasiunai felsőbb osztályok számára. I. Bevezetés és a kathol. egély igazságának bebizonyítása. V. kiadás. (Szent-István-társulat. 8-r. IV, 115 l. ára 50 kr.)
- — Ugyanaz. III. rész. Kath. erkölestan. IV. kiadás. (Szt.-István-társulat. 8-r. 176 l. ára 60 kr.)
- Wildermuth Ottilia**. Elbeszélések az ifjuság számára. Fordította Lonkay Lenke. (Az ifjuság olesó könyvtára. 3. szám. Révai testvérek. k. 8-r. 84 l. 2 képpel, ára 30 kr.)
- Wolafka Nándor**. Reflexiók XIII. Leó pápa 1879. augusztus hó 4-én kiboosátott »aeterni patris« apostoli körlevelére. Bölesészeti tanulmány, írta és a Szent-László-társulat 1882. okt. 5-én tartott közgyűlésén felolvasta. (Kocsi Sándor nyomdája. 8-r. III l. ára ?)
- Zabolay Károly**. A szakszerű szőlőművelés. (Kecskemét. Szerző. 8-r. 49 l. ára 60 kr.)
- Zatopak Antal**. A szívek játéka. Elbeszélések. (Ifj. Nagel Ottó. 8-r. 195 l. ára 1 frt 50 kr.)
- Zádori Ev. János**. Égi manna. Ima- és énekeskönyv a ker. kath. ifjuság számára. A ft. esztergomi érseki hatóság jóváhagyásával. (Winterberg. Steimbrenner János. 24-r. 384 l. ára ?)
- Zák R. József**. Földrajz az elemi népiskolák számára. Magyarország és társországai, az osztrák császárság leírása, Európa, a többi földrészek és az egész föld rövid áttekintése. (Eggenberger-féle könyvkereskedés. 8-r. 48 l. 3 térképpel, ára ?)
- Zárszámadása**, A magyar korona országainak állami, az 1881. évre. 11. füzet. (Magyar kir. államnyomda. 4-r. 185, 152, 106, 20, 209, 64, 61, 39, 21, 19, 71 l. ára ?)
- Zelizy Dániel**. Debreczen szabad királyi város egytetemes leírása. Többek közreműködésével megírva. (Kilián Fr. n. 8-r. XVI, 920 l. és 1 térkép, ára 5 frt.)
- Zichy Jenő**. Nemzetgazdasági és társadalmi eszmetöredékek. Különlenyomat a »Nemzetgazdasági Szemlé«-ből. (Kilián Frigyes. n. 8-r. 24 l. ára 20 kr.)
- Zsidókérdés**, A Magyarországon. Rőpirat, melyben megbizonyítottatik, hogy a művelt zsidóknak áttérése valamelyik protestáns vallásra, erkölcsileg igazolt és nagy politikai érdekek által sürgetett eljárás. (Kókai L. 8-r. 31 l. ára 20 kr.)

Hazai nem-magyar irodalom.

- Dallos I.** Praktischer Lehrgang . . . . der ungarischen Sprache. Nach F. Ahn's Lehrmethode . . . . I. Theil. 59-te Auflage. (Lampel Róbert. 8-r. 148 l. ára 36 kr., kötve 44 kr.)
- Eingabe** der 3 Vertheidiger Eötvös, Funták, Horánszky in der Tisza-Eszlärer Angelegenheit. (Márkus Samu nyomdája. 8-r. 68 l. ára 20 kr.)
- Ernst L.** Die Selbsthilfe. Aerztlicher Rathgeber bei Allen Krankheiten die in Folge Jugendsünden, Ausschweifungen und durch Ansteckung entstehen etc. 47-te Aufl. (Ifj. Nagel Ottó. 8-r. XII, 122 l. és XII tábla, ára 1 frt 60 kr.)
- Finály Heinrich.** Der altrömische Kalender. Eine Studie. (Különlenyomat az »Ungarische Revue«-ből. Kilián Frigyes. 8-r. 48 l. ára ?)
- Fuchs Johann.** ABC und Lesebuch für die kath. Volksschulen nach Ignatz Bárány bearbeitet. X. Ausgabe. (Szent-István-társulat. 8-r. 67 l. ára 10 kr.)
- Geist Karl.** Die Strassentumulte in Pressburg. (Zilahy Sámuel. 8-r. 24 l. ára ?)
- Geller Mórítz.** Talmud-Schatz. Fragmente aus dem babilonischen Talmud. II. Theil. (Szerző. 8-r. III, 155 l. ára 1 frt 20 kr.)
- Heimatsklänge.** Dichtungen der hervorragendsten ungarischen Poeten mit einem Anhang von Nationalvolksliedern. Ins Deutsche umgedichtet von Dr. Josef Steinbach. (Nagy-Kanizsa. Wajdits József. 16-r. XV, 96 l. ára 1 frt, díszkötésben 1 frt 80 kr.)
- Hutten Ulrich.** Das Judenthum in Oesterreich-Ungarn. Eine nationalhistorische Studie. (Bartalits Imre nyomdája. 8-r. 138 l. ára 1 frt 50 kr.)
- Jókai's** ausgewählte Schriften. 54—63. Heft. (Pozsony. Stampfel Károly. 8-r. 1—208, 1—192 l. egy füzet ára 25 kr.)
- Kászonyi Dániel.** Esther Solymosi das Blut-Opfer von Tisza-Eszlár. Social-Roman aus der Gegenwart. (Petrik Géza. k. 8-r. VI. 257 l. ára 1 frt.)
- Kayslering M.** Der Wucher und das Judenthum. (Wodianer Fülöp nyomdája. 8-r. 20 l. ára 25 kr.)
- Klaic Vjekoslav.** Slavonien vom X. bis zum XIII. Jahrhundert. Nach dem Kroatischen des K. V. von Ivan Bojnicic. (Zágráb. Granitz Ignác és társa. 8-r. 51 l. ára ?)
- Križko Paul.** Jahresbericht in Kremnitz über die technische und administrative Leitung der gewerkschaftlichen Etablissements im Jahre 1881. (Turócz-Szent-Márton. Részvény-nyomda. 8-r. 16 l. ára ?)
- Kuppis Uzor.** Bericht über die fünfundzwanzigjährige künstlerische Thätigkeit des Männergesangsvereines Pressburger Liedertafel 1857—1882. (Pozsony. Angermayer Károly nyomdája. 8-r. 72 l. ára ?)

- Landesgesetz-Sammlung** für das Jahr 1882. Herausgegeben vom königl. ung. Ministerium des Innern. II. Heft. (XXVIII—XXXIX) (Pesti könyvnyomda-részvény-társaság. 8-r. 229—550, III l. 1 frt. 30 kr.)
- Lieder**, Aeltere geistliche, zum gottesdienstlichen Gebrauche des Bisthums Speyer. (Turócz-Szt.-Márton. Részvénynyomda. 8-r. 180, 447, 115 l. ára ?)
- Mittheilungen** aus dem Jahrbuche der königl. ungarischen geologischen Anstalt. VI. Bd. 4. Heft. (L. Posewitz Theodor.)
- Nachtrag** zum zehnten Jahresbericht an die evang. Gemeinde A. B. in Hermannstadt. (Nagyszében. Krafft W. nyomdája. 8-r. 35—50 l. ára ?)
- Posewitz Theodor**. Unsere geologischen Kenntnisse von Borneo. (Mittheilungen aus dem Jahrbuche der königl. ung. geologischen Anstalt. VI. Band. 4. Heft. Légrády testvérek nyomdája. 8-r. 135—162 l. egy földtani térképpel, ára ?)
- Simonyi Ivan**. Der Judaismus und die parlamentarische Komödie. (Pozsony. Drottleff Rudolf. 8-r. 94 l. ára 60 kr.)
- Steiner Samuel**. Allgemeine Metaphysik zur Begründung einer vernünftigen Welt- und Lebensansicht nach Kant, Fries und Apelt klar und übersichtlich dargestellt. (Késmárk. Schmidt C. R. k. 8-r. XII, 104 l. ára ?)
- Tomášik Samuel**. Denkwürdigkeiten des Murányer Schlosses mit Bezug auf die vaterländische Geschichte. (Laufer Vilmos. 8-r. VIII, 191 l. ára 1 frt.)
- Citanka**, Pèrva, za katolikuskansku školsku mladost. (M. k. egyetemi nyomda. 8-r. 188 l. ára 25 kr.)
- Katechismus**, Malý, pre obence školy. (Szent-István-társ. 8-r. 96 l. ára 18 kr.)
- Knížnica**, Slovenská. Rediguje: Jozef Skultéty. Dielu I. sošit 1. Povesti Sama Bodického. (Turócz-Szt.-Márton. 8-r. 94 l. ára 25 kr.)
- Kompánek Jozef**. Kázne nedel'né. I. II. (Turócz-Szt.-Márton. Részvény-nyomda 8-r. 308, 310 l. ára ?)
- Lichard Dániel G.** Slovenská obrázková čitanka hospodárska. Ciastka II. (Turócz-Szt.-Márton. 8-r. 186 l. 25 fametszvénynyel, ára 1 frt. 20 kr.)
- Osvald Fr. Richard**. Obradoslovie (Liturgika) čili uenie o svätých obradoch cirkve katolickej pre katolicke dietky. (Turócz-Szt.-Márton. Szerző. 8-r. 59 l. ára 20 kr.)
- Pohl'ady**, Slovenské. Casopis pre literatúru, vedu, uminie a politiku. Redaktor: Svetozár Hurban (Vajanský). Vydavateľ a nakladateľ: Pavel Mudron. Ročník II. Sošit 3. 5—6. (Turócz-Szt.-Márton. Részvény-nyomda. 193—288; 401—529 l. ára ?)
- Povesti**, Prostonárodnie slovenské. Usporiadal a vydáva Pavol Dobšinský. Sošit 6—7. (Turócz-Szt.-Márton. Részv.-nyomda. 8-r. 96, 96 l. egy füz. ára 30 kr.)
- Spevy**, Slovenské. Vydávajú priatelia slovenských spevov. Sošit. 6. (Turócz-Szt.-Márton. Részvény-nyomda. 4-r. 201—236 l. ára 1 frt.)
- Sväzky**, Katolícke, poručené mojím farnikom. Vydal Ján Vlossák. III. Živobytie krestanké. (Turócz-Szt.-Márton. Részvény-nyomda. 8-r. 31 l. ára ?)
- Zák.**, XX., čl. 1877. O usporiadaní poručníckych a opatrovníckych záležitostí. (Turócz-Szt.-Márton. Részvény-nyomda. 8-r. 15 l. ára ?)
- Zápisnica** seniorálneho konventu lipťovského, vydržíavaného dna 14. augusta 1882. (Turócz-Szent-Márton. Részvény-nyomda. 8-r. 14 l. ára ?)

- Zelliger Jozef.** ABeCedar a prvá čítanka. Pre katolíké pocialočné skoly. (Szent-István-társulat. 8-r. 64 l. ára 10 kr.)
- Džesikina** prvá molitva. Prevod s englezkoga. (Veroizpovestne knjige u hrvatskom jeziku. I. König R. 8-r. 55 l. ára 4 kr.)
- Knjige,** Veroizpovestne, u hrvatskom jeziku. Naručbine se šalju R. Königu, párohu. 1. 5. 6. (L. Džesikina, Spurgion, Put.)
- Put** k spasitelju. (Veroizpovestne knjige u hrvatskom jeziku. 6. König R. 8-r. 15 l. ára 2 kr.)
- Sbornik** ugarsko-hrvatskih skupnih zakonah. Godina 1882. Broj 29. (Magy. kir. egyetemi nyomda. 4-r. 294—305 l. ára ?)
- Spurgion H.** Dodji, dobro došao ! Prevod s englezkoga. (Veroizpovestne knjige u hrvatskom jeziku. 5. König R. 8-r. 21 l. ára 2 kr.)
- Cuturilo St.** Bukvar za crnogorske škole. Drugo izdanje. (Pancsova. Jovanovics testvérek. 8-r. 144 l. ára 24 kr.)
- Despotovići** Brankovići u narodnim pesmama. Sa slikom. (Pancsova. Jovanovics testv. 16-r. 52 l. ára 15 kr.)
- Einod Alb.** Ferizadina pesma. Prevod s francuskoga. (Pancsova. Jovanovics testvérek 16-r. 62 l. ára 16 kr.)
- Kara¹** ordje u narodnim pesmama. Sa slikom njegovom. (Pancsova. Jovanovics testvérek. 16-r. 52 l. ára 15 kr.)
- Knjige,** Veroizpovestne, u srpskom jeziku. 2. Naručbine se šalju R. Königu. (L. Zora.)
- Koenig R.** Istorija o Nemanu. (Vallásos iratok. Hornyánszky Viktor nyomdája. 8-r. 16 l. hét képpel, ára ?)
- Koenig R.** Izgubljeni sin. (Vallásos iratok. Hornyánszky Viktor nyomdája. 8-r. 16 l. hét képpel, ára ?)
- Koenig R.** Mati i djete. (Vallásos iratok. Hornyánszky Viktor nyomdája. 8-r. 18 l. hét képpel, ára ?)
- Koenig R.** Molitba Gospodnja. (Vallásos iratok. Hornyánszky Viktor nyomdája. 8-r. 16 l. hét képpel. ára ?)
- Koenig R.** Priče, Solomunove. (Vallásos iratok. Hornyánszky Viktor nyomdája. 8-r. 16 l. hét képpel, ára ?)
- Koenig R.** Prorok Danilo. (Vallásos iratok. (Hornyánszky Viktor nyomdája. 8-r. 16 l. hét képpel, ára ?)
- Letopis** Matice Srpske. Uredjuje A. Hadižić. Knjiga 130. 131. 1882. II. III. (Pancsova. Jovanovics testv. 8-r. 144, 143 l. ára 70, 70 kr.)
- Ljubiša St. M.** Pripovijesti. Sa slikom piščevom. (Pancsova. Jovanovics testvérek. 8-r. XVI, 386 l. ára 1 frt. 20 kr.)
- Mérimée Prosper.** Karmena. Pripovetka s francuskoga. (Pancsova. Jovanovics testvérek. 16-r. 60 l. ára 16 kr.)
- Petrović M.** Osnovi fizike. Za više razrede narodnih škola više devojacke škole i srodne zavode. (Sa 69 slika.) Drugo sasvim promenjeno i umnoženo izdanje. (Pancsova. Jovanovics testvérek. 8-r. l. 137 l. ára 65 kr.)
- Reclam K.** Nauka o čuvanju zdravlja za škole. Preveo na srpski D. Josić III. izdanje. (Pancsova. Jovanovics testvérek. 8-r. 33 l. ára 20 kr.)

- Popović Jov. St. Smrt Stefana Dečanskog.** Zalosno pozorje u pet dejstva. (Panesova. Jovanovics testv. 16-r. 64 l. ára 16 kr.)
- Slike iz svetske povestnice.** Za više razrede narodnih škola i više devojačke škole. (Panesova. Jovanovics testvérek. 8-r. 105 l. ára 40 kr.)
- Zora,** prva pouka male dece u veri. Srpski prevod. II. izdanje. (Veroizpovestne knjige u srpskom jeziku. 2. König R. 8-r. 156 l. ára 26 kr.)
- Catechismu** pentru scolele poporale greco-catolice. Editiunea II. (Balázsfalva. Érseki papnövelde nyomdája. 8-r. 109 l. ára ?)
- Mándreanu Vasile.** Gramatica româna in scolele elementare, tractata din bucăti de cetire. Curs practice pentru învățătorii si învățătoarele, cari instruéză scolari din anul al 3-lea si al 4-lea de scólă, precum si pentru elevii institutelor preparandiale sau normale. Partea I. (Lugos. Szerző. XIII, 160 l. ára 1 frt. 20 kr.)
- Szabo Joann.** Memorandu in privinti'a convocarei unui sinodu diecesanu meste-catu, pentru vindecarea mai multoru rane ale bisericeii gr.-cat. tienstórie de provincia metropolitana a Albei-Julie si Fogarasiului si resp. de diecesă Ghierlei. (Szamosujvár. »Aurora«-nyomda. 2-r. 20 l. ára ?)
- Trip'a Jonu.** Poesii. (Arad. Egyházmegyei nyomda. 8-r. 182 l. ára 1 frt.)
- Bulletin** annuel des finances des grandes villes. IV. année: 1880. Rédigé par Joseph Kőrösi. (Ráth Mór. n. 8-r. 39 l. ára 1 frt.)
- Bulletin** hebdomadaire de statistique internationale. (Villes du sud-est de l'Europe.) Rédigé par Joseph Kőrösi IV. année. Nr. 157—208. (Ráth Mór. n. 8-r. 112 l. ára 4 frt.)
- Navigazione** austro-ungarica all' estero nel 1881. (Triest. Morte rra és társa. 4-r. 105 l. ára ?)
- Circulares** officii dioecesanii Neosoliensis anni 1882. (Beszterezebánya. Machold Fülöp nyomdája. 4-r. 50 l. ára ?)
- Directorium** in usum Benedictinorum antiquissimi, regii, congregationis Casinensis, archieo-nobii sancti Martini, in sacro monte Pannoniae, deo ac patriae famulantium, pro anno 1882. (Komárom. Ziegler K. nyomdája. 8-r. 128 l. ára ?)
- Directorium** liturgicum ad usum ff. Minorum Seraphiei patris s. Francisci Capucinatorum provinciae Croatiae pro anno 1882. (Fiume. Karletzy Ferencz nyomdája. 8-r. 43 l. ára ?)
- Directorium** officii divini usui fratrum Minor. reformatae provinciae Hungariae Mariae serviens pro anno 1882. (Pozsony. Wigand Károly Fridrik nyomdája. 8-r. 96 l. ára ?)
- Directorium** officii divini pro anno 1882. in usum canonicorum regularium Praemonstratensium regiae canonicae et ecclesiae s. Joannis Baptistae de castro Jászó, eidemque unitarum s. crucis de Lelesz, et sancti Stephani protomartyris de promontorio Magovaradiensis. (Rozsnyó. Kovács M. ny. 8-r. 64 l. ára ?)
- Directorium** pro divino officio persolvendo ad usum fratrum Minorum strictioris observantiae in provincia s. crucis Croatiae. Carnioliae pro anno 1882. (Görcz. Szerzetrend. 8-r. 61 l. ára ?)
- Directorium** seu ordo officii divini in usum dioecesis Weszprimiensis anno 1882. (Krausz Ármin nyomdája. 8-r. VII, 130 l. ára ?)

- Directorium** seu ordo missas celebrandi pro anno 1882. in usum dioecesis Nitriensis. (Nyitra. Özvegy Neugebauer Anna nyomdája. 8-r. 136 l. ára ?)
- Ordo** divini officii recitandi, saerique peragendi pro anno 1882. in usum cleri et ecclesiarum dioecesis Szathmáriensis editus. (Szatmár. Nagy Lajos nyomdája. 8-r. 144 l. ára ?)
- Ordo** divinorum ad usum fratrum Minorum s. Francisci Capueinorum provinciae austriaco-hungaricae pro anno 1882. (Pozsony. Angermayer K. 8-r. 111 l. ára ?)
- Ordo** officii divini peragendi pro anno 1882. ff. Minorum ordo s. Francisci conventualium in provincia s. Elisabeth per Hungariam et Transsylvaniam deo famulantium. (Temesvár. Csanád-egyházmegyei nyomda. 8-r. 70 l. ára ?)
- Ordo** officii divini ad annum 1881—82. in usum archi-dioecesis Colocensis editus. (Kaloosa. Malatin és Holmeyer nyomdája. 8-r. 156, 14 l. ára ?)
- Ordo** officii divini peragendi anno 1882. in usum dioecesis Csanádiensis. (Temesvár. Csanád-egyházmegyei nyomda. 8-r. 111 l. ára ?)
- Ordo** peragendi officii divini in usum dioecesis Neosoliensis pro anno 1882. editus. (Besztercebánya. Machold Fülöp nyomdája. 8-r. 111 l. ára ?)
- Schematismus** cleri archidioecesis Strigoniensis pro anno 1882. (Esztergom. Buzárovits Gusztáv. 8-r. XXII, 247 l. ára ?)
- Schematismus** cleri archidioecesis Colocensis et Baesiensis ad annum 1882. (Kaloosa. Malatin és Holmeyer nyomdája. 8-r. X, 138, 58 l. ára ?)
- Schematismus** cleri archidioecesis Agriensis ad annum 1882. (Eger. Érseki lyceum nyomdája. 8-r. 192, 31 l. ára ?)
- Schematismus** cleri archidioecesis Zagrabiensis pro anno 1882. (Zágráb. Albrecht Károly nyomdája. 8-r. 273 l. ára ?)
- Schematismus** cleri dioecesis Szathmáriensis ad annum 1882. (Szatmár. Nagy Lajos nyomdája. 8-r. 204 l. ára ?)
- Schematismus** cleri dioecesis Albae-Regalensis ad annum 1882. Ab erecta sede episcopali 105. (Székesfehérvár. Számmer Kálnán nyomdája. 8-r. 136 l. ára ?)
- Schematismus** dioecesis Neosoliensis pro anno 1882. (Besztercebánya. Machold Fülöp nyomdája. 8-r. 75 l. ára ?)
- Schematismus** provinciae Hungariae reformatae nunc sanctae Mariae nuncupatae ordinis Minorum s. Francisci ad annum 1881—82. (Pozsony. Wigand Károly nyomdája. 8-r. 46, XIX, 16 l. ára ?)
- Schematismus** provinciae s. crucis Croatiae-Carnioliae ordinis Minorum s. Francisci strictioris observantiae anno 1882. (Görz. Szerzetrend. 8-r. 32 l. ára ?)
- Schematismus** provinciae ss. Salvatoris in Hungaria, ordinis Minorum s. Francisci strictioris observantiae pro anno 1882. (Eger. Érseki lyceum nyomdája. 8-r. 58 l. ára ?)
- Schematismus** ordinis Minorum s. Francisci Capueinorum provinciae austriaco-hungaricae pro anno 1882. (Bécs. Mayer Lajos nyomd. 8-r. 16, XIII l. ára ?)

Hazánkat érdeklő külföldi munkák.

- Ausweise** über den auswärtigen Handel der österreichisch-ungarischen Monarchie im Jahre 1881. XXXXII. II. Jahrg. (L. Pizzala Josef.)
- Dioskuren**, Die. Literarisches Jahrbuch des ersten allgemeinen Beamtenvereines der österreichisch-ungarischen Monarchie. 11. Jahrg. (Bécs. Egylet. 8-r. 466 l. ára 3 frt.)
- Handausgabe**, Officielle, der österreichischen Gesetze und Verordnungen. 3. Heft. (L. Staatsgrundgesetze.)
- Hausbibliothek**, Deutsche. Nr. 1. (L. Petöfi Alexander.)
- Hurmuzaki Eudoxiu**. Documente privitoare la istoria Romanilor. Volumul IV. Partea I. 1600—1649. (Bukurest. Soceci és Teclu nyomdája. n. 4-r. XXXVI, 708 l. ára 40 márka.)
- Köhler G.** Die Schlachten von Nicopolis und Warna. (Boroszló. Koebner Vimos. 8-r. 67 l. két térképpel, ára 2 frt. 60 kr.)
- Liszt Franz**. Gesammelte Schriften. Herausgegeben von L. Ramann. V. Band. Streifzüge. Kritische, polemische und zeithistorische Essays. Deutsch bearb. von L. Ramann. (Lipese. Breitkopf és Härtel. n. 8-r. 234 l. ára 6 márka.)
- Petöfi Alexander**. Wolken (Felhök.) Ins Deutsche übersetzt nebst einer Biographie des Dichters von Hugo Metzl von Lomnitz. (Deutsche Hausbibliothek. Nr. 1. Lübeck. Schmidt és Erdtmann. 8-r. 122 l. ára 40 fillér.)
- Pizzala Joseph**. Waaren-Einfuhr in das allgemeine österreichisch-ungarische Zollgebiet. (Ausweise über den auswärtigen Handel der österreichisch-ungar. Monarchie im Jahre 1881. II. Abth. XXXXII. Jahrg. Bécs. Cs. statistikai központi bizottság. 4-r. 95 l. ára ?)
- Sanuto Marino**. I Diarii. Fascicolo 47. (Venezze. Velenezei történelmi társulat. 4-r. 441—592. 1—40. két hasábos i. egy füzet ára 5 lira.)
- Schwarz Julius**. Die Demokratie. I. Band. Die Demokratie von Athen. (Lipese. Duncker és Humblot. 8-r. LXIX, 749 l. ára 27 márka.)
- Singer Ignatius**. Simplified Grammar of the hungarian language. (London. Trübner. 8-r. VI, 79 l. ára 3 márka.)
- Staatsgrundgesetze**, Die, und die damit in näherem Zusammenhange stehenden Gesetze; die Geschäftsordnungen des Reichsrathes und der Delegation des Reichsrathes; die Gesetze über die politischen und ökonomischen Beziehungen Oesterreichs zu Ungarn, und Oesterreich-Ungarns zu Bosnien mit der Herzegovina. V. Auflage. (Officielle Handausgabe der österreichischen Gesetze und Verordnungen. 3. Bécs. Cs. kir. államnyomda. 8-r. 424 l. ára 2 frt.)

- Torma Carl.** Inschriften aus Dacia, Moesia superior und Pannonia inferior. (Kü-
lönlenyomat az »Archäol.-epigr. Mitth. aus Oesterreich.« VI. köt. 2-ik füzeté-
ből. Bécs. Szerző. 8-r. 145 l. ára ?)
- Vámbéry Hermann.** Der Ursprung der Magyaren. Eine ethnologische Studie.
(Lipsee. Brockhaus F. A. 8-r. XII, 587 l. ára 9 frt.)
- Wertheimer Eduard.** Die Heirat der Erzherzogin Marie Louise mit Napoleon I.
(Bécs. 8-r. 36 l. ára ?)
- Wurzbach Constant.** Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich, ent-
haltend die Lebensskizzen der denkwürdigen Personen, welche seit 1750 in der
österr. Kronländern geboren wurden oder darin gelebt und gewirkt haben.
46 Theil. (Bécs. Cs. k. udvari- és államnyomda. 8-r. 309 l. ára 3 frt.)

K I M U T A T Á S

a »Magyar Könyv-Szemle« 1882. évi folyamában
felsorolt könyvekről.

A) Magyar nyelven megjelent művekről szerint:
Hit- és erkölestudomány 22. — Bölcsészet és szépszépzés 31. — Nyelvtudomány 26. — Nyelvészépzés, szótárak: a) Magyar 21. — b) Vegyes 25. — Ó-kori remek-
írók kiadásai, fordításai és ismertetése 30. — Történelem és segédtudományai:
a) Magyarországi 68. — b) Vegyes 30. — Életrajzok 13. — Irodalomtörténet:
a) Magyarországi 20. — b) Vegyes 12. — Könyvjegyzék 4. — Földrajz 28. —
Térképek: a) Magyarországi 7. — b) Vegyes 3. — Jog- és államtudomány és
nemzetgazdaságtan: a) Magyarországi 51. — b) Vegyes 4. — c) Törvények, ren-
deletek, törvényjavaslatok és országgyűlési irományok 111. — Természeti és tech-
nikai tudomány 102. — Orvostudomány 21. — Mennyiségtan 41. — Gazdaságtan,
sport 26. — Hadászat 6. — Ipar, kereskedelem, forgalom 63. — Szépirodalom:
a) Eredeti 162. — b) Fordítások 56. — Népoktatási és iskolakönyvek, egyházi
és iskolai értesítők 341. — Ifjúsági- és népszerű iratok 40. — Különbéféle beszédek
23. — Egyleti, egyházi, társulati stb. dolgok, évkönyvek 81. — Naptárak 82. —
Művészetek 7. — Társadalom és politika 76. — Encyclopaediák, vegyesek 48. —
Összesen 1681.

B) Hazai nem-magyar nyelven megjelent művek nyel-
vek szerint:

Német: a) Mű 164. — b) Iskolai értesítő 11. — c) Naptár 11.

Tót: a) Mű 42. — b) Naptár 7.

Szerb: a) Mű 48. — b) Iskolai értesítő 2. — c) Naptár 1.

Horvát: a) Mű 78. — b) Iskolai értesítő 2. — c) Naptár 1.

Román: a) Mű 21. — b) Iskolai értesítő 2. — c) Naptár 3.

Ruthén mű 1.

Bolgár naptár 1.

Olasz: a) Mű 3. — b) Iskolai értesítő 1.

Francia mű 5.

Latin: a) Mű 7. — b) Directorium 7. — c) Ordo 6. — d) Schema-
tismus 11. — Összesen 435.

C) Hazánkat érdeklő külföldi munkák nyelvek sze-
rint: Német 85, román 1, lengyel 3, cseh 1, olasz 5, francia 3, angol 2,
latin 2. — Összesen 102.

A) Magyar nyelvű munka 1681

B) Hazai nem-magyar munka 435

C) Hazánkat érdeklő külföldi munka 102

Összesen . . . . . 2218.